Arto Paasilinna

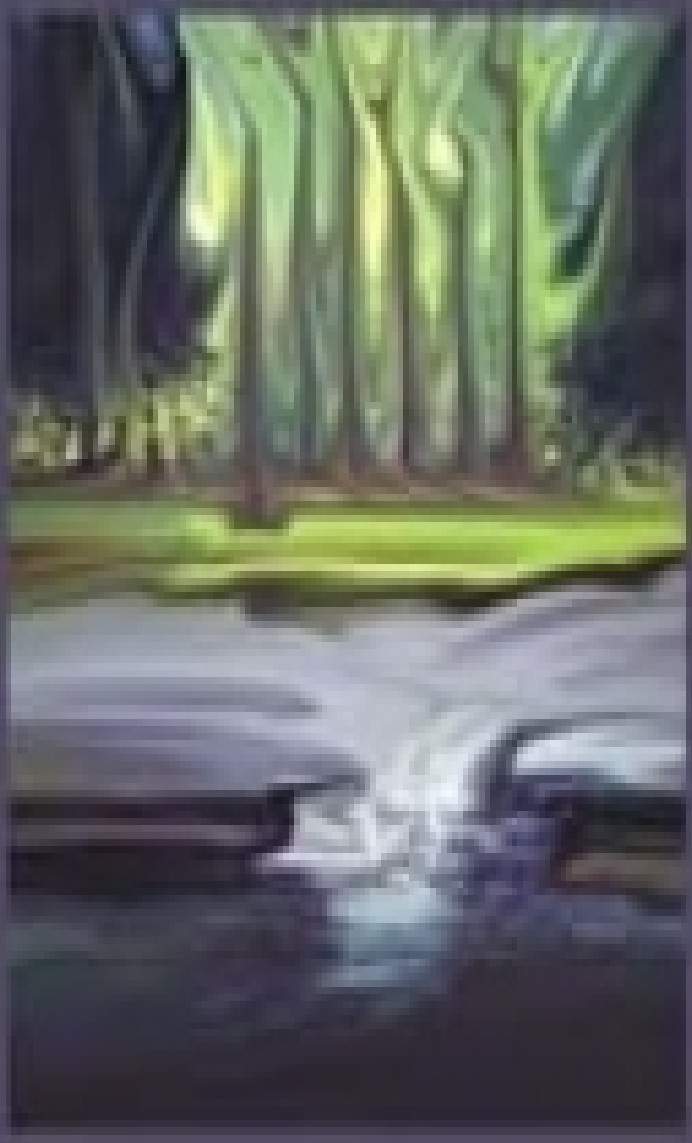

Morarul care urla la lună

Un roman emoționant și amuzant scris de unul dintre cei mai populari scriitori finlandezi contemporani, Arto Paasilinna

POLIROM

Arto Paasilinna

Morarul Care Urla La Luna

PARTEA ÎNTÂI.
Moara nebunului.

Puțin timp după război, un om înalt ce-şi spunea Gunnar Huttunen sosi în comună. Nu ceru de lucru cu lopata la Administrația Apelor ca marea parte a vagabonzilor ce veneau din sud, ci cumpără vechea moară de la Gura cu apă repede, pe malul râului Kemi. Afacerea părea absurdă, fiindcă moara, care nu mai funcționase încă din anii '30, era prea hodorogită.

După ce plăti, Huttunen se instala în încăperea locuibilă a morii. Când aflară despre cumpărarea acelei mori prăpădite, toți fermierii din comună, dar mai cu seamă membrii Uniunii Morarilor din district râseră cu lacrimi. Spuneau că, în mod vădit, lumea nu ducea lipsă de nebuni, chiar dacă în război muriseră destui.

În prima vară, Huttunen repuse în funcțiune joagărul. Apoi dădu un anunț la Gazeta Nordului că onorează comenzi de debitare a cherestelei. Aşa se face că, începând de atunci, depozitele din comună fură pline cu cherestea debitată la moara veche de la Gura cu apă repede. Lemnul lui Huttunen ajunse să coste de şapte ori mai puțin decât pâslă bituminată produsă de uzină, care nu putea fi găsită întotdeauna. De când nemții incendiaseră Laponia, era o extraordinară lipsă de materiale de construcții. La magazinuldin satul Kirkonkylă, trebuia să dai şase kilograme bune de unt, ca să poți pune în şaretă doar un singur rulou de pâslă bituminată. Tervola, vânzătorul, se pricepea bine la astfel de afaceri.

Gunnar Huttunen măsura aproape un metru nouăzeci. Avea părul castaniu şi aspru, fața colțuroasă şi îngustă, bărbia mare, nasul lung, ochii înfundați adânc în orbite, fruntea dreaptă şi înaltă, pomeții obrajilor pronunțați. Deşi mari, urechile morarului erau strâns lipite de cap. După acestea îți puteai da seama că părinții fuseseră prudenți cu Gunnar pruncul. Un copil mic, cu urechi mari, nu trebuie lăsat niciodată să se răsucească singur în leagăn. Dacă o mamă nu vrea ca mai târziu băiatul ei să ajungă un bărbat cu urechi elăpăuge, trebuie să-l întoarcă din când în când de pe o parte pe alta.

Gunnar Huttunen avea o siluetă zveltă şi dreaptă. O dată şi jumătate mai mari decât paşii altora, paşii lui lăsau în zăpadă urme ce semănau cu urmele paşilor unui bărbat de statură obişnuită care aleargă. Imediat după ce cădea prima zăpadă, Huttunen îşi confecționa singur schiuri atât de lungi, c-ar fi putut atinge cu ele cornişa unei case. Pârtia deschisă era largă şi dreaptă şi, fiind un bărbat uşurel, morarul atingea zăpada cu bețele la intervale egale. După urmele lăsate de rondelele betelor de schi, îți puteai da seama dacă Huttunen trecuse sau nu pe acolo.

Nu s-a ştiut niciodată sigur de unde era de fel. Se vorbea c-ar fi fost din Ilmajoki, dar unii pretindeau c-ar fi sosit în Laponia din Satakunta, din Laitila sau chiar din Kiikoiset. Când un oarecare sătean îl întrebă de ce venise în nord, Huttunen îi răspunse cuviincios că moara lui din sud arsese, împreună cu moara îi arsese şi nevasta. Dar cei de la asigurări nu-l despăgubiseră nici pentru una, nici pentru alta.

— Au ars în acelaşi timp, preciza Huttunen, aruncându-i interlocutorului o privire înghețată.

După ce, dintre ruinele negre ale morii arse, adunase cu grebla osemintele femeii sale şi le îngropase în pământul sfințit al bisericii, Huttunen vânduse terenul, pe care nu-l mai putea suferi, precum şi dreptul asupra căderii de apă. Apoi părăsise ținutul. Din fericire, găsise aici, în nord, o moară acceptabilă. Chiar dacă moara încă nu funcționa, un bărbat singur putea să trăiască cu ceea ce câştiga de pe urma cherestelei.

Dar cancelarul parohiei susținea că, după registrul bisericii, morarul Gunnar Huttunen era celibatar. Atunci, cum se putea să ia foc nevasta unui bărbat necăsătorit? Se medita mult asupra răspunsului la această întrebare. Despre trecutul morarului nu se putu afla nimic. Până la urmă, lumea îşi pierdu interesul şi toți sătenii îşi ziseră că în sud, chiar dacă mai arseseră una sau două babe, nimeni nu le dusese lipsa vreodată.

Viața lui Gunnar Huttunen era traversată de lungi perioade de deprimare. In timpul lucrului, fără nici un motiv aparent, i se întâmpla uneori să privească în gol. Atunci, din fundul orbitelor, ochii lui întunecați luceau de spaimă. Când se uita în ochii cuiva, avea privirea tăioasă şi arzătoare, dar în acelaşi timp melancolică. Oricine se întâmpla să vorbească cu Huttunen când acestaera într-o dispoziție proastă se simțea copleşit de tristețe şi teamă.

Dar morarul nu era întotdeauna trist. Adesea, fără nici un motiv, era cuprins de o veselie debordantă. Glumea, râdea şi se amuza, țopăia nespus de caraghios pe picioarele lui lungi, îşi trosnea încheieturile degetelor, îşi agita brațele, îşi încovoia gâtul, explica, era nelinişt it. Povestea istorioare uluitoare fără cap şi coadă, făcea glume îndrăznețe, îi bătea pe umăr pe fermieri, îi copleşea de laude nemcritate, le râdea în față, clipea din ochi cu înțeles, aplauda.

În astfel de perioade, când Huttunen era bine dispus, tinerii din sat obişnuiau să se strângă la moara veche de la Gura cu apă repede, pentru a urmări spectacolul vesel pe care-l oferea morarul dezlănțuit. Se aşezau în casa morarului ca în vremurile străvechi, glumeau şi povesteau istorioare amuzante, în semiîntunericul plăcut şi paşnic, în mirosurile puternice din bătrâna moară, toată lumea se simțea mulțumită şi fericită. Uneori Gunnar – Kunnari – cum îi spuneau sătenii, aprindea în curtea morii un foc pe care-l întreținea cu bucăți uscate de lemn, pe jarul căruia frigea apoi peşte din râul Kemi.

Morarul era nemaipomenit de talentat în imitarea diferitelor animale ale pădurii şi crea, prin gesturi, imaginea animalului. Tinerii din sat se străduiau să o ghicească, fiecare dintre ei încercând să fie primul care desluşeşte enigma. Putea să personifice la fel de bine un iepure, un leming sau un urs. Uneori bătea repede din brațele sale lungi ca o bufniță de noapte, alteori, ridicându-şi nările spre cer, începea să urle ca un lup, cu un glas sfâşietor, de-ți rupea

sufletul, înspăimântați, tinerii din sat se strângeau unul în altul.

Huttunen îi mima adesea pe săteni, iar spectatorii ghiceau imediat despre cine era vorba. Când morarul se transforma într-un om micuț şi îndesat, lucru pentru care avea nevoie de o mare concentrare, toată lumea ştia că îl imită pe vecinul său cel mai apropiat, fermierul Vittavaara cel gras.

Erau seri şi nopți bizare de vară, aşteptate adesea săptămâni întregi, fiindcă uneori Gunnar Huttunen se cufunda, pentru un timp, în tăcerile şi tristețea lui.

Nimeni nu îndrăznea atunci să meargă la moară fără nici o treabă, iar afacerile se rezolvau în puține vorbe, repede, fiindcă deprimarea morarului îi gonea pe oaspeți.

Cu timpul, perioadele de descurajare ale lui Huttunen deveniră mai profunde. Se purta grosolan, țipa la oameni fără nici un motiv, era irascibil. Uneori Huttunen era atât de iritat şi de mânios, încât refuza să dea fermierilor cheresteaua comandată, strigându-le cu arțag:

— Nu dau nimic! Încă nu-i gata!

Cumpărătorii n-aveau ce face şi trebuiau să plece cu mâna goală, chiar dacă pe pod erau stivuite deja multe brațe de şindrilă proaspăt rindeluită.

Dar când era vesel, Huttunen se manifesta cu şi mai multă exuberanță ca înainte, era strălucitor ca un artist de circ, mintea îi sclipea ca o lamă ascuțită de ferăstrău. Gesturile sprintene, imprevizibile şi dezinvoltura morarului, bucurialui nemărginită îi fascina pe cei care-l priveau. Numai că, în apogeul veseliei dezlănțuite, morarul încremenea deodată, scotea un țipăt ascuțit, apoi alerga de-a lungul jgheabului din lemn putred din spatele morii, departe de ochii oamenilor, pe celălalt mal al râului, în pădure. Furios, îşi croia drum la întâmplare – gemeau şi trosneau hățişurile pădurii – iar când, după o oră sau o oră şi jumătate, se întorcea la moară, gâfâind obosit, tinerii din sat plecau la

casele lor. Pe urmă, povesteau îngroziți că Kunnari trecea iarăşi printr-o perioadă crâncenă.

Aşa a început lumea să se gândească că Gunnar Huttunen era nebun.

Vecinii lui Huttunen povesteau în sat că morarul obişnuia să urle ca un animal din pădure, mai ales iarna, în nopțile senine şi geroase. Kunnari putea să urle continuu, începând din amurg până aproape de miezul nopții, iar atunci când bătea vântul, tânguirea lui descurajantă îi întărâta pe toți câinii din sat ca să-i răspundă. In astfel de nopți, toate satele de la malul râului Kemi vegheau. Se spunea că acest amărât de Kunnari era nebun, din moment ce aţâța câinii să latre în miez de noapte.

— Cineva ar trebui să meargă la el şi să-i spună că nu-i frumos să urle, mai ales că-i ditamai bărbatul! Nu se cade să urle un om ca ultimul dintre lupi.

Totuşi, nimeni nu îndrăznea să-i spună nimic lui Huttunen. Vecinii se gândeau că morarul se va înțelepți şi va înceta cu urlatul.

Proprietarii care aveau nevoie de cherestea spuneau:

— Până la urmă, ne vom obişnui şi cu urletele! E el nebun, dar face treabă bună; şi-apoi, cheresteaua o vinde ieftin.

Iar fermierii care-şi propuseseră să cultive cereale pe malul râului Kemi spuneau:

— A promis că va repune moara în funcțiune, aşa că, mai bine să-i dăm pace, nu cumva să lase totul baltă şi să se întoarcă în sud.

Într-o primăvară, pe când se topea gheața, apele râului crescuseră, revărsânduse atât de mult, încât Gunnar Huttunen era cât pe ce să-şi piardă moara. Sub greutatea apelor revărsate, stăvilarul din lemn de stejar cedase pe o lungime de doi metri. Sloiuri groase de gheață reuşiseră să pătrundă prin spărtură, distrugând cincisprezece metri din jgheabul de lemn putred şi rupând în trecere roata de apă care acționa joagărul. Poate c-ar fi răsturnat toată moara,

dacă Huttunen nu ar fi acționat imediat. Alergă la joagăr şi deschise vana de golire, în felul acesta, cea mai mare parte a apelor umflate curseră prin gura scocului roții de apă rupte, precipitându-se spre cursul inferior al râului, în tot acest timp, apa revărsată continua să intre în valuri prin spărtura stăvilarului, antrenând bucăți groase de gheață, ce se îngrămădeau lângă perete. Bătrâna moară, construită din buşteni, tremura sub apăsarea lor, iar lui Huttunen îi era teamă că pietrele grele de moară vor cădea prin planşeu şi-i vor distruge turbina.

Nu avu de ales, încalecă pe bicicletă şi goni doi kilometri până la magazinul din sat.

Năduşit leoarcă, gâfâind, Huttunen îi strigă din prag vânzătorului Tervola, care cântărea nişte arpacaş:

— Vinde-mi iute un pachet de explozibil!

Când îl văzură pe morarul transpirat care voia să cumpere bombe, cele câteva țațe din sat, ce tocmai îşi făceau cumpărăturile în magazin, încremeniră de spaimă. Din spatele cântarului, Tervola îi ceru lui Huttunen permisul de cumpărare şi de deținere a materialelor explozive. Dar când morarul răcni că sloiurile de gheață îi vor răsturna moara, de nu le va arunca imediat în aer, îngrozit, negustorul îi vându un pachet cu încărcătură explozivă, o rolă de fitil detonant şi o mână de amorsa detonatoare. După ce împacheta totul într-o cutie de carton pe care o legă de portbagajul bicicletei, fără să mai zăbovească, Huttunen pedală înapoi la Gura cu apă repede, unde apele creşteau neîntrerupt şi sloiurile de gheață loveau în peretele de lemn, clătinând bătrâna moară.

Vânzătorul închise imediat magazinul. Apoi, cu muierile după el, alergă spre gura cu apă repede, să vadă cu ochii lui ce se întâmpla. Dar, mai înainte de a pleca, Tervola telefona în sat, spunând la toată lumea să vină degrabă la moara veche, fiindcă era păcat să nu vadă cu toții cum se prăbuşeşte coşmelia lui Huttunen.

Destul de repede se auzi dinspre moară prima explozie. Cea de-a doua se produse chiar când lumea de la magazin şi

din sat, abia sosită la Gura cu apă repede, se oprise pe malul râpos al râului, să privească zăporul. Bucăți de gheață şi de lemn zburară prin aer, aşa că li se spuse copiilor să stea mai departe. Câțiva fermieri îl strigară pe Huttunen, ca să-l întrebe dacă avea nevoie de ajutor. Dar pericolul de prăbuşire a morii era atât de mare, că Huttunen nu avea timp să le explice cu ce-l puteau ajuta. Cu un ferăstrău şi cu un topor în mână, alergă pe bordura de stejar de-a lungul stăvilarului până la spărtură, apoi, sărind de pe butuci pe sloiurile de gheață, ajunse la mal şi, ca un adevărat tăietor de lemne, începu să măsoare din privire brazii.

Pântecosul fermier Vittavaara spuse:

— E atât de grăbit azi Kunnari, că nici n-are timp sa urle.

Iar cineva din mulțime adăugă:

— Nici s-o facă pe ursul sau elanul. Că doar nu duce lipsă de spectatori!

Toți râseră, dar polițistul Portimo, care era un bărbat bătrân şi liniştit, le porunci să tacă.

— Nu vă mai bateți joc de necazul altuia! Le spuse el.

Morarul alese un brad înalt, ce creştea foarte aproape de malul râului. Cu lovituri energice de topor, tăie adânc la baza trunchiului, cu crestătura spre curmezişul râului. Apoi se apucă să doboare bradul cu ferăstrăul. Privitorii de pe celălalt mal începură să se întrebe unul pe altul:

— Ce-i veni morarului de taie bradul? Oare nu-i mai important acum să-şi salveze moara?

Iar un rândaş, sosit abia atunci din sat, pe care-l chema Launola, spuse:

— Pesemne a uitat de moară şi-şi imaginează că-i în plină campanie de despădurire!

De pe cealaltă parte a râului, Huttunen îl auzi. Fața i se înroşi deodată şi venele de la tâmple i se umflară. Pentru moment, avu intenția să se ridice şi să-i strige ceva rândaşului, dar renunță, văzându-şi mai departe de treabă.

Bradul uriaş începu să se clatine. Huttunen retrase lama fcrăstrâului, apoi împinse cu tăişul toporului trunchiul gros

al bradului, până ce se prăbuşi. Vuind, copacul căzu în râul cu ape umflate şi sparse sloiurile de gheață strânse lângă stăvi-lar. Se auzi apoi murmurul oamenilor de pe celălalt mal. Abia atunci înțeleseră sătenii planul morarului, împins de apă, trunchiul bradului se apropie încet de stăvilar, apoi rămase imobil, devenind astfel un obstacol în calea sloiurilor de gheață ce veneau dinspre cursul superior al râului. Printre ramurile bradului, apa continua să curgă în canalul de aducțiune al joagărului, a cărui roată hidraulică se sfărâmase, dar gheața nu mai putea trece împreună cu apa.

Pericolul fusese depăşit.

Gunnar Huttunen îşi şterse sudoarea de pe față şi se întoarse la moară, mergând pe pod. Ajuns pe malul unde aşteptau sătenii, îl privi fix pe rÂndaşul Launola şi mormăi:

— Cam aşa-i cu despădurirea!

Jenată, mulțimea nu-şi mai găsea locul. Bărbații, care regretau că n-au avut timp să-i vină morarului în ajutor, o făceau acum pe grozavii… Ştii, Kunnari, dar bine ți-a mai mers mintea când te-ai gândit că bradul ăsta se poate împotrivi râului revărsat…

Cu toate că spectacolul pasionant se terminase, şatenii ezitau să se întoarcă la casele lor. Iar dinspre sat încă mai veneau oameni. Ultima fu cumătră Siponen, o femeie foarte grasă. Abia respirând, întrebă îngrijorată dacă nu cumva sosise prea târziu. După ce mai pregăti o încărcătură explozivă, Huttunen strigă cu putere spre mulțime:

— Spectacolul s-a terminat prea devreme? Nu-i nimic, vă voi oferi un supliment! Doar n-ați venit pentru nimica toată atâta amar de oameni!

Morarul imită apoi un cocor care se apropia într-un picior de marginea stăvilarului şi, întin-zându-şi gâtul, căuta broaşte în apă.

Intimidați, sătenii dădură să plece. Unii încercau să-l liniştească pe Huttunen, alții şuşoteau că morarul e nebun, însă, mai înainte de a apuca ei să părăsească locul, Huttunen

aprinse capătul fitilului, care începu să ardă şuierând răutăcios.

Toată lumea o luă la goană. Deşi porniseră rapid, când Huttunen aruncă încărcătura explozivă în râu, mulți nu apucaseră să facă decât câțiva paşi.

Explozia se produse în clipa în care bomba atinse suprafața apei. Cu un zgomot surd, jeturi de apă şi bucăți de gheață fură proiectate înspre mal, împroşcând mulțimea. Oamenii alergară urlând şi nu se mai opriră până ce nu ajunseră la drumul mare. De acolo, supărați, îl înjurau pe morar.

După ce se retraseră apele, Gunnar Huttunen se apucă să repare stricăciunile morii. Comandă la fabrica de cherestea trei şarete de lemn -grinzi, bârne şi planşee —, cumpără de la negustorul Tervola două lăzi de cuie – cu dibluri şi cu şpițuri – apoi angaja trei lucrători de fermă, care şi-aşa n-aveau de lucru, să întărească pilonii stăvilarului rupt. După câteva zile, debitul de apă al morii putu fi reglat cu ajutorul unei vane amenajate în dreptul stăvilarului reconstruit. După ce-i plăti pe lucrători, trimițându-i îndărăt la casele lor, Huttunen se apucă singur de repararea canalului de admisie. Înnoi totul pe traseul dintre stăvilar şi roata de apă care antrena joagărul. În reparații intră o şaretă şi jumătate de scânduri groase de cinci degete.

Erau zile frumoase de vară. Vântul bătea uşor, meşterul era bine dispus.

Huttunen era un bărbat îndemânatic, îi plăcea tâmplăria. Era ocupat mai tot timpul, aproape că nici n-avea vreme să doarmă. Se deştepta la ora patru sau cinci şi alerga la canalul de admisie, unde tăia scânduri şi bârne până dimineața, apoi se ducea în salonul morii, să-şi facă o cafea, după care continua să lucreze, în timpul zilei, când era căldura maimare, se întindea în pat pentru o oră sau două şi de cele mai multe ori dormea, deşteptându-se odihnit şi dornic de treabă. După ce mânca, lucra neîntrerupt.

Dinspre Gura cu apa repede se auzeau lovituri de topor şi de ciocan până noaptea târziu.

În sat, lumea murmura că morarul era încercat de două feluri de nebunie: în primul rând de o nebunie a minții, apoi de o nebunie a muncii fără de măsură.

După o săptămână şi jumătate, canalul fu terminat şi etanşat. Conducea apa de la jugul stăvilarului până-n punctul de alimentare cu energie hidraulică a morii şi a joagărului. Apoi, Huttunen trecu la repararea roții hidraulice a joagărului. Era clar, îşi zise el, paletele sunt măcinate; trebuie înlocuite. Dar butucul roții e încă în bună stare. După ce-i va schimba pivotul central şi mantaua inelară, totul avea să fie în regulă.

Tocmai îşi dăduse jos hainele de pe el, rămânând în izmene, când pe drumul ce ducea la moară îşi făcu apariția o făptură drăgălaşă. Morarul nu o văzu şi intră în apă, pentru a pune la loc roata hidraulică reparată.

Femeia de pe pod avea treizeci de ani şi o față îmbujorată. Purta o rochie înfloratã, iar pe cap un batic transparent. Era o femeie frumoasă, cu forme pline, dar avea o voce subțirică de copil, aşa că morarul nu o auzi când îl strigă cât putu ea de tare:

— Domnule Huttunen! Domnule Huttunen!

Femeia îl privi cu atenție pe bărbatul aproape gol, care muncea cu asiduitate.

Zvelt, cu muşchi puternici, morarul lupta în apa rece, împingând energic roata hidraulică. Axul refuza cu încăpățânare să intre în lagăr. Cu un ultim efort, bărbatul reuşi, în sfârşit, să pună roata la locul ei. Îndată ce o lăsă liberă pe ax, apa pătrunse în casa roții şi roata hidraulică începu să se învârtească domol la început, iar apoi repede. Huttunen se depărta uşor de roata hidraulică, o privi fix şi spuse:

— Te-nvățaşi, drace!

Pe când ieşea din apa domolită, Huttunen o auzi pe femeia cari; striga de pe pod:

— Domnule Huttunen!

Morarul se întoarse în direcția de unde venea chemarea. O femeie frumoasă, cu părul blond, cârlionțat natural, aştepta pe pod. Îşi dăduse jos baticul de pe cap sil flutura ca să-i atragă atenția, în lumina soarelui şi în prospețimea primăvăratică a vântului, femeia părea într-ade-văr frumoasă. Huttunen îşi înălță ochii spre ea, apreciindu-i dintr-o privire coapsele rotunde şi pulpele zdravene. I se vedeau şi chiloții sub rochia fluturată de vânt, şi marginea de sus a ciorapilor, şi portjartierele. Dar femeia nu era preocupată de tabloul pe care-l expunea cu generozitate sau poate că nu-i era jenă să-şi arate coapsele. Huttunen îşi luă avânt, sări pe pod şi se îmbrăcă în grabă. Femeia făcu câțiva paşi înspre moară, apoi se întoarse, întinzându-i morarului mâna. Spuse:

— Sunt consiliera horticolă Sanelma Kăyrămo.

— Încântat, reuşi să articuleze Huttunen.

— Sunt nouă aici, preciza ea. Merg în fiecare casă, chiar şi acolo unde nu sunt copii. Am fostdeja în şaizeci de case, dar încă mai am multe de vizitat.

Consilieră horticolă? Ce treabă avea la moară o consilieră a Asociației Cluburilor Agricole?

Sanelma Kăyrămo îi explică:

— Femeia vecinului, a fermierului Vittavaara, mi-a spus că locuiți singur, aşa ca m-am hotărât să trec şi pe aici. La urma urmelor, şi un celibatar poate cultiva zarzavaturi.

Şi, cu mult entuziasm, consiliera horticolă începu să-şi expună planurile, îi destăinui mai întâi că zarzavaturile erau cele mai potrivite culturi de țară.

Zarzavaturile puteau fi un excelent complement alimentar, conțineau vitamine şi săruri minerale. O grădină de zarzavat de o jumătate de ar oferea o recoltă îndestulătoare pentru o familie mică – bineînțeles, dacă era bine îngrijită – şi acea familie se putea bucura toată iarna de verdețuri sănătoase şi proaspete. Era destul să-ți sufleci mânecile şi să te apuci de treabă, într-adevăr, merită î

— De aceea, domnule Huttunen, îşi încheie consiliera horticolă expunerea, vom pregăti şi pentru dumneavoastră o foarte frumoasă grădină de zarzavaturi!

Verdeţurile sunt la modă acum, nu-i nici o ruşine pentru un bărbat să le cultive şi să le mănânce.

Huttunen încercă să protesteze, îi spuse că el trăia singur şi că, dacă-l va împinge pofta vreodată, poate prea bine să meargă la un vecin, să cumpere un sac de napi sau de gulii.

— Nici pomeneală! Îi tăie vorba Sanelma Kăyrămo'. Vom pune chiar acum treburile pe roate. Pentru început am să vă dau nişte seminţe, pe care să le semănaţi. După aceea, mergem să vedem unde putem găsi un loc corespunzător. Nu cunosc pe nimeni care să fi avut vreun regret, după ce a cultivat legume şi zarzavaturi.

Huttunen mai făcu o timidă încercare de a scăpa.

— Ştiţi..., îi spuse oarecum încurcat morarul, eu sunt şi puţin nebun. Nu v-au spus în sat, domnişoară?

Dar consiliera horticolă risipi nebunia lui Huttunen cu o fâlfâire energică a baticului, ca şi cum toată viaţa n-ar fi avut de-a face decât cu dezechilibraţi mintal, îl apucă cu hotărâre de mână pe morar şi porniră spre dealul morii.

Acolo, ea desenă în aer hotarele viitoarei grădini de zarzavat. Bărbatul îi urmări gesturile, rotin-du-şi capul după cum era nevoie. Spaţiul afectat viitoarelor culturi depăşea cu mult aşteptările. Nemulţumit, morarul strâmbă din nas. Consiliera Asociaţiei Cluburilor Agricole mai micşoră din teren, dând astfel afacerii un caracter irevocabil. Apoi culese de pe pământ o rămurică uscată de mesteacăn, rupând-o în patru şi marcând colţurile parcelei de pământ.

— Pentru un bărbat atât de mare, această grădină e destul de mică, constată ea, ducân-du-se apoi să-şi ia sacoşa din portbagajul bicicletei.

Se aşeză pe iarbă, o deschise şi scoase un teanc de hârtii, pe care începu să le înşire pe jos. Bătea vântul şi hârtiile se împrăştiară repede pe tot dealul.

Huttunen alergă să le adune. Când îidădu hârtiile, Sanelma Käyrämo îi zâmbi nespus de frumos, mulțumindu-i.

Toate astea i se părură morarului extraordinare, minunate. Se simțea atât de fericit, încât, doar de dragul artei, ar fi vrut să slobozească un urlet, dar se abținu. Trebuia să se poarte cuviincios în fața unei astfel de femei, cel puțin la început.

Aşa se face că femeia îl înscrise pe listele Asociației Cluburilor Agricole.

Desenă planul grădinii de zarzavat a morarului, enumerând soiurile de plante care urmau să fie cultivate: sfeclă roşie, morcovi, napi, mazăre, ceapă şi verdețuri.

Ar fi vrut să-i recomande morarului şi varză timpurie, dar renunța, fiindcă în sat nu se găseau răsaduri de varză.

— Se putea şi mai bine, spuse consiliera horticolă, dar pentru început ne vom mulțumi să cultivăm doar varietăți comune. După ce vom căpăta ceva experiență, vom extinde gama de plante.

Apoi îi dădu morarului câteva pachețele cu semințe, spunâridu-i că putea să le plătească data viitoare.

— Trebuie să vedem mai întâi dacă germinează, zise consiliera horticolă, dar sunt sigură, domnule Huttunen, că dumneavoastră veți avea bucuria să asistați cât de curând la miracolul vieții şi al creşterii.

Huttunen îşi exprimă îndoiala în privința capacității sale de a îngriji grădina.

Niciodată nu se mai ocupase de aşa ceva.

Dar consiliera horticolă aprecie că o astfel de problemă nici nu trebuia menționată. Şi începu să rostească un discurs despre cultivarea plantelor, dându-i instrucțiuni precise despre modul în care trebuie săpat şi îngrăşat pământul, îi explică mai multe despre cum trebuie puse semințele, ce distanță se lasă între rândurile fiecărei specii de plante şi cât de adânc trebuie îngropate semințele. Destul de repede, Huttunen începu să simtă că grădinăritul era o activitate pasionantă, parcă special făcută pentru el, mai ales că în

timpul verii nu avea prea mult de lucru la moară. Ii promise consilierei horticole că se va apuca imediat de treabă, după care se duse să caute o lopată şi un hârleț.

Femeia se uită la bărbatul cel mare care înfigea hârlețul în pământ. Fierul uneltei detaşase o bucată bună de humus, pe care morarul o răs-turnase dintr-o dată.

Consiliera horticolă se aplecă, luând puțin pământ. II frecă între degete, îl adulmecă şi-l asigură pe morar că nicăieri nu putea fi găsit un pământ mai potrivit pentru zarzavaturi. Când îi văzu mâinile murdare de țărână, Huttunen alergă la moară, luă o găleată de zinc, intră în râu şi o umplu cu apă. Apoi o puse în fața femeii să-şi spele mâinile.

— Dar nu trebuia, spuse consiliera horticolă, înroşindu-se la față în timp ce-şi bălăcea mâinile în găleată. V-ați udat pantalonii până la genunchi, nici nu ştiu cum să vă mulțumesc...

Ce importanță aveau pantalonii? Se gândi Huttunen fericit. Principalul era ca ea să fie mulțumită. Şi morarul se apucă de săpat cu atâta entuziasm, că nici cu un plug tras de boi nu s-ar fî putut ara mai bine. Consiliera horticolă aranja hârtiile în sacoşă, îşi luă bicicleta, îi întinse morarului mâna pentru a-şi lua rămas bun şi spuse:

— Dacă se iveşte vreo problemă, luați legătura cu mine! Locuiesc în casa Siponenilor, la etaj. Nu vă sfiiți să mă căutați, s-ar putea să fi omis câte ceva cârid am explicat cum trebuie îngrijite plantele.

Apoi consiliera horticolă îşi legă baticul străveziu peste buclele blonde, agăță sacoşa de ghidonul bicicletei şi încalecă. Şaua bicicletei dispăru sub şezutul ei amplu. Când coborî dealul, rochia îi flutură în vânt.

Ajunsă în pădure, consiliera horticolă opri puțin şi mtorcându-şi privirea spre moară suspină:

— O! Doamne...

După ce plecă femeia, aţâţat, Huttunen nu-şi mai găsea locul. Nu era nici o grabă, aşa că lăsă baltă săpatul. Intră

nelinişţit în casa morii, se întinse pe pietre, îşi frecă mâinile şi închise ochii, amintindu-şi de formele femeii. Apoi, deodată, ieşi din moară, vârându-se până la gât în apa foarte rece a râului. Când ieşi la mal tremura, dar se simțea liniştit. Intră după aceea înapoi în moară şi, privind drumul din dreptul ferestrei mici, începu să geamă încet, dar nu urlă cum urla uneori iarna.

În aceeaşi seară, Huttunen termină de săpat, aduse o căruță de bălegar, pe care-l împrăştie şi-l amestecă cu pământul, apoi semăna semințele pe care i le dăduse consiliera horticolă. Când încă nu se făcuse dimineață, udă grădina şi, abia după asta, se duse la culcare.

Fericit, Huttunen se întinse în pat. Avea acum grădina lui de zarzavat. Cu alte cuvinte, încântătoarea consilieră horticolă avea de ce să vină pe bicicletă până la moara lui.

În zilele următoare, iluttunen continuă să repare moara. Pentru a înlătura urmele şocului suferit la viitură, trebuia doar să înlocuiască două-trei scânduri pe traiectul dintre moară şi joagăr. Şi pentru că multe dintre scândurile vechi erau putrede, morarul mai puse câteva bârne sub jgheabul de aducțiune a apei. In felul acesta, debitul de apă şi, implicit, puterea roții hidraulice putură fi aduse în limite normale, fiindcă înainte, dacă te urcai pe marginea jgheabului, acesta se clătina şi se înclina, iar debitul de apă era diminuat.

După cinci zile de muncă, Iluttunen putu verifica dacă moara funcționa, închise vana roții hidraulice a joagărului, dirijând astfel toată apa spre turbina morii.

Rotorul turbinei începu să se învârtească, la început leneş, apoi din ce în ce mai repede. După ce se convinse că turația era regulată şi admisia apei suficientă, Huttunen îşi continuă revizia în interiorul morii. Acolo unse cu vaselină axurile principale şi rulmenții. In locurile greu accesibile injecta ulei cu ajutorul unui gresor. După ce gresă toate părțile mobile, unse cu puțină răşină obada roții motoare a axului turbinei, folosindu-se de o spatulă din lemn de plop. Răşina se întindea bine când spatulă era apăsată pe

tamburul ce se rotea. Unse de asemenea obezile roților de comandă a axelor pietrelor alergătoare. După aceea, fixă cureaua de transmisie în jurul tamburilor, punând-o din mers la loc, ca să nu zboare. Hâțânându-se în ritmul cu care se rotea axul turbinei, cureaua lată de transmisie puse în mişcare uriaşa piatră alergătoare, care începu să se învârtească peste piatra zăcătoare. Dac-ar fi vărsat câțiva pumni de grăunțe în ochiul pătrat al pietrei alergătoare, ar fi simțit în nări mirosul de făină.

Moara funcționa. Pietrele de moară hârşâiau surd, cureaua de transmisie şuiera, axele zdrăngăneau pe lagăre, moara întreagă vibra, iar jos, în casa turbinei, apa Râului Morii se frământa zgomotos.

Schimbă după aceea cureaua de transmisie, pentru a antrena piatra alergătoare de măcinare grosieră şi constată că funcționează.

Sprijinit de grânarul gol, cu ochii închişi, Huttunen ascultă murmurul cunoscut al morii. Era calm, pe fața lui nu se vedea nici nelinişstea, nici descurajarea dintotdeauna. Lăsă mult timp să meargă moara în gol, apoi întrerupse admisia apei la turbină; puțin câte puțin, roata de apă îşi domoli învârtirea, până nu se mai mişcă deloc. Moara era din nou liniştită şi nu se mai auzea decât clipocitul surd al apei râului.

A DOUA ZI, Huttunen se duse la magazin, să anunțe că oricine mai avea grăunțe din recolta anului trecut putea veni la moară să le macine.

Privindu-l pe morar cu coada ochiului, vânzătorul Tervola îi spuse:

— Când a venit poliția să mă întrebe dacă ai autorizație de deținere a materialelor explozive, am luat totul pe seama mea. Dar să ştii, a doua oară nu-ți mai vând nimic, dacă n-ai permis, că prea eşti ciudat.

Huttunen se făcu că n-aude. Luă de pe tejghea o sticlă de bere şi-şi aprinse o țigară. Cum în pachet nu mai rămase niciuna, îl desfăcu, scriind pe fața cealaltă a hârtiei că moara

de la Gura cu apă repede funcționa, apoi scoase de pe uşă o piuneză veche şi prinse cu ea anunțul.

— De ce-ai aruncat, nenorocitule, şi a treia bombă în râu? Îl întrebă răutăcios vânzătorul în timp ce cântărea fructe uscate pentru soția învățătorului.

Huttunen puse sticla goală pe tejghea şi azvârli câteva monede în sertar. Aplecat peste cântar, Tervola bombănea în continuare:

— La consiliul satului s-a zis că n-ar strica să fii dus la ospiciu, ca să te linişteşti.

Atunci Huttunen se întoarse brusc spre negustor şi, privindu-l drept în ochi, îl întrebă:

— Spune-mi, Tervola, cum se face că morcovii mei n-au răsărit încă? I-am udat în fiecare zi, până s-a înnegrit pământul de-atâta apă, dar nici nu se vede, nici nu se aude nimic.

Vânzătorul îi răspunse că nu despre morcovi era vorba acum şi adăugă:

— Asta-i a doua vară de când copila noastră frecventează moara ta. Are vreun rost să se zben-guiască țâncii până noaptea târziu şi să mai şi asculte pălăvrăgeala unui nebun?

Huttunen puse pumnul în talerul cântarului, apăsă şi spuse:

— Exact zece kilograme! Mai pune greutăți! El însuşi mai puse câteva greutăți şi acul coborî din nou până la capăt.

— Ia te uită! Rosti morarul. Acum mâna mea cântăreşte cincisprezece kilograme.

Negustorul încercă să dea la o parte de pe cântar pumnul morarului. Sacul cu fructe uscate se răsturnă, o parte din fructe se împrăştiată pe jos, soția învățătorului se depărta de tejghea, iar Huttunen luă deodată cântarul în brațe, îndreptându-se cu el spre uşă. În trecere, smulse cu dinții anunțul. Ajuns în curte, puse cântarul în ciutura fântânii cu cumpănă, lăsând-o încet să coboare.

Vânzătorul Tervola ieşi, zbierând că asta era ultima nebunie a morarului.

— La balamuc, acolo-i locul tău! Iar în acest magazin, nu mai ai ce căuta, Huttunen!

Morarul se îndreptă spre biserică. Pe drum se întrebă cum de era posibil să i se întâmple întotdeauna câte ceva neplăcut. Era abătut, dar îşi reveni când îşi aduse aminte cum lăsase să coboare cântarul în fundul fântânii. La urma urmelor, o fântână cu cumpănă era tot un soi de balanță. Iar în locul greutăților avea apă.

Când ajunse la cimitir, morarul se opri şi, folosind cuiul de la un anunț anterior, fixă hârtia pe care o purtase tot timpul între dinți. In anunț scria: Moara de la Gura cu apă repede se-nvârteNte din nou.

Huttunen.

De la cimitir, Huttunen plecă la cafeneaua din sat. Bău o bere şi, fiindcă tot erau acolomulți trântori din toate părțile satului, morarul anunță:

— Spuneți şi altora să vină la moara veche de la Gura cu apă repede dacă au ceva de măcinat!

După ce termină de băut berea, se ridică. Când să iasă pe uşă, strigă:

— Dar nu grâne dezinfectate cu formol! Nu macin aşa ceva nici pentru vite, fiindcă-mi spurcă moara.

Când ajunse în apropierea casei fermierului Siponen, încetini pasul, uitându-se spre ferestrele de la etaj, să vadă dacă nu cumva o zăreşte pe consiliera horticolă.

Apoi se uită în curte după bicicleta albastră a consultantei. Dar n-o văzu. Deci domnişoara se plimba prin sat… Să-i învețe pe copii cum se îngrijeşte o grădină de zarzavat şi să le dea rețete vegetariene gospodinelor. Huttunen simți un soi de invidie, imaginându-şi că poate chiar în acel moment consiliera le vorbea unor mucoşi şovăielnici, despre cum trebuie răriți morcovii sau unor neveste dolofane de fermieri, despre cum trebuie tăiată salata.

Îşi aminti de grădina lui cu pământ negru. Probabil, încă nu avusese timp să treacă pe la el. Să fi trecut, ar fi văzut,

fireşte, cu cât zel săpase, cum îngrăşase pământul cu bălegar, cât de corect îngropase el semințele. Exact cum îi spusese!

Sau, poate c-a vrut doar să-şi bată joc de morar? Să-l pună pe el, un bărbat matur, să se ocupe de un lucru pe care-l fac copiii. Şi-aşa râd de el oamenii din sat şi-l cred nebun… Oare să fie şi consiliera horticolă la fel ca toată lumea?

Ideea era insuportabil de tristă şi de amară. Gunnar Huttunen se depărta de casa Siponcnilor şi, furios, începu să alerge spre moara lui.

Dinspre magazin venea pe bicicletă soția învățătorului. Când îl văzu pe morar că aleargă spre ea încetini, dându-i prioritate prin pădure.

Pe dealul morii, Huttunen se opri să-şi admire grădina de zarzavat. Pământul zăcea negru şi neînsuflețit, abandonat de consiliera horticolă. Şi el se simțea la fel de abandonat ca pământul. Trist, morarul urcă în cămăruța strâmtă din catul morii, se debarasa de cizmele cu carâmbi de cauciuc şi, fără să mănânce nimic, se trânti în pat. Suspină şi gemu două ore înainte de-a adormi. Avu un somn agitat, cu vise confuze şi grave.

„• Morarul se sculă cu noaptea-n cap, se uită la ceasul de buzunar cu capac de argint şi văzu că era ora patru.

Era un ceas grozav. Huttunen îl cumpărase în timpul armistițiului de la un neamț care nu stătea prea bine cu banii, sergent-major în trecere prin Riihimäki. Când i-l vânduse, sergentul-major jură că era un ceas special care funcționa perfect, chiar şi în apă. În timp, vorbele i se adeveriseră. O dată, la saună, Huttunen pusese pariu cu nişte muncitori forestieri, care se îndoiau că ceasul lui ar fi perfect etanş. Două ore ținu morarul ceasul în gură. Îl ținu chiar şi atunci când intră de două ori în lac, să se răcorească. Plonja în apă, apoi, întins pe fundul lacului, rămase nemişcat, ascultând ticăitul, care-i răsuna până-n cutia craniană, fiindcă în apă presiunea era mai mare decât în saună. După ce-l scoase din gură şi-l şterse, toți putură

constata că funcționa normal, ca şi cum ar fi stat tot timpul într-un buzunar uscat. Iar acum, poftim, era ora patru dimineața. După ce se mai uită încă o dată la ceas, gândurile îi zburară la consiliera horticolă, îşi aminti că femeia îi zisese s-o caute şi să-i vorbească fără nici o sfială, dacă avea vreo problemă cu grădina de zarzavat.

Aşa că morarul îşi spuse: ce-ar fi să mă duc la consiliera horticolă, să vorbesc puțin cu ea despre grădină?

Deşi trecuseră şase zile, nici o sămânță nu dăduse încă semne de viață; lucrul acesta era neliniştitor, sențelege.

Ar putea să-şi exprime şi îndoiala ce-l bântuia de câtva timp asupra termenului de garanție al semințelor. Dacă bănuiala i s-ar adeveri, i-ar putea cere consilierei horticole să facă rost de cele mai bune semințe. Până la urmă, Huttunen ajunse la concluzia că avea destule motive importante, aproape oficiale, pentru a o întâlni pe consiliera horticolă. Nimeni n-ar avea ce să spună, de-i va face chiar acum o vizită!

După ce bău o jumătate de căuş cu apă rece, încalecă pe bicicletă, pornind spre casa familiei Siponen.

Satul pustiu i se păru oarecum ciudat. Nici o vită nu păştea pe pajişte, nici un om nu muncea pe câmp. Doar păsările ciripeau în zorii dimineții de vară şi câinii, pe jumătate adormiți, lătrau leneş la trecerea morarului.

Nici un fum nu se înălța din hornul vreunei case, oamenii încă mai dormeau.

Când Huttunen ajunse cu bicicleta în curte, câinele Siponenilor se apucă de schelălăit. Uşa nu era zăvorâtă, aşa că Huttunen intră în casă. Draperiile acopereau ferestrele şi toată lumea dormea.

— Bună ziua î strigă morarul.

Rândaşul Launola, care dormea pe lavița din spatele sobei de tuci din salon, fu cel dintâi care se deşteptă.

Mirat şi somnoros, îi răspunse la salut. Apoi sosi din camera lui stăpânul casei, un bărbat în vârstă, miop şi scurt de statură, care semăna cu un elefant.

Siponen merse până în dreptul morarului, îşi ridică ochii şi, recunos-cându-l, îl invită să se aşeze pe un scaun. Stăpâna casei, îndesată şi nemaipomenit de grasă

— Atât de grasă, că nu-şi putea trage pe picioare cizmele de cauciuc decât după ce le tăia cu foarfecă până la jumătate – îşi urma cu paşi mărunți bărbatul. După cel saluta pe morar, se uită la pendula din perete, apoi îl întrebă:

— Ce s-a mai întâmplat pe la moară, Kunnari, de hoinăreşti noaptea prin sat?

Huttunen se aşează pe un scaun din dreptul mesei, îşi aprinse o țigară, întinzându-i alta fermierului, care se străduia să-şi tragă pantalonii pe el.

— Mulțumesc de întrebare, răspunse morarul. Nu s-a întâmplat nimic. M-am gândit doar să intru puțin, că n-am mai trecut de mult pe la voi.

Siponen se aşează pe un scaun, de cealaltă parte a mesei, în fața lui Huttunen, îşi aprinse țigara şi începu să-l privească în ochi pe morar, fără să spună nimic.

Rândaşul Launola se duse mai întâi afară, după colțul casei, apoi se înapoie în casă si, dacă tot n-avea nimeni nici o treabă cu el, se întinse din nou pe laviță, întorcându-se cu spatele, începu să sforăie.

Într-un sfârşit, Huttunen întrebă:

— Consiliera horticolă este acasă?

— Cred că la ora asta doarme, îi răspunse fermierul, arătând cu mâna spre scara ce ducea în pod.

După ce stinse țigara, Huttunen începu să urce treptele scării. Fermierul şi nevasta lui rămaseră încremeniți pe scaune, uitându-se deconcertați unul la altul.

Pe scară se auziră mai întâi paşii apăsați ai lui Huttunen, apoi, când ajunse la capăt şi când capul i se izbi de tavan, un sunet surd. Femeia fermierului se apropie în grabă de scară să asculte, dar nu se auzea nimic. Siponen îi şopti la ureche:

— Urcă treptele repede, că tu auzi mai bine decât mine! Ai grijă să nu scârțâie scara! Dar urcă dracului o dată, ca să-mi povesteşti după aia! Oare de ce m-a pedepsit Dumnezeu c-

o muiere atât de mare, de tremură toată casa sub picioarele ei?

Trezită din somn pe neaşteptate, consiliera horticolă îl întâmpină pe morar în cămaşă de noapte. Se uită crucită la bărbatul din mijlocul camerei, care stătea încovoiat, sprijinindu-se cu o mână de tavan. Cealaltă mână era întinsă spre ea.

Morarul spuse:

— Bună dimineața, domnişoară consilieră… Iertați-mă c-am venit în vizită la ora asta, dar m-am gândit că acum e cea mai potrivită vreme să vă găsesc acasă. Am înțeles că umblați prin sat de dimineața până seara…

— E firesc să fiu acasă la ora asta, îi răspunse femeia. Oare cât să fie ceasul?

Interesant, nici nu s-a făcut cinci.

— Sper că nu v-am trezit din somn, rosti neliniştit morarul.

— Nu-i nimic…, îi răspunse consiliera horticolă. Vă rog însă să vă aşezați, domnule Huttunen, doar n-o să sprijiniți tot timpul tavanul! E ocameră joasă, se scuză ea. Camerele înalte şi mari sunt prea scumpe.

— Dar e o cameră foarte frumoasă, domnişoară, o asigură Gunnar Huttunen. La mine la moară nu am nici draperii la ferestre. Am vrut să spun…, continuă încurcat morarul, că nu-i nimic dacă n-are draperii… Cât despre moară, din partea mea, nici nu-i nevoie de draperii.

Apoi Huttunen se aşează pe scăunelul din dreptul sobei. Se gândi să-şi aprindă o țigară, dar renunță. I se păru că nu era tocmai corect în camera unei femei.

Consultanta se aşează pe marginea patului şi îşi aranja buclele, ce-i căzuseră pe frunte în timpul nopții. Era fermecătoare, cu ochii încă lipiți de somn şi sânii pricopsiți, ce se ridicau semeți sub cămaşa de noapte. Morarul nu-şi mai putea desprinde privirea de la deschizătura dintre sâni, ce se vedea prin decolteul cămăşii.

— V-am aşteptat în fiecare zi, domnişoară, spuse grav morarul. Am aranjat imediat grădina, aşa cum m-aţi sfătuit. Aţi fi putut veni s-o vedeţi.

Pe Sanelma Käyrämo o pufni râsul.

— Aveam de gând să vin săptămâna viitoare.

— De când aţi fost la moară, spuse Gunnar Huttunen, mi s-a părut că timpul a trecut foarte greu. Şi-apoi seminţele încă nu au încolţit.

Consiliera horticolă îi răspunse că nici n-aveau cum să germineze într-o perioadă atât de scurtă.

— Nu vă alarmaţi, domnule Huttunen, adăugă ea, rădăcinoasele vor încolţi la timpul potrivit! Cred că cel mai bine-ar fi să vă întoarceţi liniştit la moară.

— Trebuie să plec imediat? Întrebă umil morarul, căruia nu-i venea deloc să plece.

— Voi veni la începutul săptămânii viitoare, îi promise consiliera horticolă. Dar acum e o oră cam neobişnuită pentru vizite, mai cu seamă că aceasta nu e casa mea. Eu locuiesc aici cu chirie, iar doamna Siponen, chiar dacă e obeză, are precepte stricte.

— N-aş putea să mai rămân cel puţin o jumătate de oră? O întrebă rugător morarul.

— Încercaţi să mă înţelegeţi, domnule Huttunen, îi răspunse consiliera horticolă.

— Dar, domnişoară, îi explică morarul, sunt aici doar pentru că dumneavoastră mi-aţi spus că pot veni oricând se iveşte vreo problemă cu grădina de zarzavat.

Consiliera horticolă era tulburată. I-ar fi făcut plăcere ca morarul, acest bărbat chipeş şi bizar, să mai rămână în camera ei, dar nu se putea. Era încă şi mai curios faptul că nu-i era teamă de acest om ciudat, despre care toată lumea spunea c-ar fi nebun. Trebuia neapărat să-l determine să plece. In nici un caz vizita nu putea fi prelungită. Ce-ar putea crede cei de jos, dac-ar vedea că morarul întârzie prea mult în camera ei?

— Ne-am putea întâlni în timpul zilei, îi sugeră femeia. La magazin, la cafenea, chiar şi în pădure, n-are importanță unde, dar nu aici.

— Cred că trebuie să plec, spuse abătut morarul şi oftă.

Îşi puse şapca pe cap şi strânse mâna femeii la despărțire. Sanelma Käyrämo era sigură cătietul om se îndrăgostise de ea, altfel n-ar fi avut aerul acela nefericit când a trebuit să plece.

— La revedere, domnule Huttunen, spuse ea. Ne vom revedea sigur în curând, în împrejurări mai favorabile.

Doar aceste vorbe îi mai micşorară puțin suferința. Morarul strânse hotărât clanța, se înclină politicos şi împinse uşa cu putere.

Uşa se izbi de ceva moale şi greu. Apoi se auzi un urlet teribil. Cu mare zgomot, un corp uriaş se rostogoli pe scară, în momentul când Huttunen deschisese uşa, nevasta fermierului, care tocmai asculta cuviincios conversația consilierei horticole cu morarul, fusese lovită cu putere peste ureche şi proiectată pe scara abruptă. Din fericire, femeia era rotundă ca o putinică, aşa că se rostogolise cu multă uşurință până la uşa de la intrare, unde o întâmpină cu brațele deschise fermierul, îi curgea sânge din ureche şi urla atât de tare, că vibrau ferestrele verandei.

Rândaşul Launola sări din pat, ajungând imediat la locul unde-i zăcea stăpâna.

Huttunen coborî scara, urmat de consiliera horticolă. Femeia fermierului gemea.

Aruncându-i o privire feroce morarului, Siponen bombăni:

— Dracu-a mai văzut! Vine-n mijlocul nopții în casele oamenilor liniştiți şi le omoară femeile!

— Dar încă n-a murit, stăpâne! Spuse rân-daşul. N-ar fi rău s-o ducem în pat.

Puseră toți mâna şi traseră de ea până când o urniră de-acolo. După ce reuşi s-o ridice în pat, Huttunen plecă. Urcă

pe bicicletă şi începu să pedaleze. Fermierul, care-l urmărea de pe verandă, îi strigă:

— De-mi rămâne femeia oloagă, s-a terminat cu tine, Kunnari! Am să te târâi prin tribunal pân-ai să plăteşti pensie alimentară.

Iar câinele lui Siponen schelălăi până dimineață. Toată săptămâna Huttunen îşi contemplă grădina, neîndrăznind să se arate prin sat. Dar, deodată, trista lui singurătate luă sfârşit. Calare pe bicicletă, consiliera horticolă sosi veselă la moară, îl salută cu prietenie şi începu să-i vorbească despre zarzavaturi. Răsăriseră deja câteva fire de salată.

— Iar în curând veți vedea şi morcovii! Îl asigură consiliera horticolă.

După ce Huttunen plăti semințele, femeia îi explică cum trebuiau rărite plantele şi afânat solul.

— Totul depinde de felul cum sunt îngrijite! Insistă ea.

Fericit, Huttunen îi oferi cafea şi covrigei zaharisiți.

Când isprăvi tot ce-avusese de spus despre culturile de zarzavat, Sanelma Käyrämo deschise discuția despre vizita nocturnă a morarului.

— De fapt, domnule Huttunen, am trecut pe aici, ca să vă vorbesc despre acea poveste de acum câteva nopți.

— Dar n-am să mai vin a doua oară, îi promise amărât morarul.

— Chiar şi pentru o dată a fost destul, îi răspunse consiliera horticolă.

Apoi îi povesti că femeia lui Siponen zăcea şi acum în pat, refuzând să se scoale, ca să mulgă vacile. Siponen îl chemase deja pe medicul serviciului comunal de sănătate să o consulte.

— Doctorul Ervinen a întors-o pe toate părțile şi a cercetat-o. De fapt, au întorso alții, n-ar fi putut el, doctorul, s-o întoarcă singur, atât de grasă-i femeia asta.

Apoi a poruncit să-i fie spălată urechea şi i-a pus un plasture. Probabil că are o zgârietură exact pe locul unde-a izbit-o uşa. Doctorul i-a țipat în ureche şi a spus că auzul e

normal, dar femeia fermierului s-a încăpățânat să afirme că nu aude nimic. Atunci, doctorul Ervinen i-a apropiat de ochi femeii lui Siponen o lanternă de buzunar foarte puternică şi, prin surprindere, a urlat în urechea ei.

Cristalinul a mişcat, a spus doctorul Ervinen, deci femeia aude foarte bine. Dar fermierul Siponen nu l-a crezut. Apoi, toți care eram acolo i-am urlat pe rând în ureche şi am privit-o drept în ochi, dar ea a rămas neclintită. Iar Siponen a spus că o să-l coste cam mult pe Kunnari, dacă bătrâna îşi pierde auzul.

Huttunen se uită rugător la consiliera horticolă. Ar fi vrut să sfârşească odată cu veştile proaste. Dar consultanta continuă cu perseverență:

— Doctorul Ervinen i-a spus apoi femeii c-ar fi cazul să se ridice din pat şi să-şi vadă de treburi. Dar ea i-a răspuns că nu-şi poate mişca nici brațele şi a rămas întinsă în pat. A hotărât că e paralizată şi că nu se va mai putea da jos din pat, până ce i se vor sfârşi zilele. Dacă ea a hotărât aşa, doctorul Ervinen n-a mai avut nimic de zis. Doar când a plecat a spus că, din partealui, n-are decât să stea în pat până la Judecata de Apoi. Iar Siponen l-a amenințat că va găsi el un medic mai bun, care să certifice că baba-i paralitică.

Şi nici nu va pierde nimic, că şi-aşa Kunnari o să plătească.

Deci aşa stăteau lucrurile, îşi zise trist morarul. Toată lumea ştia că nevasta lui Siponen era cea mai grasă şi mai leneşă babă din tot ținutul. Acum avea un motiv temeinic să stea ziua întreagă în pat şi să nu facă nimic. Iar Launola, rândaşul, se înțelege că va întări spusele stăpânului şi stăpânei casei.

Consiliera horticolă îl lămuri pe Huttunen că dorise să-l pună la curent cu cele petrecute, fiindcă ştia că morarul n-avea nici o vină. Şi-apoi ea ținea la el. Ii propuse chiar să se tutuiască, dar preciza:

— Numai când suntem singuri.

Morarul fu copleşit de fericire şi, începând din acel moment, consultanta îi spuse Kunnari.

Mai băură o cafea. Consiliera horticolă aborda un alt subiect, încă şi mai delicat.

— Kunnari, spuse ea, aş putea să te întreb absolut confidențial ceva? E vorba de o întâmplare neplăcută, despre care toată lumea din sat vorbeşte.

— Tu poți să mă întrebi despre orice, nu mă supăr, îi răspunse morarul.

Dar consiliera horticolă nu ştia cum să înceapă. Mai bău o gură de cafea, înmuie un covrigel în ceaşcă, privi pe fereastră şi, tocmai când era cât pe ce să vorbească din nou despre zarzavaturi, se hotărî să apuce taurul de coarne.

— Lumea din sat spune că n-ai fi prea normal.

— Ştiu… se spune despre mine că sunt nebun, recunoscu stânjenit morarul.

— Aşa deci… Ieri, când am fost la soția învățătorului la o cafea, s-a vorbit mult despre tine. Că ți-ar fi mintea tulburată… Că ai putea fi periculos…, câte şi mai câte. Soția învățătorului a povestit că ai intrat în magazin şi că, aşa deodată, ai târât cântarul afară şi l-ai aruncat în fântână.

Huttunen recunoscu, într-adevăr, el îi dăduse drumul în fântână, dar, dacă avea nevoie de cântar, Tervola n-avea decât să-l scoată de-acolo cu ciutura.

— Oamenii mai vorbesc despre nişte bombe…, şi-apoi despre urlete… Spune-mi, Kunnari, e adevărat că iarna urli la lună?

Se simțea teribil de stânjenit, dar trebui să recunoască.

— Mi se întâmplă uneori să gem, dar nu chiar atât de rău.

— Se mai spune că poți imita animalele pădurii şi oamenii… Şi că-ți bați joc de cei din sat, de Siponen, de Vittavaara, de învățător şi de vânzător. E adevărat?

Huttunen îi mărturisi că uneori era încercat de o dorință puternică, ce-l împingea să facă ceva extraordinar.

— E ca un şoc ce-mi bântuie mintea, dar nicidecum nu sunt periculos.

Consiliera horticolă nu mai rosti multă vreme nici o vorbă, înduioşată şi tristă, îl privi pe morarul, care stătea în faţa ei cu ceaşca de cafea în mână.

— Cât de mult aş vrea să te ajut, spuse ea într-un târziu, luând mâna morarului în mâna sa. E îngrozitor când un om îşi urlă singurătatea!

Morarul tuşi, înroşindu-se la faţă. Consiliera horticolă îi mulţumi pentru cafea şi dădu să plece. Dar Huttunen îi spuse nelinişţit:

— Nu pleca încă! Oare-i chiar atât de rău aici?

— Dac-ar şti oamenii din sat unde sunt, mi-aş pierde slujba. Chiar trebuie să plec.

— Dacă voi înceta să mai urlu, o întrebă precipitat morarul, nu-i aşa că vei mai veni?

Şi-i mai spuse Sanelmei:

— Dacă nu te încumeţi să mai vii aici, la moară, de ce nu ne-am întâlni în pădure?

Îi promise c-avea să găsească un loc linişţit, unde-ar fi putut, din când în când, să se întâlnească.

Consiliera horticolă ezita. Până la urmă, spuse:

— Dar trebuie să fie un loc sigur şi nu prea depărtat, să nu mă rătăcesc. Cât despre moară, pot veni aici doar de două ori pe lună. Dac-aş veni mai des decât mă duc la alţi membri ai Asociaţiei Cluburilor Agricole, imediat mi-ar ieşi vorbe.

Huttunen o îmbrăţişa şi consiliera horticolă nu-l respinse. Apoi îi murmură la ureche că nu era chiar atât de nebun cum zice lumea şi că n-avea de ce să-i fie teamă să-l întâlnească.

Ii propuse şi un loc ideal unde vor putea, din când în când, să se vadă. Drumul care duce la biserică trece peste un pârâu… Va trebui să urmeze cursul de apă, mergând de-a lungul malului nordic un kilometru, până-n locul unde pârâul face un cot şi se separă în două braţe, care înconjoară o pădurice de arini. Pe acea insulă a arinilor, îi mai spuse

morarul Sanelmei, nici un om nu a mai călcat vreodată. Era un loc frumos şi sigur şi nu era nici prea departe de sat.

— Am să pun punte peste pârâu din câteva trunchiuri de arin, mai adăugă el, ca să nu fie nevoie să vii cu cizme de cauciuc.

Consiliera horticolă îi promise că avea să vină duminică la Insula arinilor, doar dacă până atunci morarul n-avea să intre în vreo altă încurcătură.

Generos, Huttunen o asigură că se va purta ca toți ceilalți oameni.

— Am să stau cuminte la moară, spuse el hotărât, şi, oricât de mare ar fi tentația, n-am să urlu la lună!

Mai înainte de a pleca, consiliera horticolă îl sfătui să ude în fiecare seară grădina, fiindcă vara era prea uscată şi caldă. Când rămase singur, fericit, morarul se uită la pereții din lemn cenuşiu ai morii, spunându-şi că nu le-ar strica un strat nou de vopsea. Şi-a hotărât să vopsească moara în roşu.

În fața morii, Huttunen aşează un cazan de o sută de litri, în care puse să fiarbă pământ roşu. Amestecă continuu şi întreținu focul constant. Era mulțumit, plin de energic şi de speranță. Peste două zile avea să fie duminică, iar el urma s-o întâlnească pe consiliera horticolă pe Insula arinilor.

Construise deja, din doi buşteni, o punte peste pârâu. Ridicase un adăpost împotriva țânțarilor, în fața căruia curățase de buruieni locul, ca şi cum ar fi fost o verandă, şi răsfirase fân moale pe jos. Nici o insectă n-avea s-o supere pe consiliera horticolă. Femeile sunt întotdeauna nervoase, dacă sunt înțepate de țânțari. Sanelma va fi mulțumită, gândea fericit morarul.

Pământul roşu, amestecat cu fiertura cafenie de făină de secară, avea o culoare sângerie. Spre seară, vopseaua urma să fie gata, iar până duminică moara avea să fie proaspăt vopsită. Şi nici nu-l costase mult, fiindcă făina era din rezervele lui.

Nu cumpărase decât pământul roşu şi sulfatul de fier.

Fermierul Vittavaara opri şareta în faţa morii. Era încărcată cu cinci saci de grăunţe, peste care stătea preapântecosul fermier. Morarul se bucură că vecinul său venise să macine grăunţe din recolta veche. După ce mai aruncă un braţ de lemne sub cazan, priponi calul fermierului de-o bară din peretele morii.

— Te-ai hotărât să vopseşti moara? Îl întrebă Vittavaara, când cărau sacii înăuntrul morii. Am văzut pe poarta cimitirului anunţul, aşa că am venit să macin orzul rămas de anul trecut. Să nu treacă apa râului de pomană prin faţa morii.

Huttunen porni instalaţia, deschise primul sac şi lăsă să curgă grăunţele prin pâlnie. Un miros de orz proaspăt măcinat se răspândi imediat în toată moara.

Bărbaţii se întoarseră în curte. Huttunen îi oferi fermierului o ţigară, spunân-duşi că, în sfârşit, avea un vecin cumsecade, un bărbat de un alt calibru decât Siponen şi baba lui puturoasă ca o cratiţă.

— Ai un jugan straşnic, spuse cu căldură în glas Huttunen, pentru a-şi arăta simpatia faţă de fermier.

— E cam sperios, dar în rest e un cal bun, îi răspunse Vittavaara.

Fermierul îşi drese apoi glasul şi Huttunen înţelese că vecinul său nu venise nicidecum pentru măcinarea orzului din alt an. Să fi fost Vittavaara mesagerul lui Siponen sau al negustorului Tervola? Sau, poate că, al învăţătorului.

— Ascultă, Kunnari, vreau să-ţi vorbesc ca-ntre bărbaţi… Ca-ntre doi vecini respectabili. Tu eşti un om bun din toate punctele de vedere, nimic de zis…

Totuşi ai un defect. Despre asta s-a discutat şi la Consiliul Comunal de Ajutor Social…, al cărui preşedinte, de fapt, sunt.

Huttunen renunţă la ţigară şi o strivi cu piciorul. Ce încerca să insinueze Vittavaara? Morarul rămase cu atenţia încordată.

— Multe ți-aş spune acuma…, mulți oameni din comună te-au reclamat. Trebuie neapărat să încetezi cu urlatul şi cu toate celelalte nebunii. Toată lumea se plânge de tine la Consiliu…

Huttunen îl scrută din ochi cu furie.

— Spune direct ce-ai de spus!

— Dar ți-am spus deja direct. Trebuie să încetezi definitiv cu urlatul. Nu se cade ca un om matur să urle la întrecere cu câinii. Iarna trecută, chiar şi primăvara, tot satul a vegheat multe nopți. Femeia mea n-a putut dormi toată primăvara din cauza ta, iar copiii au probleme cu şcoala. Poftim, fiică-mea a rămas corigentă! Aşa se-ntâmplă, când nu dormi nopțile şi asculți toată vara neroziile morarului.

Huttunen protestă:

— Dar în primăvara asta am urlat mai puțin ca de obicei! Doar de câteva ori mi-am dat drumul mai cumsecade.

— Insulți lumea, o faci pe clovnul, îți bați joc de toți. Chiar şi învățătorul Tanhumăki a vorbit despre asta. Nu e destul că imiți tot soiul de animale ciudate, trebuia să mai arunci şi cu bombe în râu!

— A fost doar o joacă.

Dar Vittavaara se dezlănțuise. Cu venele de la tâmple umflate, îl acuză în continuare pe morar.

— Dumnezeule mare! Mai ai încă şi obrăznicia să protestezi! Eu însumi am vegheat o mie de nopți aşezat pe marginea patului, ascultându-ți urletul.

Cu brațele ridicate şi cu fața îndreptată spre cer, Vittavaara începu deodată să urle cu furie.

Slobozi din gât un chelălăit ascuțit, atât de puternic, încât calul, îngrozit, începu să necheze.

— In felul ăsta ai speriat tot satul! Bărbat nebun, asta eşti! Şi toate maimuțărelile din lume leai făcut! Pretinzi că eşti urs, sau elan, sau şarpele dracului, sau cocor! Priveşte şi judecă dacă asta-i purtare omenească!

Vittavaara începu să se clatine ca un urs, mormăind şi arătându-şi ghearele, apoi se trânti deodată în patru labe

mugind, iar calul cel sperios fu cât pe ce să rupă hulubele şaretei.

— A fost un urs, îl lămuri Vittavaara. Asta-ți spune ceva? Dar priveşte acum, că doar tu însuți ne-ai arătat de multe ori!

Fermierul începu să meargă tropăind cu paşi scurți în jurul cazanului cu vopsea roşie, scuturând din cap ca un ren, scormonind din când în când pământul cu piciorul şi aplecându-se să pască licheni. Apoi încetă s-o mai facă pe renul, optând pentru un leming ridicat pe picioarele din spate, îşi încreți buzele şi începu să chițăie spre morar, apoi se vârî sub şaretă ca un rozător furios.

Huttunen îl privi cu interes, dar, la un moment dat, nemairezistând, îi spuse înfuriat:

— Încetează! Tu eşti nebun. N-ai habar cum se imită corect! Ce naiba, Vittavaara, dac-am făcut-o pe ursul, niciodată nu m-am mişcat atât de stângaci!

Fermierul respiră adânc şi încercă să-şi păstreze calmul.

— Vreau doar să te previn că, dacă nu-ți schimbi purtarea, Consiliul o să te trimită legat la spitalul de nebuni din Oulu. Pentru început, am vorbit cu Ervinen, doctorul, care mi-a spus că ai ceva deranjat la minte^Nebunie maniaco-depresivă. Şi pe femeia lui Siponen ai lovit-o într-o seară, de-a rămas baba surdă, îți aminteşti? I-ai şterpelit cântarul lui Tervola şi l-ai aruncat în fântână, c-a fost nevoit bietul negustor să-şi vândă marfa pe dibuite şi-a ieşit în pierdere.

Până la urmă, Huttunen se înfurie. Cu ce drept venea omul ăsta la moara lui, să-l dojenească şi să-l amenințe? I-ar fi tras cu plăcere o lovitură în mutra aia umflată, dar îşi aminti de Sanelma Kăyrămb şi se opri la timp.

— La-ți imediat măcinişul înapoi, până la ultimul bob! Îi strigă morarul. Nu mai macin nici o uncie de fainã pentru un om ca tine. Şi, pentru numele lui Dumnezeu, mută-ți gloaba din curtea mea că, dacă nu, o arunc în cataractă!

Vittavaara îi spuse cu un calm glacial:

— Îmi macini ce ți-am dat de măcinat! Încă mai sunt legi în lumea asta, iar dacă nu le ştii, ai să le înveți de la mine. Oi fi urlat tu în sud, dar află că aici nu-ți merge. Ține bine minte, a doua oară nu te mai previn!

Huttunen intră în moara, opri instalația, apoi răsturnă pe jos covată cu fainã şi pâlnia de deasupra pietrei alergătoare. Luă în spinare un sac încă nedesfăcut si, ajuns pe pod, îl sfâşie cu cuțitul, lăsând orzul să curgă în vâltoare. Apoi aruncă şi sacul. Cât despre ceilalți saci, îi azvârli nedesfăcuți în apă.

Vittavaara dezlegă calul cel înspăimântat, mânându-l spre drum. De acolo, îi strigă morarului:

— Asta-i ultima ta faptă smintită, Kunnari! Mi-ai prăpădit cinci saci cu orz de cea mai bună calitate, dar ai să plăteşti scump pentru asta!

Sacii cu orz pluteau pe apa râului. Huttunen scuipă cu năduf în direcția lor.

Moara era din nou liniştită. Din cazanul cu vopsea roşie ieşeau aburi. Huttunen luă în mâini linguroiul cu care amesteca vopseaua şi alergă spre Vittavaara.

Fermierul lovi calul cu sfichiul biciului, acesta porni în galop şi roțile de cauciuc ale şaretei scâr-țâiră jalnic. Amenințările fermierului se amestecară cu bocănitul potcoavelor.

— Sunt legi şi pentru nebuni! Ai să-l vezi tu pe dracu', când te-or duce legat, banditule!

Curentul purtă mai departe orzul lui Vittavaara. Epuizat, Huttunen se întoarse în moară. Mătură făina cu o pană lungă de cocoş de pădure şi o aruncă pe fereastră.

Călare pe bătrâna lui bicicletă cu pneuri pe jumătate dezumflate, polițistul Portimo, cel mai bătrân bărbat din sat şi din poliție, pedala încet spre moara de la Gura cu apă repede. Pe când cobora dealul morii, Portimo observă că Huttunen se apucase de vopsit moara. Un perete era deja gata. În dreptul celui de-al doilea, cel de deasupra podului, cățărat pe o scară, morarul întindea vopseaua roşie peste buştenii cenuşii.

N-am făcut drumul degeaba, îşi spuse leneş poliţistul, Kunnari e acasă. Cobori şi-şi sprijini bicicleta de peretele din partea de miazăzi, care nu era încă vopsit.

— Ai început să-ţi împodobeşti moara, îi strigă el lui Huttunen, care coborî îndată de pe scară cu o găleată de vopsea în mână.

Bărbaţii îşi scoaseră ţigările şi Huttunen îi oferi un foc poliţistului, îşi dădu seama că Vittavaara, să-l ia dracul, îi şi povestise poliţistului despre orzul azvârlit în cataractă. După ce trase câteva fumuri de ţigară, morarul îl întrebă pe poliţistul Portimo:

— În numele legii bântui pe-aici?

— Doar n-o să vină un poliţist, care n-are nici o palmă de pământ, să macine grăunţe la moară!

Îi răspunse Portimo. Pentru întâmplarea cu Vittavaara am ajuns eu aici.

După ce îşi fuma în tihnă ţigara, discutând cu morarul despre vopsitul morii, poliţistul Portimo trecu la partea oficială a vizitei sale. Scoase din portofel o factură, pe care i-o înmâna lui Huttunen. Morarul citi că trebuie să-i plătească lui Vittavaara cei cinci saci cu orz. Se duse şi aduse din cămăruţa lui din catul morii un creion şi banii cuveniţi. Plăti şi-şi scrise numele în partea de jos a facturii.

Deşi preţul nu era nemaipomenit de mare, morarul îi spuse lui Portimo:

— Destul de mult orz era deja încolţit. S-a dus tot pe apa sâmbetei. Nici măcar porcii n-au avut parte de el Poliţistul numără bancnotele, le puse în portofel şi scuipă în vâltoare.

— Nu fi atât de arogant, Kunnari! Rosti el. Când ofiţerul superior al poliţiei a venit pentru povestea cu Vittavaara, mi-a ordonat să te închid. Am reuşit să-l calmez şi să-l fac să accepte acest compromis. Dar spune şi tu, Kunnari, n-avea Vittavaara motive întemeiate să vină la tine? Ţi-a vorbit despre nebuniile tale, nu-i aşa?

— El e nebun, nu eu.

— A povestit superiorului meu că a fost la doctorul Ervinen, care i-a promis că va întocmi pentru tine un certificat de nebunie. In principiu, nici nu-i nevoie de altceva, ca să te lege şi să te trimită la casa de nebuni din Oulu. Dac-aş fi în pielea ta, as încerca să mă stăpânesc puțin. Mai e şi povestea cu Siponen. Iar la magazin, se pare că i-ai dat drumul cântarului lui Tervola în fântână. Soția învățătorului a venit iute să-mipovestească şi, bineînțeles, Tervola a telefonat. Mi-a spus că a trebuit să-l demonteze, iar acum nu mai e atât de precis ca înainte. Clienții nu mai au încredere în el şi-n fiecare zi se ceartă toți în magazin din cauza prețurilor.

— Ai cumva vreo factură şi pentru cântar? Îl întrebă deodată morarul. Dă-oncoace, am să plătesc şi pentru scârba aia de basculă!

Polițistul Portimo o luă pe punte până-n dreptul roții de apă şi sări pe mal, în apropiere de joagăr, udându-şi puțin încălțările. Apoi merse de-a lungul jgheabului de alimentare, până la stăvilar. Huttunen veni în urma lui. Pe marginea stăvi-larului, polițistul încercă să clatine trunchiurile groase de stejar, dar nu reuşi; erau foarte bine ancorate de pilonii de susținere ai stăvilarului.

— Într-adevăr, ai făcut treabă bună, îi spuse Portimo admirativ morarului.

Niciodată moara asta n-a fost într-o stare aşa de bună, dacă nu luăm în seamă vremea când era nouă, bineînțeles, îmi aduc şi acum aminte cum a fost ridicată aici., pe căderea de apă. Era în anul 1902. Pe-atunci aveam şase ani. În timpul războiului, a început să se năruie. E bine c-ai reparat-o, nu mai trebuie să meargă lumea până-n Kemi sau Liedakkala, nici pentru joagăr, nici pentru măcinat.

Entuziasmat, Huttunen îi spune că avea intenția să modifice capul canalului de aducțiune şi că asta încă nu-i tot ce voia să facă.

— M-am gândit să mai instalez un joagăr. Debitul căderii de apă e destul de puternic. Fie mai pun aici o roată simplă,

fie măresc roata de apă a joagărului şi pun un ferăstrău în plus.

Dar suporții ferăstraelor trebuie să fie destul de aproape. Nu-i bine să fie cureaua de transmisie prea lungă, fiindcă dacă zboară, îi poate omorî pe cei care se află prin preajmă. Au murit destui sfâşiați de curelele de transmisie ale joagărelor.

— Evident.

Polițistul Portimo îşi închipui cam cum va arăta locul acela după ce va fi instalat noul joagăr şi, privindu-l binevoitor pe morar, rosti grav:

— Pentru planurile pe care le ai şi pentru această moară, pe care-ai pus-o atât de bine pe picioare, încearcă să încetezi cu nebuniile! Este un sfat din partea unui prieten. Când ei îmi vor porunci să te duc la Oulu legat, nu mă voi putea împotrivi. Iar moara ta se va hodorogi din nou şi cine ştie ce nepriceput va veni în locul tău?!

Huttunen luă în serios vorbele polițistului Portimo. Cei doi părăsiră apoi stăvilarul, întor-cându-se la moară. Portimo îşi luă bicicleta şi îl salută pe morar, agitându-şi brațele în semn de rămas bun. Atunci morarul îşi zise: în ciuda faptului că lucrează la poliție, Portimo e bărbatul cel mai simpatic din sat!

Apoi gândul îi zbură la Sanelma Kăyrămo. Amândoi, atât polițistul, cât şi consiliera horticolă erau amabili şi înțelegători. Iar a doua zi, dacă n-avea să plouă, Huttunen avea s-o reîntâlnească pe Saniilma în Insula arinilor. La radio promiseră că, până spre seară, vremea avea să fie uscată. Din fericire, pe deasupra Fenoscandinaviei se rătăcise un anticiclon.

Huttunen se întoarse, să-şi vopsească moara. Dacă avea să dea cu pensula toată noaptea, avea să fie şi la Gura cu apă repede o moară roşie. Moara Roşie era numele spectacolului de cabaret, plecat în turneu prin toată Finlanda. Nu demult fusese la Kemi şi la Rovaniemi. Trupa era alcătuită în

exclusivitate din femei, cu fuste atât de scurte, că li se vedeau chiloții şi jartierele ciorapilor.

Era plăcut să vopseşti într-o noapte atât de luminoasă şi răcoroasa de vară. Chiar dacă era obosit, morarul nu putea să doarmă. Gândurile îi erau pline doar de două lucruri: frumoasa culoare proaspătă a morii şi întâlnirea cu consiliera horticolă. Lucră cu asiduitate toată noaptea. Când soarele de duminică dimineața se înălță, pentru a lumina peretele nord-estic al morii, întreaga moară era deja vopsită. Morarul duse apoi scara şi o găleată cu doi litri de vopsea neconsumată în magazie. După ce se scaldă în râu, înconjură de două ori moara, admirând-o.

Dichisită moară!

Într-o foarte bună stare de spirit, Huttunen intră în salonul morii. Mancă nişte cârnați finlandezi şi bău o cană cu lapte bătut. Apoi porni spre Insula arinilor, încă era dimineața devreme, când morarul, obosit, adormi cu un surâs fericit şi încrezător pe buze, în fânul proaspăt din adăpostul răcoros.

Cineva clătina pereții adăpostului. Huttunen se deşteptă şi auzi de afară un glas timid de femeie:

— Gunnar… Am sosit…

Somnoros, morarul scoase capul prin deschizătura cortului. Consiliera horticolă ezita să intre, aşa că Huttunen o apucă de mână, trăgând-o în interiorul alb şi frumos mirositor. Femeia era neliniştită şi înfocată, îi explică rapid tot felul de lucruri: n-ar fi trebuit să vină, nu era corect să se întâlnească în felul acesta, femeia lui Siponen încă nu se dăduse jos din pat, probabil n-avea să se mai dea niciodată… Iar la sfârşit îl întrebă cât e ceasul şi, fără să aştepte răspunsul, constată că e o zi frumoasă.

Morarul şi consiliera horticolă se aşezară pe patul de fân, ținându-se de mână şi privindu-se în ochi. El voi s-o strângă în brațe, dar, când încercă, femeia îl respinse spunându-i:

— Nu pentru asta am venit.

Huttunen se mulțumi să-i mângâie genunchii. Sanelma Kăyrămb începu deodată să se gândească îngrozită că e singură cu un bărbat nebun, pe o insulă pustie de la capătul pădurii. Cum de se aventurase să vină aici? Gunnar Huttunen i-ar putea face orice şi nimeni nu ar avea cumsă-l împiedice. Ar putea s-o strângă de gât, ar putea s-o violeze… Cum va acoperi oare urmele crimei? O va târî de picioare pe pietrişul de la mal şi o va arunca în pârâu. Doar părul îi va fâlfâi în vârtejurile apei, bine că nu-şi făcuse permanent! Dar, dacă Gunnar avea s-o taie în bucăți, pe care să le îngroape apoi în pământ? Probabil, îşi imaginã Sanelma Kăyrămo, tăieturile vor fi la gât, talie şi coapse. O trecu un fior, dar nu atât de puternic, încât să-şi retragă mâna din mâna morarului.

Emoționat, Huttunen nu-şi putea desprinde privirea din ochii femeii.

— Săptămâna asta am vopsit moara, îi spuse el. În roşu. Polițistul Portimo a trecut ieri pe la moară şi a admirat-o.

Consiliera horticolă tresări. Ce voia polițistul? Huttunen îi povesti întâmplarea cu orzul lui Vittavaara, pe care fusese nevoit să-l plătească.

— Polițistul m-a pus să-l plătesc la preț de orz încolțit. Din fericire, nu au fost decât cinci saci.

Consiliera horticolă încercă să-l convingă pe morar că trebuia să meargă la doctorul Ervinen. Oare nu înțelege că e bolnav?

— Dragul meu Gunnar, îi spuse ea cu ardoare, echilibrul tău psihic e în joc. Te implor, vorbeşte cu Ervinen!

— Dar Ervinen nu-i decât un medic comunal. Ce ştie despre bolile mintale? El însuşi e nebun, protestă morarul.

— Te duci şi-i ceri să-ți prescrie medicamente, ca să te liniştеşti. Acum există destule tranchilizante. Doctorul Ervinen îți poate scrie o rețetă. Dacă n-ai bani, îți împrumut eu.

— Dar îmi e jenă să merg la doctor ca să-i povestesc problemele mele, rosti încet morarul, retrăgându-şi mâna din

mâna consilierei horticole. Femeia îl privi cu duioşie, îi mângâie părul, lăsându-şi degetele să întârzie pe fruntea lui înaltă şi caldă. Se gândi că, dacă acum tot era împreună cu morarul, sigur avea să rămână însărcinată. Imediat după ce se va fi iubit cu el prima oară. Fiindcă nu era într-o perioadă sigură. Dar au vreodată femeile perioade sigure, chiar atât de sigure? Dacă se atinge o dată de ea un bărbat atât de mare, nu mai e nevoie şi de o a doua oară, ca să aibă un copil. Un băiat. Dar la copil încă nu îndrăzneşte să se gândească. Deocamdată o să-i crească burta, iar la toamnă n-o să mai poată umbla cu bicicleta. Asociația Cluburilor Agricole nu-i va acorda concediu pentru asta. Din fericire, tatăl ei murise în război, n-ar fi suportat bietul om o astfel de ruşine.

Apoi îşi imagină ce fel de copil îi va naşte ea morarului. Fără îndoială, va fi un prunc voinic, cu părul des şi cu nasul mare. Va avea cel puțin un metru încă de la naştere. Nici nu se va încumeta să-i dea țâță unui astfel de copil smintit, zămislit de un bărbat nebun. De altfel, nici nu va ganguri ca un bebeluş obişnuit, imediat se va apuca să urle ca taică-său. Sau, poate că nu atât de tare. Nu i se va potrivi nici o îmbrăcăminte pentru copii, va trebui să-i coasă pantaloni cu şliț încă din leagăn. La cinci ani îi va creşte barba, iar când va începe şcoala, va urla în timpul rugăciunii de dimineață. La ora de ştiințe naturale, va imita tot felul de animale, iar învățătorul Tanhumăki îl va da afară din clasă. Iar ea nu vamai putea să meargă niciodată să bea cafea cu soția învățătorului. In restul zilei, fiul lui Huttunen va hoinări prin sat şi va smulge de pe ziduri afişele electorale. Şi-apoi seara, câte-or să născocească împreună fiul şi tatăl!

Îngrozitor!

— Nu, spuse deodată i'emeia. Trebuie să plec. De fapt, nici n-ar fi trebuit să vin.

Cine ştie dacă nu m-a văzut cineva?

Huttunen puse mâna pe umărul femeii. Nu, nu putea să plece.

Oare cum de nu reuşea să se desprindă de el? Se simțea chiar liniştită şi în siguranță. Hotărât lucru, Sanelma Kăyramo n-avea chef să plece. Voia să rămână toată ziua în această cămăruță răcoroasă, cu pereții din pânză albă…, poate chiar şi la noapte. Şi-şi mai spuse Sanelma că-i drept, nebunii o înspăimântă, dar în nici un caz ăsta. Gunnar avea o putere de seducție, pe care rațiunea umană nu o putea explica.

— Va fi îngrozitor, spuse, dacă te vor lega şi te vor duce la Oulu.

— Dar nu sunt chiar aşa de nebun, îi răspunse morarul.

Consiliera horticolă nu mai zise nimic. Era convinsă că Gunnar Huttunen era suficient de nebun pentru a fi internat la ospiciul din Oulu. Auzise deja destul despre nebuniile lui Kunnari. De-ar fi posibil să rămână tot timpul doar ei doi, să nu-i vadă niciodată nimeni! Nebunia lui Huttunen era pe gustul ei si, într-un fel, o găsea amuzantă; nici măcar nu putea să-l dezaprobe. Dar fiecare om gândeşte după cum îl duce mintea. Cei din sat n-aveau cum să-l înțeleagă.

Mai apoi, Sanelrrța Kăyramo începu să-şi imagineze cum ar fi, de s-ar căsători cu morarul. Gunnar avea s-o conducă la altar. Aveau să primească binecuvântarea nupțială la biserica veche din sat. Asta pentru că biserica cea nouă era prea mare şi sinistră. De Sfântul Mihail, într-adevăr, era o zi potrivită pentru nuntă. Poate mai bine era doar de Sfântul loan, dar n-avea timp să-şi coasă până atunci rochia de mireasă. Şi-apoi, Gunnar trebuia să-şi comande un costum negru. Las-că nu stricã, îl va purta mai târziu la înmormântări. Hotărî, prin urmare, că nunta avea să fie de Sfântul Mihail, iar pe copil avea să-l nască primăvara viitoare. Copiii mici născuți primăvara sunt adorabili, iar sucurile de legume, ce se pot prepara vara, îmbunătățesc calitatea laptelui matern. De data asta, consiliera horticolă era sigură că va naşte o fetiță mititică şi cu pielea trandafirie.

Or să locuiască toți trei la Moara Roşie. Fetița va adormi seara în leagănul ei, ascultând murmurul apei. Nu va scânci

niciodată. Chiar şi Kunnari se va îngriji de copil. Morarul va face un pătuț din lemn şi îl vor lăcui în albastru deschis.

Din lucrurile pe care le avea în mansarda Siponenilor, şi-ar putea aduce perdelele, pe care şi-aşa nu avusese unde să le pună până acum, şi dulapul de mesteacăn. Iar în salonul morii, va trebui agățată o aplică în formă de floare, dedesubtul căreia vor fi fotolii din răchită împletită. Cel puțin două. Or să pună radioul pe pervazul ferestrei, ca să se vadă de afară. Iar în cameră era absolut nevoie de un pat dublu cu două noptiere, una cu oglindă. In fiecare săptămână, tânăra stăpână a casei vaspăla pe jos şi va scutura preşurile. Va trebui neapărat să-şi cumpere un bătător de covoare de la magazinul lui Tervola. Din când în când, întreaga familie se va plimba prin sat, iar Gunnar va împinge landoul. Dacă va dori să meargă la cafenea ca să bea o bere şi să discute despre moară, treaba lui. Ea va putea să se plimbe jumătate de drum cu soția învățătorului.

Nu, totul era absurd! Dar dacă n-avea să plece imediat, până la urmă, ticnitul ăsta tot avea să-i facă un copil nebun.

Totuşi, consilierei horticole nu-i venea să plece. Şi-a petrecut toată duminica cu morarul şi a plecat abia spre seară. Au fost fericiți, au vorbit despre toate cele, iar morarul a mângâiat pulpele femeii. Când s-a răcorit de seară, el a condus-o până la drumul mare, de unde consiliera horticolă a pornit pe bicicletă spre Siponeni. Apoi, morarul a mers pe jos în direcția opusă. Când a ajuns la moară şi-a spus:

— Astăzi a fost o zi bună. Dar să ştii că sunt îndrăgostit de consilieră.

În lumina roşie a soarelui de amurg, moara părea incandescentă. Era atât de frumos, încât lui Huttunen îi venea să urle din toți rărunchii, doar pentru că era fericit şi îndrăgostit. Apoi îşi aminti că Sanelma Käyrämo îl sfătuise să-l consulte pe doctorul Ervinen. După ce a umflat cu pompa roata din spate a bicicletei, a pornit la drum. Era aproape unsprezece seara, dar morarul n-avea somn.

Ervinen locuia într-o casă veche de lemn din fața cimitirului, la capătul unei alei lungi de mesteceni. Sub acelaşi acoperiş îşi avea atât cabinetul medical, cât şi locuința de celibatar. Când Huttunen a bătut în uşa locuinței-dispensar, i-a deschis chiar medicul, care era un bărbat de cincizeci de ani, zvelt şi viguros.

Fiindcă era deja târziu, purta un halat de casă şi papuci.

— Bună seara, domnule doctor! Îl salută Huttunen. Am venit pentru o consultație.

Ervinen îşi conduse pacientul în casă. Huttunen cercetă cu privirea încăperea ai cărei pereți erau împodobiți cu tot felul de picturi, reprezentând scene de vânătoare. Placa de deasupra căminului era plină cu capete împăiate, felurite viețuitoare, iar pe pereți şi pe podea erau multe piei de animale sălbatice. Se simțea mirosul tutunului de pipă. Interiorul avea o sobrietate masculină şi ținea loc – în acelaşi timp – de salon, bibliotecă şi sufragerie. Se vedea că nu se făcuse de multă vreme curat acolo, dar lui Huttunen, camera aceea i se păru foarte primitoare.

MÂNGÂIND blana de elan întinsă în fața unui fotoliu din nuiele, morarul îl întrebă dacă el vânase toate animalele ale căror capete şi piei erau în salon.

— Cea mai mare parte a animalelor expuse aici le-am vânat eu însumi, îi răspunse doctorul, dar sunt şi trofee, pe care le-am moştenit de la tatăl meu. De exemplu, râsul de acolo şi jderul de pe cămin. Nu mai găseşti în ziua de azi astfel de animale, s-au rărit mult. Aici, în nord, cel mai mult am vânat păsări. Şi, bineînțeles, am împuşcat vulpi şi câțiva elani, împreună cu secretarul comunal.

Ervinen se înflăcăra şi începu să-i povestească morarului că în timpul războiului, în Carelia orientală, împuşcase împreună cu comandantul batalionului aproape treizeci de elani. Pe vremea aceea, Ervinen era medicul batalionului, aşa că avea o foarte mare libertate de mişcare. Pescuise, de asemenea, şi prinsese mulți peşti.

— O dată, împreună cu maiorul Kaarakka, am pescuit şaisprezece somoni în râul Ăănătti.

Huttunen îi spuse că-n toamna trecută prinsese şi el păstrăvi şi lipani în râul morii. Oare doctorul ştia că sunt foarte mulți peşti în râu, mai cu seamă în apropierea locului de unde izvorăşte?

Tulburat, Ervinen umbla de colo-colo cu paşi mari prin cameră. I se ivea atât de rar ocazia să vorbească despre vânătoare şi pescuit cu cineva care să se priceapă cât de cât. Se vedea că morarul nu era un ageamiu. Ervinen îi mărturisi că e al dracului de regretabil c-a fost construit barajul de la Isohaara chiar la gura râului Kemi, iar somonii au încetat să mai urce. Ar fi fost grozav să poți scoate somoni cu minciogul şi să-i frigi la un foc de vreascuri, pe malul râului. Dar națiunea finlandeză are nevoie de electricitate. Când e de ales între un rău de proporții mici şi un bine de proporții mari, se înțelege că cel de pe urmă câştigă.

Ervinen scoase apoi dintr-un dulap două pahare cu picior înalt şi le umplu cu un lichid transparent. Abia după ce duse paharul la gură, Huttunen îşi dădu seama că era vorba de un rachiu foarte tare. Mult timp simți în gât arsura, apoi lichidul coborî până-n fundul stomacului, unde începu să bolborosească fierbinte, în acelaşi timp, pe morar îl copleşi un sentiment de sinceră mulțumire. Se simțea dominat de o respectuoasă camaraderie față de doctorul Ervinen. Acesta-i vorbi mai departe despre vânătoarea de iepuri si, mai cu seamă, despre câinii de vânătoare. Apoi îi arătă armele din panoplia care acoperea un perete întreg: o puşcă japoneză de război, transformată în armă grea de vânătoare, o puşcă ghintuită cu țeava lungă Şako, o carabină aşa-zisă de salon şi două puşti cu gloanțe de plumb.

— Eu nu am decât o puşcă rusească cu țeava simplă, spuse cu modestie Huttunen. Mă gândeam să cumpăr la toamnă o puşcă de vânătoare. Dar astăiarnă, când am cerut un permis de la comisariat, am fost refuzat. M-au amenințat că vor veni să-mi confişte puşca de vânătoare. Ce-au vrut să

spună cu asta, n-am priceput. In orice caz, eu sunt mai mult pescar decât vânător.

Doctorul Ervinen puse la loc armele, goli paharul şi-l întrebă pe un ton ceva mai profesional:

— Ce-l doare pe morar?

— Nu mă doare nimic, răspunse oarecum intimidat morarul. Se zice că eu sunt puțin nebun…

Ervinen se aşează pe un scaun-balansoar acoperit cu o blană de urs şi-l privi cu atenție. Apoi, dând din cap binevoitor, rosti:

— E şi puțină nebunie. Deşi nu sunt decât medic generalist, cred că nu mă înşel prea mult dacă afirm că dumneavoastră sunteți neurastenic.

Huttunen nu se simțea deloc bine. Despre astfel de lucruri era jenant să vorbeşti.

Ştia prea bine că nu era chiar normal. O ştiuse dintotdeauna. Dar astea nu erau lucruri care să-i intereseze pe alții, ce dracu'! Neurastenic… S-ar putea să fie neurastenic. Şi ce era cu asta?

— Există tablete pentru o astfel de boală? Întrebă morarul. Ați putea să-mi prescrieți un flacon, ca să mă liniştesc?

Ervinen îşi spuse că avea în fața sa un caz emoționant – un om simplu, atins de o boală nervoasă congenitală, benignă, dar – în orice caz – evidentă. Cum ar putea el să-l vindece? Imposibil. Un astfel de bărbat ar trebui să se Căsătorească şi să uite toată povestea. Dar unde să-şi poată găsi un nebun o femeie? Femeilor le e şi-aşa teamă de bărbații nebuni, iar, dacă-s atât de mari, cu atât mai mult se feresc.

— Ca medic, aş vrea să vă întreb… Dacă-i adevărat că aveți obiceiul să urlați noaptea, mai ales în timpul iernii.

— Am gemut un pic iarna trecută, e drept, recunoscu ruşinat morarul.

— Oare ce v-ar putea împinge la asta? Întrebă doctorul. Există ceva care vă obsedează şi nu vă puteți sustrage

obsesiei decât urlând?

Huttunen ar fi preferat să fie în altă parte, dar, când doctorul Ervinen îi puse din nou aceeaşi întrebare, trebui să răspundă.

— Cum să spun… Îmi vine automat… E o nevoie, trebuie să urlu. Trebuie să urlu foarte tare, ca să mă eliberez de ceva care-mi strânge capul. Bineînțeles, mă pot abține, dar nu şi când sunt singur. De fiecare dată când urlu mă simt uşurat. Doar câteva urlete îmi sunt de ajuns.

Ervinen schimbă subiectul, îl întrebă pe morar despre obiceiul de a imita animale şi oameni. Care era motivul? Avea vreo semnificație specială?

— Uneori mă simt atât de vesel, că am chef să mă joc şi să-i distrez pe cei din jur, dar, de cele mai multe ori, lucrurile iau o altă întorsătură. In general sunt un om trist, nu mă dezlănțui prea des.

— Şi, când sunteți trist, simțiți nevoia să urlați, interveni sarcastic doctorul Ervinen.

— Aşa e, asta mă ajută.

— Obişnuiți să vorbiți singur?

— Câteodată, dar numai când sunt într-o dispoziție bună, recunoscu Huttunen.

Medicul luă din dulap un flacon mic de medicamente, pe care i-l întinse morarului, îi explică că în flacon sunt pilule din care poate lua doar atunci când se simte deprimat, dar să fie atent şi să nu abuzeze. O pilulă pe zi era de ajuns.

— Sunt din timpul războiului, preciza Ervinen. Acum nu se mai prepară aşa ceva. Dar să nu le folosiți, dacă n-aveți nevoie. Sunt, într-adevăr, eficiente. Deci, le luați doar când simțiți că vă vine să urlați.

Huttunen puse flaconul în buzunar, vrând să plece. Dar Ervinen îi spuse că el încă n-are chef să se culce şi-l îndemnă pe musafir să mai servească un pahar de băutură, îi turnă lui mai întâi, după care-şi umplu şi paharul său. Băură în tăcere. Ervinen începu apoi să-i vorbească din nou despre vânătoare, îi povesti că o dată, înainte de război, când tocmai

se sfârşea iarna, fusese în Tutola la vânătoare de urşi. Pe-atunci mai hibernau încă urşi în Tutola. Avea cu el doi câini de vânătoare din Carelia. Ervinen l-a plătit pe un țăran ca să-i arate locul din vecinătatea unui bârlog de urs. Omul l-a condus cu calul său de-a lungul unui drum forestier până la un kilometru de bârlogul ursului. A lăsat calul acolo, restul drumului făcându-l pe schiuri şi ținând câinii în lesă.

— Poate nu vă vine să credeți cât de excitantă e prima vânătoare de urşi. E mai puternică decât beția războiului.

— Înțeleg prea bine, doctore, îi răspunse amabil morarul, luând încă o gură de rachiu.

Înainte să continue, Ervinen umplu din nou paharele.

— Aveam într-adevăr nişte câini nemaipomeniți. Nici n-au apucat să simtă bine mirosul de urs, că s-au şi repezit spre bârlog. Zbura zăpada când au intrat acolo.

Cam aşa!

Şi doctorul Ervinen, aşezat în patru labe, îi arătă cum l-au luat câinii cu asalt pe ursul ce dormea liniştit în bârlog.

— Apoi diavolul acela de urs a ieşit, că n-avea încotro. Iar câinii l-au apucat din spate. Uite-aşa l-au apucat!

Doctorul Ervinen îşi înfipse cu furie dinții în partea dinspre coadă a blănii de urs de pe scaunul-balansoar. Blana zbură de pe scaun şi doctorul trase cu dinții de ea până o jumuli. Gura îi era plină cu smocuri de blană.

— N-am putut să trag, mi-a fost frică să nu împuşc câinii.

Surescitat, doctorul Ervinen scuipă smocurile de blană, umplu la repezeală cele două pahare şi continuă recitalul. Cu mare înflăcărare, o făcea când pe câinii, când pe ursul furios. Era ud leoarcă de transpirație. Când, în sfârşit, reuşi să omoare ursul, îi tăie simbolic limba, ca s-o arunce la câini. Gesturile lui fură atât de sălbatice, încât răsturnă scrumiera de pe masă, dar, ca vânător iscusit ce era, nu dădu importanță acestui amănunt vulgar, înfipse cuțitul în gâtul ursului, lăsând să curgă în zăpadă sângele regelui pădurii. Se aplecă apoi să bea sângele cald al animalului ucis. Dar, cum nu avea în recuzită sânge de urs, se mulțumi să-şi toarne pe

gât un pahar de rachiu. Apoi se ridică cu fața împurpurată şi se aşează pe scaunul-balansoar.

Spectacolul îi lăsă morarului o impresie atât de puternică, că n-a mai putut răbda şi-a sărit de pe scaunul lui, fremătând de dorința de-a o face pe cocorul.

— Vara trecută, spuse morarul, am văzut un cocor în mlaştina de la Păşio.

Mergea țanțoş şi clămpănea din cioc. Şterpelea broaştele din bălți, după care le înghițea.

Şi, pe măsură ce povestea, Huttunen imita gesturile cocorului, cum sfâşia cocorul broaştele, cum îşi întindea gâtul înalt şi cum îşi ridica picioarele. Iar în tot acest timp țipă, din când în când, cu un glas ascuțit de cocor.

Consternat, doctorul Ervinen urmări reprezentația. Nu ştia ce să creadă. Fie morarul îşibătea joc de el, fie bărbatul ăsta era atât de nebun, încât imita un cocor, pe care nici măcar nu-l vânase. Clămpănitul strident îl exaspera pe Ervinen. Până la urmă, ajunse la concluzia că teribilul morar, cu mintea răvăşită, îşi bătea joc de el în mod deliberat.

— Încetați! Strigă doctorul. In casa mea nu admit să-şi bată cineva joc de mine!

Huttunen întrerupse spectacolul, spunându-i liniştit că nu voise să-l supere.

Vrusese doar să arate cum se comportau animalele în mediul lor natural.

— De altfel, dumneavoastră, domnule doctor, ați imitat foarte bine ursul. A fost un spectacol minunat!

Doctorul Ervinen se supără. El voise doar să ilustreze o scenă de vânătoare, nicidecum să imite un animal. Chestii dintr-astea ridicole şi de prost gust nu erau pe placul lui. Iar în casa lui, nimeni n-avea voie s-o facă pe nebunul.

— Afară! Îi strigă Ervinen.

Huttunen înmărmurise de uimire. Atât de puțin îi trebuise doctorului ca să se supere! E ciudat cât de nervoşi pot fi unii oameni. Huttunen încercă să-şi ceară scuze, dar doctorul Ervinen nici nu voia să mai audă de această poveste.

Inflexibil, îi arătă în continuare uşa, refuzând să primească bani pentru tranchilizante, dar smulgându-i din mână paharul pe jumătate plin cu băutură.

Când ieşi afară, morarului îi zumzăiau urechile. Tulburat şi umilit, traversă în goană grădina până la aleea cu mesteceni, uitând să-şi mai ia bicicleta. Urmărind de pe terasă silueta înaltă a morarului, care se îndrepta spre cimitir, medicul Ervinen zbieră:

— Au ajuns dracului nebunii să-şi bată joc de mine! Individul ăsta habar n-are ce-i aia vânătoare. Mitocanii tot mitocani, asta-i!

Când ajunse la colțul cimitirului, Huttunen se opri. Îl dureau deopotrivă capul şi burta, în burtă clocotea rachiul lui Ervinen, în cap – ura aceluiaşi Ervinen. Oare cum putuse doctorul să se enerveze în aşa hal? Mai întâi l-a îndemnat să bea, apoi a-a supărat. Un om imprevizibil, gândi Huttunen.

Ar fi vrut să-şi urle suferința, dar nu îndrăzni.

Îşi aminti deodată de tabletele pe care i le dăduse doctorul. Scoase flaconul din buzunar, deşurubă dopul, răsturnând în căuşul palmei o mulțime de pilule mici şi galbene. Câte ar trebui să ia? Şi-apoi ce puteau face nişte pilule atât de mici şi neînsemnate?

Huttunen aruncă în gură jumătate de pumn de tablete şi începu să le mestece, în ciuda gustului lor amar. Apoi le înghiți uscate.

— Puah! Ce scârboşenii!

Fuseseră amare pilulele lui Ervinen. Morarul alergă la robinetul de apă din cimitir şi bău. Apoi se aşeză pe piatra mormântului unui oarecare Raasakka, să aştepte efectul.

Aproape instantaneu, capul morarului începu să clocotească. Puternicele medicamente neuro-leptâce se amestecaseră cu sângele îmbibat de alcool.

Senzația de rău se risipi. Inima începu să-i bată puternic, într-un ritm alert. Roiuri de gânduri îi zbârnâiau în cap.

Fruntea îi era încinsă, limba uscată şi simțea o nevoie teribilă să facă ceva, nu avea importanță ce. În jurul lui,

dalele mormintelor aveau aerul unor blocuri butucănoase de piatră, ca şi cum cioplitorul şi-ar fi întrerupt lucrarea la jumătate.

Pe lângă asta, erau aşezate la întâmplare. Ar fi bine dac-ar face el puțină ordine şi le-ar alinia, gândi morarul. In mare neorânduială creşteau şi bătrânii copaci din cimitir! Toți ar trebui dezrădăcinați şi plantați din nou aşa cum se cuvine. Era destul de amuzantă biserica veche din lemn vopsită în roşu, îi mai trecu morarului prin minte. Dar când se uită la biserica cea nouă din scânduri galbene, îl pufni râsul.

Mormintele, copacii, bisericile, chiar şi îngrăditurile mormintelor erau nespus de caraghioase. Morarul râse în hohote.

Însă o nevoie fulgerătoare de acțiune îl alungă din locul sfânt, îşi aminti că lăsase bicicleta în curtea lui Ervinen. Alergă într-o goană nebună spre casa doctorului, ochii i se umplură de lacrimi, şapca îi zbură de pe cap, iar când frână, ca să dea colțul casei, tălpile-i lăsară urme adânci în grădina lui Ervinen.

Bicicleta era acolo!

Aşezat în fața căminului, Ervinen îşi sorbea rachiul, într-un fel, regreta că-şi pierduse cumpătul în fața unui om atât de simplu. Poate că morarul, cu maimuțărelile lui, nici nu intenționase să-l jignească. Poate că simțul umorului bietului orn era de un aşa prost gust, că se manifesta doar în acest mod inacceptabil. Un medic n-ar trebui să se enerveze niciodată în fața unuipacient. Ce viață uşoară are un medic veterinar! Îşi spuse Ervinen. Într-un caz asemănător, un veterinar pune diagnosticul: animalul este nebun. Şi, dac-aşa zice veterinarul, proprietarul îşi omoară vaca sau calul. Aşa se face că acel reprezentant al speciei animale, care primise un diagnostic capital, n-avea să se mai răzvrătească niciodată împotriva medicului său veterinar.

Deprimat, doctorul Ervinen închise ochii, dar îi deschise imediat, auzind un zgomot ce venea de afară. O clipă mai târziu, doctorul recunoscu glasul morarului. Luă repede o

puşcă, îşi înnodă cordonul halatului de casă şi se repezi afară cu o viteză aşa mare, că îi zburară papucii din picioare. Huttunen se ivi de după colț cu bicicleta în brațe. Morarul avea o privire rătăcită, ochii cufundați adânc în orbite, iar de pe buze îi alunecau spume. Mişcările îi erau bruşte, spasmodice. Atunci medicul strigă:

— Nenorocitule! Ai înghițit toate tabletele! Dumnezeule mare, treci imediat de te culcă!

Dar morarul abia îl pxitea vedea şi auzi. Debara-sându-se de doctor şi de puşca lui, reuşi să urce pe bicicletă. Ervinen abandonă puşca şi se agăță cu amândouă mâinile de portbagajul bicicletei. Dar Huttunen prinsese deja viteză şi doctorul nu era atât de greu, ca să-l poată împiedica să pedaleze mai departe. Ervinen se lăsă târât vreo douăzeci de metri, dar apoi trebui să-şi desprindă mâinile de pe bicicletă, fiindcă-şi pierduse papucii. Nimeni nu-i chiar atât de sărit, încât să alerge în picioarele goale pe pietriş, ca să-l împiedice să fugă pe un biciclist furios. Morarul tuna şi fulgera pe aleea cu mesteceni, dar doctorul Ervinen nu putu înțelege nimic din vorbele lui confuze.

Zbierând şi răcnind din răsputeri, Huttunen traversă satul pe bicicletă. Se opri la fiecare casă, îi deşteptă din somn pe toți cei care dormeau, îi salută, li se adresă, cântă, urlă, bătu la uşi şi lovi cu picioarele-n ziduri. Tot centrul satului vuia de tărăboiul morarului. Câinii lătrau pe întrecute, femeile se văicăreau, iar pastorul îl implora pe Dumnezeu.

La comisarul poliției rurale, Jaatila, telefonul zbârnâia continuu. Cineva trebuia să-l liniştească, în numele legii, pe Huttunen, spuneau reclamanții. Jaatila era la telefon, când în curte intră Huttunen pe bicicletă. După ce coborî, morarul lovi cu piciorul în uşă. Jaatila îi ieşi în întâmpinare.

Morarul ceru un pic de apă, fiindcă avea gura uscată. Dar în loc să-i dea apă, polițistul se întoarse cu toroipanul în mână, lovindu-l puternic peste urechi.

Bietul om, văzând doar stele verzi în fața ochilor şi ținându-se cu mâinile de cap, fu nevoit să-şi continue însetat

periplul.

Comisarul poliției rurale îi dădu apoi telefon polițistului Portimo, care, fiind deja la curent cu evenimentele, îi zise:

— De jumătate de oră sună întruna telefonul. Toată lumea zice că Huttunen are o criză.

— Pune-i cătuşele şi închide-l! Îi ordonă Jaatila polițistului Portimo. E deja destulă vreme de când nu se mai respectă nici o lege în acest sat.

Polițaiul îşi trase cizmele-n picioare, îşi încarcă pistolul, luă o pereche de cătuşe şi un ghem de frânghie, apoi o porni în căutarea lui Huttunen. Îi părea rău că morarul trecea printr-o stare nefavorabilă. Pentru bătrânul polițist singuratic, misiunea pe care o avea de împlinit era grea şi neplăcută. In inima lui, spuse: „Te rog, Dumnezeule mare, liniştеşte-l! Ar fi mai bine pentru noi toți”.

Nu îi fu prea greu polițistului să înțeleagă încotro se îndreptase morarul. Inima nopții de vară bătea în ritmul lui Huttunen. Dinspre casa Siponenilor se auzea o gălăgie de nedescris. Polițistul trase concluzia că morarul ajunsese acolo.

Aparent, nu fusese întâmpinat prea prietenos.

În curtea fermierului Siponen, morarul încerca să facă față atacului încrucişat al celor mai îndârjiți duşmani ai lui: negustorul Tervola, învățătorul Tanhumăki, preotul şi preoteasa, câțiva săteni mai puțin importanți, dar şi fermierul Siponen în persoană, ajutat de credinciosul său argat Launola. Câinele casei sc-nvârtca printre picioarele lor si, dacă tot fusese dresat pentru vânătoare de urşi, încerca să-şi înfigă colții în şezutul morarului. Consiliera horticolă îngrozită urmărea bătălia nocturnă din curte, gemând şi rugându-se lui Dumnezeu. Tar femeia paralitică a lui Siponen, abandonată de toată lumea în întunecimea camerei ei, neputând înțelege prea bine tot ceea ce se vorbea afară, sări jos din patul de suferință, împinsă de curiozitate şi de furie, se apropie de fereastră, să vadă cum e tăbăcit în bătaie morarul nebun de la Gura cu apă repede.

Nefiind un bărbat cu un temperament bătăios, morarul fu doborât repede cu lovituri de pumni şi de picioare. Iar când Portimo sosi la faţa locului, oamenii întărâtaţi îi smulseră din mână toroipanul şi începură să-l lovească cu furie pe morarul şi-aşa îngrozit de-atâta suferinţă. Cu ultimele forţe, acesta se crampona de glezna rân-daşului Launola şi-l strânse cu atâta putere, că, pentru un timp, răgetele rândaşului dominară talmeş-balmeşul nocturn.

Copleşit de numărul duşmanilor şi obosit să se mai zbată în mâinile lor, morarul fu obligat să li se supună. Portimo îi puse cătuşele, iar învăţătorul, ajutat de negustor, târî nefericita victimă până la căruţa fermierului, îl urcă în ea şi-l legă cu frânghii, în timp ce alţii priponeau calul la căruţă, preotul se aşezase pe capul lui Huttunen. Aşa se face că morarul îl muşcă de fund pe ecleziarh, dar preasfinţiei-sale nu i se trase nici un rău din asta. Nici lui, nici preotesei. Apoi Siponen luă frâiele în mână, îndemnându-l pe cal să alerge. Astfel fu dus morarul la închisoare.

În apropierea cimitirului, convoiul fu oprit de doctorul Ervinen, care-i alergase în întâmpinare. Cu puşca în mână, doctorul strigă:

— Stop! Vreau să examinez cazul!

Îl privi în ochi pe morarul legat de căruţă şi dădu pe loc diagnosticul:

— Nebun de legat.

Morarul se uită cu o privire bezmetică la doctorul Ervinen, dar nu urlă. Ervinen se aplecă şi căută în buzunarele morarului flaconul cu medicamente, îl strecură discret în buzunarul său şi şterse balele din jurul gurii nebunului. Apoi conchise:

— Ţineţi-l închis! Mâine dimineaţă voi întocmi hârtiile pentru Oulu. Crupa calului fu din nou lovită şi convoiul porni spre postul de poliţie. Ervinen văzu când poliţistul Portimo şterse sudoarea de pe fruntea morarului cu propria-i batistă.

Ajuns acasă, doctorul Ervinen îşi scutură praful de pe pantaloni şi-şi puse puşcan cui. Strecură la locul lui, în

dulap, flaconul cu medicamente şi clătină trist din cap, când constată cât de puține tablete rămăseseră. Mai trase o gură de rachiu, să se înzdrăvenească şi se întinse-n pat cu papucii-n picioare.

FEMEIA lui Siponen pregăti cafeaua pentru negustor, pentru învățător şi pentru preotul care îl mângâia pe câinele de vânătoare costeliv al Siponenilor. Dar deodată îşi aduse aminte de propria-i boală incurabilă şi, lovindu-şi pieptul în mod solemn, se prăbuşi pe podea. Apoi se târî spre camera ei, cu un aer cât mai paralitic cu putință.

Sanelma Käyrämo n-a putut dormi toată noaptea. L-a plâns în aşternutul său pe Gunnar al ei, pe care loviturile de neînțeles ale sorții i-l smulseseră. In solitudinea camerei, amarul femeii tinere se schimbă în dragoste şi disperare.

Cu cătuşe de fier la mâini, Huttunen dormi în arestul postului de poliție. Abia a doua zi se trezi şi fu uimit când se văzu legat de banca din spate a unui automobil. Alături de el şedea polițistul Portimo. Cu blândețe în glas, parcă cerându-şi iertare, Portimo spuse:

— Uite că am şi ajuns la Simo, Kunnari!

Spitalul de boli nervoase era o clădire sinistră din cărămidă roşie. Aducea mai degrabă a cazarmă sau a închisoare decât a spital. In fața intrării, polițaiul Portimo spuse:

— Urât mai arată locul ăsta, dar nu fi supărat pe mine, Kunnari. Eu sunt nevinovat, te-am adus aici numai fiindcă aşa mi s-a poruncit. Dac-ar fi după mine, ți-aş da drumul.

Huttunen fu înscris în registrul de internare şi i se dădură haine de spital: o pijama uzată, papuci şi scufie. Pantalonul era prea scurt, iar mânecile vestei la fel. Centură nu i-au dat. I s-au luat banii şi toate celelalte lucruri care-i aparțineau.

Morarul fu condus, de-a lungul unui coridor unde fiecare zgomot reverbera, până-ntr-o cameră mare, în care se aflau deja şase pacienți. I se arătă care e patul lui şi fu sfătuit să-şi vadă deocamdată singur de boală. Uşa se închise apoi cu un

zgomot surd, iar cheia fu răsucită în broască. Toate legăturile cu lumea exterioară erau rupte. Huttunen înțelese că ajunsese la balamuc.

Camera rece şi lugubră era mobilată cu şapte paturi de fier şi cu o masă prinsă în buloane de zidul din beton. Pe un perete se afla o fereastrăânaltă, protejată cu gratii. Din dreptul ferestrei se putea vedea că grosimea zidurilor clădirii era de aproape un metru. Pereții camerei aveau, din loc în loc, fisuri, care fuseseră astupate şi văruite. In mijlocul tavanului atârna un bec transparent, fără abajur.

Bolnavii, culcați sau aşezați pe marginea patului, abia îşi mişcară puțin capul, când intră morarul. Vecinul lui Huttunen era un bătrân care tremura. Stătea pe marginea patului cu ochii închişi, bolborosind vorbe încâlcite. Patul următor era ocupat de un bărbat cu chelie, ceva mai tânăr decât primul, care privea fix spre un colț al încăperii. Al treilea bolnav, mult mai tânăr decât ceilalți doi, jigărit şi smioreâit, îşi schimba întruna expresia feței: când era vesel, când era trist, îngrozit, îşi încrețea fruntea, dar după o clipă, buzele-i tremurătoare încremeneau într-un surâs nătâng. Aproape de uşă, pe un pat uşor depărtat de celelalte, un bărbat voinic, aparent sănătos la trup şi la minte, citea o carte.

În fundul camerei stăteau aşezați doi bătrâni trişti, care păreau fiecare mulțumit de compania morocănoasă a celuilalt. Se priveau neîntrerupt, le luceau ochii, dar niciunul nu scotea o vorbă. Împreună, locuitorii camerei formau un grup dezolant şi apatic. Huttunen încercă să facă cunoştință cu alienații. Primul fu bărbatul din patul vecin, pe care, după ce-i zâmbi şi-l salută, îl întrebă:

— Cum merge?

Dar nu primi nici un răspuns. Singurul om care reacționa la salut se dovedi cel care citea Huttunen încercă să afle care erau obiceiurile casei îl întrebă pe fiecare de unde era de fel, dar în zadar, închişi în propriile gânduri, nici unii nu păreau

dornici să comunice. Până la urmă, oftând resemnat, Huttunen se întinse în patul lui.

Spre seară, un infirmier cu fața roşie intră în cameră, îşi suflecase mânecile, ca şi cum ar fi fost pregătit să se bată. Prompt, infirmierul îl întrebă pe Huttunen:

— Pe tine te-au adus azi-dimineață, nu-i aşa? Huttunen îi răspunse afirmativ, exprimându-şi totodată uimirea că niciunul dintre pacienți nu reacționase atunci când i se adresase.

— Aici sunt cei trişti şi liniştiți, îl lămuri infirmierul, întotdeauna, nou-veniții sunt aduşi în această cameră. E mai bine aşa, fiindcă cu cei agitați se pot isca neînțelegeri de tot felul.

Apoi îi explică regulamentul de ordine interioară al spitalului:

— Te porți ca oamenii, ne-am înțeles? Nu te-apuci să faci nebunii! Masa se serveşte de două ori pe zi. Sauna, o dată pe săptămână. Poți să te pişi când vrei, hârdăul e în cameră. Când îți vine să te căci, anunți. Doctorul soseşte luni.

După ce infirmierul ieşi şi închise uşa camerei cu cheia, Huttunen îşi aminti că era joi. Deci, până luni n-avea să-l întâlnească pe medic. Foarte bine, mai era încă destul timp. Se întinse în pat, încercând să adoarmă. Pilulele lui Ervinen mai erau active, aşa că adormi repede. Numai că atunci când se făcu noapte, nu mai putu să doarmă.

Puțin mai târziu, infirmierul veni din nou, ordonându-le bolnavilor să se culce.

Cuminți, cei din cameră se supuseră poruncii. De pe coridor, infirmierul răsuci comutatorul şi becul din plafon nu mai lumină.

Întins în pat, morarul asculta zgomotele. Doi sau poate trei dintre bolnavi sforăiau. Atmosfera din cameră era apăsătoare. Din când în când, cineva îşi slobozea vânturile. O clipă, lui Huttunen îi trecu prin minte să-l trezească, dar îşi aminti că lângă perete, de unde veneau zgomotele, dorm cei mai posomorâți nebuni. Se mulțumi doar să spună:

— Băşinoşi împuțiți!

Huttunen îşi zise că, dacă nu apuca să iasă degrabă, un om ajungea să înnebunească de-a binelea într-un loc ca ăsta. Era crunt să stai întins în pat, înconjurat de nebuni, într-o cameră obscură. Cui i-ar folosi o astfel de odihnă?

Cine s-ar putea vindeca într-o închisoare? Totul e clasat, prestabilit, un pacient nu poate hotărî de unul singur nici asupra celui mai neînsemnat lucru. E însoțit până şi la closet. Un infirmier îl supraveghează tot timpul, nu cumva să murdărească pe jos. Umilitor!

În prima noapte, Huttunen veghe. Transpiră mult, se răsuci de pe o parte pe alta şi oftă. La un moment dat, îi veni să urle, dar se abținu. A doua zi timpul trecu mai repede. Huttunen reuşi să primească şi răspunsuri, când li se adresă colegilor de cameră. Tânărul plăpând, care-şi schimba continuu expresia feței, veni de mai multe ori la el, ca să-i explice cazul său. Discursul sărmanului băiat era atât de dezordonat, încât morarul nu pricepu nimic. Totuşi, mişcându-s; capul, Huttunen îl aprobă înțelegător, spunându-i – Deci aşa stau lucrurile.

În sala de mese toată lumea zbiera şi răgea. Dar masa de prânz a fost un divertisment plăcut pentru o zi atât de monotonă, în ciuda vigilenței supraveghetorilor, mulți mâncau cu degetele, răsturnau farfuriile, îşi murdăreau fața cu mâncare şi râdeau prosteşte.

În timpul zilei, în cameră a intrat să facă ordine o femeie arțăgoasă, care obişnuia să-şi bată joc de bolnavi. După ce-i învinui pe toți de trândăvie, ticăloşie şi nevolnicie, îi spuse răutăcios lui Huttunen:

— Coşcogeamite bărbatul şi faci pe nebunul! Intre timp sosi infirmierul, ca să-i distribuie fiecăruia medicamentele. După ce îi dădea tabletele cuvenite, îl obliga pe bolnav să le înghită în prezența sa. Dacă acesta ezita, infirmierul îşi sufleca mânecile, îi deschidea gura cu forța şi i le îndesa pe gât. Huttunen îl întrebă de ce nu-i dă şi lui medicamente, iar infirmierul răspunse arțăgos:

— Luni, după ce va da doctorul rețeta! Cu mine nu-ți merge, morațule, dacă nu te porți ca oamenii, te trec la furioşi!

— Cum e la furioşi? Îl întrebă iarăşi Huttunen. Iar infirmierul, vârându-i sub nas pumnul păros, îi spuse:

— La furioşi? Cam aşa.

Huttunen îşi depărta fața. Îl detesta pe acest bărbat dezgustător şi violent, ce avea obiceiul să-i împingă brutal pe bolnavii care nu erau deja în pat seara, deşi se anunțase stingerea. Apoi îşi închipui că luni, după ce va fi discutat cu doctorul şi i se va fi dat drumul din spital, avea să-l prindă de ceafă pe infirmier şi, în semn de rămasbun, avea să mătură cu el tot holul spitalului. Dar până atunci, cel mai bine era să se abțină.

Luni, Huttunen fu dus în cabinetul medicului. Doctorul era un bărbat bărbos şi neglijent, care-şi dădea mereu jos de pe nas ochelarii, ca să-i pună apoi la loc.

Din când în când, scotea din buzunar o batistă murdară şi freca lentilele, sufla apoi în ele până ce se abureau, după care se apuca din nou să le şteargă.

Huttunen trase pe loc concluzia că medicul ospiciului era nervos, neglijent şi de o imbecilitate strigătoare la cer.

Morarul începu prin a-i cere acordul pentru externare. Medicul se apucă să răsfoiască hârtiile din fața sa şi-i spuse cu severitate:

— Abia ați fost adus. Nu se pleacă aşa repede de aici.

— Adevărul e că eu nu sunt nebun, încercă să explice Huttunen, rostindu-şi calm vorbele.

— Bineînțeles că nu sunteți, îi răspunse doctorul. Atunci cine dracu-i nebun?

Probabil că eu sunt singurul alienat mintal din casa asta. O ştie, de altfel, toată lumea.

Huttunen îi povesti că e morar şi că trebuie să ajungă înapoi la moara lui de la Gura cu apă repede. Trebuia să repare moara în timpul verii, ca la toamnă să fie în bună stare.

Medicul îl întrebă de ce trebuia să fie în bună stare la toamnă.

— Vedeți dumneavoastră, îi răspunse morarul, în Finlanda secerişul se face toamna. Atunci aduc fermierii grânele, pentru a fi măcinate.

Tare mult îl amuză pe doctor răspunsul morarului, îşi scoase din nou ochelarii şi începu să-i şteargă, zâmbind înțelegător. Apoi îi puse pe nas, rostind răutăcios:

— Oare nu puteți pricepe că până la noi ordine nu se mai macină nimic?

Medicul îl mai întrebă dacă fusese în război. Huttunen răspunse afirmativ, în ochii doctorului se aprinse un semnal lucitor, îl întrebă în ce loc anume luptase, iar morarul îi răspunse că în timpul Războiului de Iarnă fusese în Kannas, iar în ultimul război în partea de răsărit a Careliei.

— Pe front?

— Bineînțeles, bărbații ca mine erau toți pe front.

— A fost greu?

— Pentru moment.

Medicul a scris ceva într-un carnet şi a murmurat pentru el însuşi:

— Psihoză de război…, deşi mă îndoisem puțin. Huttunen încercă să protesteze.

Spuse că el nu avusese nici o problemă cu nervii, nici în timpul războiului, nici acum. Dar medicul îi făcu semn să se întoarcă în cameră. Huttunen se încăpățâna să-i vorbească din nou despre plecarea din spital, aşa că doctorul îşi ridică nasul din hârtiile lui, explicându-i:

— Psihozele de război sunt boli serioase…, mai ales când se manifestă mulți ani după războiul propriu-zis. Aveți neapărată nevoie de un tratament de lungă durată. Dar fiți liniştit, facem noi un bărbat sănătos şi din dumneavoastră!

Apoi infirmierii îl duseră pe Huttunen înapoi în cameră, încuietoarea uşii scrâşni batjocoritor în spatele morarului. Obosit, Huttunen se aşează pe pat. Îşi spuse în gând că viața lui e acum într-un mare impas. Prizonier în acest stabiliment

barbar, la dispoziția unui medic stupid, condamnat să suporte compania acestor nefericiți de nebuni. Cine ştie?

S-ar putea să-l țină închis aici ani de-a rândul. S-ar putea să moară între aceste ziduri de piatră. Iar singura distracție – o femeie de serviciu trăncănitoare şi un infirmier brutal ce amenință cu pumnii. Cursul monoton al zilelor va fi întrerupt puțin în timpul vizitelor supravegheate de la closet şi al meselor porceşti.

Huttunen suspină din greu şi se întinse pe pat, închizând ochii. Dar nu putu să adoarmă. Era de parcă i-ar fi fost strâns capul cu cercuri. Ar fi vrut să urle, dar cum să o facă de față cu atâția oameni?

După un oarecare timp, Huttunen tresări. Ocupantul patului de lângă uşă, care se apropiase în vârful picioarelor de morar, îi şopti:

— Psst, fă-te că n-auzi!

Huttunen deschise ochii, uitându-se întrebător la bărbatul care stătea lângă patul său. Iar acesta îi spuse:

— Eu nu sunt nebun, dar ceilalți din cameră n-au de unde să ştie. Hai lângă fereastră, să stăm puțin de vorbă! Du-te tu primul, eu voi veni după tine.

Huttunen merse până în dreptul ferestrei, iar misteriosul bolnav din salonul cu nebuni liniştiți veni încetişor lângă el. După ce se uită afară, vorbi ca şi cum şiar fi spus lui însuşi:

— Aşa cum ți-am zis, eu nu sunt câtuşi de puțin nebun. De altfel, cred că nici tu nu eşti nebun.

Bărbatul avea patruzeci de ani, o față lată şi o privire binevoitoare. I se adresă calm şi prietenos:

— Numele meu este Happola. Dar mai bine nu dăm mâna, să nu ne vadă nebunii.

Huttunen îi povesti că, până acum câteva zile, el nu fusese decât un morar obişnuit. Şi-i mai spuse:

— Când am încercat să-i explic medicului ospi-ciului că trebuie să mă întorc la moară, a refuzat să-mi dea drumul.

— Eu mă ocup de imobile, îi spuse liniştit Happola. Dar războiul ăsta mi-a încurcat atât de mult afacerile, că n-am

avut încotro şi a trebuit să ajung la spitalul de nebuni. Se înțelege că totul ar merge mult mai bine, dac-aş avea libertate de mişcare. E destul de greu să-ți vezi de treburi, dacă eşti aici. Dar nu-i nimic, când se vor împlini zece ani, voi înceta să mă mai joc de-a n< bunul. Ştii, eu am o casă în Heinăpää, poate că voi deschide acolo un magazin sau un atelier.

Happola îi spuse că în casa lui locuiesc mulți chiriaşi, că banii pe care-i plătesc ei ajung automat în bancă şi că el, aici, la balamuc, nu avea nici un fel de venit. In anul 1938, Happola construise o casă mare în cartierul Heinăpää din Oulu, socotind că o va închiria. Dar, după ce a închiriat-o la douăzeci de familii, a început războiul şi Happola a fost trimis pe front. Cât a ținut Războiul do Iarnă a schiat în Suomussalmi.

— Au fost vremuri cumplite. Mulți bărbați din compania noastră şi-au pierdut viața. De aceea am hotărât că, dacă războiul se va isprăvi într-o zi, într-un alt război nu mă voi mai duce niciodată.

În timpul armistițiului, Happola închiriase altor locatari apartamentele chiriaşilor căzuți pe front. Afacerile mergeau destul de bine. Îşi propusese să se însoare.

Numai că, în primăvara anului 1941, începuseră să mişune soldații germani prin Oulu si, pe măsură ce primăvara avansa, lumea căpăta un aspect tot mai războinic.

Happola a chibzuit mult cum să scape de încorporare dacă avea să înceapă iarăşi războiul.

— Am început să şchiopătez şi să mă plâng că mi-a slăbit vederea, dar nici un medic nu a vrut să-mi elibereze un certificat de boală. Cineva îi informa că sunt sănătos. Adevărul e că de multe ori uitam să şchiopătez şi să clipesc din ochi.

Happola nu a fost deci trecut în rezervă. Se anunțau vremuri rele. Mirosul fin al omului de afaceri a simțit la timpul potrivit aerul de război.

— Atunci m-am hotărât s-o fac pe nebunul. La început, oamenii râdeau, crezând c-am dat în mintea copiilor. Dar nu

m-am lăsat, fiindcă nu mai voiam să merg în război. A fost dur. Nu oricine e în stare să facă pe nebunul. Mai înainte de a te apuca de asta, trebuie să cugeți mult, trebuie de asemenea să ai o continuitate în idei, pentru a fi crezut.

Huttunen îl întrebă cu interes:

— Ce fel de nebunie ai simulat? Ai început să urli?

— Nebunii nu urlă! Îi răspunse Happola. Am început să vorbesc alandala.

Voiam ca lumea să mă creadă paranoic. Mai întâi, i-am acuzat pe vecini că ar fi intenționat să dea foc casei mele. Am explicat la toată lumea cum au vrut ei să mă asfixieze în garaj şi i-am învinuit pe medicii care-mi prescriau diverse medicamente că ar fi voit să mă otrăvească. Despre toate astea am scris şi în ziar. I-am învinuit pe toți. M-am dus la poliție şi am denunțat până şi un director de bancă, pretinzând că urmărea cu perseverență să mă ruineze. După aceea nu a mai fost nevoie de nimic, fiindcă m-au adus legat aici, la casa de nebuni. Era şi timpul. Peste o săptămână, Hitler a atacat Rusia, iar câteva zile mai târziu noi, finlandezii, am mers în aceeaşi direcție. Numai că, de data asta, gamela nu-mi mai atârna în raniță.

Medicii şi-au dat seama foarte repede că e un bolnav incurabil. Cât timp a ținut războiul, Happola a trăit la balamuc şi s-a îngrăşat cu şase kilograme.

— Din punctul ăsta de vedere, spuse el visător, e destul de bine aici, dar timpul trece cam greu printre toți nebunii ăştia.

Când Finlanda s-a retras din război şi a semnat armistițiul, Happola a început să dea semne de însănătoşire. Apoi a izbucnit războiul în Laponia, aşa că boala lui s-a reactivat. Doar când s-a prăbuşit Germania şi-a redobândit şi Happola rațiunea. Se înțelege că a cerut să treacă imediat în civilie, ca toți ceilalți bărbați care se întorseseră vii din război.

— La dracu'! Nu mi-au dat drumul. Medicul m-a bătut pe umăr şi mi-a spus doar atât: Happola, Happola, liniştește-te!

Temându-se să nu-i rechiziționeze statul casa în timpul cât era sub tutelă, Happola o transferase pe numele surorii sale.

Bărbatul era amărât. Fusese întotdeauna un om cu mintea clară, e drept, dar acum nimeni nu-1 credea.

— De ce nu fugi de aici? Îl întrebă morarul.

— Şi unde să mă duc? N-ai cum să te ascunzi, când te ocupi de imobile. Eu nam de ales, trebuie să trăiesc aici, în Oulu, fiindcă aici e casa mea. Dar aşteaptă să se împlinească zece ani de când s-a încheiat pacea şi-atunci ai să vezi tu că băiatul se va duce la medicul-şef al ospiciului şi-i va dezvălui adevărul.

— De ce nu te duci acum să-i povesteşti c-ai simulat nebunia tot timpul cât ai fost închis în spital?

— Uite, la chestia asta am meditat mult în ultimii ani. Dar nu merge. Să zicem că mă vor lăsa să plec de aici, dar ce folos am, dacă după aceea mă aruncă în închisoare? In timp de război, cel care simulează o boală pentru a scăpa de înrolare săvârşeşte o crimă, care nu poate fi prescrisă decât după ce trec zece ani.

Huttunen fu de acord că e mai înțelept să aştepte până când delictul de a fi simulat nebunia va fi prescris. Ar fi prea dur de trecut din ospiciu direct în închisoare.

— Cum de-ai putut să te ocupi de afaceri? Îl întrebă morarul, în toate părțile, ferestrele au gratii, iar uşi Io sunt zăvorâte.

— Eu am i i le mele, îi răspunse Happola cu sinceritate. Le-am cumpărat acum câțiva ani de la un infirmier. Totuşi, e incomod că nu pot pleca în oraş decât noaptea. Foarte rar te poți strecura ziua afară din ospiciu, fără să te observe cineva. Dar, de câteva ori pe an, trebuie să plec şi în plină zi, pentru a-i reclama pe locatarii care au întârziat cu plata. Altfel, afacerile curente le rezolv noaptea.

Nu-i uşor să te ocupi de un imobil, mai ales când toată lumea te crede nebun.

— Lasă, nu mai fi supărat! Îl consolă Huttunen. Şi pe mine mă crede lumea nebun.

— Poate că tu chiar ai ceva puțin deranjat, îi spuse Happola. Dar eu, un om sănătos, trebuie să fac pe nebunul timp de zece ani. Alții au pierdut în război doar cinci ani din viață, pe când eu, uite, am pierdut aproape de două ori mai multă vreme la balamuc. Mi-a fost îngrozitor de greu.

Happola se întrista deodată şi căzu pe gânduri, dar îşi reveni repede, amintinduşi de partea luminoasă a destinului său.

— E şi ceva bun în toată povestea asta a mea, mărturisi Happola. Banii se adună la bancă. Aici totu-i gratuit, aşa că, atunci când voi ieşi din ospiciu, voi fi un om relativ bogat.

Apoi îl întrebă discret pe Huttunen dacă nu voia o țigară, îi povesti că aduce tutun din oraş şi că, uneori, când i se par zilele nesfârşite, bea sub pătură o sticlă de tărie. Şi adăugă:

— Femei nu merită să trambalezi până aici, imediat sunt prinse. Iar cele de la balamuc sunt şi-aşa destul de nebune, că n-are nici un rost să le mai şi întărâți.

Au fumat în tăcere. Huttunen medita la ciudata soartă a lui Happola. S-ar părea că din acest loc era imposibil de scăpat, se gândi morarul, nu avea importanță dacă pacientul venea de bună voie sau era adus cu forța.

După aceea, Happola îl puse pe morar să jure că nu va destăinui nimănui secretul său. Atunci Huttunen îl întrebă dacă nu-i era teamă că locatarii casei lui, enervați de presiunile pe care Ic făcea când îi atenționa să-şi plătească datoriile, aveau să-1 denunțe.

— N-au nici un interes să mă denunțe, îi răspunse Happola. Dacă-ndrăzneştc vreunul să deschidă gura, imediat îl arunc în stradă. Din fericire, e-aşa o mare criză de locuințe în Oulu, că nenorociților ăstora le e teamă să spună ceva. Că-i stăpânul casei nebun sau nu e, ce importanță are? Chiria trebuie plătită la timp.

La spitalul de nebuni din Oulu, celebrarea Sfântului loan nu amintea câtuşi de puțin de luminoasa şi vesela sărbătoare

din miezul verii. E drept că în pavilionul agitaților nimeni nu dormea noaptea, dar zbieretele şi gălăgia de acolo nu erau nicidecum închinate solstițiului. Erau doar manifestări de rutină, care însuflețeau viața de zi cu zi a balamucului. Happola îi explică morarului că spitalul nu păstra sărbătorile. Doar de Crăciun, sensibilitatea personalului medical era atât de afectată, încât, până şi-n cele mai zăvorâte încăperi, ajungeau să pătrundă câțiva penticostali posomorâți, care psalmodiau nişte cântece jalnice. După părerea lui Happola, locul era atât de descurajant, că penticostalii, fiindu-le teamă de nebuni, îşi cântau imnurile triste cât puteau de repede şi, pentru mai multă siguranță, pe un ton amenințător.

— Doar nu vii aici să-ți petreci sărbătorile! A constatat cu sarcasm morarul.

Prima săptămână după Sfântul loan, morarul fu chemat la cancelaria spitalului.

Doi infirmieri îl conduseră în cabinetul medicului.

Medicul era cufundat în studierea dosarului lui Huttunen. Frecând lentilele ochelarilor cu energia obişnuită, îl invită pe morar să se aşeze şi le spuse însoțitorilor:

— Pentru mai multă siguranță, stați în dreptul uşii!

După ce-1 anunță pe morar că studiase atât dosarul medical, cât şi raportul întocmit de doctorul serviciului rural de sănătate Ervinen, medicul spitalului spuse:

— Dar nu-i prea strălucit! După cum am constatat şi data trecută, dumneavoastră suferiți în mod vădit de o gravă psihoză de război. Eu cunosc foarte bine astfel de cazuri.

Huttunen protestă, îi spuse că nu suferă de nimic şi-i ceru să părăsească spitalul. Doctorul nu se osteni să-i răspundă. Preferă să răsfoiască un număr din Revista de medicină militară. Huttunen observă că era o revistă din anul 1941. Doctorul se opri din răsfoit, când ajunse la articolul intitulat: „Psihozele şi nevrozele de război în timpul războiului şi după război".

— Dar nu vă mai lungiți atâta gâtul, că tot n-o să-nțelegeți nimic, îi atrase atenția morarului, frecând continuu

lentilele ochelarilor. Aceste tulburări au fost studiate ştiinţific. Uite, aici scrie că între anii 1916 şi o treime din armata engleză care luptase prin smârcurile Flandrei era inaptă pentru front din cauza psihozelor şi nevrozelor. O caracteristică particulară în cazul psihozelor şi nevrozelor de război este faptul că se dezvoltă foarte uşor la indivizi cu o constituţie fragilă şi că, o dată instalate, au tendinţa să reapară chiar şi din cauza unor evenimente exterioare lipsite de importanţă. Mai scrie aici că, în armata finlandeză, contingentele anilor 1920-1936 aveau de regulă 13.000-16.000 debili mintal, dintre care cei mai mulţi au participat la război. Doctorul îşi ridică ochii, privindu-1 fix pe morar.

— Data trecută, i se adresă el, aţi recunoscut că aţi participat la ambele războaie.

Huttunen fu de acord, făcând apoi observaţia că acest lucru nu e o dovadă c-ar fi şi bolnav mintal.

— Doar nu eram numai eu pe front, spuse abătut morarul.

Ca să nu se plictisească, infirmierii îşi aprinseră câte o ţigară. Ar fi fumat şi Huttunen, dar ştia că un bolnav nu are dreptul să tragă nici măcar un fum. Doctorul extrase din articol alte lămuriri, pentru a-şi convinge pacientul.

— În război, debilul mintal este dominat de un instinct primitiv de supravieţuire… Uitarea de sine şi spiritul de sacrificiu, care domină inimile soldaţilor din armata noastră, nu-1 animă, dimpotrivă, îl fac să se sustragă prin toate mijloacele dificultăţilor şi situaţiilor dezagreabile. Sven Dufva din poemul lui Runeberg este, fără îndoială, o rară excepţie.

Medicul îl privi scârbit pe morar, parcurse restul articolului în şoaptă, sublinie câteva paragrafe şi continuă, în sfârşit, să citească cu voce tare:

— Debilii mintal se manifestă printr-o stare de confuzie caracterizată de sporovăială infantilă şi tulburări de percepţie. Deseori se comportă necivilizat, murdăresc pereţii camerei cu excremente, le mănâncă etc.” Doctorul îşi aruncă privirea spre infirmierii care pălăvrăgeau, întrebându-i dacă pacientul

manifestase astfel de simptome. Infirmierul mai în vârstă stinse țigara în ghiveciul cu flori de pe pervazul ferestrei şi spuse:

— După câte ştiu, cel puțin până acum, încă nu a mâncat căcat.

Huttunen protestă vehement. Era oribil să fie bănuit c-ar putea mânca asemenea scârnăvii. Indignat, se ridică în picioare, dar cei doi infirmieri se şi repeziră spre el, aşa că Huttunen îşi înghiți amarul şi se reaşează pe scaun. Gardianul cel tânăr spuse:

— Dacă-ncepi să faci tărăboi, te-arunc la furioşi\~Nu-i aşa, don' doctor?

Doctorul îi făcu semn infirmierului să-şi vadă de treaba lui şi, privindu-1 mustrător, îi spuse morarului:

— Încercați să vă liniştiți! Înțeleg prea bine că v-au lăsat nervii.

De-ar fi fost liber, îşi zise morarul, ar fi putut să-i facă zob pe cei trei idioți.

Doctorul începu din nou să citească paragrafele subliniate, mai mult pentru sine decât pentru infirmieri sau pentru pacient.

— Reacțiile de şoc care apar în contextul unor violente experiențe psihologice ca: explozia bombelor şi grenadelor grele, îngroparea de viu sub ruine sau lupta corp la corp, unde efortul psihic se adaugă pericolului unei morți imediate, se manifestă deseori prin simptome atât psihice, cât şi fizice. Se pot menționa printre simptomele fizice: tulburările vederii sau ale auzului, paralizia psihogenă, adinamia... Ahhaa!... Simptomele psihice, care sunt: delirul, blocajul şi amnezia, pot conduce la confuzia mintală totală, în cele mai multe cazuri, psihoza de şoc se risipeşte lăsând loc, pentru un oarecare timp, unei puternice oboseli, insomniilor şi spaimelor nocturne. Pentru mulți, psihoza de şoc deschide o cale pentru reacții tardive... Asta-i!... Ocazionate de împrejurări dificile."

Doctorul întrerupse pentru un moment lectura si, uitându-se atent la Huttunen, îşi spuse în şoaptă:

— Oare o moară nu vuieşte la fel ca un bombardier?

— În nici un caz nu face atâta zgomot, îi răspunse exasperat morarul. Cât despre război, niciodată nu am fost îngropat sub ruine, dacă la asta vă gândiți.

Doctorul rosti apăsat:

— Psihozele de şoc sunt adesea în legătură cu o comoție cerebrală, datorată presiunii atmosferice, pentru a cărei vindecare este nevoie de un timp nemaipomenit de lung. În urma comoțiilor cerebrale pot rămâne chiar şi sechele permanente. Cine a cunoscut o astfel de experiență este inapt să lupte în prima linie a frontului sau să ocupe funcții de mare responsabilitate". Oare morăritul nu este o meserie de mare responsabilitate? Îmi imaginez că un morar trebuie să se ocupe atât de măcinarea grăunțelor, cât şi de funcționarea tuturor instalațiilor morii.

Huttunen murmură că meseria de morar nu e mai exigentă decât oricare altă meserie, dar medicul nu acordă vreo atenție vorbelor rostite de el, citind cu obstinație un alt paragraf subliniat:

— După ce au fost lăsate la vatră, se întâm-plă des ca persoanele ce au suferit un şoc nervos şi s-au vindecat să reacționeze la dificultățile economice sau la unele supărări prin nevroze. Trebuie deci considerat că noul acces nevrotic este legat atât de o slăbiciune constituțională a subiectului, cât şi de circumstanțe independente de serviciul militar".

Doctorul împinse revista într-o parte şi rosti:

— Diagnosticul meu este clar. Dumneavoastră sunteți un bolnav mintal, un maniaco-depresiv, al cărui profil clinic conține atât o fragilitate a nervilor, cât şi o neurastenie. Toate aceste manifestări maladive sunt generate de psihoza de război.

Doctorul îşi întrerupse un moment expunerea, pentru a freca sârguincios lentilele ochelarilor.

— Dar eu vă înțeleg, continuă el. Dumneavoastră ați trecut prin momente dure.

În aceste hârtii scrie că în nopțile de iarnă obişnuiți să urlați la lună. Şi-apoi, dumneavoastră imitați animalele… Acest lucru ar trebui lămurit, ca şi tendința de a urla la lună. Să spun drept, în cursul întregii mele cariere de medic, nu am întâlnit prea mulți pacienți care să aibă această slăbiciune. Cea mai mare parte a bolnavilor se mulțumeşte doar să plângă sau să geamă…

Apoi doctorul îi întrebă pe infirmieri dacă bolnavul uriaşe de când era în spital.

Aceştia răspunseră în cor:

— Încă nu 1-am auzit urlând, dar, de-ndată ce va începe, vom veni să vă anunțăm.

— Lăsați-l să urle! Le porunci doctorul. Că doar nu sunt prea multe exigențe fonice în acest loc.

Întorcându-se spre Huttunen, îi spuse:

— După cum ați auzit, aveți o permisiune specială să urlați. V-aş sfătui totuşi să nu o faceți noaptea, pentru a nu stârni neliniştea celorlalți bolnavi.

Morarul îi spuse amărât:

— Nu urlu eu aici.

— Dar puteți să-i dați drumul, vă asigur că sunteți liber să urlați, îl îndemnă doctorul. Eu fac parte din şcoala care gândeşte că poți trage multe concluzii asupra stării pacientului, ascultând sunetele pe care le emite.

— Nu urlu! I-a răspuns morarul. N-am nici un chef să urlu.

Medicul încercă să-1 convingă:

— Chiar nu puteți să urlați puțin, doar de probă? Tare-aş vrea sa aud cum urlați când aveți chef de urlat.

Huttunen îi răspunse liniştit că nu avea nicidecum mintea deranjată, era doar un om întrucâtva ciudat şi că, în aceste vremuri, văzuse în juru-i destui oameni, încă şi mai ciudați decât el. Doctorul începu din nou să-şi lustruiască ochelarii.

Indignat, morarul spuse:

— După mine, aceşti ochelari sunt deja lustruiți. Oare-i nevoie să-i frecați tot timpul?

Doctorul îşi puse imediat ochelarii pe nas şi-i răspunse:

— Este doar un tic nevinovat, o reacție repetitivă, nu-nțelegeți?

Le făcu apoi semn infirmierilor să-1 ducă de-acolo. Infirmierii îl apucară de brațe şi începură să-1 târască de-a lungul culoarului, împingându-1 chiar şi din spate. Ajunşi în cameră, îl obligară să se întindă pe pat. Apoi uşa fu trântită şi cheia răsucită furios în broască.

Huttunen înțelese în acele zile că poate nu-1 vor lăsa niciodată să părăsească spitalul de nebuni. Mai încercă să vorbească cu doctorul, dar acesta refuză să-1 primească. Ii prescrise doar medicamentele pe care infirmierul cel buhăit i le vâra în fiecare zi cu forța pe gât.

Huttunen se gândea la moara lui roşie de la Gura cu apa repede, la consiliera horticolă, Sanelma Kâyrămo, şi la vara frumoasă, pe care n-o putea vedea decât prin gratiile ferestrei. Se simțea îngrozitor de rău. Încercă să vorbească cu colegii de cameră, dar imbecilii nu înțelegeau nimic din ceea ce le spunea. Doar cu Happola mai putea din când în când să şuşotească pe ascuns.

Trecură câteva zile. Huttunen era din ce în ce mai înspăimântat. Rămânea toată ziua întins în pat, solitar, meditând doar la întorsătura mizerabilă ce se petrecuse în destinul său. Măsura din ochi gratiile reci şi sigure ale ferestrei care-1 izolau de lume şi, bănuind că nu pot fi îndoite, privea spre uşă, dar şi aceasta era bine încuiată. Uneori îşi imagina că evadează din sala de mese, dar de fiecare dată trăgea concluzia că aşa ceva nu se putea, fiindcă sala de mese era straşnic de bine păzită de câțiva infirmieri puternici. Astfel începu să-1 bântuie gândul că niciodată n-avea să mai iasă din ospiciu pe propriile picioare. Doar când va muri va fi scos din această clădire sinistră şi dus la morgă,

unde un medic patolog avea să-i taie cu toporul cadavrul în bucăți propice cercetărilor medicale.

Uneori, noaptea, Huttunen era încercat de o atât de mare spaimă şi oroare, că trebuia să se dea jos din pat şi să se plimbe ore întregi, dintr-un capăt în altul al camerei, pe întuneric, aidoma animalelor închise în grădinile zoologice. Se simțea ca un prizonier care nu făptuise nici o crimă, fiind condamnat fără să fi fost judecat. Nu avea nimic: nici un drept, nici o obligație, nici o alternativă. Nu avea decât propriile gânduri şi o sălbatică sete de libertate, care nu putea fi în nici un fel potolită. Huttunen simțea că va înnebuni de-a binelea în această cameră populată de nebuni apatici.

Într-una din zile, tânărul plăpând care-şi schimba continuu expresia feței îi vorbi iarăşi, îşi povesti viața. Explicațiile bietului băiat erau dezordonate, iar vorbele rostite, greu de urmărit.

Însă povestea era îngrozitoare. Nefericitul băiat, fiul unei fete necăsătorite şi slabe de înger, cunoscuse foamea şi umilința de când se ştia. Când mama lui, nu se ştia din ce cauză, fusese dusă la închisoare, băiatul fusese vândut prin licitație unei familii de beți. Acolo muncise din greu, pentru un stăpân alcoolic şi pentru o brută de argat. Fiind firav dintotdeauna, fusese ținta tuturor umilințelor şi brutalităților. Nu 1-au trimis nici la scoală, nici la spital, deşi se îmbolnăvise de dizenterie, febră tifoidă şi, cel puțin de două ori, de pneumonie. Avea cincisprezece ani când a furat din cămara stăpânului o bucată de slănină şi a ascuns-o în curte. Stăpânul 1-a dus la judecătorie, iar de acolo a fost trimis direct la închisoare, în celulă, un bărbat desfrânat, criminal recidivist, 1-a snopit în bătăi aproape un an de zile. Când, în sfârşit, a scăpat din închisoare, a stat ascuns toată vara prin pajişti neumblate şi s-a hrănit cu boabe din pădure, cu ouă de furnici şi cu broaşte. Toamna, când se ducea fânul în hambare, băiatul s-a lăsat prins. Nu 1-au mai dus la închisoare, ci aici, la spital.

De atunci îi merge destul de bine.

După ce termină de povestit, băiatul cel plăpând izbucni în plâns. Huttunen încercă să-1 liniştească, dar tânărul nu se mai putea opri. Morarul se simți mai trist decât înainte şi se întrebă încă o dată cum de putea fi viața atât de grea.

Peste câteva clipe, băiatul cel firav uită toată povestea, întorcându-se la patul lui.

Pe chip începuseră să-i alerge din nou, una după alta, expresii diferite: fericire, nesiguranță, teamă. Huttunen îşi acoperi capul cu pătura spunându-şi că e pe cale să-nnebunească.

În următoarele două nopți, Huttunen nu putu deloc să doarmă. Nici nu mancă în timpul acesta, nici nu se dădu jos din pat. Iar când Happola, după ce se stinsese lumina, îi oferise o țigară, morarul se întoarse cu fața la perete. La ce dracu' să fumeze, când el nu putea să doarmă şi-i venea să verse doar când se gândea la mâncare?

În timpul nopții, Huttunen se plimbă din nou prin cameră. Ceilalți bolnavi dormeau, sforăind. Bătrânii trişti din fundul încăperii îşi slobozeau pe rând vânturile. Băiatul cel firav gemea încet. Plângea în somn, sărmanul copil! Pe Huttunen îl durea capul şi simțea o strânsoare la tâmple. Avea gâtul uscat şi mintea încețoşată.

La început, morarul gemu încet. Vocea-i scăpă din gât tânguitoare, înăbuşită, crescând uşor în intensitate. Apoi, deodată, Huttunen urlă cu toată forța, atât de puternic, încât toți bolnavii săriră din pat şi, de frică, se strânseră unu-n altul, lângă peretele din fundul camerei.

Huttunen urlă din toate puterile, îşi urlă toată durerea din el, setea de libertate, singurătatea şi groaza. Pereții din piatră ai camerei păreau că se fisurează din cauza urletului violent, iar paturile de fier vibrau la vocea puternică a morarului.

Becul din plafon tremură mai întâi, apoi se aprinse. Trei infirmieri intrară în cameră, ca să-1 conducă pe Huttunen înapoi în pat. Patul scârțâi când cei trei infirmieri se aşezară pe spatele morarului, să-1 liniştească.

După ce plecară infirmierii şi becul din tavan se stinse, Happola se apropie de patul morarului, şoptindu-i:

— Doamne, ce frică mi-a fost! Obosit, Huttunen îi spuse:

— Nu mai rezist mult aici. Împrumută-mi cheia să plec!

Happola îl înțelegea pe morar. Totuşi, îi atrase atenția că fuga nu ajută la nimic; va fi adus imediat înapoi la spital. Dar Huttunen era hotărât să fugă.

— Dacă nu reuşesc să fug imediat de aici, îmi pierd mințile.

Happola a fost de acord să-1 ajute. Ştia prea bine cât de apăsător era să rămâi închis în spital, când sufletul tău tânjea după libertate.

Hotărâră ca fuga să se petreacă într-una din nopțile următoare. Dar Happola îl atenționa pe morar că spiritul lui de afacerist îl împiedica să facă daruri, aşa că-i ceru în schimb şase saci cu făină de orz. Huttunen aprecie că taxa era destul de moderată.

— Nu uita să expediezi sacii pe numele meu la gara din Oulu, imediat după ce vor începe să-ți meargă afacerile! Îi spuse Happola. Nu-i nici o grabă, dar de plătit ceva, trebuie să plăteşti. Şi eu, la rândul meu, a trebuit să plătesc pentru această cheie. De altfel, pe gratis, încă n-am ajutat niciodată pe nimeni să iasă de aici.

Happola îi povesti că în urmă cu trei ani ajutase o femeie debilă mintal să fugă din ospiciu. După ce-şi redobândise libertatea, ajunsese bine. Era acum cea mai căutată târfă din tot Golful Botnic.

— Frumoasă făptură! Exclamă Happola. Puțin neliniştită, dar merge. Locuieşte la Oulu, însă meseria şi-o practică la Raahe şi Kokkola, câteodată chiar şi în Pori. Am tras un profit bunicel de pe urma cheii. Aşa că, să nu uiți să-mi trimiți făina!

Peste câteva zile, când Happola avea treabă-n oraş, profită şi morarul de această ocazie, ca să fugă din spital.

După ce întreg ospiciul se cufundă în somnul de noapte, Happola deschise uşa camerei. Fără să facă vreun zgomot, cei

doi bărbați se stre-curară pe culoarele liniştite ale marelui spital până ajunseră în bucătărie. In spatele bucătăriei era spălătoria. Din magazia spălătoriei recuperară hainele morarului, ce se găseau într-o cutie de carton, printre alte cutii cu haine de bolnavi. A fost uşor, fiindcă Huttunen era ultimul venit în spital, iar cutia cu hainele lui se afla deasupra tuturor cutiilor din primul rând. Morarul se îmbrăcă, îşi încinse pantalonii cu cureaua şi cercetă conținutul portofelului, îi fusese sustrasă o parte din bani, dar, lucru curios, nu toți banii.

După ce puse în cutie pijamaua, papucii şi scufia, Huttunen o aşeză înapoi la locul ei.

— Dar tu nu-ți schimbi hainele? Îl întrebă mirat pe Happola, care se mişca împiedicat în pijamaua prea strâmtă.

— Pentru vară merge şi aşa. Dac-aş umbla ziua prin oraş, ar fi cu totul altceva, în spălătorie, am un costum croit după ultima modă, dar nu face să-1 port doar pentru o plimbare nocturnă. Ce rost are să-1 şifonez de pomană?

Printr-o uşă laterală, bărbații ajunseră într-o curte cu pietriş scârțâitor. Urcară dealul plantat cu pini, în vârful căruia se afla castelul de apă construit din cărămidă roşie. Nu era lumină la nici o fereastră, nimeni nu-i urmărea pe fugari.

Părea de necrezut cât de uşor se putea fugi din acea casă a groazei.

Deodată, de la catul superior, unde se afla secția de femei, se auzi un geamăt prelung, monoton. O bolnavă neliniştită plângea înăbuşit.

Pe Huttunen îl scutură un frison, când auzi tânguirea femeii, îi trecu prin minte că trebuie să urle, să-i răspundă îiitr-un fel bietei ființe rătăcite, pe care o suferință necunoscută o împingea să geamă atât de jalnic. Tocmai când era pe punctul de-a înălța spre cer un urlet răsunător, Happola îi spuse cu voce liniştită:

— Kastikainen Liisa, aşa o cheamă. Se tân-guieste de aproape trei ani de zile. În toamna asta va împlini trei ani, îmi aduc aminte când au adus-o. La început, au încercat să-i

pună în gură un căluş de lemn, dar, după ce şi-a pierdut femeia toți dinții, doctorul secției a interzis să i se mai pună căluşul.

De la picioarele castelului de apă, o stradă ducea în oraş. În penumbra estivală a nopții, cei doi bărbați porniră liniştiți pe drumul ce ducea la Oulu, oraşul alb al Nordului.

La Heinăpää se opriră în fața casei de lemn cu etaj a lui Happola. Vopseaua se jupuise în timpul anilor de război, dar în rest casa era încă în bună stare. După ce-1 recunoscu pe Happola, câinele din curte dădu din coadă bucuros şi pentru Huttunen. Happola alese din şiragul de chei cheia potrivită şi deschise uşa principală a casei. Când intrară, îl întrebă pe morar:

— Ei, ce spui? Pentru unul care-i crezut atât de nebun, că-şi sparge capul de pereți, am pereți destul de frumoşi. Nu am nici o datorie, am bani în bancă. Dacaş avea voie, mi-aş putea cumpăra cu bani-n mână o limuzină nou-nouță.

Chiar am cerut o autorizație, ca să-mi cumpăr pe cheltuiala mea o maşină din străinătate, dar autoritățile mi-au răspuns că nu dau autorizații la nebuni.

Pe multele uşi de la parter, erau tăblițe cu diferite nume.

— Chiriaşii mei, îi explică Happola. Mai sunt alții şi la etaj.

Happola deschise o uşă. În cameră erau două paturi, o masă şi câteva scaune. O femeie între două vârste dormea într-unul din paturi. Spuse pe jumătate adormită:

— Aha! Proprietarul!... Iarăşi trebuie să trec la treabă?

— Nu, nu-i nevoie să te dezbraci, o anunță Happola, n-am timp acum. Stau doar câteva clipe. L-am adus aici pe un prieten.

— Aşa că, fă-i de mâncare dimineață, dar lasă-1 în pace!

Femeia puse din nou capul pe pernă şi adormi. Iar Happola începu să facă planurile de viitor pentru Huttunen.

— Dac-aş fi în locul tău, aş vinde moara şi aş pleca în America. Iar, de nu te vor primi în Statele Unite, nu-i nimic,

poți să te duci în Spania. Cunosc un maior care a plecat acolo după război şi-am auzit că-i merge bine. Cultivă garoafe.

Ascultă, ai mult teren în jurul morii?

— Nu sunt decât câteva hectare, dar moara este în stare bună şi joagărul aproape nou. Abia terminasem de vopsit moara, când m-au prins. E o moară cu două roți alergătoare, una pentru făină, alta pentru gris. Nu trebuie decât s-o porneşti.

Partea superioară a canalului de aducțiune e complet refăcută, iar partea inferioară, reparată. Moara asta poate macină de-acum încolo mulți ani de zile, fără nici o reparație, îl asigură morarul pe Happola.

Apoi Happola telefona în cele patru zări ale provinciei, făcând oferta de vânzare a morii lui Huttunen. Dar nu putu găsi pe nimeni dornic s-o cumpere.

— E dificil de făcut afaceri în miez de noapte, constată Happola. Toți afaceriştii ăştia de imobile cu care am vorbit aveau un aer adormit. Le voi telefona poimâine, dar ziua. La Kajaani cunosc un oarecare director, care ar putea fi interesat. Dar acum, e musai să plec.

Trebuie să fiu în aşternutul meu de la balamuc, când se va constata că ai uşchito.

După ce-i oferi morarului o țigară de rămas bun, Happola plecă discret.

Huttunen îşi roti privirea prin cameră. Tapetul de pe pereți era murdar, iar podeaua, acoperită cu câteva preşuri țesute din cârpe. Într-un colț al camerei se găsea o sobă de tuci. Soba nu trăgea bine, se vedea după funinginea de pe uşiță.

Pe o noptieră se odihneau nişte bigudiuri şi un pahar cu apă, în care înota o proteză dentară.

Huttunen se dezbrăcă, culcându-se în patul liber. Apoi se ridică din nou din pat, ca să stingă lumina. Simțea o nevoie teribilă să urineze, dar nu îndrăzni s-o trezească pe femeie, pentru a întreba unde-i closetul. Chiar dacă nu se simți prea bine, dormi neîntors până dimineața.

Se deşteptă în zgomotul pe care-l făcea apa ce curgea dintr-un robinet. Lucrul acesta îi sporea nevoia cu care se culcase, în cameră, lumina era aprinsă, dar femeia nu era acolo. Se îmbrăcă în grabă şi aşteptă cu multă nerăbdare să apară femeia. Când aceasta reveni în cameră, morarul se repezi spre locul după care râvnea, aşa că nu avu timp să-i spună bună dimineața.

Femeia făcu cafeaua, oferi ndu-i câteva tartine cu unt şi chifle dulci. Huttunen îi povesti că scăpase de la spitalul de nebuni.

— Şi eu am fugit de-acolo, îi mărturisi femeia. Happola m-a ajutat. De atunci, nu mă mai lasă în pace. De două ori pe săptămână vine să-mi tragă clopotele.

Femeia îşi pieptănă părul, îşi vopsi buzele şi-şi atârnă cerceii de urechi. Purta o fustă roşie, foarte bine mulată pe corp şi o bluză albă, plisată. Era mică de statură, durdulie şi molatică, îi explică morarului că-şi câştigă traiul prostituându-se. Happola îi ceruse o sumă prea mare de bani pentru cheie şi pentru locuință. N-are de ales, altfel ar trebui să se întoarcă la nebuni.

— Dar mult mai bine-i să fiu curvă liberă, decât nebună la balamuc, într-o zi, când n-o să mă mai vrea nimeni, tot mă voi întoarce acolo. Şi nu mi-e teamă că n-or să mă primească, sunt eu destul de nebună.

Huttunen îi mulțumi pentru cafea, ridicându-se să plece.

— Cum asta, pleci fără să fi profitat de mine, deşi ştii cine sunt? Îl întrebă ea uimită.

Derutat, Huttunen se înclină uşor, zbughind-o pe uşă. Odată ajuns afară, gândurile îi fură copleşite de consiliera horticolă Sanelma Käyrämo. Îşi aminti de răcoarea adăpostului tihnit din Insula arinilor, de mirosul fânului, de glasul suav al femeii, de mâinile şi de părul ei, ce-i gâdilase plăcut nasul. Huttunen se îndreptă spre gară. Pe drum, se opri să cumpere o carte poştală şi un timbru.

Luă trenul spre nord. Oulu, oraşul tristelor amintiri, rămase în urmă. Când trenul trecea pe podul din Tuiră,

scoase cartea poştală din buzunar, scriind la adresa destinatarului: Ospiciul din Oulu. Iar pe partea cealaltă a cărții poştale scrise: Doctorului. Am reuşit să scap din casa voastră de nebuni. Probabil că veți fi remarcat. Voi pleca mai întâi în Suedia, apoi în Norvegia, să nu mă mai latre câinii. Mai cu seamă că nu sunt nebun. De aceea vă urez mult spor la frecat ochelarii! Huttunen.

Când trenul opri la Kemi, morarul aruncă misiva într-o cutie poştală. Zâmbi amuzat la gândul că-1 vor căuta în Suedia şi Norvegia, înainte să plece trenul, cumpără de la bufetul gării o duzină de ouă fierte tari.

Coborî din tren, dar n-o luă pe drumul ce ducea spre centrul satului, ci traversă pădurea, ca să ajungă direct la Gura cu apă repede.

Îl copleşea bucuria întoarcerii acasă, în lumina soarelui de vară, moara roşie era încă şi mai frumoasă ca înainte. Huttunen verifică stăvi-larul, canalul de aducțiune, joagărul şi turbina. Toate erau în regulă. Şi i se păru morarului întors la moara lui că tot ținutul dimprejur îl saluta. Ca un bun prieten, râul susura vesel, alergând pe sub moară.

Peste uşa morii erau prinse în cuie traverse de lemn. Cu o smucitură bruscă, Huttunen deschise uşa şi, împreună cu traversele de lemn, cuiele zburară în iarbă.

În partea locuibilă a morii, era mare dezordine. Peste tot se scotocise, patul era răvăşit, uşa bufetului smulsă, lipseau farfurii. Din dulap fuseseră furate toate alimentele. Chiar şi sacul cu cartofi dispăruse.

Puşca rusească nu mai atârna pe perete. Să o fi confiscat comisarul, sau fusese furată?

Nici măcar pesmeți nu mai erau. Ca să-şi însele foamea, Huttunen înghiți şi ultimele ouă cumpărate la Kemi, după care bău un căuş de apă.

Inventarie apoi lucrurile din casă, constatând furios că lipsesc destule: un cufăr, costumul lui de sărbătoare, puşca, mai multe unelte, cratița cea mare, plapuma înfloratã, perna şi tot ceea ce putea fi mâncat. Indignat, Huttunen se prăbuşi

pe pat, încercând să ghicească cine putea comite acest jaf. Deodată se ridică, ducându-se direct spre colțul camerei. Se aşează în genunchi, smulse o scândură a duşumelei şi începu să caute în golul de sub ea. Fața i se crispa, deveni din ce în ce mai disperată si, în sfârşit, se lumină. Chiuind, morarul făcu o săritură şi ajunse în mijlocul camerei, ținând victorios în mână un livret de bancă prăfuit.

Trase apoi un urlet ca-n vremurile bune, dar se sperie singur de glasul lui şi se repezi la fereastră, să vadă dacă nu-l auzise cineva. Nu se vedea nimeni prin preajma morii şi morarul se linişti. Scutură pulberea de pe livretul bancar. Soldul înscris arăta că încă mai avea ceva bani în cont. Dar, făcând abstracție de această sumă, era în impas din toate punctele de vedere.

Apoi se uită de la fereastră la grădina lui de zarzavat, care înverzise în timp ce el fusese-n Oulu. Rândurile erau aliniate şi plantele rărite. Nu se vedea nici o buruiană, înțelese imediat că, în absența lui, consiliera horticolă Sanelma Kăyrămo se îngrijise de grădină. Beat de fericire, alergă spre grădină să-i examineze toate detaliile. Pe alei se vedeau urmele unui picior micuț de femeie.

— Binecuvântată fie grădina! Rosti morarul.

Timp de două zile morarul îşi privi grădina din spatele ferestrei. Dorea cu ardoare ca Sanelma Kăyrămo să coboare dealul pe bicicleta albastră şi să ajungă la grădina lui de zarzavat.

Aşteptarea se dovedi zadarnică. Consiliera horticolă nu veni. Necăjit, Huttunen se gândi că femeia asta era iresponsabilă, de lăsa atâta timp zarzavaturile neîngrijite.

Trecuse deja multă vreme de când morarul nu mâncase cum se cuvine, îşi aduse aminte de zeama groasă de la ospiciul din Oulu, pe care-o băga în gură, fără nici o tragere de inimă. Doar amintirea acelei triste fierturi îl făcea să saliveze. Şi de ouăle cumpărate de la bufetul gării din Kemi îşi aduse aminte. Ar fi putut devora un cos plin cu ouă. Însă trebuia să se mulțumească doar cu apă. Pentru a-şi asezona

băutura, adună din găurile podelei morii câțiva pumni de făină veche şi o mestecă. Dar era nespus de grețoasă făina aceea, mai cu seamă că, în timp, se amestecase cu praful.

În seara celei de-a doua zile, foamea îl alungă pe morar din cameră. Sări la parter, deschise trapa ce dădea în casa turbinei şi ieşi pe acolo din moară. O luă pe scurtătura din pădure până la magazinul lui Tervola. De foame ce-i era, nici nu vedea în fața ochilor. La malul râului, în sălciniş, crengile îi şfichiuiră fața, ochii i se umplură de lacrimi şi i se puse un nod în gât. Nu se înecase cu nimic, era doar un nod de jalnică foame.

Stătu un timp la pândă în apropierea magazinului, pentru a se convinge că în curte sau înăuntru nu se aflau alți cumpărători din sat. Când fu sigur că în magazin nu erau decât negustorul cu familia, bătu cu pumnul în uşa din spate.

Tervola îi deschise. Când îl recunoscu, dădu s-o închidă, dar Huttunen deja reuşise să pună piedică uşii cu piciorul. Tervola îi spuse:

— Nu poți intra, Kunnari! Magazinul este închis.

Huttunen îi ceru să vorbească între patru ochi. Tervola îl lăsă să intre în magazin, deschizând uşa spre camerele de locuit, ca să poată asculta şi nevasta ce vorbea el cu morarul. Huttunen se aşeză pe un sac de cartofi, luă dintr-un coş o sticlă cu bere şi o bău fără nici o grabă. Apoi începu să înşire mărfurile pe care voia să le cumpere.

— Un kilogram de cârnați, jumătate de kilogram de untură, tot atâta unt, două pachete de țigări Lumea Muncii, cafea, zahăr, cinci kilograme de cartofi, tutun.

— Nu vând la nebuni, îi răspunse Tervola. Morarul scoase portofelul din buzunar şi-i spuse:

— Îți voi plăti de două ori mai mult decât face, dar dă-mi ce ți-am cerut, fiindcă crap de foame.

— Ți-am zis deja că magazinul e închis. Nu-ți vând nimic. Ai fi făcut mai bine să rămâi la Oulu. Eşti un criminal care a evadat!

Tervola medita un moment, apoi spuse:

— A fost linişte când n-ai fost aici. Tot satul era mulțumit. Cel mai bine-ar fi să pleci, eu nu-ți vând nimic!

Huttunen puse sticla goală în coş, aruncând câteva monede în sertarul tejghelei.

Apoi spuse calm:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Tervola, nu plec de-aici fără alimente! Ultima dată când am mâncat a fost joi, la Oulu, sau poate că miercuri.

Scuturând din cap, vânzătorul Tervola se duse în spatele tejghelei. Dar, văzând că morarul dă să se apropie, începu să stivuiască pe tejghea alimentele solicitate.

Aduse din rafturi zahăr, cafea, cârnați, untură, unt, cartofi şi o covată de făină.

Le îngrămădi pe toate în fața lui Huttunen, pe tejgheaua acoperită cu sticlă, care clincăni, şi mai puse pe deasupra câteva pachete de țigări şi un pachet cu zece cutii de chibrituri.

— La-le! Fură-le! Îi strigă Tervola morarului. Huttunen îi întinse bani, dar negustorul nu vru să-i primească.

— Şterpeleşte-le! Du-le de-aici! Insistă vânzătorul Tervola. N-am nevoie de banii tăi, n-ai decât să le furi! Ce poate face un om bătrân împotriva unui nebun ca tine?

Huttunen începuse deja să ia mărfurile de pe tejghea, dar le puse la loc, spunându-i supărat:

— Nu am furat niciodată şi nici n-am de gând să m-apuc de furat. Am intrat în magazinul tău să cumpăr cu bani. Dar negustorul nu voia bani. Respinse bancnotele pe care morarul încercă să i le pună în mână.

Tervola mai cântări două kilograme de arpa-caş şi un kilogram de stafide, trântindu-le pe tejghea şi persecutându-1 în continuare pe morar:

— Fură-le şi pe astea!

Huttunen nu mai putu suporta. Se îndreptă spre uşa principală a magazinului, care era încuiată, şi trase zăvorul

cu putere. Zăvorul sări din lăcaş, căzând cu zgomot pe duşumea. Apoi morarul ieşi.

Vânzătorul Tervola rămase în pragul uşii, să vadă încotro se îndrepta morarul.

Nu văzu nimic, dar auzi un zgomot în pădure. Trase concluzia că era Huttunen.

Se întoarse în magazin, punând repede toate mărfurile de pe tejghea la locul lor.

Apoi se duse în casă, să telefoneze la poliție.

Negustorul Tervola îl anunță pe polițistul Portimo că morarul fugise de la casa de nebuni. Fugarul fusese la el în magazin, încercând să cumpere cu forța de mâncare, dar el nu voise să-i vândă nimic.

— Avea bani Kunnari, dar mă hotărâsem să nu-i vând nimic din ce mi-a cerut.

Acum a intrat în pădure, aşa că trebuie să-1 cauți şi să-1 arestezi. Altminteri, se apucă din nou de urlat!

După ce închise telefonul, Portimo oftă, îşi puse şapca de polițist pe cap, urcă pe bicicletă şi o porni spre moară.

Huttunen şedea în cămăruța lui, cu capul sprijinit în mâini, îi chiorăiau mațele de foame. Era deja târziu, în curând avea să fie noapte. Singur şi flămând, mai bău un căuş de apă şi se duse să privească pe fereastră. Dacă măcar acum Sanelma Käyrämo ar fi coborât dealul pe bicicletă, situația în care se afla ar fi devenit mai acceptabilă.

Dar de pe deal coborî încet pe bicicletă un bărbat bătrân. Huttunen îl recunoscu pe polițistul Portimo.

Polițistul Portimo îşi sprijini bicicleta de peretele morii şi intră zgomotos. Văzu imediat că scândurile de pe uşa de la intrare în moară fuseseră smulse. Va să zică, morarul se putea să fie acasă! De pe scară, Portimo strigă pe un ton conciliant:

— Nu-i decât poliția, Huttunen, nu-ți fie teamă! Morarul îl invită pe Portimo să se aşeze pe un scaun. Polițistul îi oferi o țigară. Nu mai fumase de multă vreme. Trăgând cu convingere din țigară, morarul spuse:

— La Oulu mi-au luat până şi ţigările. Portimo îl întrebă dacă-i dăduseră drumul din spital. Cu voce înceată, Huttunen îi mărturisi:

— Am fugit.

— Aşa presupunea şi Tervola, când mi-a telefonat. Ascultă, Kunnari, ce-ar fi să vii cu mine?

— Poţi să mă împuşti, dar cu tine tot nu vin, îi răspunse hotărât morarul.

Poliţistul îl asigură că nici prin gând nu-i trecea să-l împuşte. Venise la moară doar pentru că Tervola îi telefonase. Huttunen întrebă dacă fusese informat şi comisarul poliţiei de fuga sa. Portimo îi spuse că de la Oulu nu se reclamase încă nimic şi că Jaatila nu ştia că morarul se întorsese în sat.

— Atunci, de ce-ai venit să mă arestezi, dacă n-ai mandat de arestare? Îl întrebă morarul.

Portimo admise că Huttunen avea dreptate. Dar dacă negustorul Tervola telefonase, el nu avusese de ales.

— Îi sunt dator până-n gât lui Tervola. De trei luni îmi vinde pe credit. Aşa că sunt obligat să fac ce vrea el. Vezi tu, un pârlit de poliţai nu-şi permite să-l supere pe un vânzător. Băiatul meu învaţă pedagogia la Jyväskylä, vrea să ajungă învăţător. E greu să creşti un copil şi să-l ţii la şcoli înalte. Ţi-l aduci aminte pe Antero? El e băiatul meu. A venit de multe ori la moară, să-ţi asculte poveştile.

— Mi-l amintesc…, dar acum trebuie să schimb vorba, îmi e teribil de foame.

N-am putut cumpăra nimic din magazin şi nu din cauză că n-aş fi avut bani. Dar eu nu sunt tâlhar. Sunt deja trei zile de când n-am mai mâncat cumsecade, nici măcar terciul ăla al Satanei din ospiciu. Mi-e o foame de lup.

Portimo îi promise c-avea să vorbească cu femeia lui despre problema mâncării.

Dar n-o s-o poată face-n fiecare zi. Şi, bineînţeles, n-avea să-i aducă mâncarea la moară, ci undeva în altă parte, de pildă în pădure.

— Un polițist trebuie să fie prudent, când îl ajută pe un fugar, spuse Portimo. Nu i-aş da eu de mâncare unui criminal, dar cu tine e altă poveste. Şi-apoi, te cunosc.

Polițistul îi oferi o a doua țigară spunându-i:

— Ascultă, Kunnari! Oare n-ar fi mai bine, dac-ai vinde tu moara şi-ai pleca în America? După câte-am auzit, în America toți nebunii sunt liberi să facă ce vor. Dacă-ți vezi de treaba ta, nimeni n-o să te mai persecute acolo.

— Dar nu-nțeleg şi nu ştiu să vorbesc englezeşte. Nici în Suedia nu pot pleca, fiindcă nu ştiu limba suedeză. Iar la anii mei, nu-i prea uşor de-nvățat o altă limbă.

— Asta aşa e, numai că nu mai poți locui la moară. Dacă ai ghinion, cu poşta de mâine poate veni deja un ordin de arestare. Şi atunci, va trebui să te prind şi să te trimit înapoi la Oulu. Chiar şi polițiştii trebuie să se supună legii.

— Dar unde să mă duc?

Portimo se gândi cam aşa: vremea e bună, vara-i frumoasă, de ce n-ar trăi un timp în pădure? Pentru început, până ce va putea vinde moara Cu ajutorul unui intermediar, va sta în pădure, după care va pleca discret în străinătate.

— Îți iei o carte şi-nveți în pădure, că şi-aşa n-ai altceva de făcut. După ce vei învăța limba şi vei vinde moara, poți să pleci liniştit în Suedia prin pădure, pe la Torniojoki. Iar de-acolo, toată lumea-i a ta, Huttimen căzu pe gânduri. Era adevărat că la moară n-avea să mai poată rămâne multă vreme. Dar nici în pădure nu-i părea prea uşor de trăit. Cum avea să se descurce?

— Au fost destui care î-au ascuns în pădure în timpul războiului, spuse polițistul Portimo cu entuziasm. Unii au trăit acolo cu anii. Poți şi tu să trăieşti, cum au trăit dezertorii. Iar de vei fi prins, nici un tribunal militar n-o să te împuşte. Doar te vor duce înapoi la Oulu.

Se făcuse deja noapte. Portimo stătea lângă fereastră şi, din când în când, îşi mai arunca ochii afară, ca să nu fie luați prin surprindere de vreun inoportun. Era linişte în curtea morii.

Huttunen îl întrebă pe polițist de alimentele care lipseau şi despre celelalte lucruri dispărute. Portimo îi răspunse că el însuşi venise împreună cu comisarul poliției rurale şi confiscase, pentru mai multă siguranță, arma şi securea. Cât despre alimente, preoteasa le luase şi le împărțise femeilor de la casa parohială.

— Trebuia să ia şi sacul de cartofi? Îl întrebă amărât morarul. Cartofii nu se strică aşa de repede.

— Despre cartofi nu ştiu ce să-ți spun, îi răspunse înțelegător Portimo. S-o fi gândit că ai să rămâi mulți ani la Oulu.

— S-o ia dracu' de viață! Zise enervat morarul. Când mă gândesc c-am ajuns să ling făina de pe podea! Păi ăsta-i un trai de căcat, dacă eşti nebun! Şi măcar deaş fi dracului nebun! La Oulu, da, acolo poți să vezi nebuni adevărați, nu ageamii ca mine.

Deodată Portimo tresări şi, arătând spre fereastră, spuse:

— Oare cine stă ciucit în grădina ta? Răsturnând scaunul, Huttunen se apropie în grabă de fereastră. Cineva era în grădina lui de zarzavat. O femeie. O recunoscu imediat pe consiliera horticolă Sanelma Käyrämo care, aşezată pe vine, smulgea bălăriile din dreptul rândurilor de sfeclă roşie. Huttunen se repezi afară, sărind pe scară câte cinci trepte.

De la fereastră, Portimo văzu cum trecu morarul peste rânduri, cum o luă în brațe pe femeie şi cum o sărută. Surprinsă, horticultoarea se retrase, dar, după ce-1 recunoscu, se abandonă în brațele morarului.

Peste o clipă, auzind conversația lor însuflețită, Portimo deschise fereastra, strigându-le;

— Linişte! Ar putea să vă audă cineva şi să telefoneze la poliție. Intrați în casă imediat!

Cu chipurile radiind de bucurie, consiliera horticolă şi morarul intrară în încăpere. Multă vreme rămaseră toți trei în tăcere, până ce, la un moment dat, polițistul Portimo zise:

— Situația lui Kunnari e cam încurcată, nu-i aşa? Sau ce credeți, domnişoară?

Consiliera horticolă clătină din cap. In fața polițistului Portimo se simțea oarecum intimidată.

— Ceva, ceva, ne-am sfătuit noi, continuă Portimo. Cel puțin până la toamnă, Kunnari o să se ascundă în pădure. Dar să vedem ce se va mai întâmpla până atunci.

Consultanta clătină încă o dată din cap şi se uită la Huttunen. I se păru că morarul era de acord cu vorbele rostite de polițist. Portimo încercă să folosească un ton mai protocolar:

— Oare putem conveni împreună că nu ştim nimic despre acest om? E un pic delicat pentru noi, ca funcționari în slujba statului, să ajutăm pe cineva, care se află într-o astfel de situație... Vreau să spun că trebuie să păstrăm secret faptul că-1 ajutăm.

Se hotărâră aşa şi, chiar în noaptea aceea, consiliera horticolă urma să treacă pe la casa polițistului, ca să ia ceva de mâncare pentru morar.

Plecară toți trei în acelaşi timp. Huttunen lua cu el o pătură şi o manta de ploaie.

În picioare avea cizmele cu carâmbi de cauciuc, iar la brâu un cuțit.

Pe drum, Portimo strânse călduros mâna morarului, spunându-i:

— Încearcă să te descurci, Kunnari! Situația K nepotrivită, nu oamenii. Şi ai încredere, fiindcă eu nu te voi hărțui niciodată.

După plecarea polițistului, morarul şi consiliera horticolă se îndreptară spre Insula arinilor. Apoi consultanta se duse acasă la Portimo, întor-cându-se de acolo cu o gamelă în care nevasta polițistului pusese cartofi fierți şi sos. Pe drum, mâncarea se răcise puțin, dar, cum era lihnit de foame, morarului i se păru grozav de gustoasă. Bărbatul mânca în tăcere, aproape cu pioşenie. Mărul lui Adam, foarte pronunțat, făcea o continuă mişcare de du-te-vino. Consiliera horticolă ținea o mână pe umărul morarului, iar cu cealaltă îl

mângâia pe creştetul capului, fiind teribil de emoționată. Să fi apărut fire albe în părul morarului?

Se întrebă Sanelma. Nu putea fi sigura în lumina puțină din adăpost.

Consiliera spălă gamela în râu. Huttunen o însoți până la mal, dar nu trecu puntea. Când femeia dispăru în noapte printre arini, ochii i se umplură de lacrimi.

Se întoarse trist în ascunzişul său, se trânti pe iarba uscată şi-şi spuse că de-acum încolo era mai singur ca niciodată. Noaptea era plină de linişte, nici o pasăre nu cânta.

PARTEA A DOUA Urmărirea eremitului Viața lui Gunnar Huttunen luase o întorsătură sinistră. Era acum un morar fără moară şi fără casă. Oamenii se lepădaseră de el şi el se lipsise de oameni. Cine ştie câtă vreme va trebui să se ferească de ținuturile locuite.

Aşezat pe malul râului, asculta în noaptea răcoroasă de vară murmurul şuvoiului de apă ce venea dinspre un izvor depărtat şi trecea mai departe pe lângă el. Se gândea că, de-ar fi avut o cangrenă pe piept, lumea l-ar fi lăsat să trăiască în pace, l-ar fi compătimit, l-ar fi ajutat poate. In orice caz, i-ar fi permis să-şi trăiască suferința printre semenii săi. Dar, cum felul lui de a vedea lucrurile era diferit de al celorlalți, societatea nu-l suporta, împingându-l în afara ei. Prefera totuşi să trăiască singur, decât în camera zăbrelită a spitalului, înconjurat de nişte bieți oameni depresivi şi apatici. O lostriță, sau poate că un lipan făcu o săritură în apa întunecată. Huttunen tresări, cercurile de apă ajunseră în apropierea lui, pierzându-se apoi în curent; îi trecu prin minte că de-acum încolo n-avea să mai mănânce nici pâine, nici slănină, cum obişnuia ca morar. Va trebui să se hrănească doar cu peşte şi cu vânat.

Morarul atinse cu mâna apa rece a râului. De-ar fi fost un păstrăv de un kilogram, îşi zisemorarul, ar fi putut înota împotriva curentului, şi-ar fi putut undui trupul şi s-ar fi strecurat printre pietre acolo unde apa râului nu era prea adâncă. S-ar fi putut opri o clipă pe o stâncă înveşmântată în spumă, ca să bată din aripioarele înotătoare, şi-ar fi deschis branhiile şi, pentru a-şi continua drumul, ar fi spart cu botul suprafața netedă a apei, propulsându-se împotriva curentului cu o lovitură de coadă. In timp ce-ar fi înotat în susul râului, peste care se lăsase noaptea, valurile ar fi susurat în branhiile păstrăvului Huttunen. Deodată simți nevoia presantă să

fumeze o țigară. Renunță să mai fie păstrăv şi ajunse din nou în lumea reală.

De un singur lucru îi era teamă: de va trăi de-acum înainte ca un eremit, oare n-o să i se întunece complet mintea? Privi mult timp în aceeaşi direcție. Simțea un cerc de fier, care-i strângea fruntea.

Scutură violent din cap şi teribila strângere se micşoră.

Se ridică, depărtându-se de malul apei. Fără să ştie de ce, rupse câteva crengi de arin, le aruncă în apă, spunându-şi:

— În starea asta, pot într-adevăr să-mi pierd judecata.

Îngândurat, Huttunen se întoarse în adăpost. O serie neîntreruptă de idei, una mai bizară decât alta, îi trecu prin minte, alungându-i somnul.

Abia când primele păsări ale dimineții începuseră să cânte, Huttunen adormi pentru câteva clipe, asediat de vise atât de apăsătoare, încât se trezi ud de sudoare rece.

În faptul dimineții, Huttunen se spălă în pârâul rece. Soarele se înălțase deja pe cer, iar lui îi 132 era din nou foame. Dar se simțea mai bine, era sprinten şi plin de energie. Creierul îi forfotea de planuri pentru viața de eremit în pragul căreia se afla.

Cu siguranță, consiliera horticolă avea să-i aducă pentru început de mâncare, dar, cu puținii ei bani, femeia nu putea să întrețină multă vreme un bărbat atât de mare, ce trăia în pădure. Huttunen înțelegea asta. Morarul îşi făcu o listă de obiecte care i-ar fi putut fi de folos, ca să se descurce de unul singur în pădure: secure, cuțit de vânătoare, rucsac, ustensile de bucătărie, haine…, avea nevoie de toate. Morarul hotărî să meargă la Gura cu apă repede. Era încă prea devreme ca să-l caute cineva la moară. Traversă pădurea şi, după ce ajunse la moară, se strecură pe sub ea prin casa turbinei, iar de acolo, prin trapa din podea, pătrunse în interiorul morii. Ajuns în camera din catul morii, scoase din dulap rucsacul, care era relativ nou. Ce noroc că-l cumpărase

! In timpul războiului, dar mai ales în timpul retragerii, Huttunen îşi blestemase adesea ranița mizerabilă, pe care

trebuia să o poarte tot timpul în spinare. Deşi n-avea înăuntru mai nimic, îi nenorocise umerii şi atârna grea ca dracu', iar, dacă voiai să pui ceva în ea, niciodată nu era loc. în schimb, acest rucsac era mare şi solid, bretelele late fiind căptuşite cu pâslă. Avea o centură şi tot felul de chingi şi curele. Semăna cu harna-şamentul unui căluț. Huttunen începu să umple rucsacul.

O cratiță, un ibric pentru cafea, o tigaie, o cană, o lingură, o furculiță.

Oare mai era nevoie şi de alte vase? Strecură într-un buzunar alrucsacului un borcănel cu sare, altul cu zahăr, o sticluță cu camfor şi alta cu iod. Mai puse tot acolo şi un pachet cu praf analgezic; alte medicamente nici nu avea în acel moment la moară. Căciula de blană o înfăşură într-o pătură. Tăie patru fâşii dintr-o cămaşă de bumbac, pentru a-şi înfăşură picioarele, două pentru față, două pentru spate.

Dacă punea la socoteală şi ciorapii de lână, pe care-i purta în picioare, era destul. Din fericire, cizmele cu carâmbi de cauciuc erau în bună stare, dar ar fi fost încă şi mai bine de-ar fi păstrat peticele de cauciuc pentru eventuale reparații. Examina mulțumit suprafața de piele a cizmelor. El păşea corect, nu lovindu-şi picioarele unul de altul, ca alți bărbați. Bine cel puțin că nu avea picioare strâmbe! Chestia asta strică încălțămintea. Erau unii care dădeau gata două perechi de încălțăminte pe an, chiar dacă nu mergeau prea mult.

— O piatră de tocilă şi un raşpel..., murmură morarul.

Le puse într-un buzunar al rucsacului. Luă un ferăstrău din magazie, îi scoase pânza, făcând-o cerc, o înveli în hârtie şi o prinse cu o cureluşă pe partea exterioară a rucsacului. Se duse afară, ca să desfacă frânghia de rufe, apoi o făcu ghem. La moara veche de la Gura cu apă repede se suspenda temporar spălarea rufelor.

Un pumn cu cuie de trei degete. Pieptene, oglindă, aparat de ras, pământuf şi săpun. Creion şi un caiet cu pătrățele albastre. Avea nevoie de toate. Oare să pună şi câteva cărți în rucsac? Dar citise toate cărțile din biblioteca sa, chiar de mai

multe ori. N-avea nici un rost să mai care şi cărți prin pădure. Aparatul de radio? Ăsta chiar că era greu!

Radioul propriu-zis mai mergea să-l cari prin bălării, dar împreună cu acumulatorul era de netransportat.

Morarul dădu drumul la radio. La ştirile de dimineață se spunea despre războiul din Coreea. S-ar putea să vorbească despre asta toată ziua, îşi zise Huttunen. Evident, prostălăii ăştia din sat adorau războiul din Coreea. Mulți se îmbogățiseră deja. Vânduseră copaci din pădure la timpul potrivit. Nici nu era nevoie de o stivă prea mare de buşteni, ca un fermier să poată cumpăra un tractor, în primăvară, aşa făcuseră Vittavaara şi Siponen. Din afacerea asta aveau să trăiască fără nici o grijă mulți ani de zile. Enervat, Huttunen închise radioul.

— A dracului, baba! Rosti supărat morarul. Nu voia să se dea jos din pat, pretinzând că-i paralitică. N-are decât să aştepte mult şi bine muierea lui Siponen! Nu dau un ban pentru o putoare ca asta!

Mai avea nevoie de ac, de ață şi de câțiva nasturi. Huttunen desprinse din vechiul lui Atlas şcolar pagina unde era harta cu nordul Finlandei.

Păcat că n-avea o busolă! Două rânduri de îmbrăcăminte de corp şi o pereche de izmene. Mănuşile şi pâslarii. Căciula de blană o pusese deja. Făcu sul haina de piele căptuşită cu blană de oaie, legând-o deasupra rucsacului.

— Cine ştie? Dac-am să stau toată iarnă-n pădure? Păcat de haina asta bună! Bombăni morarul. Mai ales că n-a fost prea ieftină, când am cumpărat-o la Kokkola, după război. O rindea, un cleşte, o daltă, un burghiu gros de un deget. I-ar putea face un mâner din orice bucată de lemn. La ce dracu-i trebuia rindea în pădure? Dar parcă nu-i venea s-o lase la moară. Căzu pe gânduri.

Totuşi, dacă va mai fi şi la iarnă-n pădure, va avea nevoie de schiuri.

De fapt, ar putea să. Le ia pe cele vechi. Să umble cu schiurile pe umăr în mijlocul verii.

— Dacă mă vede cineva cu schiurile, crede că-s nebun!

Huttunen puse deci rindeaua-n rucsac. O lumânare, chibrituri, binoclul. Printr-o lentilă imaginea era tulbure încă din timpul războiului, când binoclul fusese botezat în apa Svirului. Dar prin cealaltă lentilă se putea vedea bine. Acum era vremea potrivită să-l demonteze şi să-i usuce lentilele, că şi-aşa n-avea prea multe de făcut în pădure. Foarfecele, după aceea une^ele de pescuit: un capăt de plasă pescărească, zece linguriţe şi zece plutitoare, aţă, cârlige de undiţă, o za de prindere şi o bucată de plumb. De-acum, cu astea-şi va câştiga hrana. Din fericire, avea tot ce-i trebuia ca să pescuiască.

Mai avea şi zeci de musculiţe de momeală, pe care le confecţionase iarna trecută.

Rucsacul era acum atât de plin, că abia putea fi pus pe spate. Trebuia să-l mai aranjeze puţin, ca greutatea să fie echilibrată pe cele două părţi ale spinării.

Îşi târî rucsacul pe scări până-n moară, iar de acolo, pe dedesubtul morii, pe partea cealaltă a râului, în pădure. Transpirase deja, rucsacul ăsta era teribil de greu. II ascunse în apropierea rădăcinilor unui brad, întorcându-se la moară, îi 136 trecu prin minte că n-ar fi rău dacă ar lua şi găleata de zinc. E drept că era voluminoasă, dar nu cântărea prea mult.

Cu găleata în mână, mai zăbovi puţin, gân-dindu-se dacă nu uitase cumva ceva important, îşi aruncă privirea spre grădina de zarzavat, spunându-şi c-ar putea să culeagă câţiva napi, fiindcă deja erau buni de mâncat.

Numai că, lângă parcela de zarzavat, văzu un grup de bărbaţi. Erau vreo zece săteni, adunaţi în jurul comisarului poliţiei rurale. Morarul înţelese că pe el îl căutau. Ca un fulger se apropie de scară. Găleata se izbi de şambrană. Huttunen se temu ca nu cumva zgomotul să fi fost auzit de cei de afară. Deschise trapa ce ducea la turbină, şi se ascunse cu găleată cu tot în casa turbinei, în acelaşi moment uşa morii fu deschisă cu zgomot şi bărbaţii intrară. Huttunen recunoscu glasul poliţistului Portimo, care le explica:

— În orice caz, ieri nu a fost nimeni aici. S-o fi dus în pădure. Când trecură pe deasupra capului morarului, trapa de lemn scârțâi, iar prin crăpăturile duşumelei curse praf amestecat cu făină. Morarul stătea ghemuit într-o poziție nespus de incomodă în locaşul strâmt al turbinei, îngrozit fiind de gândul că vreunul ar fi putut pune în funcțiune moara. Ar fi fost terminat, paletele turbinei l-ar fi zdrobit.

Dinspre peretele din amonte, apa picura pe gâtul morarului; ar fi trebuit să curgă de-a lungul canalului de aducțiune! Se surprinse gândindu-se că până la toamnă va trebui să-l etanşeze.

Îi recunoscu după voce pe Vittavaara, pe Siponen, pe negustorul Tervola, pe polițist şi pecomisarul poliției. Mai erau şi alții, probabil învățătorul şi rândaşul lui Siponen, Launola. În orice caz, Vittavaara spunea:

— Sigur a trecut pe-aici. Uite, se vede după cât de bine a măturat făina de pe podea.

Bărbații urcară scara, strigându-l pe morar. Iar comisarul răcni că orice încercare de a li se opune e zadarnică.

— Cel mai bine-ar fî să ieşi de bunăvoie. Suntem mai puternici decât tine!

Se convinseră repede că în camera morarului nu era nimeni. Supărați, coborâră scara, întor-cându-se în moară. Vittavaara remarcă:

— Şi-a reparat destul de bine moara mai înainte de-a înnebuni!

În afară de pântecosul Vittavaara, toți ceilalți ieşiră din moară. Se auzi când acesta puse cureaua de transmisie peste obada roții alergătoare.

Morarul nu se putea înşela asupra hârşâitului bine cunoscut. Vittavaara strigă apoi spre cei care erau mai aproape de uşă:

— Ce-ar fi să probăm moara? Să vedem dacă se-nvârteşte. Cine ştie, poate că pân-la toamnă, moara asta trece în administrația comunei. Şi-atunci, vom putea să ne măcinăm fiecare grăunțele.

Vorbele fermierului îl înspăimântară pe Huttunen. Dacă vor da drumul morii să meargă, avea să moară sfârtecat. Era simplu. Doar să închidă vana joagărului, că apa descătuşată va năvăli în casa turbinei, obligând-o să se învârtească. Mai întâi va auzi sunetul metalic al găleții de zinc ce se va deforma, apoi pârâitul oaselor lui. Hotărî instantaneu că, dacă turbina avea să se pună în mişcare, va încerca să reziste din toate puterile. Calculă rapid câți cai putere poate produce turbina, ținând seama de debitul apei la mijloc de vară şi trase concluzia că i-ar trebui o forță nesăbuit de mare pentru a rămâne în viață.

De afară, auzi glasul comisarului strigând că nu-i cel mai potrivit moment pentru a pune în mişcare moara nebunului. Cineva totuşi avuse timp să răsucească vana joagărului şi Huttunen înțelese după clipoceala apei că era pe cale să o închidă. Prima împroşcătură de apă intră în casa turbinei, udându-l pe morar din cap până-n picioare. Din toate puterile, morarul împinse cu găleata în palele turbinei. I se întunecă vederea, dar ştia că trebuie să se împotrivească rotorului turbinei. La mijloc era acum viața lui.

Apa intra în jeturi puternice, izbindu-l pe morarul care era pe cale să se înece. Masa de apă forța paletele turbinei, dar, la rândul lui, morarul nu ceda. În gură avea un gust amar de fiere şi simțea că vinele de pe frunte sunt gata să-i pleznească. Să fi cedat acum, ar fi fost ca şi cum ar fi renunțat la viață.

— Nu se-nvârteşte! Zbiera Vittavaara. E blocată sărăcia asta de moară Se auziră strigătele celor de-afară, dar morarul nu le putu înțelege.

Apoi debitul de apă scăzu din ce în ce mai mult, până încetă de tot. Ud leoarcă, Huttunen înțelese că ieşise învingător în urma luptei cu moara lui. Îi tremura tot trupul din cauza efortului teribil. Găleata se aplatizase ca o plăcintă. Urechile îi erau pline cu apă şi-i venea să verse. Îl auzi pe comisarul poliției rurale, care spunea:

— Deci să mergem. La noapte, Portimo va veni să facă aici de gardă.

— Intenționat şi-a blocat ăsta moara! Spuse Siponen, venind dinspre vana de dirijare a apei.

După care, sătenii plecară din curtea morii.

Huttunen mai rămase puțin în aşteptare în casa turbinei. Când nu se mai auzi nici un glas, se strecură afară şi ajunse în pădure, cu găleata turtită sub braț. Se simțea gol, extenuat, dar trebuia să se îndepărteze cât mai repede de moară. Fără îndoială că urmăritorii lui aveau să cerceteze pădurea dimprejurul morii.

Huttunen îşi târî rucsacul la câțiva kilometri depărtam de sat. Se opri pe o colină joasă cu pini înalți, alegând un loc de staționare vremelnică. Făcu un foc din ramuri uscate şi, dându-şi jos hainele ude, le puse lângă foc. După ce se uscară, le îmbrăcă din nou. Apoi ciocăni cu o piatră mare cât pumnul găleata deformată, până o readuse la forma normală. Ii părea rău că n-avea o secure.

Nu era uşor să construieşti un adăpost, dacă n-aveai o secure. Nu se puteau tăia lemne de foc cu cuțitul, nici ramuri convenabile pentru un adăpost, în pădure, un bărbat fără secure e ca un ciung.

Huttunen stinse focul, dosindu-şi rucsacul lângă rădăcina unui pin.

Polițistul Portimo îi confiscase securea. Avea să meargă la el, s-o recupereze. Morarul porni spre sat.

Fu uşor de intrat în curtea polițistului, acesta fiind ocupat cu urmărirea morarului fugar. Stăpâna casei plecase la cumpărături, nimeni nu era acasă. După ce linişti câinele, Huttunen se îndreptă spre magazie.

Magazia de lemne a polițistului arăta jalnic, într-un colț erau câteva surcele despicate, cât să-i ajungă pentru o zi sau două. Lângă perete îngrămădise vreo trei metri cubi de bucăți din trunchiuri umede decopaci doborâți de furtună. Dacă nu vor fi tăiate repede, gândi morarul, nu vor avea timp să se usuce până la iarnă.

Lângă uşă era un braţ de crengi. Poliţistul le strânsese din pădurea vecinului, fiindcă el nu avea nici un petec de teren. Sărăcie şi mizerie.

Toporul lui Portimo atârna pe perete. Tare urât e toporul ăsta, gândi morarul. Pe deasupra, greu de mânuit şi cu tăişul ştirbit. Grosolan tăiată, coada de lemn juca în lăcaş. Pana de strângere era uscată şi crăpată. Huttunen meşteri o pană nouă, o fixă bine pe coada toporului, după care o mai ciopli puţin cu cuţitul, ca să aibă cât de cât o formă acceptabilă.

Nici ferăstrăul nu era într-o stare mai bună. Morarul îl încercă, ca să vadă cum taie. Lama avea dinţii tociţi şi trăgea spre dreapta. Huttunen fu înduioşat de sărăcia poliţistului. N-avea omul ăsta nici lemne de foc uscate, nici topor ca lumea, nici ferăstrău.

Exista totuşi o unealtă bună, un topor pe care morarul îl cunoştea foarte bine, toporul lui. II desprinse de pe butucul pe care era înfipt, îi pipăi tăişul şi constată că încă mai era bine ascuţit.

Înainte de a pleca, Huttunen se hotărî să despice nişte lemne de foc. În felul ăsta avea să-l răsplătească pe poliţist, pentru că-l lipsea de toporul cel bun. Se simţea şi oarecum dator să-l ajute puţin pe Portimo. Că doar din cauza lui era pus bietul poliţist bătrân să alerge toată ziua!

După ce tăie lemne, morarul le stivui lângă peretele magaziei. Era o stivă impresionantă. Pe când le contempla, Huttunen o văzu pe femeia lui Portimo, îndreptându-se spre casă. Sări gardul şi intră în pădure cu toporul pe umăr. Lama toporului strălucea.

Merse urmând cablul telefonic. Drumul era uşor, dăduse peste o cărare uitată ce ducea la magazin. Se îndreptă deci spre magazin, prin pădure, ghidându-se după cablul aerian. Fără îndoială, îşi spuse morarul, prin firul ăsta telefonic asmuţise Tervola autorităţile să-l urmărească.

— Să-l ia dracu' de stâlp! Înjură morarul. Se uită cu necaz la stâlpul telefonic. I se părea că aude în zumzăitul firelor glasul calm al vânzătorului, comandând furnizorului

din Kemi: carne, cârnați, brânză, cafea, țigări. Dintr-o dată, morarul fu cuprins de o foame înspăimântătoare. Se opri lângă stâlpul care susținea cablul telefonic şi-i atinse baza cu tăişul toporului.

— Dacă lovesc aici, n-are să mai zbârnâie telefonul în magazinul lui Tervola, mormăi morarul.

Era atât de tentant, încât Huttunen nu se putu abține. Stâlpul vibra şi păsărelele care se odihneau pe fir zburară doi kilometri mai încolo.

Stâlpul începu să se clatine şi, după câteva lovituri, plezni la bază, prăbuşindu-se. Izolația crăpă şi firele zburară şuierând în pădure.

Huttunen îşi şterse sudoarea de pe frunte şi mai rămase puțin să-şi admire opera.

— Până la noi ordine, spuse el, telefonul lui Tervola nu funcționează.

Huttunen nu era obişnuit să lase o treabă neisprăvită. Aşa că, după ce tăie stâlpul în bucăți potrivite şi le stivui, făcu ghem sârma telefonică, punând-o deasupra. Când vor veni tehnicienii să repare linia telefonică aveau să se bucure, fiindcămunca le era deja pe jumătate împlinită. Trebuiau doar să încarce bucățile vechiului stâlp în şaretă şi să planteze stâlpul cel nou.

Şi se gândi morarul că nu era rău să treacă puțin pe la magazin, dacă tot era redus la tăcere telefonul vânzătorului. De data aceasta, Tervola avea să-i vândă alimente, nu se îndoia, fiindcă, din întâmplare, morarul umbla cu toporul pe umăr. Erau destul de mulți cumpărători în magazin. Când Huttunen intră cu toporul în mână, toată lumea amuți îngrozită. Cei mai mulți se grăbiră să plece, chiar dacă nu apucaseră să cumpere nimic. Negustorul Tervola dispăru imediat în camera din spatele magazinului. Se auzi apoi cum învârtea grăbit manivela telefonului, cerând centrala. Dar legătura telefonică era întreruptă. Nici polițistul Portimo nu răspundea, nici comisarul poliției rurale. Temător, Tervola se

întoarse în magazin. Huttunen puse toporul pe tejghea şi începu să enumere mărfurile pe care voia să le cumpere:

— Țigări, două cutii de carne conservată, un kilogram de sare, cârnați, pâine.

Foarte ascultător, negustorul îi aduse repede alimentele. In momentul când îi cântărea carnații, ca să se amuze, Huttunen puse pe talerul greutăților toporul şi spuse:

— Ia te uită, Tervola, cât e de uşor toporul ăsta! Toporul era greu şi negustorul rotunji cu mult în minus nota de plată, iar când să plece morarul, îl întrebă amabil dacă nu mai dorea să cumpere şi altceva.

Când mai avea un pas până la uşă, morarul se întoarse spre el, spunându-i:

— Nu, mulțumesc! Am cumpărat tot ce-mi trebuia.

După ce ajunse în pădure, văzu o mulțime de oameni, îndreptându-se spre casa lui Portimo. Ar fi vrut să mănânce nişte cârnați, dar îşi spuse că mult mai înțelept era s-o pornească degrabă spre ascunziş. Nu era cel mai potrivit moment pentru masă.

Huttunen auzi toată ziua din ascunzişul lui cum lătrau câinii şi zbierau oamenii. Tot satul era în stare de alarmă, din cauza morarului care scăpase de la balamuc. Ca să poată urmări mai bine cum se desfăşoară evenimentele, Huttunen se cațără într-un pin bătrân de o sută de ani, ce creştea pe dealul unde-şi găsise refugiul. Trebui să se cațăre de două ori, pentru că, prima dată, după ce ajunse în vârf, constată că-şi uitase binoclul lângă bătrânul copac şi nu putea distinge prea bine cu ochiul liber ce se întâmpla în sat.

Prin lentila bună a binoclul ui, Huttunen observă că pe toate cărările ce duceau în sat era multă animație. Li se dăduse drumul câinilor să alerge liber, iar bărbații goneau în toate sensurile pe biciclete. Cu puşca la umăr, fermierii păzeau încremeniți răscrucile drumurilor.

Probabil că mişunau şi prin pădure, dar din vârful pinului, morarul nui putea vedea.

Când se plictisi de privit, Huttunen coborî din copacul cel bătrân, stinse focul şi făcu puțină ordine în rucsac. Consiliera horticolă îi promisese că avea să vină la noapte în Insula arinilor. Dar dacă harababura asta mai ținea mult, n-ar fi fost de mirare să nu poată ajunge la întâlnire.

Abia în amurg se linişti satul. Câinii fură adunați de pe drumuri şi duşi acasă, iar stăpânii lor se întoarseră să mănânce. Huttunen o porni deci spre Insula arinilor.

În timpul zilei, locul fusese vizitat. Pânza albă de cort dispăruse.

Sforile țăruşilor erau împrăştiate printre arini. Huttunen adună bețele, înfă-şurând sfoara într-un ghem.

— Tare le mai place să lase totul în dezordine! Exclamă enervat morarul.

Îi era teamă că Sanelma Käyrämo nu se va încumeta să vină, dar ea reuşi să ajungă. Cu un coş de nuiele în mână, din care se vedea ivinduse o sticlă cu lapte, tânăra femeie trecu şovăitoare peste puntea construită de morar. Huttunen o îmbrățişa, apoi începu să mănânce, în timpul acesta, ea îi povesti ce se întâmplase peste zi în sat.

Îi spuse că nu ar fi trebuit să meargă la magazin cu toporu-n mâini şi să facă scandal, mai cu seamă acum, când tocmai fusese declarat în mod oficial fugar.

— Ai mai cântărit şi carnații cu toporul! Exclamă ea. Gândeşte-te, Kunnari, Tervola ar putea să te reclame pentru ultraj împotriva libertății comerțului. Comisarul poliției rurale a primit o scrisoare din Oulu, în care se spune că ai fugit şi trebuie să fii prins. Comisarul a afirmat că toate acestea sunt deja mai mult decât oficiale.

Morarul isprăvise de mâncat, dar consiliera horticolă încă nu spusese tot ce-avea de spus.

— Tot tu ai tăiat cu toporul stâlpul telefonic. Au fost chemați specialişti din Kemi să repare avaria, dar linia telefonică tot nu funcționează. Domnişoara centralistă mi-a spus că, dacă administrația Telegrafului va fi într-o proastă

dispoziție, ai putea să ajungi la închisoare, pentru o astfel de faptă.

Morarul nu rosti multă vreme nici o vorbă, privind crepusculul ce aluneca din ce în ce mai mult peste râu. Apoi scoase din portofel livretul bancar şi i-l dădu consultantei.

— Nu mai am nici un ban, spuse el. Ai putea să retragi toți banii din contul meu? Ştiu ca îți e destul de greu să mă întreții pe mine aici, în pădure, cu puținii bani ce i câştigi.

Morarul întocmi o procură pe o foaie smulsă din caietul cu pătrățele albastre, iar Sanelma Käyrämo îşi scrise numele în josul hârtiei, iscălind.

Huttunen adăugă semnăturile a doi martori: Jussi Cocoru şi Hcikki Lupu. După semnături, îți puteai da lesne seama că personalitatea celor doi martori era destul de diferită. Morarul îi explică femeii că, deşi nu pusese el prea mulți bani în bancă, dacă avea să-i folosească cu chibzuială, ar putea totuşi să se descurce pânăn toamnă, poate chiar până la iarnă.

— Ca să nu mai fac atâtea cheltuieli cu mâncarea, m-am gândit să mapuc de pescuit, spuse morarul.

Iar consultanta îl sfătui să nu mai vină la Insula arinilor, fiindcă adăpostul fusese descoperit. Vittavaara arătase deja la tot satul pân/a albă de cort şi, după ce o împăturise, dădu-se corpul delict comisarului poliției rurale. Chiar în seara aceea, femeia comisarului şi femeia învățătorului spălaseră rufe la malul râului. Spălaseră şi pânza 148 de cort, Sanelma o văzuse cu ochii ei cum stătea agățată la uscat pe frânghia de rufe.

Cei doi îşi dădură întâlnire pe malul de est al râului Kemi, la bifurcația drumului din valea Reutu, la cinci kilometri de la biserică. Consiliera horticolă îi promise morarului că va sosi acolo cu bicicleta, peste o săptămână. Era mai înțelept să nu se vadă câtva timp, mai cu seamă că fermierii cercetau acum tot ținutul, iar în sat oamenii începuseră s-o cam ia la ochi pe Sanelma.

— Viața-i rău croită, spuse ea oftând. Doar un singur lucru mă mai consolează. Grădina ta de zarzavat e o minune! Morcovii pot fi culeşi deja, iar napii, ce să spun, sunt mari cât capul. Am plivit şi am îngrijit bine grădina, nu-ți fie teamă! Gunnar, dragul meu, dacă satul ăsta se linişteşte, vei putea să te bucuri de roade proaspete. Sărmanul meu prieten, zarzavaturile astea au multe vitamine! Nici nu-ți imaginezi cât de importante sunt vitaminele, mai ales când trăieşti în pădure.

Consiliera horticolă nu mai întârzie mult şi se întoarse în sat. Nici Gunnar nu rămase în Insula arinilor, dispărând în întunericul nopții.

A doua zi, consiliera horticolă se duse să vorbească cu directorul Sucursalei Rurale a Băncii Cooperative. După ce o invită să se aşeze pe un scaun, directorului de bancă, Huhtamoinen, îi trecu prin minte să-i ofere o țigară, dar închise repede cutia, renunțând el însuşi să fumeze. Întinzându-i livretul de economii al morarului şi procura, Sanelma Kăyrămo spuse:

— Morarul Gunnar Huttunen mi-a telefonat din Oulu şi m-a rugat să ridic pentru el toți banii din cont. Mi-a spus că are nevoie, pentru a plăti masa la cantina spitalului.

Directorul examina livretul, zâmbi mulțumit, citi actul de procură şi o întrebă:

— Şi tot prin telefon v-a trimis domnul Huttunen aceste documente?

Consultanta îl lămuri imediat că hârtiile sosiseră cu poşta de dimineață. Factorul poştal Piittisjărvi i le înmânase.

Directorul de bancă începu să-i vorbească pe un ton părintesc, aproape didactic:

— Dumneavoastră ştiți prea bine, domnişoară, că aici, la bancă, noi lucrăm sub semnul principiului păstrării secretului bancar. Le-am explicat întotdeauna funcționarilor mei – casierul Sailo şi domnişoara Kymălăinen – că secretul bancar este inviolabil. Este chiar mai coercitiv decât jurământul lui Hipocrate. După părerea mea, în general, la

bancă trebuie respectate trei reguli fundamentale. In primul rând – deci a), contul trebuie să fie înscris exact, până la ultimul bănuț. Nici o eroare nu este admisă. In al doilea rând -b), banca trebuie să fie solvabilă. O bancă trebuie să fie puternică din punct de vedere financiar. O politică laxă de împrumuturi nu este de apreciat, oricât de puternică ar fi instituția bancară care o practică. Chiar şi atunci când este vorba despre industrie, nici un fel de sprijin nu e justificat dacă pune în pericol echilibrul financiar al băncii. Iar în al treilea rând – adică c), şi vă atrag atenția că aceasta este regula principală, toate băncile trebuie să respecte principiul secretului bancar. Nici o informație asupra afacerilor clienților nu trebuie să iasă din bancă. Nici cu acordul 150 clientului, nici fără acordul lui. As spune că secretul bancar ar putea fi comparat cu secretul militar, mai ales în perioadele de pace.

Sanelma Kăyrămo nu putea să înțeleagă de ce Huhtamoinen îi ținea ei o lecție despre secretul bancar. Până la urmă, îl întrebă dacă îi va plăti economiile lui Huttunen.

— Dar toată lumea ştie că morarul Gunnar Huttunen a evadat de la spitalul de nebuni din Oulu, spuse directorul sucursalei. Am toate motivele să presupun că dumneavoastră, domnişoară Kayrămo, vă ocupați de afacerile lui curente, acum, când el e împiedicat în toate modurile să o facă singur.

Directorul puse actele lui Huttunen în dulap, încuindu-le cu cheia şi spunându-i consultantei:

— Trebuie să vă anunț, domnişoară Kăyrămo, că această bancă nu va plăti niciodată economiile domnului Huttunen. Punerea lui sub tutelă a fost pronunțată. Veți înțelege cu certitudine că un funcționar de bancă nu poate plăti bani unui om care nu-i capabil să vină singur să şi-i reclame, din cauză că e bolnav mintal. Mai mult, Huttunen n-are nici o adresă. Probabil că dumneavoastră ştiți unde se ascunde. Nu vă întreb unde e. Nu-s polițist, nu-i treaba mea. Eu sunt doar un om de finanțe şi partea criminală a afacerii nu mă interesează, înțelegeți oare ce v-am spus?

— Dar sunt banii lui Huttunen, insistă consiliera horticolă.

— În principiu, bineînțeles, sunt banii lui Huttunen. Nu neg acest lucru. Dar, după cum am mai spus, fără autorizație oficială, eu nu voi plăti aceşti bani nimănui. In cazul de față, fondurile s-ar evapora literalmente în natură. Unde-am ajunge oare, stimată domnişoară, dacă banca ar vărsa o parte din capitalul şi din dobânzile clienților pe câmpuri şi pe dealuri?

Consiliera horticolă suspină. Cum avea să-i explice asta lui Huttunen?

Pe o foaie de hârtie, Huhtamoinen scrise următorul mesaj: Sucursala Rurală a Băncii Cooperative nu consimte să încredințeze nimănui altcuiva, decât lui personal, nici soldul, nici dobânda stimatului nostru client. Va putea el însuşi ridica banii, doar dacă autoritățile îi vor elibera o autorizație specială. Cu respect, al dumneavoastră, A. Huhtamoinen, Director al S. R. B. C.

După ce scrise, Huhtamoinen îi mărturisi consultantei:

— Dar, aşa cum v-am mai spus, eu respect secretul bancar. Dacă cineva, să spunem comisarul Jaatila, nl-ar întreba pentru ce afaceri ați venit dumneavoastră azi aici, as scutura din cap şi aş rămâne mut ca un zid. Dacă autoritățile m-ar întreba unde se ascunde domnul Huttunen, nu le-aş spune nimic, chiar de-aş şti unde e. In felul acesta înțeleg eu secretul bancar. E o datorie sfântă. Aş explica la poliție că ați venit să cereți un împrumut, de exemplu; să zicem, pentru a cumpăra o maşină de cusut.

— Dar eu am maşină de cusut, rosti suspinând Sanelma Kăyrămo.

— Atunci, să zicem că ați venit să-mi… Cereți un sfat. De exemplu, ca să ştiți dacă e timpul potrivit pentru a vă plasa economiile în obligațiuni. Dacă asta mi-ați fi cerut, se înțelege că nu v-aş fi spus de-a dreptul să n-o faceți, aşa ceva nu se cade. V-aş fi spus doar că în conjunctura actuală, ținând seama de războiul din Coreea, cel mai bine-i de investit în

imobile. In scurtă vreme, prețurile terenurilor vor creşte sensibil, în timp ce valoarea obligațiunilor de stat va scădea. Bineînțeles, totul depinde de cât va mai dura războiul din Coreea, dar s-ar părea că pacea nu poate reveni doar în câteva luni, când este vorba de Asia. In orice caz, nu înainte de vara viitoare. Să nu ziceți că nu v-am spus. Dar scuzați-mă, domnişoară Kăyrămo, poate că v-am vorbit dintr-un punct de vedere prea general.

Astfel plecă cu mâna goală consiliera horticolă. De la bancă obținuse totuşi sfaturi de îmbogățire, îi venea să plângă, dar îşi reținu lacrimile când trecu pe lângă cei doi slujbaşi ai băncii, care fremătau de curiozitate. Abia când ajunse la drumul mare, coborî de pe bicicletă şi plânse cu disperare. Banca îşi însuşise banii lui Gunnar al ei, iar Sanelma urma să primească salariul abia peste două săptămâni.

Smârcurile de la Reutu sunt o imensă întindere mlăştinoasă, o enormă turbărie, în mijlocul căreia stau împrăştiate lacuri mici cu apă neagră.

Pe marginea de vest, şerpuieşte gârla numită Sivakka, iar în spatele gârlei se ridică o nu prea înaltă colină împădurită.

În acest loc se hotărî Huttunen să trăiască, la mai mult de zece kilometri de capătul satului, într-o pădure neumblată de oameni, de unde, ca să poți ajunge la un drum rutier, trebuia să mergi cinci kilometri, îşi purtă rucsacul până la liziera colinei Reutu, în meandrul unde gârla Sivakka se întâlnea cu colina. Pământul era uscat şi acoperit de licheni, dar întinderea mlăştinoasă se deschidea imediat pe cealaltă parte a apei. Locul situat între deal şi mlaştină, la malul pârâului, era potrivit pentru un adăpost temporar, ferit, frumos şi bun.

Departe, în mlaştină, câțiva cocori clămpăneau din ciocuri. In spate, pe înălțimile dealului, creşteau pini seculari, iar în pârâul ce curgea leneş, se auzeau din când în când lostri-țele şi lipanii, care făceau tumbe prin apă.

Huttunen fu mulțumit de acest loc. îşi lăsă jos povara grea de pe spinare şi boteză limba de pământ, dintre deal şi munte, unde urma saşi construiască adăpostul: Casa de la poalele colinei.

A doua zi morarul îşi încropi un adăpost mai durabil pe locul ales. Cu lama cuțitului tăie şi doborî câțiva pini înalți şi uscați, îi rostogoli până la el acasă şi-i crăpă în buşteni lungi de doi metri, pentru a întreține un mic foc în nopțile când avea să se lase bruma şi va fi frig.

Îşi construi un adăpost simplu, pe care-l acoperi cu nişte ramuri stufoase de brad, aşezate cu crestetu-n jos. În partea de sus, împleti extremitățile ramurilor, pentru a avea un acoperiş solzos impermeabil.

Din mlădițe tinere de mesteacăn înfipte-n pământ, făcu în dreptul adăpostului un gard de protecție împotriva vântului. In spatele acestuia, sub acoperiş, îşi construi patul dintr-un strat de muşchi gros de douăzeci de centimetri. Pe pătura de muşchi aranja crenguțe moi de brad, evitând părțile mai dure, ca să nu-l împungă acele în timpul somnului.

După aceea desfăşură lama de ferăstrău şi confecționa un cadru. Prinse apoi cu frânghia de rufe capetele lamei ferăstrăului pe cadru. Cu această nouă unealtă, tăie în trunchiul gros al unui pin din spatele adăpostului o cavitate la care putea ajunge uşor cu mâna. Îi făcu pereți laterali din surcele, lăsând gura de vizitare largă cam cât să poată intra rucsacul. Acolo urma să fie magazia lui de alimente, unelte şi ustensile de bucătărie.

Ceva mai încolo de adăpost, eremitul aşează în cerc pietre de mărimea unui cap de om. Deasupra vetrei, o ramură flexibilă a unui mesteacăn de pe mal putea fi aplecată şi folosită drept sprijin lateral al vasului de pe foc. La cincizeci de metri de adăpost, pe un loc deja povârnit al colineiReutu, de unde se vedea de la un cap la altul toată întinderea mlăştinoasă, între doi copaci, Huttunen fixă în cuie două trunchiuri subțiri şi solide de brad, unul pe care să se aşeze, altul pe care să-şi sprijine spatele. Apoi sapă sub ele o groapă

de aproape un metru adâncime. Acolo-şi avea eremitul latrina, dar, de obicei, întârzia pe bârnă mai mult decât avea nevoie, ca să privească imensa mlaştină ce se desfăşura la picioarele sale, unde cocorii se plimbau țanțoşi şi rațele sălbatice îşi desfăceau zorite aripile, în timp ce pe fâşia de pământ apăreau în galop din pădure cinci sau zece reni, urmăriți de hoarde de țânțari. Într-o zi, lui Huttunen i se păru că vede un urs lângă liziera îndepărtată a mlaştinii. Era o umbră cenuşie, care părea că se ridică pe două labe. Dar, după ce alergă să-şi ia binoclul, nu mai văzu decât cocorii. Să fi părăsit atât de repede mlaştina, sau nici să nu fi existat cu adevărat?

Printre buruienile de pe malul apei, Huttunen plantă țăruşi, pe care să poată usca plasa de pescuit. Pentru a trece râul, morarul îşi încropi o plută din buşteni, pe care o amara, cu ajutorul unei prăjini în chip de ponton, în fața vetrei.

După ce toate dependințele gospodăriei fură gata, morarul îşi ciopli un calendar pe un arbore din fața adăpostului. Aplatiza, mai întâi, cu toporul, o suprafață lată de două palme şi înaltă de trei palme. După aceea o netezi folosind rindeaua, şi ciopli cu cuțitul linii verticale şi orizontale pe dreptunghiul curățat, în fiecare zi marca data cu cuțitul.

Când încheie lucrările de construcție, nu era prea sigur asupra datei, dar îşi zise că trebuia să fie aproape jumătatea lui iulie. Numără zilele începând de la Sfântul loan, când se afla încă la balamuc, şi crestă pe copac: VII, 12. Afinele dădeau să se coacă, iar acest lucru era o confirmare în plus că nu se înşela prea mult în privința datei.

Luna iulie se dovedi a fi frumoasă şi caldă. Pescuitul mergea mai prost decât primăvara sau în luna august. Cei mai buni peşti păreau sătui şi suspicioşi, nopțile erau încă prea clare şi apa de la mal prea caldă, aşa ca salmonidele cu sânge rece dormitau. Huttunen încercă să-i ademenească cu câteva musculițe colorate, dar lostrițele priviră momeala cu

dispreț. Reuşi să pescuiască totuşi câteva ştiuci. Dacaveai răbdare să le coci în cenuşă, nu erau deloc rele la gust.

Până la urmă, se hotărî să prindă peste cu plasa. O întinse de-a lungul pârâului şi merse cu un capăt al ei în aval, înspăimântându-i pe peştii care se aruncau orbeşte în capcană. Erau destul de mulți peşti graşi, lostrițe şi lipani, care se zbăteau între ochiurile plasei. De-ar fi avut un vas potrivit, ar fi putut să-i săreze, dar, cum nu avea, celor mai mulți le dădu drumul în apă. Se felicită că-şi luase cu el rindeaua în această pădure neumblată. La toamnă, gândi morarul, avea să se apuce de rindeluit doage şi de confecționat butoaie, în care să-şi pună pestele în saramură. Cu câteva puține de peşte sărat putea să trăiască prea bine o iarnă. Dacă-i bine sărată şi destul de grasă, lostrița poate ține chiar mai mult de-o iarnă.

Huttunen se gândi să-şi construiască pentru iarnă o saună şi o cabană.

Că doar n-o să stea tot timpul ghemuit în adăpostul ăsta precar!

— M-aleg cu un reumatism de toată frumusețea î mormăi morarul.

Îşi imagină o cabană micuță de trei metri pe trei. Avea să-i fie de ajuns un pat şi o masă, poate şi un dulap într-un colț, şi nişte coarne de ren, pe care să-şi atârne hainele. Ar putea să zidească un cămin din câteva pietre plate, iar lângă uşă să lase o mică deschidere pentru fereastră.

— Trebuie neapărat să fac rost de sticlă pentru fereastră şi de nişte țevi de plumb pentru cămin. De carton bituminat n-am nevoie. Dacă c bine aşezată pe acoperiş, scoarța de mesteacăn ține şi câțiva ani.

Huttunen făcea plimbări lungi în împrejurij mile Casei de la poalele colinei. Se cățăra deseori pe vârful colinei Reutu, privind spre sat prin binoclu. Putea vedea căsuțele mici, precum şi cele două biserici, cea veche şi cea nouă, prima micuță, cea de a doua mult mai mare. Când cerul era senin, la ora potrivită, vedea la orizontul dinspre partea de vest

trâmbele de fum ale locomotivei trenului rapid. Nu auzea zgomotul trenului, nu vedea nici vagoanele, nici calea ferată, dar putea deduce după direcția fumului dacă trenul venea de la Kemi sau de la Rovaniemi, dacă voiajorii erau în drum spre nord sau dacă văzuseră deja Laponia.

Din mărăcinişul care înconjura mlaştina Reutu, morarul se obişnuise să culeagă bobitele gustoase de răchitele, rămase din toamna dinainte.

Chiar şi rugii de mure începuseră să înflorească; în curând urmau să apară primele bace. În vara asta, era de aşteptat o recoltă bună de mure. Până atunci, cum afinele erau deja coapte, eremitul strângea în fiecare zi câtc-o jumătate de kilogram, chiar şi un kilogram, într-un coş confecționat de el din coajă de mesteacăn. Seara, după ce-şi bea cafeaua, fructele acestea micuțe aveau un gust plăcut.

Huttunen se bucura de vară şi de linişte. Când erau zile frumoase, morarul se ducea în pielea goală până-n vârful colinei şi se întindea la soare, sprijinindu-şi capul pe pantalonii împăturiți. Urmărea cu perseverență norii mici de pe cer, descoperind în ei siluete de animale fabuloase. Vântul uşor de amiază al verii alunga țânțarii în mlaştini.

Totul era atât de liniştit. Aproape că-şi putea auzi gândurile. Erau atât de multe, unele nebune, altele obişnuite, dar îi alergau fără încetare prin minte.

Dacă ploua, morarul rămânea întins în adăpostul său, urmărind picăturile de apă ce se prelingeau de pe acoperişul din ramuri de brad; ploaia sfârâia când atingea jarul fierbinte al focului. După ploaie, peştele trăgea bine la nadă. Nu era nevoie să mai întindă plasa, fiindcă lostrițele se aruncau nebuneşte spre musculițele de momeală.

Noaptea, Huttunen se deştepta şi, fredonând o melodie, privea spre cerul înstelat de vară. Destul de repede, fredonatul dădea în mârâit, apoi într-un geamăt surd. Şi, dintr-o dată, din străfunduri, țâşnea urletul puternic şi sălbatic, ca-n vremurile dinainte. Aceasta îl liniştea.

Când urla, nu se mai simțea singur, îşi asculta glasul, ce i se părea străin, fiindcă era un strigăt de fiară.

În zilele călduroase, când se plimba pe întinderile nesfârşite şi pustii ale mlaştinii, se apuca dintr-o data să imite animale. Le imita pe celela care privea în fiecare zi prin binoclu, urmă-rindu-le mişcările şi ascultându-le sunetele. Uneori alerga prin tundră, cu paşi legănați, ca un ren urmărit de țânțari, se rotea în cerc, se scutura şi izbea sau râcâia cu copitele pământul. Alteori îşi desfăcea mâinile, ca şi cum s-ar fi grăbit să-şi ia zborul. Ca o gâscă sălbatică furioasă, alerga spre înaltul colinei, apoi dispărea în pădure. Reapărea pe cealaltă parte a colinei, ca o altă gâscă sălbatică, îşi răsfira degetele de la picioare şi ateriza în mlaştină, stârnind în jur trâmbe de apă. Devenit cocor, îşi lungea gâtul, clămpănea, hărțuia din ochi broaştele şi ştiucile cu spinări negre, ajunse în mlaştină o dată cu şuvoaiele de primăvară şi rămase prizoniere în mocirlă, când apele se retrăseseră.

Când îl vedeau în mlaştină pe bărbatul cu picioare lungi, care scotea țipete ascuțite în limba lor, cocorii îşi întrerupeau brusc activitatea, îşi înălțau gâturile subțiri, privindu-l cu capetele înclinate pe eremitul rătăcit în cârdul lor, care o făcea pe cocorul pentru cocori. Uneori, şeful cârdului îşi ridica ciocul înspre albastrul cerului şi-i răspundea morarului cu un țipăt ascuțit. Atunci îşi întrerupea eremitul jocul, redevenea om şi pleca din mlaştină spre Casa de la poalele dealului.

Fuma o țigară la umbra adăpostului său gândindu-se că dacă viața continua în felul ăsta, totul era bine. Murmura:

— De-ar fi şi Sanelma aici!

Săptămâna trecuse ca un fulger. Veni şi seara când, conform înțelegerii, consiliera horticolă urma să sosească la încrucişarea drumurilor din mlaştina Reutu, ca să se întâlnească cu morarul.

Neliniştit, eremitul ajunse acolo mult mai devreme. Se gândea la trupul viguros şi sănătos al tinerei femei, la ochii ei albaştri, la părul auriu, la glasul duios şi cristalin. Se întinse

sub un copac de la marginea drumului, s-o aştepte. Timpul trecu, îl înțepară țânțarii, dar Huttunen nici nu-i băgă în seamă, atât de absorbit era în aşteptarea consilierei horticole.

Pe la orele şase ale serii, văzu pe drumul îngust o femeie pe bicicletă, care se apropia de locul întâlnirii. Sosea consultanta! Huttunen fremăta de fericire şi fu cât pe ce să alerge spre ea, dar se stăpâni la timp. Conveniseră să se întâlnească în pădure, aşa că morarul rămase ascuns printre brazi.

Consiliera horticolă opri la intersecție, îşi lăsă bicicleta într-un tufiş şi intră în pădure. Privind împrejuru-i cu teamă, femeia se opri la vreo douăzeci de metri de drum. Acolo rămase să aştepte, cu atenția încordată.

Exact în momentul în care Huttunen dădu să alerge spre ea prin pădure, auzi un trosnet deramuri rupte. Să fi fost un elan? Un ren? As! Vittavaara şi Portimo! Bărbații se apropiau pe furiş prin hățişuri, cu fețele scăldate de sudoare, gâfâind şi cu ochii la pândă. Se ascunseră după o tufă, ca să nu-i vadă Sanelma Kăyrămo. Era clar că o urmăriseră încă din sat pe consiliera horticolă, îl luau deci cu asalt, îl împingeau cu cruzime într-o capcană.

Huttunen se depărta uşor, întinzându-se pe burtă sub un brad, de unde putea privi la ceea ce urma să se întâmple. Chiar dacă tremura de dorință, eremitul n-avea cum să se apropie de femeia care venise în vizită. Spionii erau la doi paşi de el. Îşi ştergeau sudoarea de pe față şi vânau țânțari. Nu le fusese prea uşor să alerge prin pădure cu aceeaşi viteză cu care înaintase consiliera horticolă pe bicicletă, avantajată în plus de netezimea drumului.

Să fi ştiut consultanta că fusese urmărită? Să fi decăzut chiar atât de mult, încât să colaboreze cu fermierii şi cu poliția? Să fi fost folosită Sanelma Kăyrămo drept momeală? Oare chiar şi ea voia ca Huttunen să fie dus la spital, în acea încăpere plină de nebuni bântuiți de o neagră indiferență şi de o inactivitate sinistră?

— Gunnar! Gunnar, dragul meu! Sunt aici! Am sosit! Striga Sanelma.

Morarul nu îndrăzni să-şi manifeste prezența. Se reținea chiar şi să respire. Vittavaara avea o puşcă în mâini. Venise înarmat, ca şi cum morarul ar fi fost un ucigaş. Polițistul Portimo şedea pe o buturugă şi gâfâia. El, de asemenea, cerceta din ochi împrejurimile. Huttunen rămase neclintit la locul lui, culcat la rădăcina bradului şi strângând din dinți. Parcă-i era sfâşiată inima, când o auzea pe consultantă strigând:

— Gunnar… Unde eşti, sărmanul de tine! Femeia aşteptă multă vreme, dar, cum din pădurea întunecată şi liniştită nu-i răspunse nimeni, puse coşul cu mâncare lângă o tufă, îl acoperi cu baticul şi ieşi tristă din pădure.

Vittavaara avea un aer mâhnit, înfierbântat, îi şoptea ceva lui Portimo, dar morarul nu înțelegea ce spune.

Cu ochii în lacrimi, femeia urcă pe bicicletă. Lui Huttunen îi venea să urle. Simțea că trebuie să slobozească din el urletul cel mai profund, cel mai sălbatic, urletul pe care nici cel mai mare lup, nici cel mai crud şef de haită nu-l putea urla. Reuşi totuşi să se stăpânească. Consiliera horticolă se îndepărta în direcția satului. Apoi dispăru la o întorsătură a drumului.

Pentru că Vittavaara şi Portimo nu voiseră ca ea să îi vadă, Huttunen trase concluzia că Sanelma Kăyrămo nu li se vânduse. Ea nu-l trădase.

Venise doar să-i aducă mâncare, aşa cum conveniseră cu o săptămână mai înainte. Cu ochii injectați de mânie, Huttunen privea spre coşul pe care ea i-l lăsase.

Imediat după ce femeia nu se mai zări, Vittavaara se duse repede să vadă ce era în coşul cu mâncare. Portimo îl urmă, aruncând o privire în coş.

— Muierea dracului! Uită-te ce i-a adus, pâine şi lapte! Exclamă Vittavaara, cotrobăind răutăcios prin coş.

De unde era, Huttunen văzu sticla de lapte şi nişte pachețele în hârtie de ambalaj. Un miros de cozonac cu

stafide îi umplu nările.

— La naiba! Cozonac cu stafide, anunță Vittavaara.

Apoi începu să rupă enervat ambalajul pachețelelor, în care erau: o bucată de slănină, un baton de salam, o punguță de cafea şi câteva felii de pâine, în fundul coşului se aflau câteva kilograme de zarzavaturi proaspete: napi, morcovi şi sfeclă roşie. Un buchețel de flori galbenaurii de filimică se rostogoli pe pământ. Vittavaara îl ridica şi începu să-l agite în mână, zbierând:

— Dar asta-i strigător la cer! Să-i aduci flori unui nebun!

Portimo începu să pună alimentele la loc în coş, spunându-i:

— Ascultă, Vittavaara! Consultanta a vrut doar să-i facă o bucurie amărâtului ăstuia de Kunnari. Dar acum, dacă tot a plecat, nu mai trece el pe-aici.

Vittavaara rupse o bucată mare de cozonac şi o împinse în gură. După ce devoră câteva bucăți aromate, îl îndemnă pe Portimo:

— Gustă şi tu! Măi, da'-i un deliciu! Ce idee, să risipeşti asemenea minuni pe un bandit!

Portimo nu vru să guste. După ce reînfăşură în hârtie alimentele, puse coşul pe o buturugă şi se depărta. Dar Vittavaara, urmărit de privirea uimită a lui Portimo, îşi petrecu mânerul coşului pe sub braț şi spuse:

— Nu mă-nduiosează pe mine, dacă crapă de foame! Că doar n-o să-i las aceste bunătăți lui Kunnari!

Ca să-şi întărească spusele, aruncă furios buchețelul pe care-l păstrase în mână şi florile se risipiră. Portimo îşi întoarse privirea în altă direcție, din întâmplare chiar spre locul unde stătea ascuns morarul.

Rămase nemişcat, uitân-du-se lung în pădure. Privirile eremitului şi ale polițistului se întâlniră. Portimo tuşi jenat, întor-cându-şi capul.

Apoi se îndreptă spre drum şi-l strigă pe Vittavaara.

Cu gura plină de cozonac, fermierul îl ajunse din urmă. Lăsă un moment coşul din mână, ca să-şi pună puşca la

spate. Apoi ridică din nou coşul şi porni împreună cu Portimo spre sat.

Când Huttunen se întoarse la adăpostul lui, scârbit de viață şi înfometat, o altă surpriză prevestitoare de rău îl aştepta. Constată că pluta nu era la locul ei, în apropierea adăpostului. Cineva traversase cu ea pârâul Sivakka şi o abandonase pe malul celălalt. Cine să fi fost? Şi de ce? Să fi fost descoperit acest loc depărtat şi sigur unde trăia el ascuns? Să fi aflat deja tot satul despre adăpostul eremitului?

Huttunen traversă pârâul pe la vad, unde malul era mai jos şi apa mai puțin adâncă, şi-şi recupera pluta. Pe buştenii ei se vedeau urme de peşte: aripioare şi solzi argintii. Răsuflă uşurat. Deci pluta fusese folosită de un pescar care, din întâmplare, ajunsese în acele locuri.

Probabil că nici nu văzuse adăpostul camuflat de mărăcinişul de la malul apei.

După cc-şi mută pluta o sută de metri mai în josul pârâului, se întoarse în adăpostul lui, să-şi ia cina frugală. O completă cu o mână de afine plăcute la gust. Dar gândurile care-l măcinau nu aveau nimic plăcut în ele. II încerca o neputincioasă mânie împotriva fermierilor din sat. Îl persecutau, îl urmăreau, îl supravegheau. De-arfi putut cel puțin să-i înfrunte cu arme egale, de la om la om, toate s-ar fi aranjat. Dar Huttunen, în numele legii, fusese pus în stare de inferioritate. Era transformat într-un pustnic, căruia toate bunurile materiale îi fuseseră interzise, începând de la hrană până la iubire. Ca unui criminal înrăit îi smulgeau de la gură pâinea, iar femeia i-o urmăreau ca pe o complice la crimă.

După ce se va odihni, se gândi Huttunen, avea să meargă să pescuiască pentru o zi sau două chiar la izvorul pârâului. Cu plasa prinsese doar ştiucă aici, lângă casa lui. Spera că în amonte erau mult mai mulți peşti, îşi luă cu el musculițe roşii de momeală şi câteva linguriţe strălucitoare. Mai luă pâine şi sare, gândindu-se că în această excursie avea să se hrănească doar cu peşte. Toporul şi-l atârnă de centură Cu un oarecare regret în suflet, părăsi adăpostul. Atâta timp cât

mai era vară, trebuia să pescuiască, pregătindu-se pentru viitor, când mizeria avea să fie încă şi mai mare. Mergând pe malul pârâului, îl blestemă pe Vittavaara:

— Da'-i place cozonacul, şobolanul dracului!

La comisarul Jaatila se împărțeau cărțile. Acesta-i invitase pe doctorul Ervinen şi pe negustorul Tervola să petreacă seara împreună, jucând cărți, începuseră cu câteva jocuri de societate nu prea atractive, dar, după ce doctorul Ervinen prinse curaj de la rachiul tare, servit în păhărele de lichior, se hotărî să-şi facă vizita mai agreabilă şi să joace pocher cu etalare.

Servitoarea, pe care soția comisarului o numea şambelană, apăru în pragul uşii, făcând o vagă reverență şi anunțând că un bărbat voia să vorbească cu comisarul. Cum Jaatila n-avea chef să întrerupă partida, în loc să se ducă la biroul său, îi porunci servitoarei să-l aducă pe bărbat acolo. Avea deja două dame etalate pe masă şi una cu josu-n sus, încă nedeclarată, aşa că se simțea în mână bună. Mai avea de tras ultima carte. Era aproape sigur că avea să-l bată pe vânzător, însă diavolul de Ervinen ar fi putut avea un brelan. Jaatila îşi asumă riscul şi se lansă, iar Ervinen păli enervat. Dar pungaşul ăsta putea prea bine să se prefacă, gândi comisarul.

În acel moment intră un bărbat care putea a fum şi a măruntaie de peşte. Comisarul îl întrebă ce-l aducea la el în acea oră târzie de noapte. Omul povesti că pescuise în apropiere de colina Reutu, pe domeniu de stat, bineînțeles.

— Şi-ai prins ceva? Îl întrebă distrat comisarul, trăgând ultima carte.

Era un şase de caro, şi nu dama care-i lipsea, dar în momentul acela nu era potrivit să-şi informeze adversarii. In fond, înainte de ultima mână, el avea cea mai bună etalare: două dame. Negustorul abandonă partida, dar Ervinen, care avea aerul de-a pregăti o chintă regală, plăti şi se relansa. Cu miza oferită de Ervinen, puteai să-ți cumperi o carabină.

— A fost o zi bună, îi răspunse bărbatul, care stătea în picioare la un pas de uşă, întinzându-şi gâtul să urmărească jocul.

Vedea cărțile lui Ervinen, dar nimic de pe chipul lui nu lăsa să se înțeleagă ce fel de cărți avea acesta. Comisarul îl privi în ochi, ridicânduşi sprâncenele, dar bărbatul îşi feri privirea.

— Deci aşa zici, ai prins bine peste, spuse comisarul, copleşit de relansarea lui Ervinen.

Când îşi etalară cărțile, se putu vedea că Ervinen îl intimidase fără nici un temei. Cartea lui de bază era un biet doi de treflă. Adevăr trist, aşa că tot potul îl strânse comisarul. Turnă Ia toți de băut, mai puțin pescarului, pe care-l întrebă pe un ton oficial:

— Şi care-i treaba pentru care-ai venit dumneata aici?

Bărbatul îi povesti că găsise pe malul pârâului Sivakka o plută nounouță.

— M-am tot întrebat cine a construit-o. Şi când am cercetat mai bine locul, ce să vezi? Am dat peste un adăpost, tot nou. Asta am venit să vă spun, domnule comisar. Acolo, la malul pârâului, cineva trăicşte-n pădure…

Comisarul nu pricepu prea bine ce avea el de-a face cu adăposturile din pădure şi-i spuse enervat pescarului:

— Pădurea-i plină de plute şi de vizuini. Ce pizda mă-sii mă priveşte pe mine?

Descumpănit, pescarul dădu să plece şi spuse, ca şi cum s-ar fi scuzat:

— Păi mi-am zis că poate Gunnar Huttunen, morarul cel nebun, şi-a construit acolo adăpostul. C-am auzit în sat că a scăpat de la balamuc şi se ascunde-n pădure.

Ervinen ciuli urechile şi, chemându-l mai aproape pe pescar, îl puse să-i povestească cum arăta adăpostul.

— E nou şi bine construit, îi răspunse pescarul. Un adăpost simplu, un acoperiş în pantă. Şi-o stivă de buşteni pentru câteva săptămâni. Mai e şi-un loc de păstrat alimente şi toate alea, pe un trunchi de copac. In pădure-am dat peste-

o căcătoare, iar pe mal, după cum am mai spus, am găsit o plută.

— Cum sunt lucrate pluta şi restul? Întrebă comisarul.

— Se vedea că-s lucrate de un lemnar priceput. Chiar şi bârna căcătorii e bine rindeluită. Iar pe mal sunt ţăruşi de uscat plasă pescărească.

— E clar că-i Huttunen, spuse Ervinen. Motorul nu-i merge prea bine, dar, în rest, morarul e foarte îndemânatic. Acum ar trebui să mergem să-l prindem, cât e proaspătă informaţia!

Comisarul îi telefona lui Portimo, spunân-du-i să vină repede la el acasă împreună cucâţiva oameni din sat. Înarmaţi. Aveau să plece cu două maşini.

Peste o jumătate de oră, în faţa casei comisarului se strânsese un grup de bărbaţi: Portimo, Siponen, Vittavaara, învăţătorul Tanhumăki şi rândaşul Launola. Siponen, Vittavaara şi Launola urcară în maşina doctorului Ervinen, ceilalţi, în maşina comisarului. Pe denunţătorul care putea a peste îl luară drept călăuză.

Maşinile goniră cu toată viteza până la bifur-caţia drumurilor din dreptul mlaştinii Reutu. Acolo coborâră toţi. Deşi se făcuse demult seară, încă nu era prea întuneric.

Pe drum, comisarul le prezentă pe scurt planul de asediu. Atacul urma să aibă loc prin surprindere, întâi aveau să înconjure adăpostul, iar, după ce-l vor distruge, aveau să-l ia prizonier pe Huttunen. Pescarul le va arăta drumul. Trebuie să se apropie neauziţi, pentru ca prada să nu se sperie şi s-o ia la goană.

— Putem trage, dacă o sterge-n pădure? Îl întrebă Siponen pe comisar, agitându-şi puşca cu ţeava lungă, pentru vânătoare de raţe sălbatice.

— Încercăm să-l prindem prin surprindere, dar, dacă se împotriveşte, putem trage, că doar suntem în legitimă apărare. Mai întâi la picioare şi abia după aceea în vintre sau la cap, le explică comisarul.

Puțin înainte de miezul nopții, trupa de atac ajunse la pârâiaşul Sivakka. Se desfăşurară în lanț, traversând pârâul în locul indicat de pescar. Bineînțeles, trecură de locul unde era pluta. Fusese deplasată în aval, constată ghidul.

Comisarul ordona în şoaptă ca numai o parte dintre ei să meargă să înconjure tabăra lui Huttunen. Ceilalți urmau să stea vigilenți în apropiere. Lăsară malul apei nesupravegheat, fiindcă niciunul dintre ei nu credea că Huttunen era chiar atât de nebun, încât să se arunce în apa înconjurată de mlaştină. Asediatorii încer-cuiră în linişte locul.

Comisarul dădu semnalul, suflând în fluierul lui de amăgit păsări. Şi bărbații începură să strângă cercul, târându-se pe burtă şi coate pe terenul umed. Pantalonii le musteau de apă, dar erau atât de ațâțați, că nimeni nu se plângea de asta.

Într-o jumătate de oră, fură toți în jurul adăpostului. Comisarul dădu semnalul de atac. Răcnind şi zbierând, cei nouă bărbați înarmați se năpustiră asupra duşmanului.

Dar adăpostul era gol. Nimeni nu dormea acolo. Trupa de asalt se strânse în jurul pescarului, să analizeze cât de întemeiat fusese denunțul. Dar acesta le spuse că se duce acasă şi dispăru în pădure.

Vittavaara trase rucsacul din adăpost şi răsturnă conținutul pe pământ.

Examina cu atenție fiecare lucru, să se convingă dacă aparține lui Huttunen. Portimo aruncă o privire spre rucsac şi declară sec că e al morarului.

— Iarna trecută am fost cu Kunnari, două duminici la rând, la Movila Pumnalului, să vânăm cocoşi sălbatici şi atunci l-am văzut purtând rucsacul ăsta. De fiecare dată am vânat câte cinci cocoşi. Şi când te gândeşti că niciunul din noi n-avea câine!

— Tu-ți alegi rău camarazii, bombăni comisarul Jaatila.

— Dar pe-atunci Kunnari încă nu fugise de la balamuc, se apără Portimo.

Comisarul ordonă ca toată lumea să stea la pândă în apropierea adăpostului. Trupa se retrase deci în pădure. Nimeni nu avea voie să fumeze sau să scoată o vorbă. Trebuiau să stea lungiți pe burtă şi să aştepte în linişte întoarcerea lui Huttunen. Toți se gândeau că morarul trebuia să apară dintr-o clipă-n alta. Iar atunci, aveau să-l atace prin surprindere.

Bărbații aşteptară toată noaptea trântiți pe burtă în hățişuri, dar Huttunen nu sosi.

Înțepeniți de frig şi umezeală, se întruniră în zori în apropierea adăpostului lui Huttunen, unde ținură un nou sfat.

— E imposibil să mai stăm atâta la pândă, spuse scârbit doctorul Ervinen. E clar că a mirosit ambuscada şi poate că în momentul asta e ascuns după vreun copac şi râde de noi. În ceea ce mă priveşte, în nici un caz nu am de gând să mai stau mult timp culcat în această mlaştină, din cauza unui nebun.

Launola îl susținu cu mult zel pe doctorul Ervinen. Dar Siponen îi spuse cu arțag rânda-sului:

— Dac-am să-ți poruncesc, ai să stai să-l pândeşti pe Huttunen şi pânla Crăciun. A dracului haimanaua, poate-ai uitat că eu te plătesc!

— Chiar dacă un om e rândaş, protestă Launola, nu e obligat să facă orice fel de treabă. Dar chestia asta nici nu se poate compara cu munca de pe câmp sau cu doborârea copacilor în pădure. Mai degrabă seamănă cu luptele de la Syvări din timpul războiului.

Comisarul curmă disputa declarând că, aparent, era în zadar să continue operațiile de supraveghere. Probabil că morarul fusese avertizat de cineva şi fugise la timp. Apoi le ordonă să distrugă adăpostul. Bărbații se apucară imediat de treabă cu multă râvnă.

Vittavaara îşi puse rucsacul lui Huttunen pe umeri, în timp ce Siponen răsturnă adăpostul, aruncând ramurile acoperişului în apă. Ervinen şi învățătorul desfăcură magazia

improvizată şi aruncară lemnul în mlaştină. Pe Launola îl puseră să desfacă bârnele de deasupra găurii closetului şi să le distrugă. Tot lui îi reveni sarcina de-a umple groapa, dar, mai înainte de a se apuca de asta, comisarul o examina cu atenție, estimând din ochi cantitatea de materie fecală, în felul acesta îşi făcu o idee asupra numărului de zile pe care morarul le trăise în acel loc.

Rostogoliră pietrele de vatră în apă şi distruseră țăruşii de uscare a plasei pescăreşti. Iar, pentru a-şi duce până la capăt opera de pustiire, dezlegară pluta, dându-i drumul pe apă. Singurul lucru pe care nu-l putură distruge fu calendarul scrijelit de morar pe trunchiul de arbore.

— Ultimul semn a fost crestat acum două zile, bombăni comisarul, consultându-şi agenda.

După care profeți:

— Fără nimic, Huttunen va fi nevoit să-şi facă apariția în sat. Îi sfătuiesc pe toți cei care sunt acum aici să fie cu mare băgare de seamă în următoarele zile. Pentru siguranța satului, trebuiesă-l arestăm imediat pe acest nebun periculos şi să-i aplicăm un tratament eficient.

După ce devastară totul, bărbații îşi văzură de drum. Exact în acel moment morarul se apropia de adăpostul său, purtând pe o prăjină ceva mai mult de zece kilograme de peşte. Era mulțumit, spunându-şi că, imediat ce va ajunge la Casa de la poalele colinei, avea să-şi prepare o cafea.

Prăpădul Casei de la poalele colinei era consternant. Tot ceea ce construise morarul fusese metodic distrus, îi luaseră toate lucrurile, nimic nu-i mai rămăsese. Huttunen cercetă cu atenție locul fostului adăpost, dar nu găsi nici un obiect utilizabil. Pluta fusese lăsată în voia apei, distruseseră până şi bârna closetului, iar groapa era plină ochi.

Înjurături cumplite îi scăpară morarului.

Viața îi era iarăşi într-un greu impas. Ştia prea bine că n-avea să se poată ascunde prea multă vreme în pădure, fără un echipament adecvat şi un adăpost împotriva vitregiilor

vremii, în afara hainelor de pe el, nu mai avea decât câteva muscu-liţe şi linguriţe de momeală, un cuţit şi un topor.

Eremitul presupuse că doar comisarul şi fermierii satului putuseră face un astfel de prăpăd. Strânse toporul până ce încheietura mâinii i se albi, fixând fierul tăişului cu o privire de ucigaş.

Aprinse un foc şi fripse nişte peşte pe-un băţ. Nu avea nici un gust fără sare, dar sarea-i fusese confiscată o dată cu rucsacul, îşi drese gustul cu apă din pârâu.

După ce îngropa restul de peşte sub cenuşă, părăsi Casa de la poalele colinei. Noaptea următoare şi-o petrecu în vârful dealului Reutu, peun covor de ace de pin. Se trezi de frig în miez de noapte şi, urcând pe pietrele din vârful colinei, privi furios spre sat.

Satul dormea în pace. Oamenii care-i distruseseră adăpostul se bucurau de căldura patului lor. Huttunen lansă un urlet ameninţător, mai întâi înfundat, apoi din tot pieptul – un strigăt sonor şi demenţial.

Urletul continuu, purtat de l noaptea clară de vară, ajunse în sat. Câinii se deşteptară îndată din somn şi, cu părul de pe; grumaz zburlit, începură să latre. Destul de repede, îşi dădură toţi drumul la glas, până şi ultima javră făcea gură şi schelălăia, încercau! Să răspundă urletului clar al morarului, ce venea | din înălţimile colinei Reutu.

Încetul cu încetul, lătratul câinilor se extinse şi în satele vecine. Câinii încetară să latre abia în zorii zilei, când, istovit, Huttunen adormi pe acele de pin de pe colina Reutu., In acea noapte, nimeni din sat nu dormi. Mulţi! Fermieri ieşiră doar în izmene în pragul porţii, să asculte urletul, apoi se întoarseră în casă, să-şi anunţe femeile:

— Kunnari urlă la lună!

Multe femei suspinară temătoare, spunând:

— Ar fi trebuit lăsat în pace. Plânge, bietul om, acum că i-au furat totul.

Dimineaţa, comisarul Jaatila telefona la Siponeni, ordonându-i Sanelmei Kăyrămb să vină la biroul lui, pentru

că avea să-i pună nişte întrebări.

Dar nu obținu nimic clar din partea Sanelmei. Femeia nu ştia unde s-ar fi putut afla Gunnar Huttunen. Comisarul o puse oficial în gardă pe consiliera horticolă, informând-o că, dacă avea să-l ajute pe morar, va încălca legea. Huttunen avea nevoie de îngrijire şi satul de linişte.

Comisarul căsca din răsputeri şi se dregea cu cafea tare. Cu vacarmul pe care-l făcuseră morarul şi câinii, nici el nu putuse să doarmă toată noaptea.

După-amiază, comisarul Jaatila şi polițistul Portimo se duseră cu câinii de vânătoare pe colina Reutu, să dea de urma morarului. Dar câinii nu înțeleseră prea bine pentru ce-au fost duşi acolo, chiar dacă li se dăduseră să miroasă haine de-ale lui Huttunen. Au alergat cu entuziasm pe panta dealului, să urmărească o veveriță. De necaz, comisarul Jaatila a tras cu pistolul în animal, chiar dacă n-avea ce face cu pielea rozătorului. Era dificil să nimereşti un vânat atât de mic cu pistolul, însă comisarul se îndârji şi trase foc după foc până goli încărcătorul, în timp ce veverița sărea din creangă-n creangă şi câinii alergau după ea. Turbat de furie, comisarul Jaatila, care alergase după veveriță la întrecere cu câinii şi deşteptase toate ecourile colinei Reutu, se văzu nevoit să renunțe la pradă când îşi isprăvi muniția.

Atunci trase polițistul Portimo un foc şi doborî veverița, spre marea bucurie a câinilor, care veniră în grabă cu trofeul însângerat la comisar. Acesta refuză darul şi lovi cu sălbăticie veverița, împin-gându în mărăcini.

Câinii nu acceptară atât de uşor să plece din pădure. Comisarul îl abandonă deci pe Portimo, ordonându-i să recupereze javrele dezlănțuite. Când se întoarse în sat, trebui să explice în stânga şi-n dreapta cauzele împuşcăturilor. Cu sufletul otrăvit, se retrase în biroul său. Abia se aşează pe scaun, că şi sună telefonul. Cineva de la spitalul de psihiatrie din Oulu î! Întrebă dacă un pacient neurastenic, un oarecare Huttunen, fusese găsit. Comisarul mârâi în receptor că

morarului nu i s-a dat de urmă, deşi pentru treaba asta s-a risipit deja destulă energie.

— Pentru ce, diavolilor, l-aţi lăsat să vă scape? Urlă comisarul în receptor. Se spune c-aţi avea ziduri groase de cărămidă şi gratii la ferestre, dar ce folos, dacă oricine poate să plece de-acolo. Mai bine vaţi supraveghea nebunii mai de-aproape! Din Oulu i se răspunse cu cruzime că nebunul nu era al lor, ci de la el din sat, unde se părea că şi alte meserii erau atinse de nebunie, nu numai morăritul. Şi cel de la telefon îi promise comisarului că-l va interna la balamuc. Se mai făcu mult timp schimb de replici otrăvite şi sterile, până când, slăbit de puteri, comisarul trânti receptorul în furcă.

În noaptea următoare, Huttunen nu urlă. Se duse în sat. Dădu târcoale caselor, apoi ajunse la moară şi culese câţiva morcovi şi napi, să-şi amăgească foamea. Se temu să intre în moară, ar fi putut fi cineva de pază acolo.

Câinele idiot al lui Siponeri nu-l simţi pe morar când se furişă prin pădure în spatele casei. Locuitorii casei dormeau, doar la etaj era aprinsă lumina. Consiliera horticolă încă nu se culcase. Huttunen aruncă o pietricică în ochiul de fereastră şi se ascunse în spatele unei tufe de agrişe. Ferestruica se deschise şi capul cârlionţat al consultantei se înclină peste pervaz. Scrută cu privirea grădina; avea ochii umflaţi de plâns. Huttunen ieşi de după agriş şi-i şopti iubitei:

— Ai retras banii din bancă, Sanelma, dragostea mea? Aruncă-mi portofelul!

Tânăra femeie scutură trist din cap, şop-tindu-i un răspuns, pe care Huttunen nu-l auzi, apoi lăsă să cadă în grădină o hârtie. Huttunen o ridică. Pe ea scria: Sucursala Rurală a Băncii Cooperative nu consimte să încredinţeze, nimănui altcuiva decât lui personal, nici soldul, nici dobânda stimatului nostru client… Cu respect, al dumneavoastră, A.

Huhtamoinen, Director al S. R. B. C.

Huttunen nu înţelese, începu să întrebe în şoaptă şi să gesticuleze, că, până la urmă, câinele lui Siponcn se deşteptă,

lătrând cu glas adormit.

Sanelmei Kăyrămo începu să-i fie teamă, aşa că scrise repede câteva cuvinte pe o foaie de hârtie, pe care i-o aruncă morarului. El citi: Dragă Gunnar. Ne întâlnim mâine la şase după-amiază In pădure, In spatele depozitului de lapte al lui Vittavaara.

Eremitul se retrase în pădure, să reflecteze la situația în care se găsea.

Schelălăitul câinelui îl trezi pe fermierul Siponen din somn. În izmene şi cu puşca-n mână, ieşi în grădină, se duse să cerceteze magazia de lemne şi sauna, ascultă îndelung tăcerea nopții şi se uită spre pădure în direcția în care privea câinele. Dar, cum potaia încetase să mai latre, îşi mustră javra şi se întoarse în casă. Huttunen mancă nişte napi, ltăindu-i felii cu cuțitul, încercă să înțeleagă de ce dracu' directorul băncii nu a vrut să-i restituie economiile prin consultantă. In numele cărei legi acționase atât de mârşav Huhtamoinen? Huttunen era încărcat de furie împotriva băncii. Ascunse restul de napi într-o gropiță acoperită de muşchi şi începu să alerge prin pădure spre bancă.

Sucursala din sat a băncii se afla la parterul unei case de piatră.

Directorul Huhtamoinen cu soția şi copiii locuiau la primul etaj. Fără îndoială, tot acolo locuia şi unul din funcționari, fiindcă etajul părea prea mare pentru o singură familie. Huttunen studie clădirea în care se afla casa de bani ce conținea toată averea lui, apoi îşi făcu planul cum să intre în acel loc, pentru a-şi recupera banii. Dar n-ar fi avut cum să se folosească de casa de bani, decât dacă ar fi dinamitat-o. Cel mai bine era să-şi rezolve afacerile în timpul programului, hotărî morarul.

Iar să meargă cu mâna goală era inutil. O secure era totuşi o armă prea neînsemnată. Ca să fie sigur că va obține banii, trebuia să vină cu o puşcă.

Huttunen îşi aminti de frumoasa panoplie cu arme a doctorului Ervinen. Ar putea să şterpelească o puşcă de-

acolo. Îi rămâneau destule doctorului pentru nevoile lui, mai cu seamă că sezonul de vânătoare nici nu începuse.

După-amiaza următoare o întâlni pe consiliera horticolă în pădure, în spatele depozitului de lapte al lui Vittavaara. Femeia tremura de teamă. Huttunen îi şopti vorbe drăgăstoase la ureche, puse un braț protector pe umerii ei, o linişti şi o întrebă despre toate. Sanelma Käyrämo îi povesti lucrurile teribile ce se întâmplaseră după ultima lor întâlnire.

Vru să-i dea nişte bani, dar Huttunen o refuză.

— Dar ai un salariu atât de mic, dragostea mea! Păstrează-i! Mă voi descurca eu într-un fel.

Huttunen îi ceru consultantei să-i dea seara telefon doctorului Ervinen şi să-i spună că e chemat de urgență la douăzeci kilometri de sat, în apropiere de lacul Kanto.

— Spune-i că e nevoie urgentă de un doctor la ferma de la Movila Pumnalului, fiindcă servitoarea urmează să nască.

Când consiliera horticolă îl întrebă neliniştită de ce să-i spună doctorului Ervinen asemenea minciuni, morarul îi zise că doctorul trebuia să lipsească de acasă o vreme. Dacă doctorul va fi în vizită într-un cătun îndepărtat, el va avea timp să caute liniştit ce-i trebuie.

— Am nevoie de nişte medicamente. Ervin păstrează tranchilizantele într-un dulap de lângă cămin. Am văzut asta când am fost ultima dată la el.

Sanelma înțelese că morarul avea nevoie de calmante, dar acest lucru nu o împiedica să-i fie teamă.

— Dar este un furt, se împotrivi ea, şi nici nu e corect să dai telefoane anonime. Iar la Movila Pumnalului nimeni nu aşteaptă să nască, o ştie toată lumea. Nici măcar n-au servitoare.

Până la urmă, Huttunen o convinse pe tânăra femeie. In fond, nu era oare, indirect, tot o chestiune de urgență medicală? Nimeni nu poate nega că el n-ar fi bolnav. Bineînțeles, metoda nuprea era legală, dar scopul scuza mijloacele. Capul lui Huttunen nu mai putea rezista mult acestei presiuni. Iar, de se va duce morarul la farmacie, să

cumpere medicamente, avea să fie azvârlit imediat în arestul poliției, ca să fie expediat la casa de nebuni din Oulu cu primul tren penitenciar. Nu era aşa?

Sanelma Käyrämo îi promise că-i va telefona în aceeaşi seară lui Ervinen. Îi era teamă ca nu cumva doctorul să-i recunoască vocea.

Huttunen o asigură că toate femeile sunt în stare să-şi schimbe vocea, la fel după cum şi bărbații şi-o pot schimba în diferite moduri.

— Bine, îi voi telefona, îi spuse Sanelma. Dar n-am să-i spun că sun de ia ferma Movila Pumnalului. Ştii, e una, Leena Lankinen, care locuieşte în apropiere de lacul Kanto şi-i însărcinată de-adevârateâea.

Am să-i spun că e pe cale să nască.

Consiliera horticolă îi povesti despre vizita pe care o făcuse la bancă, despre interogatoriul, presiunile şi amenințările comisarului. Huttunen se supără, spunând că abuzul de putere mersese deja prea departe.

— De ce se leagă de oameni nevinovați? Tu nici n-ai fugit dintr-un spital psihiatric ca mine şi-apoi eşti sănătoasă. Ar putea cel puțin pe femei să le lase în pace. Le-ajunge, cred, că se distrează urmărindu-mă pe mine zi şi noapte!

Înainte de a se despărți, consiliera horticolă îi dărui morarului un sărut şi-un sfert de kilogram de slănină afumată. Huttunen rămase în pădure, răscolit de fericire, cu delicioasa bucată de slănină în mână şi cu amintirea buzelor calde ale Sanelmei pe gură.

Când consultanta se depărta pe bicicletă, eremitul desfăşură slănina din ambalaj şi-o devoră cu şorici cu tot, atât îi era de foame.

Ceasul de buzunar al lui Huttunen indica ora opt. Eremitul stătea la pândă în pădure, în spatele casei doctorului Ervinen. In scurtă vreme, doctorul avea să se grăbească să ajungă la lacul Kanto.

Puțin după ora opt, cu trusa medicală în mână şi cu cizmele de cauciuc în picioare, doctorul Ervinen ieşi din casă.

Avea un aer iritat şi grăbit.

Consiliera horticolă Sanelma Käyramo dăduse deci alarma.

Ervinen porni maşina cu manivela şi se îndreptă cu viteză spre lacul Kanto. Imediat ce automobilul nu se mai văzu, Huttunen încercă uşa de la intrare. Era închisă cu cheia. Huttunen fu nevoit să pătrundă în casă prin fereastra de aerisire a beciului. Odată ajuns în interior, se duse direct în camera din spate, să-şi aleagă o armă potrivită de vânătoare. Nu prea ştia pe care s-o ia. Pe perete erau o puşcă cu alice, o carabină de precizie, o armă de împuşcat elani, o puşcă de vânătoare cu gloanțe şi o puşcă de vânătoare cu două țevi – una pentru gloanțe, cealaltă pentru alice de plumb. Huttunen se hotărî să ia doar o armă, puşca de vânătoare cu gloanțe. Muniții găsi într-un sertar al biroului.

O puşcă uşoară răspundea perfect exigențelor lui. La nevoie, ar fi putut vâna chiar şi un elan cu puşca asta şi nici nu era prea mare pentru a vâna cu uşurință păsări.

Dacă tot era acolo, Huttunen se hotărî să mai ia câteva lucruri utile, gândindu-se că într-o zi avea să-l despăgubească pe doctor pentru pierderile suferite. Nevoia făcea acum legile, fiindcă, fără echipament corespunzător, nu putea trăi în pădure. Când va avea lucrurile acestea în mână, cine-l va mai putea împiedica să-şi facă rost de tot ceea ce-i trebuia? Comisarul şi sătenii, în primul rând Ervinen, îşi însuşiseră toate bunurile sale. El nu făcea ceva diferit de ceea ce-i făcuseră ei mai înainte.

Ervinen avea un rucsac minunat, mult mai bun decât cel care-i fusese confiscat. Era firesc ca un medic să aibă un rucsac mai bun decât rucsacul unui morar. Şi uneltele de pescuit erau la înălțime. Ar fi putut avea ceva mai multe musculițe, dar colecția de lingurițe era fantastică.

Ustensilele de camping erau atât de multe, că morarului îi fu greu să se decidă ce să ia. După ce îndesă toate lucrurile de care avea nevoie în rucsac, Huttunen intră în dormitor şi luă o pătură groasă, o făcu sul şi-o puse deasupra rucsacului.

Mai luă binoclul foarte puternic, care era agățat pe perete, o busolă şi o mapă cu hărți topografice ale ținutului.

Când totul fu aranjat în rucsac, Huttunen aruncă o privire în jur, cum obişnuia să facă atunci când pleca de-acasă. Îşi spuse că poate ar fi mai corect dacă i-ar lăsa câteva rânduri, în care să explice cine trecuse pe-acolo şi de ce. Dar, amintindu-şi de prăpădul adăpostului lui, renunță furios la această idee.

— Nimeni n-a lăsat la marginea mlaştinii Reutu vreo hârtie prin care să-şi ceară scuze. N-ai decât să suferi, vraciule, e rândul tău! De ce-a trebuit să scrii în hârtii că-s nebun?

Huttunen ieşi din casă pe unde intrase. Trecu din grădină în pădure, fără să facă nici un zgomot, ocoli satul şi se îndreptă spre malul râului Kemi. Era mai bine să-şi petreacă noaptea pe partea de vest a râului, fiindcă aveau să-l caute cu siguranță în pădurile de pe colina Reutu.

Neputând traversa râul cu bacul public, eremitul fu nevoit să împrumute o barcă. După ce trecu apa, ascunse barca la gura unui pârâiaş. La câțiva kilometri de acel loc, dădu peste o pădure stufoasă de brazi. Acolo îşi petrecu noaptea, înfăşurat în pătura doctorului Ervinen. Dimineața porni spre bancă doar cu puşca şi cu doi pumni de cartuşe la el. Luă barca din ascunziş şi traversă râul.

— E taman timpul de mers la bancă, îşi spuse morarul.

Eremitul traversă pădurea ca o fantomă, până ce ajunse în spatele clădirii unde se afla oficiul de bancă al satului. Era prea devreme, încă nu era deschis. Huttunen se hotărî să aştepte, n-avea rost să nu respecte orarul oficial, între timp îşi încarcă puşca.

Imediat cum se deschise, Huttunen intră cu puşca în mână.

Funcționarii începură să tremure de groază. Casierul se repezi ca o săgeată până la biroul directorului Huhtamoinen. Cu fața albă ca varul, funcționara, care rămăsese încremenită, îşi aştepta moartea. Un bolnav mintal, care intră

într-o bancă cu o puşcă în mână, provoacă o teamă legitimă. Dar Huttunen n-avea chef s-o împuşte. Ii explică foarte calm:

— Eu, domnişoară, am venit doar să-mi retrag toți banii din cont şi dobânda.

Directorul Huhtamoinen sosi imediat. Era emoționat şi încercă să-i explice:

— Domnule Huttunen, dumneavoastră aici… Banii din contul dumneavoastră se află, bineînțeles, la noi, în casa de bani, dar nu vi-i putem restitui. Realitatea e că…

Huttunen se făcu că-şi armează puşca şi spuse:

— Banii din contul meu sunt ai mei. Nu vreau banii altora, am venit să-i ridic doar pe aceia carc-mi aparțin.

Terorizat, Huhtamoinen îi răspunse bâlbâin-du-se:

— Eu nu contest că dumneavoastră aveți aici economii şi chiar un fond temeinic… Dar este pus sub sechestru. Consiliul de tutelă al satului l-a transferat în contul său. Am primit o scrisoare oficială din Oulu, în care se spune că dumneavoastră ați fost pus sub tutelă… Va trebui să obțineți acordul fermierului Vittavaara, pentru a vă putea retrage banii. As putea să-i telefonez chiar acum, probabil că-şi va da acordul să vi-i plătesc.

— Nimeni nu telefonează nicăieri, spuse hotărât morarul. De altfel, e de-nțeles că vreți să telefonați la poliție. Dar ce pizda mă-sii are-a face Vittavaara cu banii mei? Oare nu-i e de ajuns cât câştigă de pe urma pădurii?

Directorul îi explică că Vittavaara e preşedintele comitetului de tutelă şi că, în această calitate, e răspunzător de afacerile financiare ale persoanelor puse sub tutelă.

— Ştiți ceva, îi spuse Huttunen directorului băncii, ce treabă am eu cu povestea asta? Am venit doar ca să-mi retrag banii. Unde trebuie să semnez?

Cu mâinile tremurânde, funcționara îi întinse o chitanță. Huttunen semnă şi scrise data. Huhtamomen îi numără banii. Nu erau mulți, dar suficienți pentru a trăi câteva luni.

Când auzi vocea casierului, care se afla în ultima încăpere, Huttunen se duse acolo exact când acesta era pe

cale să obțină legătura şi-i atrase atenția că nu era momentul cel mai potrivit să dea telefoane.

Ascultător, casierul puse telefonul în furcă.

După ce-şi rezolvă afacerile, Huttunen îl anunță pe directorul Huhtamoinen că, dacă într-o zi va avea bani mai mulți, nicidecum n-o să-i mai depună la o bancă, mai degrabă o să-i plaseze în obligațiuni de stat.

— Nu am încredere în băncile de la care nu-ți poți ridica banii decât dacă vii cu puşca.

Huhtamoinen încercă să minimalizeze incidentul.

— Dar, domnule Huttunen, nu este în nici un caz greşeala băncii. Noi suntem obligați să respectăm legea şi instrucțiunile autorităților, oricât ar fi ele de aspre şi de neplăcute, în această afacere au fost multe neînțelegeri. Domnule Huttunen, nu vă pierdeți încrederea în noi. Eu n-aş spune că intervenția dumneavoastră a fost un furt, aici e vorba de cu totul altceva. Când toată povestea aceasta a dumneavoastră se va fi terminat, as dori să reveniți cu încredere, să vă depuneți banii la banca noastră. Vechii clienți ne sunt întotdeauna prieteni, puteți fi sigur de asta. Cred că am putea fi chiar mai apropiați. În viitor, se înțelege.

Huttunen plecă grăbit în pădure, încă sub şocul întâmplării, toți rămaseră un timp fără să facă nici o mişcare, până când casierul telefona, într-un sfârşit, la comisariatul poliției. Directorul însuşi declară că morarul Gunnar Huttunen, înarmat, intrase cu forța în bancă şi o prădase.

— Suma furată nu-i prea mare, îi explică el comisarului. Din economiile lui Huttunen ar putea fi acoperită, fără nici o problemă.

Dar atacul unei bănci este un delict grav şi sper că-ți vei mobiliza oamenii, pentru a-l prinde pe infractor. Abia de câteva minute Huttunen a plecat de-aici şi s-a dus în pădure.

Eremitul alergă, ocolind satul prin pădure, până ce ajunse la malul râpos al râului Kemi. Sări în barcă şi începu să vâslească atât de puternic, încât vâslele păreau că zboară.

Fără îndoială, îşi zise morarul, comisarul e pe cale să organizeze o amplă urmărire, aşa că nu avea timp de pierdut.

Vestea că Huttunen delapidase banca ajunsese deja pe partea de vest a râului, de aceea multe maşini se îngrămădeau spre bac. Pe bac erau vreo zece bărbaţi cu biciclete. Toţi purtau arme, Huttunen vâsli pe lângă bac, două sute de metri în aval. Atunci cei de pe bac îi strigară:

— Hei, omule! Vino cu noi în sat! Kunnari Huttunen a delapidat banca şi a furat unelte de pescuit şi o puşcă de la doctorul Ervinen.

Cum Huttunen nu răspunse, continuând să vâslească, cineva spuse:

— N-a auzit. Strigaţi mai tare!

Răcniră atât de puternic, că morarul trebui să întrerupă vâslitul. Îşi trase cozorocul şepcii peste ochi şi răspunse:

— Am o treabă la gară, după aceea v-ajung din urmă.

A fost bine că le-a răspuns, fiindcă cei de pe bac l-au lăsat în pace.

Trase barca la mal, apoi se afundă în pădure. Nu era vreme de pierdut. Bine că nu-l recunoscuse cineva de pe bac!

După ce-şi luă rucsacul din locul unde-l ascunsese, se uită puţin pe hărţile lui Ervinen şi porni în goana spre Movila Pumnalului, care înconjura din trei părţi o impresionantă întindere mlăştinoasă, aflânduse la vest de râul Kemi. La poalele unui versant al colinei şerpuia pârâul numit Pumnalul. Până acolo mai avea de mers vreo zece kilometri. Huttunen se gândea că e un loc sigur, cel puţin pentru început. Comisarul ar fi trebuit să adune sute de oameni, pentru a cerceta pădurea până la Movila Pumnalului, In orice caz, în primele zile, căutările aveau să se limiteze la pădurile din partea estică a râului Kemi, în pustietăţile mlăştinoase din preajma colinei Reutu.

Huttunen îşi petrecu toată ziua, trândăvind pe deal. După cum se poate înţelege şi din nume, Movila Pumnalului e un deal mai înalt, acoperit de brazi semeţi cu coroana ascuţită ca un tăiş de pumnal. Din când în când, Huttunen privea prin

binoclu spre răsărit, dincolo de pârâul Pumnalul şi de marile mlaştini, pentru a vedea dacă nu cumva urmăritorii îi dăduseră de urmă.

Îşi numără banii de mai multe ori. Erau până la ultimul bănuț toți banii economisiți de-a lungul mai multor ani, plus dobânda. După ce va reveni calmul în pădure, gândi eremitul, avea să facă nişte curse pânăn satul cel mai apropiat, să cumpere alimente. Uneltele de pescuit ale doctorului Ervinen erau utile pentru prins peste şi, în plus, nimeni nu-l putea împiedica să doboare câteva păsări pentru a se hrăni. Spre seară Huttunen tresări. Cineva se îndrepta spre el. Prin binoclu văzu un bărbat micuț de statură, care căra în spate ceva foarte greu. Huttunen regla binoclul pe silueta celui care se apropia. Oare ce transporta? Ai fi zis că omul acela purta în spate un recipient uriaş, un butoi negru. Erau totuşi vreo doi kilometri între liziera mlaştinii şi deal, aşa că nu putea distinge în detaliu ce purta omul acela-n spinare, însă era clar că era teribil de grăbit. In ciuda grelei poveri, mergea atât de repede prin smârcurile mlaştinii, c-abia avea timp să respire. Se îndrepta spre el. În aşteptarea oaspetelui, Huttunen îşi încarcă arma.

După toate aparențele, omul era singur, deci n-avea nici un rost s-o ia la fugă. Ascunse rucsacul printre pietrele de pe malul Pumnalului.

Bărbatul se apropia alergând. Huttunen putu distinge cu binoclul că povara din spate era un recipient murdar de funingine, cu o capacitate de aproximativ cincizeci de litri. Ritmul cursei era marcat de sunetul metalic înăbuşit al obiectului purtat, în brațe, bărbatul mai avea nişte bețe, sau poate că nişte țevi.

Exact la o bătaie de puşcă omul se opri, depuse încărcătura pe pământ, respiră adânc de câteva ori, după care începu să alerge în direcția de unde venise.

Huttunen era uimit. Pentru ce cărase bărbatul ăsta ditamai cazanul până aici, în mlaştina aceasta tristă? Pentru ce risipise atâta energie?

Smintitul nu se mai vedea, dispărând deja în pădurea din spatele mlaştinii. Huttunen ar fi vrut să cerceteze obiectul trambalat de omul acela micuț, dar ceva îl reținu să se apropie de butoi. Cine ştie de ce fusese transportată ciudățenia aia până aici, şi încă-ntr-aşa o goană?

Poate că era vorba despre o bombă mare, menită să stârnească curiozitatea eremitului şi să-l piardă. Cruzimea unor oameni e nemăsurat de mare şi sufletul lor, plin de răutate. Cel mai bine era să stea cuminte, cât mai departe cu putință de drăcia aia.

Peste câteva clipe, omul reapăru din pădure, purtând de data această-n spinare o încărcătură încă şi mai grea decât prima dată. Ei, poftim pentru ce plecase el atât de grăbit! Mai avea încă materiale ciudate de adus în mlaştina asta pustie? Huttunen se uită atent cu binoclul. De data asta, bărbatul purta în spinare un recipient cu margini strălucitoare, mai mic decât primul. Vizibil, drăcia asta era mult mai grea, fiindcă nici vorbă să mai alerge. Mergea totuşi repede spre butoiul negru din apropierea Movilei Pumnalului.

Când fu aproape, Huttunen înțelese că omul căra în spate un bidon metalic de douăzeci de litri, din acelea în care se păstrează laptele. Era cu siguranță plin. Se vedea asta după cum i se înfundau picioarele în noroiul mlaştinii. Ajuns în dreptul butoiului negru, bărbatul lăsă jos bidonul, trăgându-şi sufletul, după care luă în spinare butoiul negru şi se îndreptă glonț spre locul unde era morarul. Cu puşca în mână, Huttunen se ascunse în spatele unui brad, pregătit să tragă. De unde să ştie ce intenții avea misteriosul purtător al butoiului?

Abia când bărbatul începu să urce dealul, Huttunen îl recunoscu.

Trambalatorul de butoaienu era altul decât factorul poştal din sat, Piittisjârvi. Ca toată lumea din sat, Huttunen îl cunoştea destul de bine. Poştaşul era un bărbat cumsecade, în ciuda faptului c-avea o teribilă atracție pentru băutură. Dar câți bărbați nu-s beți̦vi? Chiar şi unii mai de valoare se

rătăcesc în abisurile alcoolului! Huttunen răsuflă uşurat. Poştaşul cu calabalâcul suspect nu era dintre aceia dornici să-l informeze pe Jaatila unde se ascunde morarul. Piittisjărvi era un bărbat slăbuţ, de cincizeci de ani, căruia-i murise femeia încă dinainte de război, un tip jovial, care nu se pricepea la nimic şi care trăia singur de când era văduv, descurcându-se greu cu salariul lui de poştaş. Deşi mai tot timpul ducea mare lipsă de bani, băutura tare nu-i lipsea niciodată.

Deseori distribuia corespondența clătinându-se sau căra pachete din greu, de ți se făcea milă de el. Era foarte liniştit când ducea lipsă de alcool şi te puteai înțelege cu el bine. Dar după ce bea, devenea deosebit de curajos şi multe persoane importante din sat avuseseră ocazia să audă din gura lui adevăruri pe care alții nu îndrăzneau niciodată să le rostească. Alcoolul îi dădea ghes să spună direct ceea ce gândea despre oamenii cu care viața fusese mai generoasă decât cu el.

După ce reuşi să-şi mute toate marafeturile pe deal, se linişti, aşezându-se pe capacul bidonului de lapte, să fumeze o țigară. Era epuizat de oboseală si, abia după a treia încercare, reuşi să-şi aprindă țigara.

— Drăcia dracului! Înjură Piittisjărvi. Nu-i de mirare, gândi Huttunen, că bărbatul ăsta era atât de obosit şi de amărât după ce cărase, Dumnezeu ştie de unde, atâta greutate prin mlaştină. Morarul ieşi de după brad cu puşca-n mână şi-l salută pe poştaş:

— Salutare, Piittisjărvi!

Factorul poştal se sperie aşa de tare, că-i căzu țigara pe iarbă. Dar, când îl recunoscu pe Huttunen, teama i se risipi şi un zâmbet obosit îi lumină fața brăzdată de riduri.

— Ia te uită, drace! Kunnari, aici ai ajuns? Se scormoni în buzunare şi-i oferi o țigară morarului. Eremitul îl întrebă ce căuta la Movila Pumnalului. Ce dracu-l împingea pe el în pustietatea asta de pădure cu nişte obiecte atât de ciudate-n spinare?

— Dar n-ai văzut niciodată un alambic? Îl întrebă mirat factorul poştal.

Piittisjärvi îi explică morarului că până atunci îşi ținuse distileria de alcool într-un loc mai apropiat de sat, pe colina Reutu. Dar, de azidimineață, parcă toată lumea înnebunise. Nu mai era liniştită pădurea.

Pe toate cărările şi pantele dealului umblau bărbați cu puşca pe umăr.

Câinii de vânătoare lătrau şi toți strigau numele morarului, trăgând focuri de intimidare cu arma. Tot ținutul vuia.

— Înțelegi acum de ce-a trebuit să-mi evacuez toată instalația în mare viteză. Am târât toate astea mai întâi pe partea de răsărit a râului Kemi, după care am traversat apa cu o barcă, de mi le-a amestecat dracu' pe toate. Apoi, până aici, am alergat toată ziua ca gonit de focul Satanei. Asta nu-i viață, dacă nu mai poate sta omul liniştit nici în pădure! Dar parcă niciodată nu mi-a fost mai rău ca acum! Piittisjärvi trase lung din țigara, privind spre bidonul cu drojdie de rachiu, spre alambic şi spre tuburile serpentinei. Xâmbi mulțumit şi spuse:

— Bine că măcar fabrica de rachiu mi-am salvat-o din ghearele câinilor, în timpul războiului, când a trebuit să ne retragem, am fost cam în aceeaşi situație. Eu şi cu încă unul am rămas ultimii la Kannas, cu o mitralieră. După ce-am demontat-o, am crezut dracului c-am să mor de-atâta carat. Dar acum, cu alambicul ăsta, a fost încă şi mai dur. Aşa că-i pentru a doua oară c-am alergat toată ziua cu ditamai greutatea-n spate, ca să scap de oameni înarmați.

Huttunen fu înduioşat de soarta bietului Piittisjärvi şi-i spuse că-i părea tare râu că, din cauza lui, avusese atâtea de pătimit toată ziua.

Poştaşul îl întrerupse cu un gest binevoitor:

— Fii liniştit, Kunnari! Eu nu pe tine te găsesc vinovat. Comisaru-i singurul vinovat pentru tot bâlciul asta! Ia mai bine înc-o țigară!

Chiar în acea noapte, Piittisjărvi şi Huttunen instalară alambicul în tufişurile de la malul pârâului Pumnalul. Poştaşul ar fî vrut să pună imediat lichidul la fiert, fiindcă fermentase deja destul. Mai mult, avea gura îngrozitor de uscată. Dar noaptea era prea clară şi nici nu bătea vântul. Fumul care s-ar fi înălțat din tufişuri ar fi putut demasca distileria clandestină. Abia spre dimineață, când începu să bată vântul, aprinseră un foc de vreascuri uscate sub cuvă şi turnară lichidul puternic mirositor. Huttunen luă cu bidonul apa din pârâu şi umplu vasul de răcire. După ce lichidul începu să fiarbă, vaporii se înălțară în tubulatura rece, condensându-se. Picătură cu picătură, alcoolul începu sa curgă în vasul de recoltare.

Piittisjărvi bău puțin din primul produs de distilare, plescăi mulțumit şi-l îmbie pe morar să guste. Dar Huttunen preferă să se abțină, îi zise că pentru el nu era tocmai timpul potrivit să bea.

— Dar chiar eşti nebun dacă refuzi aşa ceva, îi spuse uimit poştaşul.

Insă, după ce reflectă la avantajele pe care le avea de pe urma abstinenței morarului, nu mai insistă.

— E mai bine că-mi rămâne mie tot rachiul! Observă nărăvitul.

Huttunen se hotărî să prindă câțiva peşti. Înainte de a se apuca de pescuit, mai aduse un bidon cu apă pentru instalația de răcire. Când se întoarse cu două lostrițe, Piittisjarvi era deja puțin cherchelit. Poştaşul îi sugeră morarului să pregătească masa, fiindcă avea mintea mai clară, iar în timpul ăsta el promise că avea să se îngrijească să bea cum se cuvine.

Huttunen fripse peştele sub alambic. Piittisjarvi avea sare, pâine şi o bucățică de slănină sărată. După ce presărară sare pe peşte, mâncară cu degetele carnea roşie a lostriței. Huttunen povesti că, de când îi fusese distrus adăpostul de lângă mlaştina Reutu, nu mai mâncase cumsecade. Cât despre Piittisjarvi, el nu mai mâncase nimic de două zile,

când fusese la postă să ridice scrisorile şi ziarele. Dar, în general, poştaşul nu prea mânca vara, tot timpul fiind teribil de ocupat, fie cu distribuirea corespondenței, fie cu distilarea rachiului.

— Eu mănânc mai mult iarna, când nu sunt atât de grăbit, explică Piittisjarvi. Chiar dacă sunt singur, în timpul sezonului rece mănânc aproape în fiecare zi.

Poştaşul îi propuse apoi lui Huttunen să colaboreze. Sarcina lui Huttunen era să se îngrijească de instalația de distilare în timpul în care factorul poştal se ocupa de distribuirea corespondenței. De trei ori pe săptămână trebuia să meargă la gară şi în două sate învecinate, iar în restul zilelor îi rămânea timp să se ocupe el însuşi de alambic, dar mai ales să bea. În schimb, factorul poştal se obliga să se ocupe de corespondența 198 eremitului. Huttunen îl întrebă mirat despre ce corespondență putea fi vorba în pustietatea asta de pădure.

— Poți să-ți faci un abonament la Gazeta Nordului, îi răspunse prompt poştaşul. Am să-ți pun o cutie poştală pe un copac, în apropiere de gară. Cum le aduc şi celorlalți oameni, îți pot aduce şi ție ziarul şi scrisorile. Şi tu poți scrie scrisori, iar eu te asigur că le voi duce la destinatar. De ce nu i-ai scrie, de pildă, consilierei horticole? Lumea spune că ea te iubeşte.

Morarul reflectă puțin. Trebuia neapărat să-i scrie Sanelmei. Ideea poştaşului nu era rea deloc. Cât despre ziare, nu mai citise niciunul de când îl duseseră la azilul din Oulu.

Cei doi bărbați îşi promiseră să se ajute unul pe altul. Mai întâi se întrebară pentru cât timp să-şi facă abonament morarul la ziar. Până la urmă, ajunseră la concluzia că un abonament de un an însemna nişte bani risipiți de pomană, fiindcă viața eremitului se găsea pentru moment sub semnul incertitudinii. Huttunen îi dădu poştaşului bani pentru un abonament trimestrial, iar Piittisjarvi îi promise că-l va comanda imediat ce va ajunge în sat. Huttunen îi scrise apoi câteva rânduri Sanelmei. Găsise o chitanță veche în portofel,

dar, cum creion nu avea, scrise cu un băț înmuiat în apă şi trecut prin funingine.

Pe urmă, Huttunen desfăşură hărțile doctorului Ervinen, alegând împreună cu poştaşul locul unde să-şi construiască noul adăpost şi unde să transporte şi instalația de fabricat rachiu. Căzură de acord asupra unei mici creste de la marginea mlaştinii, puțintel mai sus de malul pârâului Pumnalul, la aproape trei kilometri de locul de unde izvora. Huttunen reperase deja locul dimineața, când fusese la pescuit. I se părea mai bun decât această movilită pe care fierbea holerca. Aleseră şi locul exact unde Piittisjärvi urma să instaleze cutia poştală a eremitului.

Morarul putea să-şi ia corespondența de acolo de trei ori pe săptămână. Duminica şi în celelalte zile neocupate ale săptămânii, Piittisjärvi urma să vină, ca să se dreagă cu băutură.

— Duminica am să-ți aduc poşta la domiciliu, îl asigură factorul poştal. Aşa că n-are nici un rost să te deranjezi pentru ziarul de sâmbătă. Huttunen îl rugă pe Piittisjärvi să-i cumpere sare, zahăr, cafea şi slănină afumată. Şi, bineînțeles, țigări. Şi-i dădu bani.

După ce mâncară, Piittisjärvi fii nevoit să plece în sat, fiindcă trebuia să distribuie corespondența, îşi spălă fața murdară de funingine, clătinduşi îndelung gura cu apă, pentru a alunga mirosul băuturii, înainte de a pleca, îi explică morarului ce să facă dacă drojdia se înfierbântă prea mult în cuva de fierbere sau dacă, dintr-un motiv sau altul, circuitul condensului e obturat.

— E o adevărată catastrofă dacă mustul se lipeşte de fundul alambicului. Mi s-a întâmplat o dată, în anul 1939. Cu o toamnă înainte îmi murise femeia, aşa că m-am apucat de distilat băutură, ca să-mi omor timpul. Imaginează-ți, Kunnari, îi povesti îngrozit poştaşul, s-a lipit borhotul de fundul vasului. Zile-ntregi au trecut până ce s-a curățat tot alambicul. Toți cei care-au băut cu mine din rachiul acela ars s-au îmbolnăvit, iar unul era cât pe ce să moară.

Lăsând în seama lui Huttunen responsabilitatea supravegherii distileriei, Piittisjärvi plecă grăbit. Străbătu cu paşi sprinteni mlaştina, traversă pădurile fredonând fericit, iar, când ajunse la poştă, primul lucru pe care-l făcu fu să comande un abonament trimestrial pentru morar. Pentru mai multă siguranță, îl semnă cu numele lui.

Spre seară, după ce-şi termină slujba, Piittisjärvi trecu pe acasă şi luă un cuțit, un ciocan, câteva scândurele, o bucată de carton gudronat şi nişte cuie. Puse materialele în geanta lui de poştaş, urcă pe bicicletă şi pedală până într-o pădure neumblată, de pe cealaltă parte a gării.

Acolo se opri, să instaleze cutia poştală la locul stabilit împreună cu Huttunen. Căută mai întâi un pin solid, după care se apucă de lucru.

Astfel se născu un artist. Cu îndemânare, Piittisjärvi confecționa un cadru de scândură îmbinat cu cuie, îl fixă pe arbore şi tăie un dreptunghi de dimensiuni convenabile din cartonul gudronat, pentru a etanşa cutia, îşi spuse:

— Dacă Gazeta Nordului se înmoaie de zăpadă sau de ploaie, nu e prea grav, dar dacă acest lucru se întâmplă cu o scrisoare importantă, pentru neglijență nu există nici un fel de scuză.

Apoi tăie din centura cu care-şi strângea pantalonii două bucățele de piele, pe care le folosi drept balamale pentru capac. Din centura asta, gândi Piittisjärvi, se mai pot face multe legături. Îşi aminti cu melancolie de ziua când o cumpărase la Kemi, pentru logodnă, în vremea aceea era un bărbat voinic. Dar, de când îi murise femeia, puțin câte puțin i se micşoră mijlocul, iar el fu nevoit să dea alte găuri, ca să şi-o poată încinge.

— Hilda avea tot timpul grijă de mine, murmură Piittisjärvi şi simți o arsură în gât.

Cutia de scrisori era gata, mai trebuia doar vopsită. Factorul postai se întrebă dacă era cazul s-o vopsească în galbenul oficial recomandat de administrația Poştei şi Telegrafului. Dacă acum nu se vedea de pe drum, la iarnă, cu

această culoare reglementară, exista riscul să fie uşor reperată, gândi Piittisjärvi, decizându-se să lase lemnul nevopsit, deşi niciodată nu-i făcuse plăcere să pună corespondența în cutii de poştă cenuşii sau rău întreținute. O dată, după ce pusese ziarul în trista cutie poştală a lui Siponen, nu se mai putu abține şi-i spuse proprietarului:

— Ai fi putut să-ți vopseşti şi tu cum trebuie cutia poştală, ditamai fermierul! Totdeauna am impresia că pun ziarul într-un cuib de bodârlău. Deşi revista cotoroanței tale, Tainele inimii, pot s-o pun şi-n latrină, că tot aia-i.

După ce desenă pe cutie simbolul poştei -goarna, Piitisjärvi scrise dedesubt numele proprietarului: Rutinari Huttunen. Isprăvindu-şi treaba, lăsă să cadă în cutie ziarul Gazeta Nordului, special adus în vederea inaugurării. E taman ce-i trebuie lui Kunnari, îşi spuse mulțumit Piittisjärvi.

Pentru a doua oară, eremitul trebuia să-şi construiască un adăpost provizoriu. Transportă toate lucrurile – printre care şi fabrica de holercă a poştaşului – pe creasta nisipoasă de la malul pârâului Pumnalul. Locul îl numi Casa de pe nisipuri, îşi construi imediat adăpostul, iar după aceea se ocupă de alambicul poştaşului. Sapă o vatră pe panta acoperită de licheni şi, puțin mai departe, o cavitate în care îşi aranja uneltele, rucsacul, materialele pentru pescuit şi puşca.

Apoi se ocupă de distilarea rachiului.

După prima fierbere, Huttunen strânse în bidonul de lapte vreo zece litri de alcool rău mirositor. Estimă că la a doua distilare aveau să rămână şapte litri. Eremitul ştia că, de-ar fi făcut Piittisjärvi treaba asta, s-ar fi mulțumit şi cu holercă. Dar, cum sarcina fusese încredințată unui om sobru şi exigent, Huttunen distila alcoolul pentru a doua oară. A obținut şase litri de băutură transparentă, clară ca un lac înghețat de toamnă şi tot atât de tare ca rachiul lui Ervinen. Luă doar o înghițitură şi simți că-i ia foc gura. Apoi scuipă scârbit lichidul din gură.

— Nu mă vindec eu cu băutură, mormăi morarul, mai degrabă-mi pierd judecata. Ascunse bidonul într-o groapă şi

demontă instalația, punând-o la Joc ferit, într-o râpă dintre brazi. Apoi îşi luă puşca pe umăr şi plasa de pescuit şi plecă să-şi facă rezerve de hrană. Se îndreptă spre nord-vest cu ajutorul busolei, spre pădurile unde în iarna dinainte fusese împreună cu polițistul Portimo la vânătoare de cocoşi sălbatici. Cât de frumoase fuseseră acele zile de vânătoare! Avuseseră parte de mult vânat, chiar dacă le lipsea un câine de vânătoare. Portimo îşi lăsase ogarul acasă, fiindcă nu se pricepea decât la urşi; nu-i trecea prin minte să latre şi la păsări.

Huttunen se gândi că, dacă nu i s-ar fi întâmplat ceea ce i se întâmplase, probabil că-n vara asta ar hoinări cu Portimo prin aceste păduri. Dar polițistul era ocupat acum cu alte treburi.

— Portimo îşi pierde cea mai frumoasă parte a verii, ca să mă urmărească, constată morarul.

Bietul om, trebuie să fie tare nefericit că e obligat să persecute un prieten.

Află fără nici o trudă un loc propice pentru vânătoare. După ce împuşcă mai multe păsări, la întoarcere găsi în plasă destul de mult peşte.

Înainte de a ajunge la Casa de pe nisipuri, culese afine.

Traiul era bun, dar singurătatea se dovedea apăsătoare. Pentru un timp, nu era nevoie să alerge prin pădure după vânat. Goli păsările de măruntaie, atârnându-le pe ramurile unui copac. Peştele-l curăță, îl sără, îl înveli în coajă de mesteacăn şi-l aşează la rece sub un strat de muşchi. Ca să-şi omoare timpul, se hotărî să meargă până la cutia de scrisori. Să fi avut oare Piittisjärvi răgaz să-i aducă vreun ziar?

Găsi cu uşurință cutia de scrisori la locul convenit, în pădurea din apropierea gării. Se învârti o vreme prin preajma pinului, ca să cerceteze dacă nu era vreo capcană. Dar pădurea era pustie şi liniştită, aşa că eremitul se încumetă să se apropie. Pe cutia poştală era scris numele lui…

Un suflu de bucurie încălzi inima eremitului. Avea acum un punct de contact cu lumea, această cutie cenuşie lucrată

cu stângăcie, fixată într-un pin. Piittisjärvi îşi ţinuse promisiunea.

Dar o fi ceva înăuntru? Eremitului îi era teamă să deschidă capacul.

Dacă nu găsea nimic, singurătatea avea să-l apese încă şi mai mult.

Când deschise, avu fericita surpriză să găsească două ziare şi un plic gros, pe care o mână de femeie scrisese numele lui. Recunoscu scrisul consilierei horticole Sanelma Kăyrămo.

Eremitul se depărta la o sută de metri de cutia poştală, într-un loc unde pădurea era mai deasă, şi deschise plicul. Era o scrisoare frumoasă de dragoste. Huttunen o citi şi faţa i se lumină de bucurie. Capul i se înfierbântă, rândurile începură să-i joace în faţa ochilor plini de lacrimi, mâinile îi tremurau şi inima îi bătea nebuneşte. Ii venea să urle de bucurie şi de fericire.

Împreună cu scrisoarea mai era şi o broşură, pe a cărei copertă scria: Institutul naţional de învăţământ prin corespondentă Secţia de comerţ Sanelma Kăyrămo anexase scrisorii această broşură, care prezenta programul Institutului. Ii cerea iubitului ei destinatar: să nu o arunci, j i Gunnar, ci să o citeşti cu atenţie, fiindcă acum ai\par destul timp liber şi e important să nu rămâi inactiv. Un om trebuie întotdeauna să încerce, chiar şi în situaţii dificile, să-şi dezvolte cunoştinţele. Doar în felul acesta, fiecare finlandez poate să-şi dobândească fericirea şi succesul, contribuind totodată şi la binele ţării întregi.

Cu toate că până acolo erau douăzeci de kilometri, Huttunen ajunse la Casa de pe nisipuri doar într-o oră şi jumătate. Se trânti în adăpost şi reciti scrisoarea de dragoste a Sanelmei Kăyrămo. O reluă de multe ori de la cap la coadă până o învăţă pe de rost. Abia după aceea se hotărî să răsfoiască ziarele.

În ziare erau ştiri despre războiul din Coreea, în păduri îndepărtate din Asia se desfăşura o luptă complicată, care în

timpul verii părea să se fi transformat într-un război strategic. Huttunen îşi aminti că, în iarna trecută, americanii, coreenii şi chinezii fuseseră, rând pe rând, învingători. Acum frontul se stabilizase pe paralela 38 şi Uniunea Sovietică propunea tratative în vederea încetării focului. Articolul era însoțit de fotografia unui jeep plin cu ofițeri, cu artileria şi munții înalți în fundal. Sub fotografie scria că trupele O. N. U. patrulează neîntrerupt pe drumurile de aprovizionare cu alimente, pentru a împiedica ambuscadele. Drapelul ce flutura pe aripa jeepului era, totuşi, al Statelor Unite. Huttunen dorea ca părțile aflate în conflict să încheie armistițiul. Când avea să fie din nou pace în Coreea, avea să scadă vertiginos prețul lemnului în Finlanda. Cu 206 alte cuvinte, marii fermieri, în particular Siponen şi Vittavaara, vor înceta să se mai îmbogățească de pe urma sângelui din Coreea.

Erau câteva scurte ştiri şi despre jocurile olimpice, într-o vreme, Huttunen reuşise un salt de 3,90 metri cu o prăjină de plop şi sperase că va concura la această probă de atletism. Dar a izbucnit Războiul de Iarnă şi Olimpiada de la Helsinki a fost anulată din cauza luptelor.

Acum, când războiul se terminase demult, nici măcar jocurile olimpice nu le putea urmări. Dacă ar ieşi din pădure, ar risca să fie prins.

În ziar mai scria că sovieticii vor participa pentru prima oară la Olimpiadă. De ce nu? Îşi zise Huttunen. Probabil că erau buni la aruncarea ciocanului. Dacă te gândeşti cum lansau grenadele de mână la Syvări!

— Ar putea câştiga medalii la maraton, bombăni morarul, dar, pe biciclete, tot soldaţii finlandezi sunt mai sprinteni. Dac-ar fi şi proba de ciclism…

După ce termină de citit ziarele, Huttunen studie cu atenție broşura Institutului de învățământ prin corespondență. Erau elogiate, din toate punctele de vedere, avantajele acestui sistem de învățământ. Se spunea de pildă că „un om de afaceri întreprinzător şi eficace poate avea acces la o situație strălucită mult mai uşor şi mai rapid decât oricare persoană care lucrează într-un alt domeniu”.

Huttunen se gândi la meseria lui de morar. Era clar că mult mai uşor şi-ar fi câştigat pâinea ca om de afaceri, decât tot reparând o moarăveche. Unde mai pui ca nu în fiecare an erau grăunțe bune de măcinat; în toamnele geroase cerealele îngheţau pe câmp. Ar putea, bineînțeles, să continue cu joagărul, dar n-are bani să-l extindă. Se tot vorbeşte acum despre morile electrice, pentru care nu mai trebuie să plăteşti dreptul de a folosi o cădere de apă. Din acest punct de vedere, schimbarea profesiei era justificată. Dar, dacă țineai cont de situația în care se găsea morarul, cum ar fi putut să-şi găsească o slujbă în comerț, când el nici măcar propria moară n-avea dreptul s-o folosească Pe de altă parte, studiul putea fi un mod util de a-şi petrece timpul.

Huttunen era de acord că aşa trebuie să facă. Învățământul era exclusiv prin corespondență, se mai spunea în broşură. „Orice absolvent de şcoală primară poate urma cursurile, oriunde ar locui, orice vârstă ar avea, oricât de ocupat ar fi. Este destul să locuiască într-un loc unde

corespondența este distribuită regulat şi să studieze cc-i convine, atunci când are timp.”

O atare formă de învățământ fusese concepută parcă special pentru viața de acum a lui Huttunen. Că studia la moară sau în pădure, ce importanță avea? Piittisjärvi avea să-i ducă şi aducă corespondența şi nici nu era nevoie să vorbească cu domnii de la Institut.

La cină, Huttunen mancă o jumătate de cocos fript cu bobite roşii şi acrişoare de răchitele. Apoi se trânti pe patul din ace de brad, cu puşca în mână. Înainte de a adormi, mai citi o dată scrisoarea consilierei horticole.

Poate că, dacă Sanelma avea să-i mai scrie scrisori atât de înflăcărate, în viața lui avea să se petreacă o schimbare favorabilă, se gândi morarul, adormind în parfumul crengilor de brad.

Duminică, la Casa de pe nisipuri a eremitului sosiră oaspeți. Factorul poştal Piittisjärvi şi consiliera horticolă Kăyrămo veniră să-l salute pe Huttunen. Micuțul poştaş mergea în față, cu un rucsac enorm în spinare, înconjurat de un nor de țânțari şi urmat îndeaproape de consiliera horticolă, durdulie şi îmbujorată. Amândoi erau obosiți după această lungă plimbare şi-n plus consultanta avea amețeli. Dar, când îl văzu pe Huttunen, îi trecu dintr-o dată toată oboseala. Tânăra femeie se aruncă în brațele eremitului. Acesta simți fulgerător o nevoie aprigă să urle de fericire.

Piittisjärvi aşteptă răbdător până ce morarul îşi isprăvi urletul, apoi îşi drese glasul, întrebân-du-l pe un ton semioficial:

— Probabil că ai distilat băutura, nu-i aşa? Huttunen îl conduse pe poştaş până la groapa cu apa rece, în care se odihnea bidonul, îl scoase de acolo şi-i deschise capacul, punându-l sub nasul lui Piittisjärvi, ca să-i adulmece mirosul.

Micuțul bărbat îşi vârî capul cu totu-n bidon. Din vas se auzi o lipăitură fericită. Recunoscător, poştaşul îi explică lui Huttunen că avea şi el nişte daruri, aproape la fel de prețioase ca rachiul.

— Vino să facem inventarul, îl îndemnă Piittisjărvi pe morar.

Se întoarseră la reşedinţa morarului, unde Sanelma Kăyrămo pregătea cafeaua. Piittisjărvi goli rucsacul pe pământ, în interiorul adăpostului.

Erau acolo toate alimentele de care Huttunen avea nevoie: sare şi zahăr din belşug, un pachet de cafea, o pungă de făină, un kilogram de slănină, două kilograme de unt…; iar la urmă se rostogoliră peste acele de brad: o varză, câteva legături de morcovi, napi, mazăre, păstăi, sfeclă roşie, ţelină, varză de Bruxelles şi două-trei kilograme de cartofi noi.

Huttunen o privi cu tandreţe pe Sanelma Kăyrămo, care-i zâmbi timidă şi fericită.

— Să nu uiţi, Gunnar, să fierbi zarzavaturile astea… Deşi, date pe râzătoare sunt şi mai sănătoase. Toate sunt din grădina ta de legume, mai puţin varza şi ţelină.

— Oare cum aş putea să vă mulţumesc? Întrebă intimidat morarul.

II privi pe Piittisjărvi, care era un bărbat atât de firav, şi se gândi la ditamai încărcătura adusă de bietul om din sat până-n pustietatea asta.

— Trebuie să fi asudat cumplit cu maldărul ăsta de alimente-n spinare, spuse morarul.

Dar poştaşul protestă cu bărbăţie:

— N-a fost decât un rucsac cu nişte verze. Aminteşte-ţi de ziua când am alergat cu alam-bicu-n spinare tocmai din pădurile estice până la Movila Pumnalului… Aia da, a fost o adevărată pedeapsă! Dacă nu ar fi fost drojdia mea, aş fi lăsat totul baltă pe colina Reutu, sub nasul comisarului, crede-mă!

În buzunarele rucsacului mai erau: hârtie de scrisori, plicuri, un creion, o gumă, o ascuţitoare, o riglă, caiete, două cărţi, precum şi câteva fascicole de la Institutul de învăţământ prin corespondenţă.

Mai erau şi Gazeta Nordului şi o factură de la magazinul de articole de fierărie din Kemi pentru o curea de transmisie, pe care-o comandase în primăvară.

— Cam scumpă chinga asta! Constată Huttunen şi aruncă factura în foc.

— Cred c-arn să vă las singuri, porumbeilor! Anunță Piittisjărvi.

Vru să se retragă delicat, ca să-i facă curte bidonului cu rachiu, dar apa pentru cafea tocmai începuse să fiarbă şi factorul poştal fu nevoit să mai întârzie puțin. Sanelma Kăyrămo deschise pachetul de cafea, vărsând o cantitate bună peste apa clocotită. Piittisjărvi dădu pe gât dintr-o sorbitură porția lui de cafea fierbinte şi nu mai vru alta.

Scoțând aburi pe gură, îi anunță pe cei doi că se va întoarce peste două ore, apoi părăsi locul.

— Faceți ce vreți, le mai zise el, n-am venit aici să mă țin după voi!

A fost o duminică fericită. Vântul proaspăt al sfârşitului de vară alungase spre mlaştini țânțarii de pe creasta dunei acoperite de muşchi.

Soarele strălucea, pârâul Pumnalul susura liniştit, mirosurile tari ale mlaştinii pluteau în văzduh. Consiliera horticolă şi Huttunen au vorbit întruna, în special despre viitorul morarului, au suspinat, s-au îmbrățişat. Eremitul vru să meargă ceva mai departe, dar Sanelma Kăyrămo nu-i dădu voie. Morarul înțelese că Sanelmei îi era teamă să nu aibă un copil cu mintea deranjată. Ea îi 212 spuse că ar vrea să se căsătorească, dar ceva mai târziu, când lucrurile aveau să se clarifice. Dar un copil nu se încumeta să facă.

Sanelma Kăyrămo îşi imagina că mai târziu, după ce Gunnar avea să se vindece, va avea cu el un copil. Ea va face tot ce se poate ca Gunnar să se însănătoşească. După aceea, n-aveau decât să facă copii!

Dar dacă starea lui nu se va ameliora, ea nu va risca.

— Am putea adopta un copil, sau poate chiar doi, spuse Sanelma.

Putem să alegem nişte bebeluşi sănătoşi direct de la maternitatea din Kemi, nici nu-i nevoie să plăteşti pentru

asta. Sunt atâtea femei sărace, care n-au cum să crească un copil.

Huttunen încercă să înțeleagă. Ar fi, într-ade-văr, îngrozitor dacă oamenii ar fi catalogați drept nebuni încă de la naştere.

Apoi Huttunen îi spuse Sanelmei că intenționează să vândă moara. Se hotărî să-i scrie lui Happola, la Oulu. Poate că el ar putea aranja întrun fel vânzarea. Vara era pe sfârşite. Probabil că Happola plecase din spital, fiindcă deja se împliniseră zece ani de la Războiul de Continuitate.

Huttunen îşi aminti că Happola simulase nebunia puțin înaintea izbucnirii războiului.

Prin urmare, îi dictă Sanelmei o scrisoare pentru Happola. Apoi lipi un timbru pe plic. Îi dădea mână liberă lui Happola să medieze afacerea cum o şti.

După-amiaza, Sanelma pregăti o supă de legume şi o mâncară toți trei.

Pe feliile de pâine puse feliuțe de slănină şi salată proaspătă. Ca desert au avut compot de afine şi de alte fructedin pădure, precum şi zarzavaturi crude, în loc de farfurii, folosiră coajă îndoită de mesteacăn. Bărbații spuseră că masa era grozavă, iar Sanelma, cu obrajii îmbujorați de fericire şi emoționată, îşi dădea din când în când la o parte cârlionții naturali de pe frunte. Huttunen nu-şi mai putea desprinde ochii de la tânăra femeie, era atât de îndrăgostit că aproape se simțea rău. Nemaiputând să stea aşezat, începu să se învârtească în jurul focului.

După masă, oaspeții trebuiră să plece spre sat, fiindcă drumul era lung şi Piittisjärvi, deja cherchelit. Huttunen îi însoți. Din fericire, nu prea aveau mare lucru de cărat. Neobişnuită cu astfel de excursii prin pădure, Sanelma găsea că drumul era foarte obositor. Şi Piittisjärvi se simțea obosit, dar din cu totul alte motive. Huttunen merse ultima porțiune de drum între oaspeții săi, sprijinindu-i pe amândoi.

Piittisjärvi vorbea şi râdea tot timpul, iar Sanelma se apleca drăgăstoasă înspre morar. Ajunseră astfel la drumul-

mare, unde Sanelma şi Gunnar îşi luară rămas-bun. Cine ştie când mai aveau ocazia să se vadă? Amândoi promi-seră că-şi vor scrie, iar Piittisjärvi îi jură lui Huttunen că-i va expedia pe gratis scrisorile.

— Ce rost are să le mai pui la poştă şi să le timbrezi de pomană? Ce rost are să mai lingi timbrele? Eu sunt factorul poştal şi n-am să fac o poveste din atâta lucru, am să închid ochii, aia-i! N-are să moară Administrația Poştei şi Telegrafului, dacă Kunnari nu lipeşte timbre pe plicuri!

Rămas singur, Huttunen se îndreptă spre râul Kemi, împrumută o barcă şi trecu pe partea cealaltă. Traversă pădurile din est şi ajunse pe colina Reutu, unde aşteptă să se înnopteze.

Când se făcu miezul nopții, începu să urle. Mai întâi urlă cu glas înalt şi puternic, pentru a se face bine auzit până-n sat. Apoi făcu o pauză, ca să fumeze o țigară, spunându-şi că după ce vor auzi aceste urlete cei din sat aveau să-l caute pe colina Reutu şi pe malul pârâului Sivakka.

— Trebuie să ştii cum să urli, ca să-ți asiguri o retragere onorabilă.

După ce termină de fumat țigara, îşi reluă urletul. Se avântă în tonalități înalte şi tânguitoare, pe care le întrerupea din când în când cu altele, pe o voce gravă şi amenințătoare, ca un animal persecutat.

Răsuflă apoi uşurat.

— Doamne, ce bine-a fost! Îşi zise mulțumit morarul.

Era şi vremea, după atâtea zile de când nu mai uriaşe.

După ce urlă pe săturate, aşteptă în linişte rezultatele. Câinii din sat auziră chemarea şi începură să latre în cor. Nici un suflet nu mai dormi în acea noapte.

După ce-şi termină treaba, Huttunen plecă de pe colina Reutu. Când se lumină de ziuă, morarul ajunse la Casa de pe nisipuri, întins în adăpostul său, Huttunen îşi zise că viața era dură. Să mergi pe jos zeci de kilometri, să furi de două ori aceeaşi barcă, să tragi de două ori la rame, ca să traversezi râul Kemi, şi toate astea pentru ce?

— Am ajuns s-alerg toată noaptea doar pentru o singură urlătură! Îşi spuse scârbit morarul.

Vremea deveni ploioasă şi aspră. Viața de eremit ajunsese din ce în ce mai apăsătoare. Nopțile erau reci şi neguroase, iar zilele plictisitoare ca moartea. Singurul aspect mai bun al acestei vieți solitare era faptul că peştele trăgea la nadă mai bine ca înainte. In timp ce vara se sfârşea, cea mai bună perioadă de pescuit abia începea. Huttunen nu avea o putină în care să pună peştele la sărat. Aşa că ar fi fost fără sens să pescuiască prea mult.

Ploua continuu şi acoperişul de crengi al adăpostului începuse să alunece. Ca să-şi facă puțin mai acceptabile condițiile în care trăia, Huttunen desprinse bucăți mari de coajă de pe copaci, aşe-zându-le ca dranițele de pe acoperişurile hambarelor. Apa nu mai curgea în interior şi Huttunen se hotărî să întrețină toată ziua un foc de vreascuri la gura adăpostului. Dar timpul trecea foarte încet. Meditația îndelungată nu-l ocrotea câtuşi de puțin, fiindcă mai întotdeauna ideile care-i treceau prin minte erau lipsite de sens.

Aşa că Huttunen se apucă să cerceteze cărțile aduse de consiliera horticolă şi manualele Institutului de învățământ prin corespondență, începu cu cartea de medicină scrisă de H. Fabritius şi intitulată: Nervozitatea şi maladiile nervoase.

Pe coperta din spate era prezentată drept cea mai bună carte scrisă în Finlanda pe această temă. Interesat de subiect, Huttunen începu s-o răsfoiască şi ca să găsească o explicație pentru propria boală mintală.

La prima vedere, cele mai multe dintre descrierile bolilor nervoase semănau cu cazul lui. Se recunoscu, de exemplu, în capitolul Persoanele hipersensibile şi uşor iritabile. Capitolul acesta i se potrivea ca o mănuşă. In schimb, nu găsi nimic din comportamentul său în capitolul consacrat tulburărilor sexuale determinate de nervozitate. Organele lui sexuale erau în perfectă stare de funcționare!

Singurul obstacol în calea satisfacerii propriilor dorințe era teama consilierei horticole Sanelma Kăyrămo de a nu da naştere unui copil nebun.

În carte erau prezentate cazurile unor pacienți „obsesivi – altfel spus, atinşi de nevroze psiho-astenice". Huttunen admise că avea unele dintre simptomele evocate, dar nu se simțea totuşi psi-hoastenic.

Privind lucrurile în ansamblu, cartea nu răspundea câtuşi de puțin aşteptărilor cititorului, care nu putea afla de niciunde care era boala lui. Dar, făcând abstracție de acest aspect, cartea era interesantă, chiar amuzantă. Lui Huttunen îi plăcură, în mod deosebit, descrierile psihopaților. Cazul nr. 14 era de-a dreptul fascinant.

Un bărbat de vârstă mijlocie, care niciodată nu fusese plecat în afara granițelor Germaniei, obişnuia să parcurgă țara-n lung şi lat şi să țină conferințe. Pretindea că s-ar fi născut în Africa de Sud, la Pretoria, capitala Transvaalu-lui. Acest bărbat afirma că In timpul revolteicolonişti1or de origine olandeză numiți Boe. Ri, el ar fi săvârşit fapte legendare. Susținea că ar fi participat la patruzeci şi două de războaie şi că însuşi preşedintele Paul Kruger i-ar fi acordat, ca recompensă pentru meritele lui, titlul de baron. Cu ocazia conferințelor, el uindea cărți poştale ilustrate cu fotografia lui în ținută militară (vezi ilustrația nr. 3).

În fotografie, bărbatul purta o splendidă uniformă de ofițer. Avea un aer tare simpatic şi, după ce-i văzu poza, lui Huttunen îi plăcu foarte mult de el. Apoi morarul simți că se înăbuşă de indignare, când citi cum s-au purtat germanii cu acest om, care era atât de aproape de sufletul lui, în carte se spunea că poliția s-a amestecat în afacerile acestui bărbat şi l-a dus la un spital psihiatric, pentru a fi supus unui examen medical. Comisia medicală a pus diagnosticul: psihopat de tip mitoman şi aventurier. Cazul era studiat din punct de vedere finlandez de către Fabritius. El scria că bărbatul nu putea fi considerat criminal, dar că societatea nu poate tolera unui membru al ei să-şi câştige existența din conferințe publice

lipsite de conținut, chiar dacă aceste prelegeri sunt teribil de pasionante şi îi amuză pe ascultători.

Peste măsură de enervat, Huttunen zvârli cartea cât colo. Îşi putea imagina încercările prin care trecuse nefericitul om într-un azil psihiatric german în acea epocă. Spitalele germane de psihiatrie erau, fără îndoială, încă şi mai sinistre decât casa de nebuni din Oulu, unde era oricum un adevărat infern carceral.

În zilele următoare, Huttunen se avântă sâr-guincios în studiu. Făcu exercițiile de scriere propuse de unul din manualele Institutului de învățământ prin corespondență, citi capitolul consacrat propozițiilor principale şi subordonate, iar exemplele de juxtapunere şi de coordonare îl uimiră.

Sârguințu învinge destinul, sârguința te împiedică să dormi.

Noi plecăm în excursie şi stăm toată ziua în pădure.

Nu plecăm decât, dacă se încălzeşte.

Interesat mai mult de conținutul frazelor, decât de construcția lor, eremitul se gândea la excursii pe care nu le putea face, spunându-şi iritat că, în ceea ce-l privea, era obligat să rămână toată vara în pădure, oricât de frig ar fi. Comisarul Jaatila se-ngrijea de asta.

Apoi morarul se familiariza cu pronunția grupului de consoane ng, zâmbind amuzat că nişte oameni serioşi ca aceia care întocmiseră manualul îşi pierdeau timpul să formuleze reguli pentru lucruri atât de evidente. Dar cel mai bine înțelese subcapitolul referitor la pronunția consoanelor oclusive şi se distra pe cinste rostind cuvintele fără ocluziunea glotei. Râdea cu lacrimi de ce ieşise din asta, gândindu-se că, din fericire, nu-l putea auzi nimeni.

Cartea de Comerț şi drept comercial i se păru lui Huttunen ceva mai atractivă decât Ortografia, sintaxa şi fonetica, începu deci să citească manualul procurat de Sanelma Käyrämo. Autorii cărții erau LV.

Kaitila şi Esa Kaitila. Să fi fostrude? Se întrebă mai întâi morarul. Sau poate că erau soț şi soție.

Textul era arid, dar lucrurile erau clar explicate, putând fi înțelese cu uşurință. După instrucțiunile cursului prin corespondență, pentru prima lecție trebuiau citite doar primele douăzeci de pagini, dar, cum în fiecare zi ploua, Huttunen citi toată cartea, de la primul rând la ultimul. Apoi se apucă să răspundă la întrebări.

Una dintre întrebări cerea să se arate care este diferența practică între comerțul cu amănuntul şi cel cu ridicata. Huttunen îşi aminti de negustorul Tervola. După ce termină de scris răspunsul, îl completă cu următoarea observație personală: Aici, în satul nostru, la magazinul de vânzare cu amănuntul, negustorul Tervola vinde alimente bolnavilor mintal doar dacă este amenințat cu toporul. Se pot cumpăra mult mai uşor alimente dintr-un magazin de vânzare cu ridicata, decât din magazinul lui.

Foarte interesantă i se păru întrebarea: De ce nu plăteşte Banca Finlandei dobânzi pentru sumele depuse? În răspunsul său, Huttunen explică rolul de bancă centrală al Băncii Finlandei, conform textului lui Kaitila. Era cât pe ce să alunece într-un comentariu asupra atitudinii directorului de bancă Huhtamoinen, care, pe lângă că nu plătea dobânzile clienților, nu le plătea nici banii pe care aceştia îi depuseseră în bancă. Deci, se comporta şi mai despotic decât Banca Finlandei. Până la urmă, morarul hotărî să se abțină. Ce-avea a face Institutul de învățământ prin corespondență cu problemele lui financiare? Pentru moment, important era studiul, şi nu obiceiurile bancare ale lui Huhtamoinen.

Ce este o scrisoare de credit? Ce este o obligațiune?

Huttunen găsea termenii comerciali foarte pasionanți şi amuzanți.

Putea să-i memoreze fără nici o greutate. Ii părea rău că nu făcuse studii comerciale în tinerețe. Nu numai că obiectele de studiu erau uimitor de uşoare, dar cunoştințele în sine erau folositoare în viață.

Unde mai pui că, dacă un om de afaceri bogat s-ar fi apucat de urlat, ar fi fost mai uşor iertat decât un morar… In

orice caz, bine că mai putea învăța încă şi la vârsta asta!

Huttunen începu să se bucure cu anticipație, imaginându-şi ziua când Institutul de studii prin corespondență avea să-i înmâneze diploma de absolvent. Cursurile păreau nemaipomenit de uşoare. Poate c-ar putea până la Crăciun să le isprăvească. După ce-şi va desăvârşi studiile în pădure, le va fi mai greu oamenilor din sat să-l considere un nebun lipsit de importanță, într-o zi, ar putea, de pildă, să se ocupe de gestiunea unui mare magazin cu ridicata. Iar după aceea să fie din nou morar, dacă va găsi prin preajma magazinului vreo moară de vânzare.

Însă brusc Huttunen îşi aminti că nu putea obține un certificat de absolvire a cursului pe numele lui. Din prudență, se înscrisese la cursurile prin corespondență cu numele factorului poştal Piittisjărvi.

Deci diploma, dacă o va obține, va purta, bineînțeles, numele poştaşului. Lui Huttunen nu-i mai rămânea decât să se bucure de cunoştințele dobândite, ceea ce, la drept vorbind, nu prea însemna mare lucru.

Pe de altă parte, dacă priveai lucrurile din punctul de vedere al lui Piittisjârvi, el avea să obțină avantaje importante de pe urma cursurilor lui Huttunen. Omul ăsta cumsecade, care nu face nimic altceva decât să împartă scrisori şi să sugă rachiu, avea să se trezească într-o zi cu o diplomă comercială. Dacă Piittisjârvi va şti să se îngrijească de interesele lui, ar putea ajunge dirigintele poştei din sat. Mai ales că se zvonea că actualul diriginte al poştei nici n-ar avea studii. Huttunen încercă apoi să şi-l imagineze pe Piittisjârvi ca şef al oficiului poştal.

Aşezat în spatele unui birou imens, cu ochelarii pe nas, bătrânul va apăsa din când în când ştampila oficială pe diferite hârtii importante.

Tare mult îi plăcea eremitului povestea asta, dar o abandonă, cufundându-se din nou în lectura cărții celor doi Kaitila.

— N-are nici o importanță care dintre noi va ajunge un domn, Piittisjârvi sau eu, murmură morarul, în timp ce-şi verifica cunoştințele despre scont şi rescont.

Vineri, vremea s-a mai încălzit puțin şi ploaia a încetat. Huttunen îşi puse temele într-un plic, lipi timbrul poştal, apoi îi scrise o scrisoare consilierei horticole. După care plecă să-şi lase corespondența la biroul lui de poştă forestier. Acolo avea să găsească două numere din Gazeta Nordului şi, cine ştie, poate că şi altceva. Poate-i scrisese Sanelma Kăyrămo, Plecă spre cutia poştală, când se lăsă întunericul. Se apropie prudent.

Nu era nimeni. Locul nu fusese descoperit, în cutia poştală erau ziare şi o scrisoare de la Sanelma. Era o înflăcărată scrisoare de dragoste.

Dar femeia îi mai scria şi că, pentru a doua oară, un număr impresionant de bărbați din sat răscoliseră pădurile din partea de răsărit a râului Kemi, ca să-l găsească. Ii mai scrisese că, furios peste măsură, comisarul Jaatila îl spurcase în fel şi chip pe polițistul Portimo, fiindcă nu fusese în stare toată vara să dea de urmele lui Huttunen.

În Gazeta Nordului scria despre campionatul departamental de atletism, care avea să se desfăşoare duminica următoare pe terenul de sport din sat. Prefectul însuşi promisese că se va ocupa de organizarea competiției, fiindcă tocmai în ziua aceea avea să facă o inspecție prin toată comuna. Anunțul era completat cu programul campionatului şi cu itinerarul prefectului.

Huttunen hotărî să se ducă şi el să privească probele atletice. Ar putea urmări competiția de pe o colină. Se va urca într-un copac şi va privi cu binoclul lui Ervinen. Vocea crainicului din megafon n-o va putea auzi, dar n-are nici o importanță. Principalu-i să-i vadă pe atleți şi pe prefect.

— Unde mai pui că nici nu trebuie să plătesc bilet de intrare! Constată morarul.

Duminică Huttunen plecă din adăpostul lui de la marginea dealului încă de cu noapte, ca să ajungă în sat mai

înainte de a se deştepta oamenii din somn.

Fură şi de data asta o barcă de la mal şi traversă râul Kemi. Satul dormea. Era o zi rece şi întunecată de toamnă. Huttunen începu să caute un loc înalt, de unde să poată privi campionatul departamental de atletism, fără să fie văzut de nimeni.

În apropierea satului erau două deluşoare, dar acestea nu corespundeau exigenţelor lui Huttunen, fiindcă de pe primul nu puteai vedea decât olanele de lemn şi clopotniţa bisericii noi, iar celălalt oferea doar perspectiva turnului clădirii pompierilor, unde atârnau la uscat nişte furtunuri. Mai era şi a treia posibilitate: să urce în vârful colinei Reutu, dar aceasta era prea depărtată; nici binoclul lui Ervinen nu era aşa de puternic, ca să poţi vedea ceva de la o atât de mare distanţă. Locul ideal de unde ar fi putut observa desfăşurarea competiţiei era, fără îndoială, turnul pompierilor, dar nici nu se punea problema să urce acolo, fiindcă responsabilul serviciului de gunoaie din sat locuia la parterul clădirii. Singura posibilitate rămasă era clopotniţa bisericii noi. De ce n-ar încerca să ajungă acolo?

Huttunen traversă din câteva sărituri cimitirul pustiu şi ajunse în faţa bisericii. Cercetă toate uşile, însă erau închise, în spatele sacristiei se afla uşa care ducea la criptă, dar şi aceasta era zăvorâtă. Numai că, alături de uşa ce ducea la criptă, era o ferăstruică. Huttunen o împinse uşor şi nu era închisă. Se strecură pe acolo, ajunse în criptă şi trase batanta.

În cripta rece şi întunecată se simţea un miros puternic de pământ. La lumina unui băţ de chibrit, Huttunen cercetă cu privirea imensa grotă cu pereţi de pământ. Cine ştie, gândi morarul, poate că aici se păstra vinul de cuminecătură. Mai mult ca sigur c-avea să se-mpiedice de vreo grămadă de oase ale defuncţilor din altă vreme. Dar, cu toate că scapără o mulţime de beţe de chibrit, nu dădu de nici o sticlă de vin şi nici nu văzu vreun schelet chircit, în schimb, în criptă era o stivă de cărămizi pline de mucegai, o roabă şi o betonieră.

Deci locul se folosea ca depozit pentru materialele de construcții. Fără îndoială, niciodată nu fusese îngropat aici vreun om, fiindcă biserica fusese construită nu demult, la începutul secolului.

Uşa de la capătul scărilor era deschisă. După ce intră în sacristie, ajunse fără nici o problemă în imensa navă a bisericii. Pereții erau căptuşiți cu lambriuri albastru-cenuşiu de lemn. În ciuda semiobscurității din biserică, se putea vedea că vopseaua se jupuise şi căzuse în multe locuri. Din timp în timp, fermierii bogați din comună, atinşi de mania grandorii, obişnuiau să subvenționezeconstrucția unei biserici neobişnuit de mari, iar apoi, fiii lor nu reuşeau să o întrețină. Să fi fost din lipsă de credință sau din lipsă de bani? Huttunen n-ar fi ştiut s-o spună.

Nu se putu abține să nu urce puțin în amvon, îşi luă o mină de predicator şi trase un urlet vibrat, înspăimântat de ecou, Huttunen tresări, apoi cobori în goană scara amvonului, în spatele tuburilor de orgă, descoperi scara în spirală, ce ducea la clopotniță.

Trebuia să faci şapte rotații complete urmând scara, ca să ajungi la campanilă. Clopotnița-turn era o micuță încăpere hexagonală, de plafonul căreia atârnau două clopote, unul mic şi altul mare. Ferestre rotunde se deschideau spre cele şase părți ale hexagonului. Nu aveau sticlă, era de înțeles, fiindcă altfel, dangătele clopotelor nu s-ar fi putut auzi până departe. Când Huttunen privi spre pământ, simți o uşoară amețeală, într-adevăr, era înaltă biserica.

De la înălțimea amețitoare a clopotniței se vedea tot satul, cu colinele împădurite din depărtare, ce păreau albastre în lumina puțină a dimineții.

Dar cel mai bine se vedea terenul de sport, ca şi cum ar fi fost oferit pe o farfurie în fața ochilor spectatorului. Puteai urmări toate disciplinele atletice dintr-o privire. Nici n-ar fi putut găsi un loc de observare mai bun. Se uită cu binoclul spre nisipul terenului, în ceea ce-l privea, îşi zise el, era gata, campionatul putea să înceapă. Prindea în sfârşit să se

lumineze, era aproape de ora zece. Probele urmau să se desfăşoare peste o oră şi câteva minute. Eremitul se apucă să studieze programul pe care-l decupase din Gazeta Nordului. Imediat după discursul prefectului, începea competiția.

Campionatul se termina cu cursa de 3.000 de metri, 400 de metri garduri şi 100 de metri. Specialitatea lui Huttunen era 400 de metri garduri. In timpul războiului, la Syvări, Huttunen fusese campionul diviziei la această probă. Pentru acea victorie, fusese răsplătit cu cinci zile în plus de permisie, pe care şi le petrecuse în Sortavala. Acolo îşi pierduse el bocancii, în schimb, se întorsese pe front cu păduchi lați.

Din cimitir, ajunseră până la el nişte glasuri. Abia atunci îşi aminti Huttunen că era duminică. Era ora de începere a slujbei de dimineață.

N-avea nici o importanță, îşi spuse Huttunen. Era în siguranță aici, în clopotniță, ce treabă avea el cu biserica? Psalmii urmau să urce prin aer până la urechile lui, poate nu era rău să cânte şi el, ca să-şi mai omoare timpul. Abia după slujba religioasă începea partea mai atractivă a spectacolului, campionatul departamental de atletism.

Ue jos, din biserică, se auzeau tot felul de zgomote. Se tot deschideau şi închideau uşi, pardoseala scârțâia, cantorul acorda orga. Apoi lui Huttunen i se păru că aude paşi, urcând scara spre clopotniță. Să fi fost preotul? Ce dracu-l apucase şi pe ăsta să urce acuma-n clopotniță?

Huttunen se apropie de scară, să asculte. Nu fusese doar o părere, cineva se cățăra pe scară.

Într-o clipă, i se lămuri totul în minte. Sosea paracliserul, să tragă clopotele.

Situația era critică. N-avea unde să se ascundă în locul ăsta strâmt.

Paşii celui care urca se auzeau aproape. N-ar fi avut timp nici să sară pe fereastră. Rândaşul Launola urca treptele abrupte. Cum nu se aşteptase să fie cineva în clopotniță, nu avu timp să se apere, când Huttunen îi trase un pumn în cap. Se rostogoli pe scară, iar morarul alergă să-l salveze, îl luă în

brațe şi-l duse în clopotniță. Launola îşi pierduse cunoştința, dar respira regulat. Inima îi bătea în piept, nu avea nimic grav. Huttunen îi scoase cămaşa, legându-i-o căluş pe gură, apoi îi strânse mâinile la spate cu centura. După ce-l imobiliza astfel, îl duse în dreptul unei ferestre, ca să-şi revină. Respirând aerul rece al dimineții, rândaşul dădu repede semne de viață.

— Deci tu, diavole, o faci astăzi pe paracliserul? Îi şuieră Huttunen.

Terorizat, Launola confirmă cu o mişcare a capului.

— Şi unde-i paracliserul?

Launola făcu o grimasă din care morarul înțelese că paracliserul era bolnav.

— Deci tu trebuie să tragi clopotele astăzi? Rândaşul confirmă din nou, dând din cap. Huttunen se uită la ceasul de buzunar. Drăcia dracului, îşi zise neliniştit morarul, trebuia să înceapă slujba. Era taman timpul să fie trase clopotele. Dar ar fi fost o prostie să-l dezlege pe Launola. Rândaşul ar putea da semnalul de alarmă şi tot satul ar năvăli în clopotniță, să afle care-i pericolul anunțat. Huttunen hotărî deci că duminica asta, vrea, nu vrea, trebuia s-o facă pe clopotarul.

Încercă să-şi aducă aminte cadența obişnuită a clopotelor. Era o bătaie rară, doar lucrul ăsta şi-l amintea. Să fi avut o anumită melodie?

Morarul 228 n-avea nici cea mai vagă idee. Cel mai bine era să le tragă el în mod regulat.

Apucă frânghia clopotului mic şi trase energic. Clopotul se mişcă, ajungând la orizontală, după care reveni la loc. Huttunen trase încă o dată şi clopotul urcă până la capătul traiectoriei, iar când recăzu sună atât de tare încât morarul avu impresia că-i crăpaseră urechile. Cu cealaltă mână, Huttunen apucă de frânghia clopotului mare. Sunetul emis de acesta a fost încă şi mai teribil. Manevră în continuare clopotele în cadență, descătuşând dangăte într-un vacarm

îngrozitor. I se păru totuşi că-i chemase în mod mulţumitor pe credincioşii lui Dumnezeu la biserică.

Apoi avu o ezitare. Oare cât timp trebuia să tragă clopotele? Zece minute? Mai mult? Era o mare bătaie de cap să se ocupe de clopote şi, în acelaşi timp, să-l supravegheze pe Launola, să nu fugă.

Trăgea clopotele şi era leoarcă de transpiraţie. I se părea că formidabilul ecou clătina biserica. Oare până unde se auzeau aceste clopote infernale? Se întreba Huttunen, imaginându-şi cătunul îndepărtat unde sunetele nu ajungeau. Dacă tot nu se-auzea până-n Rovaniemi, oare cum erau chemaţi la slujba religioasă credincioşii din acel cătun uitat?

În mijlocul vârtejului de sunete, Huttunen aruncă o privire spre ceas şi văzu că mai era un minut până la ora zece. Hotărî să înceteze exact la zece, spunându-şi că, probabil, acesta era obiceiul. Trebuia, la un moment dat, să i se cedeze preotului rolul de frunte. Mai mult, morarul avea deja urechile înfundate de pe urma gălăgiei diabolice. La ora zece fix, Huttunen dădu drumul frânghiilor. Clopotul cel mic mai dăngăni de două ori, cel mare, o dată. Apoi, o linişte celestă cobori peste clopotniţă.

Puţin timp după aceea, imnuri înflăcărate se înălţară spre cer.

Credincioşii nu remarcaseră nimic neobişnuit, chiar dacă Huttunen era cel care făcuse pe clopotarul. Predica preotului nu se auzea prea bine, dar morarul era mulţumit şi cântă împreună cu toată lumea psalmul final. Când serviciul religios se sfârşi, toţi credincioşii ieşiră din biserică, îndreptându-se spre terenul de sport. A fost ciudat că nimeni n-a umblat cu cheta prin biserică; paracliserul era bolnav, iar înlocuitorul lui, ostatic în clopotniţă. Dar niciunul dintre enoriaşi nu s-a plâns că n-a dat bani. Doar Huttunen îşi simţea cugetul vinovat Acum, din cauza lui, nişte copii din cine ştie ce ţară păgână aveau să fie lipsiţi de banii pe care parohia i-ar fi putut trimite, pentru a fi creştinaţi. Şi îşi

promise morarul că, atunci când va deveni un om de afaceri bogat, va despăgubi atât parohia, cât şi misiunea evanghelică.

Megafonul de pe stadion începu să urle. Huttunen se apropie de fereastră şi puse binoclul lui Ervinen la ochi. Văzu un grup de sportivi îmbrăcați în trening şi câteva sute de spectatori. Pe cealaltă parte a terenului de sport, aproape de linia de sosire, exista un spațiu împrejmuit, unde erau aşezate câteva scaune. In primul rând stătea prefectul comunei, înconjurat de notabilitățile satului: comisarul, preşedintele consiliului rural, doctorul Ervinen, preotul şi câțiva dintre marii fermieri, printre care Vittavaara şi Siponen. 230

Primul venise la sărbătoare împreună cu nevasta, cel de-al doilea sărbătorea evenimentul de unul singur.

Huttunen căuta să o vadă pe consiliera horticolă Sanelma Kayrămo.

Parcurse sistematic mulțimea şi, în sfârşit, o recunoscu pe consultantă; stătea pe partea de dinafară a stadionului, pe o ridicătură din apropierea cimitirului plantată cu pini, într-un grup de femei tinere cu eşarfe şi fuste multicolore. Huttunen fu atât de bucuros că reuşise s-o vadă pe Sanelma, că abia se putu împiedica să nu-i trimită un urlet de salut.

Prefectul începu să vorbească, în clopotniță, vorbele lui ajungeau de două ori, din cauza unui ecou care dubla microfonul. Ca şi cum prefectul s-ar fi îngânat pe el însuşi. Oratorul sublinie rolul sportului în dezvoltarea simțului moral şi-i îndemnă pe săteni să concureze de fiecare dată când li se oferea ocazia. Mai vorbi despre despăgubirile de război pe care Finlanda fusese obligată să le plătească, numind performanță sportivă efortul pe care tot poporul finlandez trebuise să-l facă pentru achitarea datoriei.

— Dacă trenurile care transportau datoriile de război aveau întârziere de o secundă – ce zic eu, o zecime de secundă —, când ajungeau la frontieră, destinatarul cerea imediat dobânzi foarte mari. Fie acest exemplu un imbold

pentru tineretul nostru sportiv, ca să nu întârzie la linia de sosire!

Apoi prefectul aminti de Olimpiada care urma să se desfăşoare în vara următoare la Helsinki, exprimându-şi speranța că şi sportivii din acest sat vor putea participa, aducând Laponiei numeroase medalii de aur şi de argint. După ce prefectul îşi isprăvi discursul, competiția începu.

Rândaşul Launola se târî până la Huttunen, dându-i de înțeles că voia să urmărească şi el concursul. Ueşi îi era tare antipatic rândaşul, Huttunen se dădu într-o parte, lăsându-i loc să poată privi de la fereastră. Recunoscător, nefericitul suplinitor de clopotar începu să privească avid proba de aruncare a suliței. Chiar în clipa aceea, un bărbat din Kantojărvi lansă suliță. Fiindcă săgeata căzu în îngrăditura unde se afla prefectul, ghinionistul atlet fu descalificat, deşi aruncarea lui fusese cea mai bună. Saltul cu prăjina se făcu cu prăjini ultimul răcnet, din bambus. Huttunen se aştepta la mai mult şi fu supărat că învingătorul probei nu reuşise să sară mai mult de 3,45 metri. Când îi fu înmânată cupa de campion al probei, Huttunen nu mai putu răbda şi răcni din clopotniță:

— Nevolnicule!

Celor din public şi invitaților de onoare li se păru că răcnetul venise din cer, de aceea toți îşi ridicară privirea spre norii din care probabil că/use. Chiar în momentul acela, două ciori cenuşii sosite dinspre cimitir zburară în derivă deasupra stadionului, croncănind batjocoritor.

Prefectul şi ceilalți spectatori îşi întoarseră privirea de la ele, continuând să urmărească probele.

Huttunen se uită cu mare interes la proba de 400 metri garduri. Nu participau la ea decât trei concurenți şi fotoreporterul de la Gazeta Nordului, care alerga alături de aceştia cu impermeabilul fluturând în vânt, făcând în acelaşi timp şi fotografii. Huttunen consideră că această probă încrâncenată a fost câştigată de fotoreporter, care 232 ajunsese al doilea la linia de sosire, învingătorul propriu-zis

îşi izbise atât de tare genunchiul de ultimul obstacol, încât, odată ajuns la linia de sosire, trebui să fie cărat pe braţe până la ţarcul oficialităţilor.

Doctorul Ervinen făcu mai întâi o reverenţă în faţa prefectului, după care-i dădu jos pantalonii învingătorului, ca să vadă în ce stare îi era genunchiul. Apoi un urlet de durere sfâşie aerul.

Huttunen şi Launola urmăriră campionatul de la început până la sfârşit. Mult mai mult decât pe învingătorii probelor, Huttunen o privi pe consiliera horticolă Sanelma Käyrämo, al cărei păr blond flutura în vântul verii ce amurgea.

După programul oficial, prefectul fu invitat la comisarul Jaatila. Sauna comisarului de la malul râului Kemi fusese încălzită special în onoarea invitatului, iar pe verandă aşteptau gustări şi cafea. Din suita prefectului, în afară de comisar, mai făceau parte şi doctorul Ervinen, preotul, preşedintele consiliului rural şi directorul de bancă Huhtamoincn. Învăţătorul nu fusese invitat, în schimb Vittavaara era acolo, fiindcă el era fermierul cu cele mai întinse pământuri, iar conjunctura Coreei îl îmbogăţise încă şi mai mult.

Discuţiile se învârtiră în jurul războiului din Coreea, Olimpiadei de la Helsinki, indemnizaţiilor de război, industrializării Laponiei şi tăierii pădurilor, care în sfârşit începuse şi în domeniul public.

— Bunăstarea poporului nostru va creşte, anunţă profetic prefectul, pe când ieşea în pielea goală din apa râului Kemi.

După ce importanţii oaspeţi ieşiră din saună, fură invitaţi în salon, unde comisarul desfăcu dopul unei sticle micuţe de coniac, oferind tuturor câte un păhărel de băutură. Doar câte unul, fiindcă, din păcate, prefectul era prea sobru.

— Aproppon, spuse prefectul... Până-n Rovaniemi a ajuns vestea că la voi în sat e unul care refuză să fie îngrijit la azilul de nebuni din Oulu. Se povesteşte că are obiceiul să-şi petreacă nopţile urlând.

Comisarul îşi drese glasul, încercând să mai micşoreze din gravitatea cazului. Afirmă că în mai toate satele nu lipseau nebunii.

Dar doctorul Ervinen şi fermierul Vittavaara, înfierbântați de coniac, se întrecură între ei să povestească despre morarul Gunnar Huttunen.

Descriscră în detaliu toate relele înfăptuite de morar, afirmând că bărbatul acesta era periculos, înarmat şi teroriza tot satul. Nu se putea face nimic împotriva lui.

Comisarul încercă să diminueze dimensiunile afacerii. Explică că omul nu era propriu-zis periculos, ci doar puțin nebun şi slab de înger!

N-avea nici un rost să-i iei în serios toate manifestările.

— La urma urmelor, mai spuse comisarul, aş putea afirma că morarul nostru e bântuit de o nebunie amuzantă; este, fără îndoială, neliniştit, dar absolut inofensiv şi, pe deasupra, pare a fi un bărbat conciliant.

Dar prefectului i se păru că ascultase destule despre morar şi-i tăie vorba:

— Dar nici nu se pune problema să fie lăsat să hoinărească liber prin pădurile departamentului meu un om cu mintea scrântită, înarmat şi aparent extrem de periculos. Domnule comisar Jaatila, dumneavoastră trebuie să fiți mai activ! Fără nici o amânare, acest om trebuie prins şi dus la spital. Pentru astfel de indivizi, societatea e dotată cu locuri potrivite comportamentului lor.

În clipa în care prefectul încetă să vorbească, dinspre colina Reutu se auzi un urlet prelung şidescurajant. F'ereastra încăperii era întredeschisă. Prefectul se ridică, deschi/ând-o larg, sa audă mai bine. Fața i se transfigura de emoție.

— Un lup? Nu-i aşa că-i un urlet de lup? Întrebă el surprins.

Comisarul se apropie de fereastră, se prefăcu că ascultă şi dădu s-o închidă, spunând:

— Bineînțeles, este un lup… Un lup solitar, probabil a trecut frontiera încoace. Dar este inofensiv în acest anotimp.

Prefectul nu-l lăsă să închidă fereastra şi explică entuziasmat că era pentru prima oară în viața lui când auzea urlând un lup autentic în mediul lui natural.

— E cea mai frumoasă zi din viața mea, afirmă prefectul. Aşa că, mai toarnă coniac, comisare, ca să închin pentru acest eveniment excepțional!

Dar Ervinen sparse entuziasmul prefectului, cu o replică otrăvită:

— Dar nu-i nici un lup! Cunosc eu prea bine glasul pacientului meu.

E morarul care urlă la lună!

Vittavaara confirmă spusele doctorului, completând:

— Întotdeauna a chelălăit aşa. El e Huttunen, nicidecum un lup obişnuit! Nu mă îndoiesc că şi tu l-ai recunoscut, Jaatila.

Comisarul admise că, dacă-I ascultai mai bine, într-adevăr, urletul amintea mai mult de stilul morarului, decât de cel al unui lup ordinar.

Prefectul era opărit de indignare. După părerea lui, era de necrezut că un astfel de om, care terorizează un sat, era tolerat. De ce nu fusese imediat arestat?

Comisarul îi explică că, până n-avea să înceapă înghețul, morarul era imposibil de găsit. Ar fi nevoie de prea mulți oameni, de câini dresați şi de mult noroc… Iar în sat nu are decât un polițist, Portimo, care nu poate face față unei astfel de situații şi căruia îi scăpase morarul din mână de multe ori. Pentru moment, nu era altceva de făcut decât să-l lase pe morar să urle. La toamnă, după ce vor cădea primele zăpezi, va pune el capăt acestei poveşti. Dar până atunci, nu era nimic de făcut.

Prefectul nu-i împărtăşea părerea.

— Am să vă trimit oameni şi câini din regimentul de grăniceri al diviziei de frontieră din Rovaniemi, îi promise el. Vă asigur că ei îl vor scoate pe nebunul vostru din pădure.

Dacă dumneavoastră, domnule comisar Jaatila, nu aveți destui oameni şi câini aici, am să mă ocup personal de problema asta!

Se închise fereastra. I se servi cafea prefectului. Iritat, comisarul Jaatila stătea aşezat pe fotoliul său de nuiele. Modul cum îşi exercita funcția fusese amplu criticat. De vină erau numai doctorul Ervinen, care nu-şi putea ține un pic limba-n gură şi imbecilul ăsta de…

Vittavaara. Bineînțeles că şi diavolul principal, Huttunen.

După un moment, comisarul îi spuse prefectului că problema ar putea fi rezolvată şi paşnic, printr-un intermediar, care să vorbească cu morarul.

— Oare omul acesta n-ar putea fi iertat într-un fel sau altul? I-am transmite că poate să iasă din pădure, că nu va fi acuzat pentru greşelile din trecut şi că nu va fi trimis la spital. Suntsigur că, odată revenit la o viață civilizată, se va calma. I se poate cere chiar şi o promisiune scrisă că nu va mai asurzi niciodată urechile consătenilor cu urletele lui. Consiliera horticolă a lăsat de înțeles că păstrează legătura cu morarul. Am putea astfel radia aceasta afacere de pe ordinea de zi.

Prefectul reflectă un oarecare timp la această propunere, dar sfârşi prin a o respinge.

— Nu, nici vorbă, hotărî prefectul. Poate fi amnistiat un criminal, nu-i nici o problemă. Dar cum să amnistiezi un nebun? Nu stă în puterea autorităților să facă aşa ceva. Afacerea este simplă, omul acesta trebuie dus imediat la spitalul psihiatric, unde va rămâne pentru totdeauna. Nu permit nici unui om să urle în pădurile din departamentul meu!

Din vestibul se auziră glasuri. Apoi intră servitoarea, anunțându-l pe comisar că un oarecare Launola voia să-i vorbească. Comisarul se duse în vestibul, să-l întâlnească pe rândaş. Din salon, prefectul auzi rostindu-se de mai multe ori numele morarului. Ii chemă pe comisar şi pe rândaş.

— Spune-mi, tinere, i se adresă comisarul rân-daşului, ce ştii despre acest morar Huttunen?

Launola îl salută cuviincios pe prefect şi începu prin a relata cum ajunsese el să-l înlocuiască pe paracliserul parohiei.

— Clopotarul e foarte bolnav. Are emfizem pulmonar şi zace în pat.

Medicamentele prescrise de… Doctorul Ervinen nu-l ajută la nimic…

Dar n-are nici bani să meargă la alt doctor.

Ervinen bombăni:

— Treci mai bine la subiect, Launola! Ce treabă are domnul prefect cu plămânii răpciugoşi ai clopotarului?

Launola povesti că, în acea dimineaţă, când urcase el să tragă clopotele, Huttunen îl aştepta în clopotniţă.

— Kunnari m-a tăbăcit în bătaie şi m-a legat fedeleş, ca să nu pot nici fugi, nici striga. Apoi a tras clopotele, iar după ce s-a isprăvit slujba, am privit împreună campionatul. L-am văzut din clopotniţă şi pe don prefect.

Launola mai povesti că Huttunen îl ţinuse prizonier toată ziua. Abia spre seară coborâse cu el din clopotniţă, după care-l închisese în cripta bisericii, de unde Launola fugise pe fereastră.

— Altceva nu mai am de povestit, anunţă rân-daşul.

I se permise să plece, iar când uşa se închise în spatele lui, prefectul spuse cu asprime:

— Când un om are asemenea purtări şi o atât de neobişnuită obrăznicie, trebuie imediat prins, chiar şi cu armata. Oare există un sacrilegiu mai înspăimântător? Un nebun să tragă clopotele, pentru a-i chema pe credincioşi în casa Domnului!

Prefectul deschise din nou fereastra salonului. Colina Reutu era tăcută.

Huttunen plecase spre adăpostul lui de lângă mlaştini.

Trecură câteva zile. La bordeiul lui Huttunen de la marginea dealului îşi făcu apariţia o bună cunoştinţă de-a

morarului: Happola. Huttunen stătea lungit în adăpostul său şi citea din cartea celor doi Kaitila, când deodată pițigoii moțați, ce stăteau de multă vreme cocoțați pe acoperiş, îşi luară zborul, distrăgându-i atenția. Aşa se face că morarul îşi întâmpină oaspetele cu puşca în mână. De cum îl recunoscu pe fostul lui coleg de la casa de nebuni, îl şi întrebă:

— Cum se face c-ai ajuns aici?

— Doar tu mi-ai scris, îi răspunse Happola. E o adevărată excursie.'

Pentru zilele noastre; s-ar părea că locuieşti cam departe de drum.

Explicațiile din scrisoarea ta au fost clare. Doar cu căutatul cutiei poştale am pierdut mai mult timp.

Happola avea un aer vesel şi era într-o formă foarte bună. Era îmbrăcat cu o haină de piele nou-nouță şi cu un pantalon de călărie, garnisit pe şezut cu saftian. In picioare purta cizme cu carâmbi înalți.

Huttunen puse ibricul pe foc şi tăie pâine şi slănină pentru oaspete.

După ce bău prima cană de cafea, Happola trecu la lucrurile serioase.

Ii explică că plecase de două zile din Oulu, că verificase în ce stare era moara lui de la Gura cu apa repede, iar noaptea dormise la Kemi. 240

— Ieri şi azi am cercetat-o.

— Ți-a plăcut? Nu-i aşa că e în bună stare? Îl întrebă nerăbdător morarul.

Happola recunoscu că, la prima vedere, n-avea nicidecum aerul că ar fi în stare proastă. Toată moara era proaspăt vopsită, stăvilarul i se păruse a fi solid, roțile de apă îi lăsaseră o impresie bună. Insă nu era prea sigur în ceea ce priveşte cureaua de transmisie. Huttunen îi spuse că comandase astă-primăvară o nouă curea de transmisie pentru moară, probabil că acum se găseşte în depozitul gării. Oricând o poate ridica, doar să plătească factura emisă de magazinul cu articole de fierărie din Kemi.

Happola mai spuse:

— Eu nu mă prea pricep la pietrele de moară, dar piatra de moară pentru gris mi s-a părut că e mai nouă decât cea pentru făină. Şi, după cum bine ştii, morile de gris nu sunt deloc rentabile.

— Nu-ți face griji! Îi spuse morarul. Piatra alergătoare pentru făină mai ține mulți ani de-acum încolo.

— Ce-i mai rău la moara asta a ta e că buştenii de la baza clădirii sunt cam putrezi. Pe partea de sud ar trebui schimbați cel puțin trei. Mai este lemn putred şi la extremitățile canalului de aducțiune. Am încercat cu cuțitul şi-a intrat tăişul până-n plasele.

Şi Happola îi arătă pe degetul arătător cât de mult intrase în lemn lama cuțitului.

Huttunen admise că avea dreptate şi spuse că peste câțiva ani trebuiau neapărat înlocuite două rânduri de buşteni de pe peretele din partea roțiide apă. Dar, cum moara era construită pe piloni, înlocuirea lemnului putred nu era mare lucru.

— E de ajuns să ridici buştenii la nivelul pilonilor cu un levier şi să-i strecori pe cei noi dedesubt. După asta nu mai e nimic de făcut, îi dai doar drumul morii să se aşeze la locul ei. Pentr-un tâmplar, este o treabă de-o xi sau două.

— Dar chestia asta are importanță pentru stabilirea prețului de vânzare, îi spuse Happola. Şi nu uita că, de fapt, eu n-am nevoie de moară, fiindcă nu m-am ocupat niciodată de cereale.

Apoi Happola oferi un preț. Era cam mic, cu banii ăştia puteai cumpăra doar o căsuță modestă sau doi-trei cai cu atelaje şi harnaşamcnt. Huttunen fu totuşi nevoit să accepte prețul de cumpărare, fiindcă-n pustietatea în care trăia nu se prea înghesuiau mulți să-i cumpere moara. Bărbații dădură mâna, încheind târgul.

Afacerea era clară. Happola promise că-i va trimite banii de îndată ce notarul va autentifica actul de vân-zare-

cumpărare. II asigură pe morar că avea să se ocupe de hârtii imediat după ce va pleca din sat.

— Cunosc un notar în Kemi, dar, chiar dacă am încredere în tine, trebuie să verific mai întâi ipoteca, spuse Happola cu un aer foarte mulțumit că cumpărase prima moară din viața lui.

Apoi bărbații depanară amintiri de la casa de nebuni. Huttunen îl întrebă cum de reuşise să scape din spital.

Trăsăturile feței lui Happola se înăspriră, când îşi aminti de afacerea asta.

— Porcăria dracului, mi-am pierdut atâția ani de pomană la balamuc!

Ultimii cinci ani au fost absolut inutili!

Happola îi relată că în ziua când se împliniseră exact zece ani de când fusese internat în spital, se dusese direct în cabinetul doctorului, îi povestise toată istoria şi-i spusese că era perfect sănătos. La început, nu a vrut să-l creadă, dar până la urmă, când îi dezvălui viața lui dublă

— În spital şi în oraş – nu avu cum să se împotrivească lucrurilor evidente. Dimpotrivă, acceptă că Happola era sănătos la minte. Dar, ca să-i dea drumul din spital, îi impuse nişte condiții.

— Imbecilul ăla, să-l ia dracu', altceva mai bun de făcut n-a găsit decât să-l cheme pe intenden-tul-şef al spitalului, care mi-a spus că instituția lor nu întreține pe gratis oamenii sănătoşi. Ima-ginează-ți, mi-a pus sub nas o notă de plată pentru ultimii cinci ani de spitalizare, amenin-țându-mă că, dacă nu o plătesc, nu ies din spital. Apoi m-au aruncat la izolare, într-o celulă capitonată şi m-au amenințat cu cămaşa de forță dacă nu plătesc banii.

Happola întrebă cu ce drept i se cerea să plătească cinci ani de spitalizare, cu alte cuvinte hrana şi tratamentul. I se răspunse că normal era să plătească pentru zece ani, dar i se făcuse un rabat pentru hrana şi cazarea primilor cinci ani, deci o concesie. Aşa se face că Happola plăti tratamentul pentru toată perioada cât fusese internat.

— Măi, dar factura era, într-adevăr, diabolică. Ce tip cinic intendentul ăsta! Şi meschin! Masa era la preț de restaurant, cu mic dejun, prânz şi cură de sănătate. Iar patul! Ca şi cum m-aş fi lăfăit cinci ani la hotel.

În plus, a trebuit să achit toată suma o dată. Imediat după ce-amscăpat de-acolo, am lăsat afacerea s-o descurce avocatul meu, iar procesul va avea loc la iarnă. Dar a trebuit să plătesc şi am plătit.

Happola era plin de amar. Ii aduse aminte morarului de mâncarea de la azil.

— Gândeşte-te, le-am mâncat terciul timp de zece ani! Am impresia că tu nu te prea omorai după zeama aia, dar eu m-am îndopat. Şi Doamne Dumnezeule, la ce preț!

— Adevăru-i că nu era prea bună mâncarea, recunoscu Huttunen.

Îşi aminti de hrana principală a spitalului, o fiertură de fulgi de ovăz care se dă la vite, plină de cocoloaşe, de regulă rece. Uneori, în terciul ăla găseai şi spice întregi.

— In felul ăsta sunt despuiați oamenii de către instituțiile publice, spuse cu necaz Happola. Din fericire, războiul din Coreea nu s-a terminat. Am vândut şaisprezece hectare din pădurea mea de la Kiiminki. Ce-am câştigat de-acolo, am plătit la spital. Dar mi-au rămas destule beneficii, ca să te pot ajuta în privința morii. Am un potențial cumpărător la Kajaani, că doar n-o cumpăr să stea nefolosită.

Huttunen îl întrebă despre foştii lor colegi de cameră.

— Cum îi ştii, îi răspunse Happola. Mai puțin Rahkonen, care a murit la începutul lui iulie. Tipul ăla care stătea de dimineața până seara pe patul lui, cu fruntea încrețită, într-o seară a căzut şi a murit fără să spună nici un cuvânt. Peste câteva zile, în locul lui a fost adus un nebun prea vesel, genul de om care râde din nimic. Dar de băiatul acela slăbuț, îți aminteşti? 244

Sărmanul băiat, a suferit mult că tu ai fugit. Săptămâni de-a rândul a întrebat când o să te întorci. O ştii pe femeia de serviciu, care țipa atât de tare? A fost transferată la pavilionul

de femei. Dar, cum era atât de spurcată la gură, nebunele n-au mai putut să se abțină şi-au bătut-o cumplit. Are acum un picior zdrobit şi încă mai zace la infirmerie. I-au rupt bine oasele, până la Crăciun nu mai mătură ea la nebuni! În camera noastră au adus o putoare de bărbat să mătură. Nu spunea nimic rău, e drept, dar nici nu făcea nimic.

— Şi doctorul?

— Freacă ochelarii, îi răspunse Happola. Dar, într-adevăr, a explodat când i-am spus că am simulat nebunia. A început să strige şi să zbiere.

Nu s-a calmat până nu l-au amenințat infirmierii cu cămaşa de forță. A fost dură pentru el lovitura asta. Eu îl înțeleg. Să îngrijeşti timp de zece ani un bărbat pe care-l crezi nebun şi la urmă ăla să-ți dea cu tifla!

— El însuşi era bolnav de nervi.

— Mie-mi spui? Cel mai nebun doctor din Finlanda.

Apoi morarul îi arătă lui Happola tot ce-avea: prada de război de la Ervinen, puşca, alambicul de rachiu al lui Pittisjärvi. Îi povesti despre viața şi preocupările lui. Îl asigură că existența lui, dacă țineai cont de circumstanțele vitrege, nu era atât de rea. Ca să supraviețuiască în condițiile astea, la iarnă avea să-i fie mult mai greu. După ce-o să cadă zăpada, le va fi mai lesne autorităților să-i descopere vizuina. Aşa că va trebui să se mute ceva mai departe şi să-şiconstruiască o cabană. Cu condiția să se rezolve problema banilor.

— Viața în această singurătate c destul de dură, mai spuse morarul.

Apoi îi povesti că începuse să se ocupe de studii comerciale, îi arătă cărțile Institutului de învățământ prin corespondență şi folosi termeni din lumea oamenilor de afaceri. Happola îl ascultă cu interes.

— Dacă n-ai avea statutul ăsta de nebun oficial, am putea lucra în tandem, îi spuse Happola. Deşi nu m-am ocupat niciodată de comerț, de vânzarea cu ridicata aş fi interesat. Continuă cursul şi vom vedea după aceea. Am putea deschide la Kemi sau la Oulu un mare magazin de

vânzare cu ridicata. Eu m-aş ocupa de clienți, iar tu de gestiune şi de afacerile curente.

Morarul îl servi pe Happola cu saramură de lostriță. După masă, îşi însoți colegul de ospiciu până la drumul mare. La despărțire îşi strânseră îndelung mâinile.

— Am să-ți scriu despre cumpărarea morii în zilele următoare. Iar banii îi vei primi când vor fi semnate hârtiile, n-avea nici o grijă!

Mulțumit, Huttunen se întoarse la adăpostul lui. De multă vreme nu se mai simțise atât de liniştit, de luni de zile îşi pierduse orice speranță.

Studiile avansau; poate va reuşi să plece împreună cu Sanelma Kăyrămo într-o altă țară, să înceapă o nouă viață.

Săptămâna următoare, Piittisjărvi ajunse din nou în adăpostul lui Huttunen, aducându-i scrisori şi zarzavaturi, în scrisoare, consiliera horticolă Sanelma Kăyrămo îl sfătuia pe morar să nu mai urle, fiindcă însuşi prefectul a promis că, de nu va înceta cu zbieretele şi ravagiile, va aduce armata să-l aresteze. La sfârşit, Sanelma Kăyrămo îi mărturisea că este îndrăgostită. Iubirea ei era disperată şi aprinsă, aşa îi scria consultanta, subliniind totodată importanța studiilor comerciale.

Şi îl încuraja pe morar să mănânce rădă-cinoasele trimise prin Piittisjărvi, ca pe o salată, după ce le va fi răzuit cu cuțitul. Factorul poştal mai avea o scrisoare importantă de la Happola. Huttunen o deschise cu entuziasm, crezând că vânzarea morii era deja un lucru rezolvat. Nu-i mai rămânea decât să semneze şi să încaseze banii.

Dar, când citi scrisoarea, decepția eremitului fu cumplită. Happola îi scria că nu poate cumpăra moara, fiindcă era deja confiscată de Consiliul de Ajutor Social al comunei. Huttunen fusese declarat iresponsabil şi nu avea nici un drept de vânzare sau de ipotecare a bunurilor sale.

În aceste condiții, scria Happola, nu se poate face nici un fel de afacere, încearcă să vorbeştipentru ridicarea interdicției de vânzare, şi îți voi cumpăra moara.

Vezi cum te descurci! Happola.

Huttunen îşi puse țeava puştii în gură şi vru să tragă. Piittisjarvi încercă să-l liniştească, îi spuse că era o nebunie să se sinucidă tocmai acum.

— Dacă te vei omori, domnii ăştia din sat vor fi taman mulțumiți.

Huttunen medita la vorbele factorului poştal, găsindu-le juste.

— Am să dau foc la moara asta a Satanei, să-mi iasă din cap o dată!

Strigă morarul.

Îşi puse puşca pe spinare şi, luându-şi elan, porni repede înspre sat.

Piittisjarvi încercă să se țină după el, dar morarul parcursese deja jumătate din mlaştina Pumnalului. Apoi eremitul dispăru în inima pădurii. Dacă Huttunen va ajunge în starea asta în sat, îşi zise Piittisjarvi, avea să iasă un tărăboi de toată frumusețea.

— Şi-unde mai pui c-are şi puşca…

Era după-amiază şi picioarele morarului se înfundau în smârcurile mlaştinii. Când ieşi la drumul mare, lăsă dâre în urma lui, de la noroiul care se desprindea de pe cizme. Trecu de gară, traversă c-o barcă de împrumut râul Kemi şi o porni direct spre moară. Din mers, jupui nişte scoarță de pe trunchiuri de mesteceni. Când ajunse la moară, era foarte transpirat. Trase cu putere, deschizând uşa prinsă-n cuie, apoi se duse în camera din catul morii. Alese un braț de lemne uscate de lângă vatră, tăie cu cuțitul o mână de aşchii şi coborî cu lemnele în moară, punându-le pe podea între pietrele alergătoare. Scoase cutia de chibrituri din buzunar. Dădu să aprindă un băț, dar era atât de nervos, că bățul se stinse imediat între mâinile care-i tremurau de furie.

Huttunen îşi roti privirea împrejur. Toate lucrurile din moară erau bune şi cunoscute: pietrele de moară, pereții, covată, pâlnia. Toate păreau că cer îndurare, strigându-i stăpânului morii: nu ne arde!

Huttunen nu mai aprinse al doilea băț de chibrit, îşi puse puşca la spate, luă grămada de lemne, de surcele şi de coji de mesteacăn, o prinse de portbagajul bicicletei şi săltă în şa, ca un luptător pornit la război.

— A dracului, dacă n-am să dau foc la tot satul! Şuieră cu voce cavernoasă morarul.

Patul pustii se lovea mereu de cadrul bicicletei, în timp ce eremitul pedala spre centrul satului. Trecu de casa lui Vittavaara şi de cea a lui Siponen. În dreptul magazinului lui Tervola, încetini puțin, dar se gândi că magazinul era prea neînsemnat, ca să-i dea foc. Nu, răzbunarea lui nu se putea limita la atât de puțin. Huttunen opri în fața clădirii pompierilor. Ar putea începe de aici, îşi spuse morarul.

Dar, deodată, privirea îi căzu pe cea mai importantă construcție din sat: biserica nouă care se afla în mijlocul cimitirului.

— Ăsteia am să-i dau foc, ca să-i învăț minte pe toți! Hotărî morarul.

Intră cu bicicleta în cimitir, oprindu-se în fața uşii principale a bisericii. In preajmă nu era nimeni, dar uşa era deschisă. Cară lemnele înăuntru, punându-le pe aleea centrală, în fațaaltarului. După ce aranja cumsecade grămada de lemne, se ridică să-şi caute cutia de chibrituri din fundul buzunarului. Aruncă o privire furioasă şi răzbunătoare prin imensa sală a bisericii. Ochii îi fură atraşi de pictura altarului, care-l reprezenta pe Hristos răstignit pe cruce.

— Şi tu accepți! Îi strigă morarul. De ce-a trebuit să faci din mine un nebun?

I se păru că Hristos îl privea drept în ochi. Suferința de pe chipul Mântuitorului se schimbă mai întâi într-o expresie mirată, apoi amuzată şi indulgentă. Deschise gura şi începu să-i vorbească. Toată biserica răsună, când îi spuse:

— Nu huli, Huttunen! În principiu, mintea ta nu e chiar atât de scrântită. Iar la temele pentru Institutul de învățământ prin corespondență ai obținut note bune. Eşti mai inteligent decât Vittavaara şi Siponen luați împreună. Şi decât

preotul acestei parohii eşti mai înțelept, chiar dacă el are studii universitare, întotdeauna l-am detestat pe preotul ăsta, este un individ absolut neinteresant, un ecleziarh detestabil!

Huttunen asculta cu gura căscată. Oare chiar se smintise de-a binelea, dacă pictura de pe altar începuse să-i vorbească?

Hristos continuă mai încet, dar morarul îi auzi toate cuvintele.

— Fiecare dintre noi trebuie să ne purtăm crucea, Huttunen… Şi tu, şi eu.

Dar morarul se răzvrăti, contrazicându-l pe Mântuitor:

— In ceea ce mă priveşte, Doamne, eu nu mai pot s-o port mai departe. Aproape jumătate de an am purtat-o. Dar s-o ia dracu' de hărțuială!

Nu mai pot să trăiesc aşa. Stau de-atâtea săptămâni în pădure şi-ngheț.

Iar mai înainte de asta, m-au târât la spitalul din Oulu; nu mi s-ar putea retrage puțin crucea asta?

Lisus clătină din cap înțelegător. Apoi începu să-i vorbească despre propriile suferințe:

— În comparație cu ceea ce mi-au făcut mie oamenii odinioară, greutățile tale, Huttunen, nu sunt prea mari!

Trăsăturile feței lui Hristos se înăspriră uşor când povesti despre chinurile prin care trecuse:

— M-au persecutat toată viața…, iar la urmă m-au răstignit pe cruce. A trebuit să suport atâtea, Huttunen. Tu nu-ți poți imagina durerea cumplită ce-o simți când ți se străpung mâinile şi picioarele cu cuie din aramă de cinci degete. Apoi mi-au îndesat pe cap coroana de spini şi au ridicat crucea. Dar cel mai rău a fost după aceea, când am rămas agățat acolo. Nimeni nu poate înțelege această suferință, dacă n-a fost el însuşi răstignit pe o cruce.

Lisus îl privi cu seriozitate pe Huttunen, spunând:

— Eu sunt un om care a suferit mult toată viața.

Huttunen îşi întoarse fața de la altar şi începu să răsucească chibritul în mâini. Nu prea ştia ce să răspundă.

Lisus îi mai spuse:

— Dacă, într-adevăr, te-ai hotărât să dai foc acestei biserici, să ştii că eu nu am nimic împotrivă. Nu mi-a plăcut niciodată biserica asta.

Prefer biserica veche de pe colină. Construcția aceasta e o manifestare a nebuniei oamenilordin sat, care suferă de mania grandorii. Dar nu aprinde focul chiar în fața altarului! Du-te în sacristie, sau nu, poate că cel mai bine-ar fi dacă te-ai duce în pronaos! Focul se poate-ntinde şi de-acolo, că doar toată biserica-i uscată. Ai putea scoate şi puşca aia de-aici… Ştii, nu se cade să intri înarmat în biserică şi c-un braț de vreascuri. Ce Dumnezeu, o fi el urât edificiul ăsta, totuşi este un loc sfânt!

Oarecum confuz, Huttunen se înclină în fața imaginii lui lisus de pe altar, adună lemnele şi ieşi. În pronaos, aprinse în grabă grămada de lemne. Aşchiile şi coaja de mesteacăn începură să ardă cu flacără vie.

Un fum gros umplu deodată vestibulul şi naosul. Era atât de mult fum, că Huttunen deschise uşa exterioară a bisericii. Apoi ieşi, se aşează pe o bancă din cimitir şi-şi frecă ochii. N-ar fi crezut vreodată că un foc atât de mic poate răspândi atât de mult fum. Probabil, fiindcă-n biserică nu era nici un curent de aer. Un nor de fum ieşi repede din biserică, pluti pe deasupra cimitirului şi se îndreptă spre sat, trecând prin fața clădirii pompierilor. Primii salvatori începură să alerge spre cimitir cu găleți de apă în mână. In timpul ăsta, Huttunen se străduia să reînsuflețească focul din pronaos, suflând în jarul ce dădea să se stingă. Din timp în timp, se refugia în biserică, fiindcă-l usturau ochii de fum. Flacăra începu din nou să se înalțe. Mai întâi auzi strigătele oamenilor care veniseră să stingă incendiul. Când salvatorii aruncară primele găleți de apă peste foc, fumul încă nu se risipise din biserică.

Tăciunii sfârâiră şi focul încetă să mai ardă.

Huttunen nu putea să-i vadă pe oamenii veniți să stingă focul, dar, după glasuri, îşi dădu seama că erau foarte mulți. Acum trebuia doar să fugă, nu s-ar fi putut împotrivi unei

mulțimi, nici dacă ar fi amenințat-o cu puşca, îşi luă inima-n dinți şi alergă din biserică până-n vestibul, călcând peste grămada de cenuşă, apoi ieşi afară cu puşca-n spate, acoperindu-şi ochii înceţoşați de lacrimi. Surprinşi, oamenii se dădură la o parte din calea lui. I se limpeziră deîndată ochii şi o luă la fugă prin cimitir, sărind peste morminte. La urmă, trecu peste gardul de nuiele, dispărând în pădure.

Comisarul Jaatila sosi la fața locului, să constate că focul fusese stins.

Când i se povesti că morarul Gunnar Huttunen încercase să dea foc bisericii, el anunță:

— Mâine dimineață începe cruciada. Voi telefona la Rovaniemi, să-mi trimită soldați şi câini de război.

Lucru neobişnuit, dimineața, în gară a oprit un mărfar. In coada trenului, era un vagon pentru vite. Uşa dublă se deschise şi o semicompanie de grăniceri cu căşti de protecție pe cap şi cu mitraliere coborâră pe peron. Aveau cu ei un cort militar, doi câini de război şi o bucătărie de campanie. Sergenții zbierară şi trupa se alinie. Şeful expediției militare, un locotenent tânăr şi dur, îi prezentă pe oamenii săi comisarului poliției rurale Jaatila.

— Bine ați venit, soldați! Li se adresă comisarul. O misiune periculoasă şi dificilă vă aşteaptă, dar eu am încredere în voi şi, încă şi mai mult, în câinii voştri.

Apoi comisarul îi oferi o țigară locotenentului. Sergenții îşi aliniară trupa în ordine de marş. Cu mare zgomot, detaşamentul se puse în mişcare spre bac. Armăsarul jugănit al lui Vittavaara fu înhămat la bucătăria de campanie a trupei. Câinii de război şi locotenentul urcară în automobilul comisarului de poliție. Amândoi câinii purtau botnițe.

Erau nişte câini ciobăneşti germani cu blana mare şi deasă, foarte nervoşi şi cu o privire întunecată.

— Pe ăsta, spuse locotenentul, îl cheamă Teroarea Frontierelor, iar pe celălalt, Mutră Breazâ. Flăcăii ăştia nu au nici un pic de simț al umorului.

După ce coborâră de pe bac, soldații se îndreptară spre terenul de sport, unde se strânseseră deja civili din sat, înarmați cu puşti, şi având raniţe pe spinare. Dacă puneai la socoteală şi femeile şi copiii, era rnai multă lume decât fusese la campionatul departamental de atletism.

Comisarul poliției răcnea ordinele printr-un megafon. Fiecărui bărbat i se dădură alimente şi hărți de orientare. Fermierii fură împărțiți în grupe de câte zece. Soarele strălucea, era o vreme taman potrivită pentru o operațiune de o atât de mare amploare. Civililor li se distribuiră cartuşe. Grănicerii îşi încărcară mitralierele, schimbând între ei câteva impresii.

— S-ar putea să se aleagă un căcat din toată povestea asta, zise unul dintre grăniceri.

— După mine, rosti altul, e mult mai grozav să vânezi oameni decât să stingi focul dintr-o pădure în flăcări. Vara trecută, chiar de Sfântul loan, doar asta am făcut două săptămâni la Narkaus. După ce am reuşit să oprim incendiul, toți aveam cenuşă groasă de cinci centimetri pe față.

— În timpul războiului, îi tăie vorba un altul, de multe ori am fost trimis să dau de urma spionilor paraşutați. Chestia asta cu căutarea nebunului este cam acelaşi lucru.

— Bine, cel puțin, că ne-au dat căşti, interveni al patrulea. Spun unii că nebunul ar avea o puşcă. Dar, dacă nu-i țintaş bun şi loveşte în cască, glontele poate ricoşa.

Locotenentul le ordonă oamenilor lui să facă linişte şi să asculte instrucțiunile comisarului. Acesta tocmai îşi termina discursul:

— Vă atrag atenția încă o dată că omul pe care noi îl urmărim este extraordinar de periculos şi, pe deasupra, înarmat. Dacă nu se va supune la prima somație, va trebui să recurgeți la forță. Cred c-ați înțeles toți ce-am vrut să spun cu asta!

Comisarul se întoarse spre locotenent, şoptin-du-i:

— Între noi vorbind… Huttunen ăsta ar putea fi împuşcat îndată ce va fi găsit.

— Am înțeles, îl asigură locotenentul. Grupele de cercetaşi fură îndreptate spre două direcții: vreo douăzeci de civili fură trimişi să cerceteze pădurile din partea de răsărit a râului Kemi, în timp ce grosul trupelor se îmbarcă pe bac, pentru a trece pe celălalt mal, să frunzărească pădurile din partea de apus. Comisarul de poliție îşi instala cartierul general la gară. Când factorul poştal Piittisjärvi află toate aceste grozăvii, se nelinişti pentru fabrica lui clandestină de rachiu, îşi încleşta mâinile pe furca bicicletei şi o porni într-o goană nebună pe lângă convoiul de vânători până ce ajunse la cutia poştală a lui Huttunen. Îşi ascunse bicicleta în pădure, luând-o prin hățişuri cu toată viteza, ca să-şi salveze alambicul şi totodată să-1 avertizeze pe morar de primejdia ce-1 pândea. Ajuns la reşedința de vară a lui Huttunen de la marginea dealului, constată că era pustie, îl strigă pe morar, dar nimeni nu răspunse. Era evident că morarul pescuia la malul râului, fiindcă nici puşca, nici plasa de pescuit nu erau acolo.

Piittisjärvi îşi demontă alambicul, ascunzând bucățile între rădăcinile negre ale unui brad şi scoase din gaura făcută-n mâl bidonul cu rachiul de mâna a doua. Acolo mai erau vreo cinci litri de drojdie.

Piittisjärvi scrise pe rucsacul morarului următorul mesaj: Huttunen, ăştia au pun armata să te caute. Piittisjärvi te sfătuieşte săți iei picioarele la spinare şi să fugi cât vei vedea cu ochii!

După aceea, factorul poştal îşi atârnă bidonul cu rachiu de spate şi părăsi locul. Era grăbit să ajungă la drumul mare, înainte de-a apuca vânătorii să cerceteze hățişurile. N-avea timp nici să fumeze o țigară.

Bine, cel puțin, îşi zise el, că mai putea să tragă din când în când câteo gură de rachiu, fără să se oprească din drum.

Era pentru a doua oară în vara asta că Piittisjärvi fusese nevoit să-şi evacueze distileria. Dacă prima dată fusese cum fusese, de data asta chiar că trecea printr-un mare pericol. Traversă în fugă mlaştina mişcătoare şi pădurea deasă, cu o

singură idee în minte: să ajungă de partea cealaltă a drumului înainte de a apuca soldații să se împrăştie prin toată pădurea.

Dar grănicerii, bine antrenați, se şi desfă-şuraseră în linie şi înaintau în pădure, fără să facă nici un zgomot. Aşa se face că micuțul factor poştal, transpirat leoarcă, alergă direct în brațele lor. Unul dintre câini latră prelung şi probabil că 1-ar fi sfâşiat pe bietul om, de nu i-ar fi venit imediat în apărare dresorul, care puse botnița pe capul animalului.

Piittisjärvi şi bidonul lui fură conduşi la gară, în fața comisarului de poliție. Jaatila îl supuse unui interogatoriu scurt, după care îl trimise pe Portimo să-l închidă în arestul poliției. Cu o cruzime de necrezut, comisarul vărsă tot rachiul pe pământ. Poştaşului i se umplură ochii de lacrimi.

După-amiază, vânătorii descoperiră ascunzişul morarului, îl distruseră şi-i aduseră comisarului mesajul lăsat de Piittisjärvi. Jaatila se duse imediat la arestul poliției, trăgându-i poştaşului o chelfăneală zdravănă cu bastonul plumbuit. Piittisjärvi plânse, răcni, îl imploră, dar de pomană. Comisarul îi cerea informații despre Huttunen. Sărmanul om se încăpățâna şi nu-i spuse nimic. Comisarul îi vârî sub nas corespondența eremitului – răspunsurile completate la chestionarele Institutului de învățământ prin corespondență, câteva scrisori de dragoste şi ultima scrisoare a lui Happola. Cum primise aceste scrisori morarul? Acoperit de vânătăi, Piittisjärvi manifestă o rezistență eroică, spunând hotărât:

— Chiar dacă mă omori, eu n-am să trădez niciodată un prieten.

Văzând că Piittisjärvi rămâne mut şi după porția a doua de ciomăgeală, comisarul Jaatila plecă furios din celulă. Poştaşul strigă în urma lui:

— N-am să deconspir eu secretul poştal, pentru un câine ca tine!

Punând mâna şi pe consiliera horticolă Sanelma Kăyrămo, comisarul Jaatila o supuse unui interogatoriu sever. Dar consultanta nu-i spuse nimic, chiar şi după ce fu

amenințată cu prefectul şi cu Asociația Cluburilor Agricole. Sanelma Kăyrămo izbucni doar în plâns, cerând îndurare, pentru Huttunen. Ii spuse că morarul însuşi dorea să se limpezească lucrurile şi, fără îndoială că, de i s-ar acorda încredere, ar veni de bunăvoie în sat. Comisarul reținu ideea. O privi cu dispreț, răcnind:

— Vreți să ştiți care-i părerea mea despre o femeie ce se-nsoțeste c-un nebun? Este mai rea ca o târfă!

În locul unde fusese ascunzişul lui Huttunen, fură lăsați liberi câinii, ca să-i dea de urmă. Bătând din coadă, aceştia apucară în susul pârâiaşului numit Pumnalul, iar soldații alergară după ei. Urmele morarului erau proaspete, iar câinii excitați nu se mai saturau să le adulmece, traversând desişul de lângă mal. Din când în când, mârâiau şi lătrau, neținând seama de ordinele stăpânilor, care-i îndemnau să-şi țină gura.

Huttunen pescuia în dreptul unei liziere a turbăriei, pe malul pârâului Pumnalul. Prinsese doi lipani şi se gândea să se întoarcă la casa lui de lângă mlaştini, îşi aprinse o țigară şi privi cu melancolie la apa liniştită a pârâului. Ziua începea deja să se amestece cu noaptea. Huttunen se gândea să-i scrie Sanelmei Kăyrămo şi să-i povestească ce i se mai întâmplase. Acum, dacă tot nu mai avea cum să-şi vândă moara, poate că cel mai bine era să plece mai în nord, să-şi construiască o cabană în inima pădurii, în care să locuiască la iarnă. Va trebui să-şi confecționeze schiuri şi nişte butoaie, pentru a-şi pune pestele în saramură, să culeagă fructe din pădure şi să împuşte păsări. Poate că n-ar fi rău, dac-ar afuma şi un elan întreg pentru la iarnă.

Auzul fin al eremitului surprinse lătratul câinilor, care venea din josul pârâului. Ciulindu-şiurechile, Huttunen putu distinge chiar şi glasurile înăbuşite ale oamenilor. Luă binoclul şi privi spre malul celălalt al mlaştinii. In lumina serii, văzu siluetele soldaților cu căşti şi cu uniforme cenuşii.

Doi câini mari îi conduceau spre el de-a lungul cursului de apă.

Eremitul înțelese că erau în căutarea lui. Abandonându-şi uneltele de pescuit şi peştele prins la malul apei, alergă până la un mic deal, ce se ridica de cealaltă parte a mlaştinii.

Câinii ajunseră îndată la locul abandonat de morar şi se repeziră la peştele care zăcea pe pământ. Huttunen ținti într-un câine şi trase.

Câinele scheună scurt şi căzu mort. În acelaşi moment, ajunseră grănicerii acolo. Cel de-al doilea câine se repezi spre colina unde Huttunen stătea trântit pe pământ în poziție de tragere.

Când animalul fu la cincizeci de metri de el, morarul trase. Zăvodul se rostogoli, rămânând înțepenit. Grănicerii se desfăşurară în lanț şi porniră la asaltul dealului. Unul dintre ei trase chiar şi o rafală scurtă de mitralieră.

Huttunen începu să alerge spre nord. Goni cât putu de tare, zicându-şi în sinea lui că urmăritorii n-aveau să-l lase, dacă-şi propuseseră să-l prindă viu.

Toată noaptea galopară grănicerii prin pădure, dar lui Huttunen nu-i văzură nici umbra, în zorii zilei, trupa se adună pe locul unde fusese Casa de pe nisipuri, unde Vittavaara aduse cu mâr-țoaga lui bucătăria de campanie. Ridicară mai întâi cortul. Obosiți, soldații şi fermierii mâncară împreună, culcându-se apoi în cort.

Câinii morți, atârnați de picioare pe o prăjină, fură purtați de patru oameni până-n sat. Când cortegiul epuizat de oboseală ajunse la cartierul general al comisarului, Jaatila răcni, arătând spre câini:

— Oare-ați cărat mortăciunile astea ca să le îngropați în pământ sfințit?

Locotenentul de grăniceri îşi pierdu cumpătul, spunându-i enervat:

— Hai nu te mai pizdi atâta! Câinii ăştia au găsit adăpostul nebunului.

Apoi locotenentul ordonă oamenilor săi să-i îngroape.

Grănicerii săpară groapa mormântului la încrucişarea drumurilor, lângă transformatorul de tensiune, în apropiere

se afla ferma lui Răsti, unde avea loc chiar atunci o întrunire sectară. Se auzea corul enoriaşilor. Locotenentul înjură:

— Dar îngropați-i mai repede! Ce dracu' sat mai e şi ăsta? I-a apucat acum să cânte psalmi.

În casa lui Răsti, predicatorul laic Leskela cuvânta şi se ruga lui Dumnezeu pentru Huttunen:

— Ia-l, bunule Doamne, cât mai repede pe Huttunen în împărăția Ta, nu-l lăsa în ghearele armatei! În numele sângelui şi trupului lui Iisus Hristos, amin!

Trei zile răscoliră soldații şi bărbații din comună ținutul, dar nu găsiră nimic. Apoi, fără tobe şi surle, fermierii îşi puseră puşca-n cui, întorcân-du-se să-şi vadă de treburi pe câmp. Grănicerii îşi strânseră corturile, transportară bucătăria de campanie la gară, punând-o, împreună cu toate celelalte materiale, într-un vagon de vite. Fără nici o altă formalitate, vagonul fu ataşat la un tren mărfar, care se îndrepta spre nord. Locomotiva cu abur fluieră şi războinicii plecară.

În afara unei movile joase, aflată aproape de gară, în locul unde se încrucişează drumurile, nici o altă amintire nu rămase de pe urma marii urmăriri. Acolo se odihneau pentru eternitate doi câini curajoşi, începând din acea toamnă, copiii s-au obişnuit să vină la mormântul lor în fiecare duminică şi să cânte versetele Sionului, cele pe care predicatorul Leskela îi obliga să le cânte la întrunirile cu enoriaşii.

O dată pe zi, comisarul rural de poliție Jaatila trecea pe la arest, ca să-i tragă o chelfăneală factorului poştal Piittisjärvi, dar se ostenea degeaba. Neînduplecat, poştaşul suporta loviturile în numele inviolabilității secretului poştal. Văzând că nici forța, nici numărul urmăritorilor nu folosiseră la nimic, comisarul rural se hotărî să-l prindă altfel pe Huttunen. Se întâlni cu consiliera horticolă Sanelma Käyrämo, anunțând-o cu vicleşug că autoritățile deciseseră, în sfârşit, să-l absolve pe morar de pedeapsă. Numai că acesta trebuie să iasă din pădure.

— Să mergem la închisoare, spuse în încheiere vicleanul comisar, şi să-i explicăm factorului poştal Piittisjärvi că-i poate transmite din partea mea scrisoarea oficială de amnistie. Vă jur că toate relele făptuite de morarul dumneavoastră vor fi uitate. I se va impune să plătească o mică amendă, doar atâta.

Comisarul de poliție întocmi o scrisoare stereotip, adresată lui Gunnar Huttunen. În acelaşi plic, consiliera horticolă puse un bilet, în care îi scria să vină în sat şi să se predea, fiindcă faptele de mai înainte îi vor fi iertate.

Apoi s-au dus amândoi la poştaş, pentru a-l convinge să-i transmită morarului scrisoarea.

La început, Piittisjärvi se temu să nu fie o capcană, dar, văzând ştampila oficială şi sigiliul de ceară roşie, crezu că, până la urmă, dreptatea triumfase şi promise că va face în aşa fel ca scrisoarea să ajungă la morar. Ceru să înfăptuiască acest lucru de unul singur. I se promise că nimeni n-avea să-l urmărească.

Comisarul poliției acceptă prompt condițiile. Mai mult, îi aduse arestatului o farfurie adâncă, plină ochi cu supă aburindă de carne şi un pachet de țigarete Saima. După ce factorul poştal mancă, îl puse pe Asikainen, maseurul satului, să-i dreagă spatele cu un unguent care mirosea a mentă. Spinarea acestui om cumsecade era brăzdată de dungi negre şi dureroase, amintiri lăsate de bastonulț l plumbuit al comisarului, în amurgul aceleiaşi zile, uşa arestului fu deschisă şi Piittisjärvi fu eliberat, pentru a-şi duce la îndeplinire misiunea. Comisarul organiză o urmărire operativă a factorului poştal.

Rândaşul Launola, fermierul Vittavaara şi el însuşi îl însoțiră pe mesager până la gara, după care se strecurară nevăzuți în urma lui prin pădure, până ce bătrânul poştaş ajunse la cutia lui Huttunen. Acolo, Piittisjärvi cercetă din privire dacă nu cumva era urmărit de cineva, puse scrisoarea la locul convenit şi se întoarse la drumul mare, ca şi cum

nimic nu s-ar fi întâmplat. Imediat după ce Piittisjärvi deconspiră

— Fără să fi vrut – locul unde ajungea corespondența lui Huttunen, fu închis din nou fără cruțare. Protestele nu-i folosiră la nimic. Dar de data asta scăpă cu spinarea netăbăcită, fiindcă Jaatila nu avea vreme de pierdut.

Cu ceilalți bărbați din sat urmări o zi şi jumătate cutia poştală a eremitului, până ce acesta căzu în capcană. Peste măsură de flămând, Huttunen ajunse la ora cinci dimineața, să cerceteze conținutul cutiei.

Rândaşul Launola, care era de gardă, alergă într-un suflet la comisarul poliției să-i anunțe vestea.

Huttunen se apropie temător de cutie şi, văzând că pădurea era pustie, se încumetă să o deschidă. Citi de multe ori scrisoarea comisarului şi biletul consultantei. Când înțelese ce ofertă minunată conținea, neîncrederea i se risipi şi, chiar dacă era epuizat, se simți năpădit de speranță şi forță. Căzuse în capcană. Hăitaşii puteau lovi vânatul istovit.

Huttunen puse scrisorile în buzunar, ieşind din pădure la drumul mare.

Se îndreptă spre bac, dar nu apucă să facă prea mulți paşi, că urmăritorii săriră pe el din ambele părți ale drumului. Eremitul, luat prin surprindere, fu trântit la pământ. Ii legară bine mâinile şi picioarele, iar comisarul îi trase câteva lovituri pe spinare, de-i sunară sec omoplații. Vittavaara venise cu căruța, aşa că tot drumul până la bac se auzi tropăitul obosit al bătrânului j ugan. Prins cu frânghii, Huttunen era întins în căruță, iar comisarul şi Vittavaara stăteau aşezați pe el, biciuind cu furie calul. Când ajunse la debarcader, calul gâfâi a şi avea botul plin de spume. Tăcut şi nemişcat, morarul privea trist cerul.

Vestea că morarul fusese prins fu telefonată în sat, pe partea cealaltă a râului. Când bacul acostă, o mulțime de oameni era deja strânsă la mal. Tot satul răsuflă uşurat şi se veseli, nemai-săturându-se să-şi privească prețiosul pericol public, legat fedeleş de căruță. Toți îl întrebau pe Huttunen

dacă n-avea chef să urle, să tragă clopotele bisericii sau să jefuiască banca; poate călare pe un cal, de data asta!

Învățătorul scolii comunale, Tanhumăki, venise cu aparatul de fotografiat. Cortegiul se opri, pentru a fi imortalizat evenimentul, învățătorul îşi deschise un coridor prin mulțimea de oameni, cerându-i lui Jaatila să țină frâiele în aşa fel încât să aibă în cadru: calul, comisarul, căruța şi nebunul. Huttunen îşi întoarse fața de la aparat, dar Launola, autoritar, i-o îndreptă spre direcția bună. Huttunen închise ochii şi aparatul de fotografiat țăcăni. Mai târziu, s-a putut constata căfotografia îl reprezenta pe comisar, întinzându-i frâiele lui Vittavaara, în timp ce acesta lovea curul calului cu biciul.

Eremitul fu dus la arestul poliției. Comisarul îi ordonă polițistului Portimo să nu-l piardă cl”> ochi pe arestat. Polițistul şi morarul se aşe/; ii. I pe banca de beton, unul alături de altul. Comisarul puse cătuşele pe mâna stânga a polițistului şi pe mâna dreaptă a morarului.

Abia după aceea desfăcu frânghiile de la mâinile şi picioarele lui Huttunen. Apoi părăsi celula, lăsându-i pe Portimo şi pe Huttunen mână-n mână. Jaatila mai aruncă o privire prin vizetă, spunându-i lui Portimo:

— Tu rămâi aici, să-l păzeşti pe nebun! Uşița vizetei căzu păcănind şi comisarul se îndreptă spre birou.

Când rămaseră singuri, Portimo spuse trist:

— Aşa a fost să ți se întâmple, Kunnari.

— Ce să-i faci? Îi răspunse morarul. Asta-i viața.

A doua/Jdimineață, Jaatila îi chemă pe prizonier şi pe păzitorul său în cancelaria comisariatului de poliție. Acolo mai erau Siponen, Vittavaara şi Ervinen. Jaatila îi înmâna lui Portimo scrisoarea întocmită de doctorul Ervinen, adresată spitalului de psihiatrie din Oulu. Îi dădu polițistului şi biletele pentru călătoria cu trenul. Luându-le, Portimo nu se putu stăpâni să nu spună:

— Chiar şi un comisar de poliție ar trebui să-şi respecte cuvântul dat.

Nu e drept ca omul ăsta să fie trimis la Oulu.

— Linişte! Ţipă comisarul. Promisiunea făcută unui nebun nu are valoare oficială. Ţine-ţi gura, Portimo, şi vezi-ţi de treaba ta! Trenul pleacă la ora unsprezece, prizonierul trebuie să mănânce până atunci. Veţi călători în compartimentul conductorului, iar tu. Portimo, răspunzi de acest bărbat.

Privindu-l ironic, doctorul Ervinen îi zise morarului:

— A fost o vară lungă şi frumoasă, Huttunen, nu-i aşa? Dar acum s-a sfârşit. Ca medic, te pot asigura că niciodată nu vei mai avea ocazia să revii în acest sat, ca să tulburi liniştea oamenilor. In plic e o hârtie, pe care scrie că eşti bolnav mintal incurabil, până la moarte. Ţi-ai urlat deja toate urletele, Huttunen!

Deodată, Huttunen începu să mârâie şi să-şi arate dinţii, îşi lăsă capul în jos şi mişcă din urechi cu un aer atât de ameninţător, încât fermierii şi doctorul se repeziră spre uşă, iar comisarul scoase pistolul din sertarul biroului. Un mârâit înfundat ieşea din gâtul morarului, iar dinţii îi luceau. Cu multă greutate reuşi Portimo să-l liniştească.

Morarul mârâi multă vreme ca un lup încolţit de câini în sălaşul său, cu ochii scânteind de furie.

Eremitul şi poliţistul fură duşi cu automobilul pana acasă la Portimo.

Acolo i se servi lui Huttunen ultima masă. Femeia lui Portimo pregătise peşte prăjit. Puse pe masă o ulcică cu lapte bătut proaspăt, pâine de secară abia scoasă din vatră şi unt adevărat. Ca desert făcuse clătite.

Huttunen şi Portimo mâncară unul alături de altul. Unul cu mâna stângă, celălalt cu mâna dreaptă. Comisarul, care urmărea nerăbdător fiecare mişcare a celor doi, nu se putu abţine şi spuse:

— Mâncaţi mai repede, să nu pierdem trenul! Istoria asta trebuie isprăvită o dată, ca să fie iarăşi ordine în sat! Dar ce idee şi pe femeia asta! Să faci clătite pentru un nebun! Ca şi cum l-ai răsplăti pentru tot răul făcut!

În timpul ăsta, consiliera horticolă Sanelma Kăyrămo intră în încăpere.

Plânsese toată noaptea. Fără să spună nimic, se apropie de Huttunen şi puse mâna pe umărul lui. Apoi se întoarse spre comisar, şoptind cu glas zdrobit:

— Şi eu, proasta de mine, m-am încrezut în vorbele înşelătoare ale acestui mincinos!

Stânjenit, comisarul poliției rurale îşi drese glasul cât de oficial putu şi îi zori pe Portimo şi pe Huttunen să se ridice de la masă. Cu mâna stângă, morarul strânse mâna Sanelmei, o privi în ochi şi ieşi din casă împreună cu Portimo.

În curte, Portimo îşi luă rămas bun de la femeia lui. Apoi îl conduse pe Huttunen până în apropierea magaziei, fluierând după câine. Ogarul cenuşiu alergă chelălăind spre stăpânul său, sări şi îi linse fața. Când Huttunen se aplecă, din cauza cătuşelor, câinele linse respectuos şi fața morarului.

— Ce dracu'! Bombăni comisarul. Acum îşi iau la revedere şi de la câine!

Portimo şi Huttunen fură urcați în automobil, portierele clănțăniră şi maşina se îndreptă spre bac, unde cicliştii cei mai rapizi din sat deja sosiseră. In gară îi aştepta o mulțime de oameni. Tot satul venise să vadă cum avea să fie urcat morarul în tren, pentru ultima călătorie spre Oulu.

Comisarul îl întrebă pe şeful de gară dacă trenul soseşte la timp, iar acesta îi răspunse că, în mod normal, ar trebui să sosească la timp.

— Şi-atunci, de ce nu-i aici? Răcni enervat comisarul.

— Trenurile nu ajung niciodată fără un pic de întârziere, îi răspunse liniştit şeful de gară.

Trenul intră în gară. Pufăind, locomotiva cu aburi se opri. Huttunen si Portimo fură conduşi până la vagonul unde era compartimentul conductorului.

Intrară deodată în vagon, în aceeaşi clipă, locomotiva şuieră şi trenul se puse în mişcare. Huttunen era în fața uşii deschise, iar în spatele lui se întrezărea silueta polițistului

Portimo. Trenul trecu prin fața mulțimii de pe peron. Huttunen deschise gura, slobozind în aer un urlet înspăimântător, în comparație cu urletul lui, şuieratul trenului fu ca un piuit. Mulțimea fremăta.

Vagoanele îi lăsară în urmă pe spectatorii indignați. Uşile fură închise.

Macazurile scrâşniră, trenul se depărta de gară. Când se stinseră şi ultimele zgomote ale roților de tren, mulțimea începu să se risipească.

Soția polițistului Portimo, ce stătuse tot timpul depărtată de mulțime, părăsi peronul, sprijinind-o pe consiliera horticolă Sanelma Kăyrămo, care plângea. Comisarul urcă în automobil şi plecă. Şeful de gară înfăşură fanionul verde de liberă trecere, mormăind:

— A venit mai multă lume la gară pentru morar decât pentru prefect!

S-a aflat mai apoi că Huttunen şi Portimo nu au ajuns niciodată la spitalul de nebuni din Oulu, Comisarul Jaatila anunță în toată țara dispariția lor, dar nu primi vreo veste de nicăieri. Nici Interpolul nu reuşi să afle ceva despre soarta celor doi bărbați.

În acea toamnă, consiliera horticolă Sanelma Ktiyrămo se mută cu chirie la soția polițistului Portimo. Începură să se gospodărească împreună şi astfel ajunseră să trăiască mai cumsecade ca înainte, mai cu seamă că legume şi zarzavaturi se găseau la prețuri convenabile. De treburile mai grele ale casei se îngrijea Piittisjărvi care, după ce-şi pierduse postul de factor postai, avea destul timp liber.

În octombrie, câinele cenuşiu al lui Portimo dispăru de acasă. Plecă în pădure. Când veni iarna, îi fură văzute urmele pe colina Reutu. Dar nu hoinărea de unul singur, ci era însoțit de un lup uriaş, un mascul solitar, aşa s-a putut aprecia după urme. În nopțile foarte geroase, dinspre colina Reutu se auzea urletul jalnic al lupului, şi, uneori, se putea distinge lătratul melancolic al ogarului lui Portimo.

Lumea spunea că lupul şi câinele se obişnuiseră să dea noaptea târcoale satului. Unii susțineau că soția polițistului şi consiliera horticolă le-ar da pe ascuns de mâncare.

Puțin înainte de Crăciun se constată că lupul şi câinele trecuseră prin cotețul de găini al lui Siponen. Toate cele douăzeci de găini fuseseră omorâte.

Iar când, în săptămâna de Advent, Vittavaara tăie porcul îngrăşat pentru Crăciun şi-l agăță, pârlit, de o grindă a hambarului, porcul dispăru în noapte. Se găsiră urme proaspete de lup şi de câine, dar din porc nici urmă.

În cursul iernii, sălbăticiunile îmblănite îşi făcură apariția pe când comisarul rural de poliție Jaatila şi medicul Ervinen pescuiau la copcă în lacul Reutu. Lupul şi câinele ieşiră din adăpostul pădurii, repezindu-se la ei. De nu ar fi reuşit să se cațere în pinii de la malul lacului, polițistului şi medicului li s-ar fi putut întâmpla ce-i mai rău.

Era un ger cumplit. Cu cruzime, lupul şi câinele îi ținură ostatici o zi şi jumătate. Le mâncară proviziile şi le rostogoliră termosurile în copcă.

Comisarului rural de poliție îi degeră un braț până la cot, iar medicului, nasul. Dacă n-ar fi fost salvați de un pădurar oarecare, ce se-ntâmplase să treacă pe-acolo, poate c-ar fi răposat în pinii acoperiți cu chiciură.

Devenind din ce în ce mai evlavioasă, cumătră Siponen începu să meargă săptămânal la biserică. Pretindea în continuare că ar fi paralizată. De aceea, în fiecare duminică, rândaşul Launola înhăma calul la sanie. Tot el o purta pe brațe de la sanie până în biserică, întinsă pe banca din primul rând, cumătră Siponen ocupa locul a cincienoriaşi, l-l cedau cu plăcere bietei femei, care nu putea să se mişte.

Într-o zi, pe când traversa râul înghețat Kemi, echipajul, ce se îndrepta spre biserică, fu atacat de un lup costeliv şi de un ogar zbârlit. Calul se smuci, rupând hulubele, sania se răsturnă, iar rândaşul reuşi să se salveze, sărind pe spinarea armăsarului jugănit. Cumătră Siponen cea grasă ca o scroafă, rostogolită în xăpadă, nu avu de ales şi o rupse la fugă pe

picioarele ei scurte până la casa podarului. Altfel n-ar fi scăpat cu viață din colții agresorilor îmblăniți. Urmele lăsate pe gheața râului Kemi de biata femeie paralitică stârniră sentimente unanime de prețuire, mai cu seamă printre amatorii sporturilor de iarnă.

Oamenii din comună încercară prin toate mijloacele să omoare lupul şi câinele, dar nu reuşiră să-i prindă niciodată. Erau fiare prea viclene şi insolente. Formau un cuplu sălbatic şi înspăimântător, iar complicitatea lor era perfectă.

În nopțile nemaipomenit de geroase, când dinspre colina Rcutu se auzea urletul sfâşietor al lupului, oamenii spuneau:

— Într-un fel, Huttunen urla mai natural!

SF

ÂRŞIT